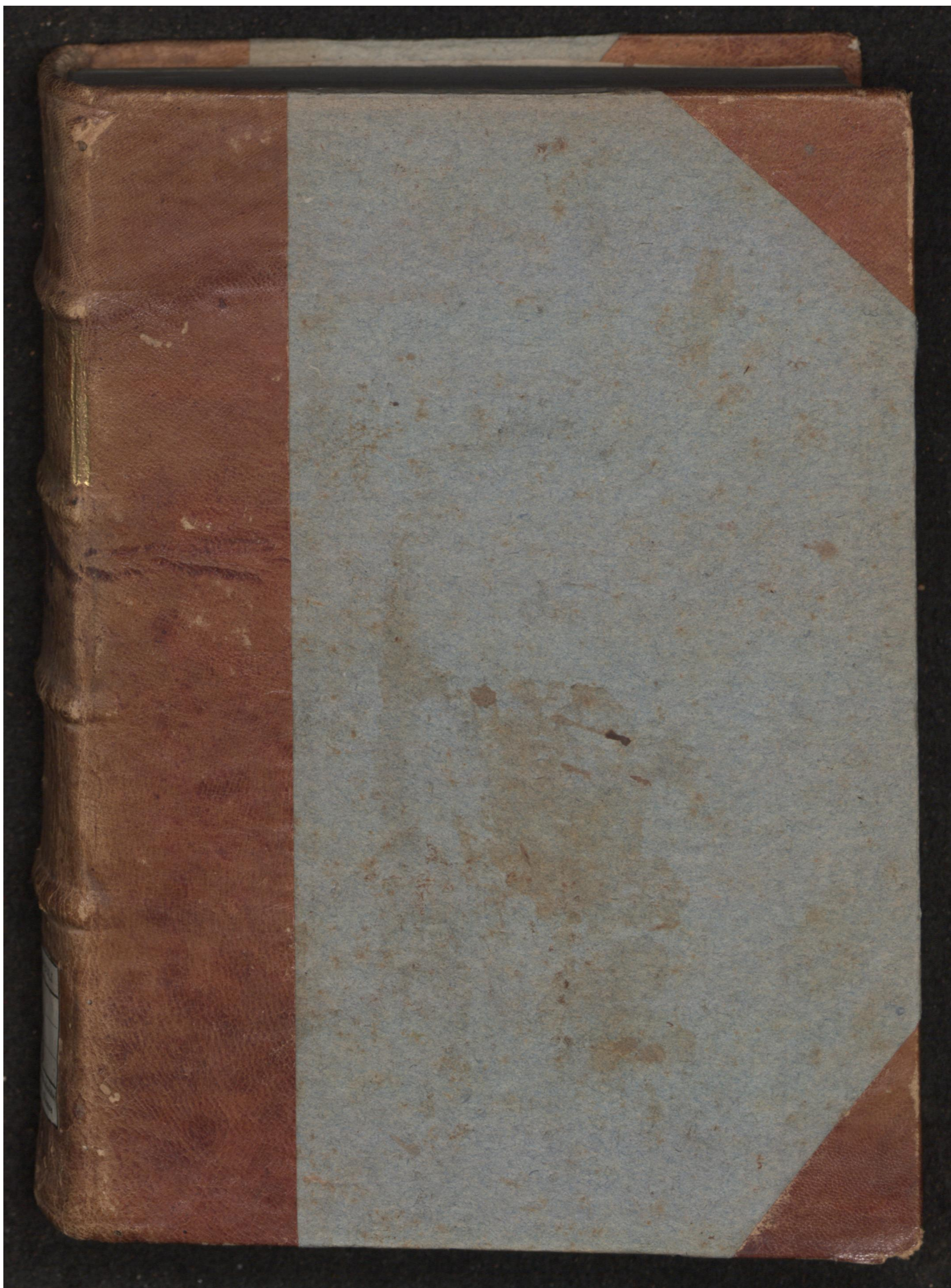
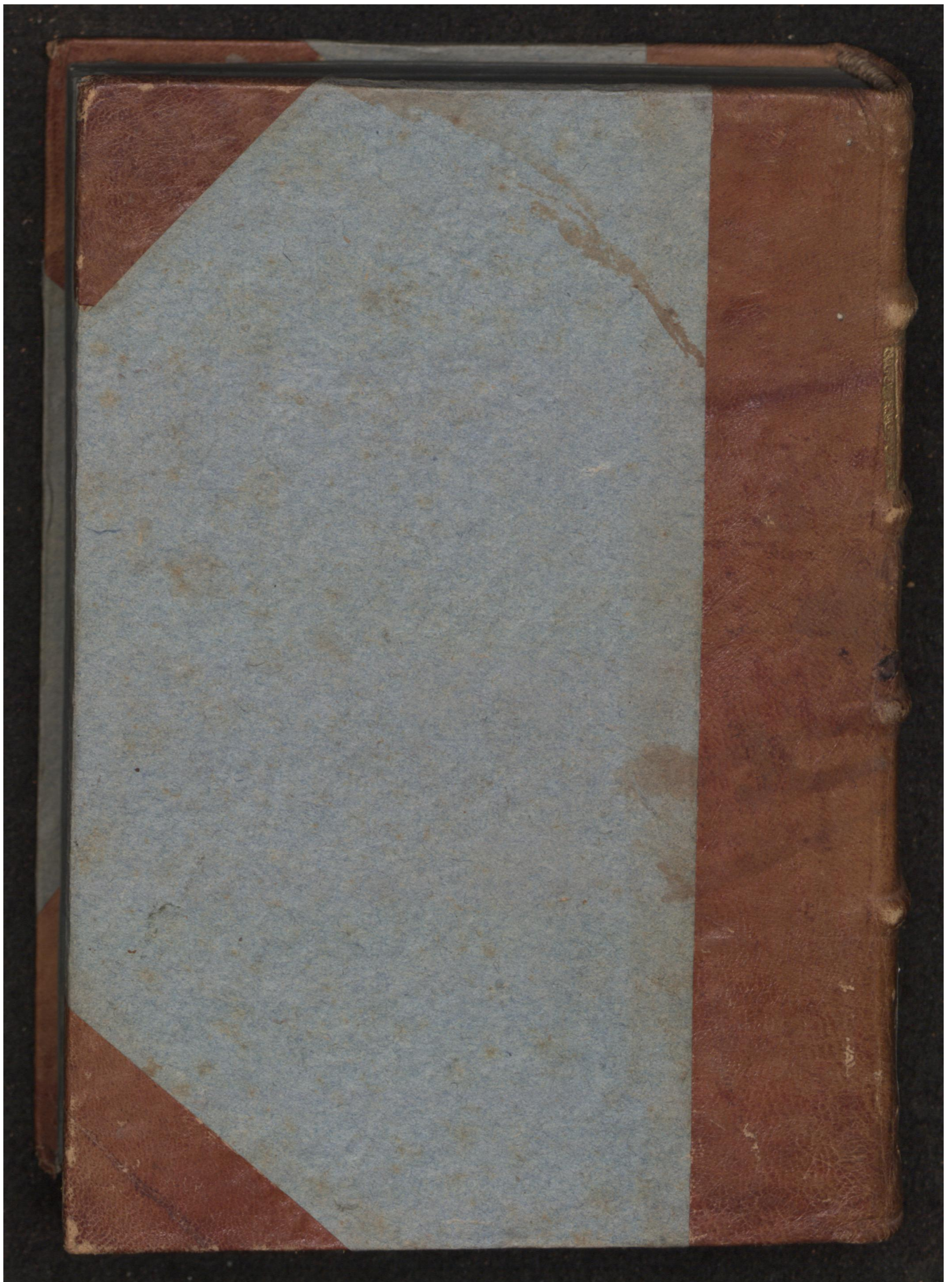
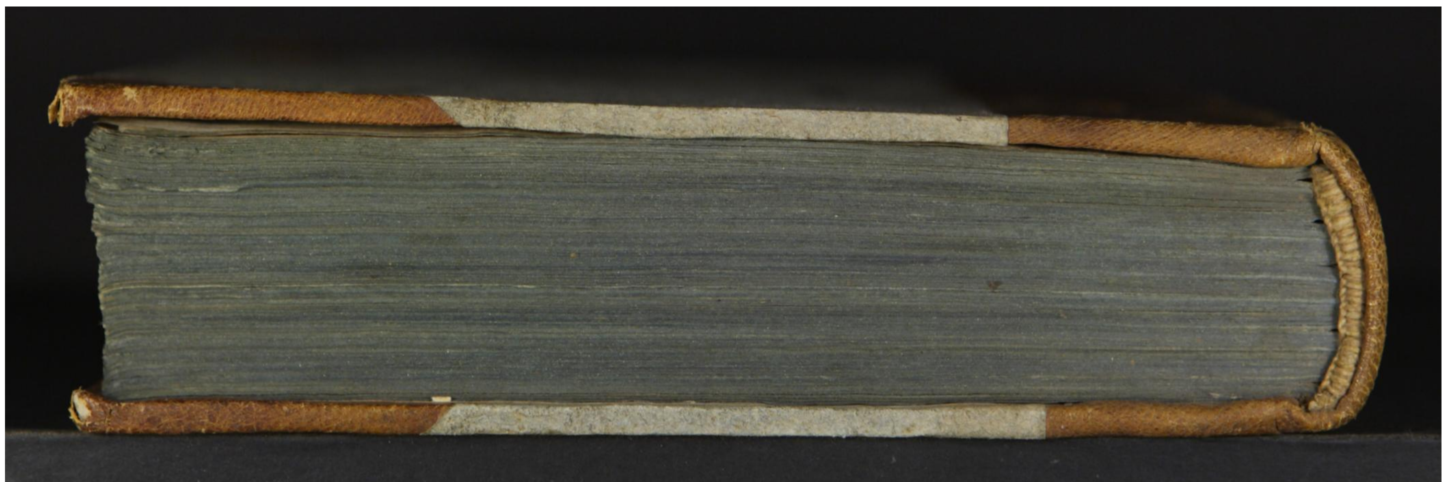
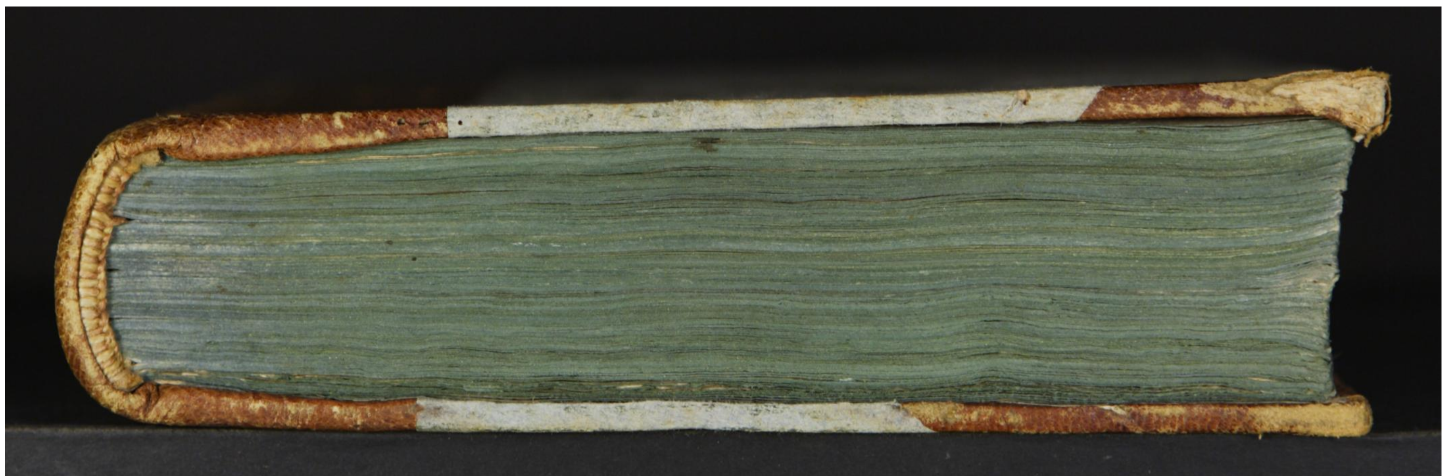

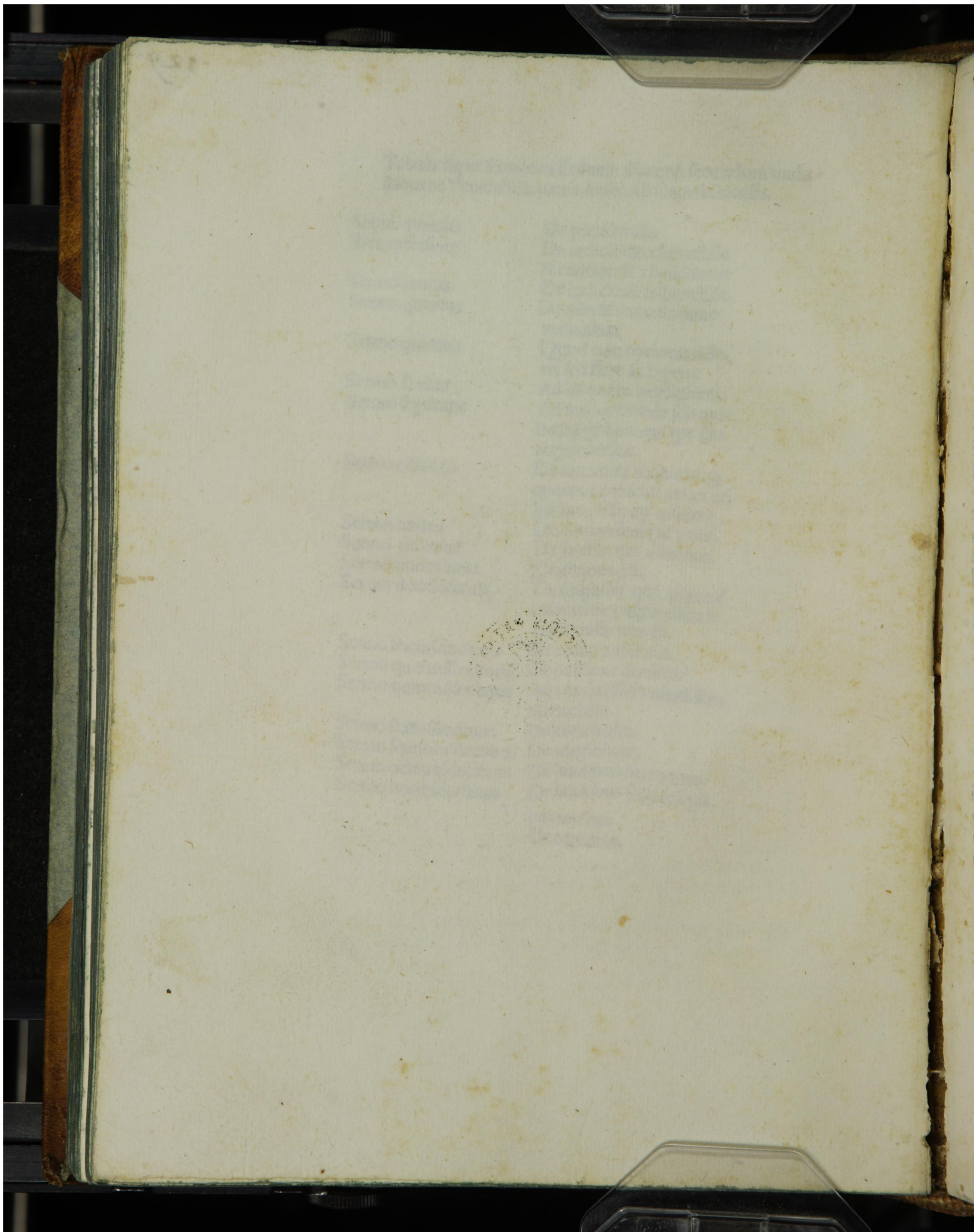

S·IOANNS
GRISOST.
DE COMPVN
CORDIS
1492
INCUNABULI
7
6
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

Epistole. Marii Philelfi.

LVDOVICVS MONDELLVS Ordinis mioꝝ doctorqꝫ theologus Octauiano Vbaldino merchatelli domīo: illustrissimo ducis Vrbini Germano dignissimo: doctorumqꝫ uirorum Patrono. S. P. D.

Vellem Octauiane princeps illustris: & doctorum uiroꝝ ꝑsidiū ac decus: ut de uiuo Mario philelfo potius q̄ mortuo ornando: nunc mihi contentio esset. Iucundius enim eam (non dicam feruentius) susciperem. Sed qm̄ siue natura: siue fato ita secum actum ē: ut prius q̄ nos ex hac uita decederet: nō putaui cōmittendū esse: ut ei quoqꝫ mortuo meum officium deesset. Et qdē per deum īmortalem qd est qđ defunctis maius īpendere possimus: q̄ eis uitam per gloriā ꝓpagare: īmortalesqꝫ quodāmodo eos reddere. Solent autē pleriqꝫ sic defunctorū gloriæ studeṙ: ut marmoreis monumētis: æneisue signis positis: eorum titulos & spectandos & legendos posteris relinquant. Veꝝ hac in re Marius supstitum amicoꝝ ope non indiget. Satis .n. magna monumēta ipse uiuēs sibi posuit: satis magnas statuas erexit: quæ nulla un q̄ uetustas: nulla uiolētia: nulla deniqꝫ duro robore īnata caprificus desiciet. Operū .s. & scriptorū suorū diuersis generibus: quæ cū latinitate: eloquētia & candore mirifice splendeant: cū antiquoꝝ operibus & qdem ꝑfectissimorū conferri possint: ut iure de eo dicere possim: quantū Marius ille rapinas rei publicæ romanorū armatus: tātum noster romane linguæ contulit togatus. In hoc tantūmodo locus officio mihi relictus est: ꝙ cū pars monumēti sui quasi angulus qdā: tenebris īmersus sit: & ueluti sub opaca: umbra ita cōstitutus: ut minime uel spectari uel legi possit: circūfusas tenebras pellam & obumbrātes ramos penitus abscidā monumētumqꝫ Marii totū sub luce constituam: ut nō minus operosum appareat. q̄ a suo artifice cōstructū sit. Epistolariū .n. inter cætera præclara opera Marius cōfecerat: in quo nō solū Epistolarū genera octaginta numerauit: sed singulorū formulas & locos ꝑsecutus est: nec id quidē simpliciter: sed tripliciter ꝓ numero triū dicēdi figurarum: ordine cōpleuit. Opus profecto iuuēibus & mediocriter doctis utilissimū: unde nō minus latinitatē & elegantiā exhaurire: q̄ exercitatōnis latissimā frugem uberrimūqꝫ fructum cōsequi possint: doctis uero futurū q̄ gratissimum: utpote quod multo labore: in quocūque genere dicendum fuerit: possit eos releuare. Opus tamē ipsum non ediderat. aut si editū dici potest: uni mihi tantū. cui dicauerat: & Archetypum nullo sibi retento exemplo: aut aliis cōmūicato tradiderat: editū fuerat. Decreuerat illud omnibus aperire: ut quantū laudis & gloriæ inde proficisci potest: Mario non interciperetur: & monumentū illud ex pluribus constans ptibus: ī hac quoqꝫ parte ut in cæteris nulla caligīe obscuraretur: Debeo sibi hoc ex pietate: multū me amauit multū me litteris & sapientia ornare studuit: Eius beneficio hāc pticulā uiuacis anime quā sortitus sum: habeo. Ingratus & īpius cē

ſendus eſſem: ſi ego q ſuo funeri nõ interfui nũc licet longo poſt tẽpore cũ
poſſum quaſi põpa inſtaurata: ad eũ ornandũ: meã ferculorꝫ ptẽ nõ afferrẽ
ſi nõ & mea thura incẽderẽ odoreſq; miſcerẽ ſi eius feretrũ hoc nobili inſi-
gni quaſi alio ſpolio nõ accumularem. Cæterum quo plenius huic laudi &
gloriæ marii conſulerem: in hac regia Pariſiorũ ciuitate ĩ qua iam bienniũ
ſtudiorꝫ grã fui. epiſtolariũ ipſum ĩprimendũ dare ſtatueram: ut ĩ loco toti
us orbis eminẽtiori inter tot achademias inter tot ſapiẽtiſſimos & diuinæ
mentis uiros: ab oĩbus marius ẽt functus & coleretᷓ: & admiraretur. Quẽ
locũ: quam orbis plagam ad eius nomẽ celebrãdũ eternitatiq; cõmendãdũ
potui eligere aptiorẽ. Verum huic pietati meæ una res obſtabat: ꝙ ea lege
ab ipſo opus mihi tradi ĩpetraui: ut ĩ alterius manus nõ pueniret: idq; ipſe
ſuis: ĩ libri inſcriptione teſtatus eſt monumẽtis. Nec qdem a me id ea mẽte
factũ eſt qa ambitione ducerer: aut qa ſi omnes idẽ ſcirẽt quod ego: me mi-
nus ſcire putarẽ. Sed profecto qa tm̃ mario tribuebam: tantaq; me uolupta
te eius elegãtia affecerat: ut nõ uiderer ſatis meo facere deſiderio niſi ab eo
quodpiam ſingulare & quaſi meũ ꝓpriũ pignus haberem: quod noctu diu
q; uerſando ueluti quandã eius imaginẽ contemplarer. Quo fit ut ſi nunc
librũ imprimi iubeam uerear ne ab oĩbus inconſtantie accuſer: uel qa iam
uelim quod modo noluerim: uel tanq̃ Marii cõtemplationẽ poſt eius mor
tem continuo omiſerim. Alius præterea ſcrupulus ea in re male me habet:
qa forte cui piã callido rerꝫ æſtimatori poſſit id operis nõ dignum mario
uideri: quia dixerit non eandẽ q̃ cætera Mariana opera claris principibus
dicata elegantia redolere. Contra uero ſi ĩ ſentẽtia maneam & unicus libri
poſſeſſor ſim illud timeã ne impius iudicer: qa marii glorie & ĩmortalitati
defuerim. Deinde ne multis inuidiſſe uidear: quia ad multorũ utilitatẽ ĩ lu
cẽ ꝓdire librũ non permiſerim: uel eo maxime: quo ſicuti cæteris doctis ui
ris ita & mario oẽs exiſtimant illud ſcientiæ munus a deo collatũ non ſolĩ
ſibi & paucis amicis: ſed toti hũano generi ꝓfuturũ fuiſſe cõceſſum: ob q̃ rẽ
ſi eos hoc cæleſti munere priuarẽ: iuſtã de me oẽs haberent quærelã: itaq;
cum ueluti in mari a diuerſis flatibus agiter: anceps ſum hoc ne an illud eli-
gam. aut fugiam. Decipimur. n. ſpecie recti: & in uitium ducit culpæ fuga.
ſi caret arte. Te igitur Octauiane princeps clariſſime in tanto fluctu tanq̃
meum numen inuocandũ duxi. Tuũ cõſilium perneceſſariũ mihi exiſtima
ui. Nec ab re præter cæteros te unũ conſulere uolui: primũ ꝙ in diiudican-
dis rebus: cõſiliiſq; deligendis: natura & doctrina cæteros quotquot noui
ita antecellis: ut nõ ſolũ ex agro piceno & flãminia quarꝫ prouinciarum an
ceps colonus es: ſed ex toto latio. cũ ĩ omni genere uirtutũ: tum ĩ hoc quod
ex litteris ꝓficiſciẗ a te prĩcipe laudatiſſimo maxime deſiderẽt laudari. De
inde ꝙ utriq; noſtrum ſingularis amicus eras: ut nullius magiſq̃ tua interſit
tantos inter nos componere (nõ dicam lites aut turbas) ſed animi motus.

Mario ſiqdẽ ita deditus eras & ille tibi.ut plusq̃ dimidiũ animæ tuæ eum putares. Legẽ amicitiæ ĩ eo amãdo excedebas cũ eius ſcripta tanq̃ libros ſybillinos eſtimares. Omitto ꝙ crebris & maximis muneribus eũ ornabas. Id.n.faciebas ei eſſe cõmune cũ multis q̃uis nõ oĩbus eadẽ mẽſura qua mario metireris nõ oẽs cũ Mario ĩ eodẽ theatri gradu apud te ſedebãt:nec nũc aliter mihi pſuaſum eſt q̃te cũ eius ſpiritu amiciciã uelle ꝓducere:cuius ĩ uita fueras tã diligẽs obſeruator me uero ipm̃ q̃tũ amaueris non uulgaribus ſemp oſtẽdiſti argumẽtis.nullũ.n.officii genus ꝑtermiſiſti:quo nõ fueris ĩ me bñficẽtiſſimus.quotiens mihi collibuiſſet te adire(qđ ꝑpaucorũ erat)ſine cubicularii officio:ut id poſſem effeceras. Ad penetralia nõ ſolũ domus ſed ẽt pectoris tui me q̃ ſepiſſime admittebas nec ĩdignũ ſæpenũero putaſti ut q̃ cæteris ſecreta eſſent mihi liberẽ cõmitteres. Tãtũq; apud te & tuos ſingulos auctoritate & gr̃a ualui ut ad officioꝝ cumulũ nulla poſſit fieri acceſſio.neq; id mihi mea uirtute cõtigit:aut q̃piam cã ex me ꝓfecta: Sed tm̃ tuæ bñficẽtiæ cõſuetudo te admonuit:q̃ talis eſt:ut neminẽ ꝑtermittas cui te ñ hoſpitalẽ ꝑſtes. Age igiť Octauiane numẽ meũ mihiq; uocatus apollo ꝓ illa ſingulari ſapiẽtia tua:qua oẽs uincis:ꝑ eã amicitiam q̃ tibi cũ Mario olim fuit:quã nõ decet ut fruſtra tibi cõmemorauerim:ꝑ eam fidem & obſeruantiam qua te unice colo & ueneror:& quam tuo mutuo ac miro ꝓſequeris amore ac benignitate. Iam tuas hic ĩterpone partes: Iam tuam profer ſententiam: Neutri noſtrũ eris procliuior: Sed tantũ quo te meꝝ animi iudicium impulerit ad herebis Ego.n.ad uitamuis partem tuo iudicio & auctoritate confirmatus fuero: Illamq̃ celerrime facto cõprobabo:cũ ab alterius crimine(ſi quod erat)perſuaſus ſim per te eadem tua ſententia:eadẽq; tabella:me abſolutum iri. Vale. Pariſii tertio calendas. Maii. Mcccclxxxi.

Octauianus ubaldinus fratri Ludouico
Mondello doctori theologo. S.P.D.

Amabam te antea Ludouice mõdelle:tum qa tua me ductũ indole non decepiſti:ꝓpterea q; te mihi familiarẽ ſemp habere uolui tũ qa poſtq̃ mihi ſatis familiaris factus es:indies uidebã nõ mediocres uirtutes ĩ te naſci adoleſcere:& ꝑfectas fieri:cũ tu neq; laboribus ꝑceres neq; ſtudia remitteres ut magnis principibus:grauibuſq; negociis dignũ te uiꝝ ꝑſtares. Nunc uero ob pietatẽ tuã quæ & ipſa inſignis & ĩ amicũ cõmunis eſt: ita in amore tui acceſus ſum:ut de te ornãdo q̃tũ poſſim cogitẽ:ne fruſtra apud me:qđ ſemp ſtudui aliqua egregia uirtute qſpiã fuerit uſus. Quid enim te officioſius: q cũ amicicia inter uiuos ſit tu ẽt a functis eã nõ ſeparas:& cũ iis q nobis benefecerũt paria:aut aliq̃to maiora beneficia reddere ſoleamus:tu pro re mediocri accepta ĩmortalitatẽ reddere cõparas:nec id qdẽ cũ mediocribus laboribus curas:qñ qdẽ ex intimis Galliaꝝ ꝑtibus ad agrũ uſq; picenũ ꝓpter eã rẽ nuncios ad me miſeris. Cũ tñ ĩ ambiguis rebus amicoꝝ cõſiliũ ſiue iu

diciū expoſcis:nō poſſum tua nō laudare ſapiētiā:Nemo aliter q̄ tu ſapiēs feciſſet:Quanq̄.n.ita gratus & pius eſſe cupis ut tuo exēplo alios quoq; ad gratitudinē excitare poſſis:tñ dubitas ut plærūq; ſolet ne ea ī re ꝗppiā ipie cōmittas.cū ꝓxime uirtutē ſepe uitiū cōſiſtat.Et qdē qa ut ſcribis meū iudiciū expoſtulas:nullo hic te pacto fluctuare ꝑmittā:qd.n.me iudice obſtiterit quominus ꝑte Marius eternitatē adipiſcat̄:cū & tibi īſignis pietatis laus īde comparāda ſit.Optimum hoc cēſeo ex quo utriuſq; nomini cōſulitur: omnibus uero q in cōſtantie te criminarētur hoc reſpōſum eſſe uelim ī pertinaciā nomen cōſtātie mutari:cū qs perſtiterit ubi conſilii mutationem rō ſuaſerit.Eſſet ne aliqs ſapiēs niſi ad tēpora & ad hominum utilitates ſua cōſilia accōmodaret.Nōne deus ipſe menſes dies & momenta uariauit:ut ad opus ſuū ꝑtiner̄ cognouit.Non ēt id me moueret:quod de callido reꝝ æſtimatore & libri elegantia ad me ſcribis:Nō.n.latet uiros ſapiētes unius priuati hominis uſui opus dicandum & quaſi intra domeſticos parietes reponendū:non tāta cura elaborari decere:q̄ta ſolet quod uniuerſitati hominū & quaſi in arce minerue fuiſſet locandū.Vtriq;.n.operi ſua præcipua laus eſt:quia dignitatē eoꝝ q̄ accidunt ſeruat.hoc āt iudiciū meum non parū ex octauiani.Auguſti iudicio cōfirmat̄.Cuius auctoritatē non parui momēti eſſe duco.Maluit.n.īperator iuſtiſſimus Virgilii æneidem ſeruatā eſſe q̄ igni perire:quis nō dubiis uerbis ī ultimis tabulis mādaſſet Mario flāmis eā aboleri.Nō.n.cenſebat inter cætera cuiuſq̄ præclari uiri cū ſuo auctore opus debere extingui.Curabis igit̄ Ludouice mondelle uel ſolū ꝓpter hoc ipſum omniū amore digniſſime ut aīo concepiſti(nec te ulla auertat ſuſpicio)Marium noſtrū in occidēte & ī iſta pariſiorū urbe quaſi orbis terrarū arce illuſtrare.Ego uero hic apud nos eidē nō deero.Dignus enim eſt ut uiuat q̄diu uixerit homines:quoꝝ utilitati & uſui multa cōparauit Graui ēt cenſura cēſendi nos eſſemus:ſi tanta ꝑ eū meſſe cōparata eius fructū admitteremus:& poſteris noſtris traſmittendū minime laboraremus.Vale urbini.tertio Nonas Iulii.Mcccclxxxi.

Qui cupis in paucis uerſari:& multa uidere.
Hoc lege:quod Marius utile prompſit opus:
Vberius ſacro nil dicas fonte philelfi.
Et nihil utilius hoc opere eſſe putes.
Namq; is rhetorica breuiter precepit in arte
Precepta:Exemplis muniit inde datiuis.
Omne genus ſcripti:uarius quo nititur uſus:
Adiunxit ſolers hinc Mariana manus.
Tum genus in ternas partiuit quodque figuras:
Infimus eſt:medius:altiloquuſque modus.

Argumenta uiri poterunt hinc sumere docti:
At iuuenis totum uindicet usq librum.
Omnia debemus mario pro munere tanto.
Multum mondello: quo duce uiuit opus.

Ordo contentorum in hoc utilissimo opere primo epistola consultatiua de opere imprimendo cum eius responsiua præmittitur.

Secundo ponitur epistola prohemialis ipsius auctoris.

Tertio dantur præcepta artis rhetoricæ pro occurrentis temporis opportunitate. de orationibus & epistolis componendis & dictandis.

Quarto describuntur tituli cum epithetis conuenientibus omnibus & singulis hominum dignitatibus & conditionibus: a summo pontifice Imperatore Regibus usq ad agricolas & alios artifices.

Quinto: quoniam Tullius & alii de epistolis scribentes dicunt epistolarum multa esse genera: nec tamen declararunt quæ aut quot essent illa genera. ideo ut omnibus ad epistolas facilior pateat accessus. hic declarãtur epistolarum scribendarum octaginta esse genera. & quæ sunt illa.

Sexto unũquodq genus exẽplificat tribus epistolis differẽtibus: familiari familiarissima: & graui. & unicuiq generi ꝓpria accõmodat sinonima.

His autem titulis hæc continentur epistolæ.

FINIS TABVLAE.

Marii philelfi artiũ & utriusq; iuris doctoris equitis aurati & poetæ laureati ad religiosissimũ patrem sapiẽtemq; theologũ Ludouicũ Mondellum mediolanensem ex seraphico minorũ ordine præfatio ĩ nouũ epistolariũ.

Ecreueram iandudum aliquid ædeṝ: quod epistolari succurreret officio. uidebam enim plerosq; uiros etiam doctos parũ hac in re tẽporis cõsumpsisse: perindeq; nostræ cõduxisse tẽpestati: ac si nihil elucubrassent. Nam ubi Cicero ĩquit: epistolarũ multa sunt genera: qui sunt adeo curiosi: qui nostris hominibus: quot: aut quæ sunt ea genera declararint. Quot aũt hac expressione in omni re funditus cognoscẽda sit opus. Græci pariter & latini docuerunt qui cũ artem benedicendi fuere descripturi: a generibus causarũ initium quæsiuerunt: ut intelligeretur prius de materia: q̃ de forma. prius de quo dicendũ esset: quam quomõ dici conueniret. Nisi enim hominem esse cõstet: frustra bonũ malũue dicimus esse. At mihi & uoluntati non nunq̃ hac in re plurima: & diligentius: tum apud libanũ pelasgũ epistolandi officiosissimũ: tũ apud alios utriusq; linguæ peritissimos ĩquirẽti sunt octoginta epistolarũ scribendarum inuẽta genera ut nihil iã ad epistolandũ sit reliquũ: quod hic numerus non cõplectatur. Nam & publica cõtinet & priuata: & quæ toga: quæq; bello transiguntur & quæ quomodo foris ac domi: cũ amico aut hoste: lite. cõcordia. amore. odio. re. uerbo attẽptantur: dicuntur atq; fiunt. In totidẽ hæc redegi titulos: & ut ad epistolandum paratior sit accessus: stilorũ differẽtes nactus sum ꝑgressus: sub quibus nunc familiarem pro mediocri stilo: nunc familiarissimam pro infimo: nunc titulus quisq; grauem pro stilo altiore præ se feret exempli gratia: Dum hæc meditamur: opportune tu nobis occurris Ludouice Mondelle uir humanissime: clarissimeq; theologe: rogasq; hoc opus tibi dedicẽ: sed ea quidem lege ut in alterius non perueniat manus. Aperis enim tuam mihi mentem ut copias tam assidue in eo percurrendo uersari codice: ut quẽ imiteris in epistolãdo: delegisse uidearis. Quod exorasset uix ab me quis q̃ alius: impetras: ut si qñ publice cõmuniq; uoluero multorum necessitati conducere: aliud alias efficiam eisdem titulis opus: nequeunt enim Mario in eisdem generibus uel inuentiones deesse: uel uerba nunc librum hunc titulo dem. Eum ut solus assequaris liberiusq; teneas: ac magis habeas familiarem: propriis exscripsi mãibus: & ne ullum uel me. penes: uel alium opera mea largitioneq; sit exemplar Prototypum hoc unicũq; hactenus uolumẽ tibi designaui: atq; tradidi. Adhibebis ei tãto maiorẽ ergo fidem quãto maiore ĩ hoc edẽdo: erga te fui caritate ꝑ ea q̃ uisus es atq; nõ uulgaribus argumẽtis: esse ĩ me beniuolẽtia. Quod si qd interlegẽdũ percures: nõ omnino ex cultũ industria: elaboratũq; ingenio. ascribes temporis breuitati: qua

cētū circiter ac q̄draginta chartas latiores coegisti ĩfra dies uiginti pstringe
re:qb⁹ & nō nihil audiebas:& aliis ēt negociis domi forisq; nos oportebat
uacare. Possunt & discursus ĩteruenisse calami: quos errores aliq̄n iter itine
rādū corrigemus. ut aūt ad epistolādū cōmodius & magis accedas tēpesti-
ue q̄dā artis rhetorices p̄cepta descripsimus cū exēplis: priusq̄ ad epistolan
dū titulos descēderimus. nec omnia qdē. Aristotelis Ciceronisq; monumē
ta secutus hic sum: sed ea dūtaxat: q̄ uisa mihi ĩ tuū usum necessaria: Aliud ē
enim ueterē. aliud huius ætatis oratorē se uelle. Aliud in foro inter causarū
strepitus: Aliud ĩ cōciliis pontificū: coronaq; auditoꝝ uersari. Reliquū est:
ut si qd me tibi plus esse usui ducis: assidue me putes: æque uti posse: ac te ip
so: si satis ē: me tñ semp ames: semp memineris: id obsecundasse tibi: q̄d ne-
mo alius: sine summa difficultate: cōsecutus eēt. Vale. Ex Vrbino sexto idi-
is Februarii. per Millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo.

Precepta artis Rhetorices & p̄rio de exordio cū beniuolētia ab auditorib⁹

De exordio

IN tali exordio siue p orōnē siue p epistolas: tria opus est cōsiderarē.
Primū psonæ qualitatē: apud quā agiē. Secūdo rē de qua agiē. Ter
tio laudē: qua auditor delectaē. Qualitas personæ cōsistit circa di-
gnitatē: uel locū magistratus: ĩ quo situs sit is apud quē agiē: q̄a aliter capta-
tur beniuolentia a pōtifice q̄ a prætore: Et circa hoc duo debēt seruari. Pri-
mū Titulus Secūdo cognominatio. Titulus ē ut papa appelleē Sanctissi-
mus Beatissimus. clemētissimus. Sapientissimus. Imperator uero ĩuictissi-
mus. Dignissimus. princeps optimus &c. ut de singulis infra de rōne titulo
rū diceē. Cognominatio est: ut papa dicaē: bene meritis. Christi uicē gerēs
unicū christianæ fidei asylum Maximus diuini defensor nominis. ecclesiæ
nostræ tutor atq; ꝓtector. Imperator aūt cognomineē Cæsar semper augu
stus. Refugiū romanæ gloriæ &c. de q̄bus infra diceē. Res de qua agiē tri-
pliciter cōsiderāda ē. primo q̄ñ ē honesta. Secūdo cū ē turpis. Tertio q̄ñ est
honesta: & uideē turpis. uel cū sit turpis: uideē honesta. Primo q̄ñ est hone-
sta: satis est cōformare rē cū psona: dicēdo: nō esse ꝓlixū sermonē habēdū:
ea in re quæ sit honestissima: & auditoris naturæ. unice cōformis. Si uero
est turpis: cōsidereē si quā habet partē honestatis. & tunc illa est tractanda.
Si nullam habet honestatis partem: arguaē ab aliqua cōsequenti misericor
dia uel gratia. Si turpis est: & uidetur honesta: pro se orator ĩstare debet: cir
ca id quod uideē: pro aduersario uero declararē: aliter esse: q̄ uideaē. Laus au
tem qua delectaē auditor. ĩtelligi debet ex eius uita & moribus: modeste tñ
tractari: ne uideatur assentatio.

Exemplum talis sermonis.

SCio te prætor magnifice adeo iustū esse: ut nihil uel audias: uel ad-
mittas: q̄d nō sit oĩ ex parte dignū uiro bono. Attuli ad te igiē rem
æq̄ssimā: quæ cū p se intelligeē: nullis aduersarii ad iectis laquæis

adeo uidebit̃ honesta ut nãturæ tuæ sit cõformissima. Nihilo enim te ãidẽ omnes boni: plus delectari q̃ eqtate: qua simillimus dei esse possis in terris.

Sz autem in omni re dicenda. scribendaq;: utendum apparatu: qui solet exordii nomen apud omnes consequi. Hic autem duobus cõ stat duntaxat: attentione ac beniuolentia. Nam docilitas attentionis est inserta uisceribus. Est aũt attentio diuisa bipartito: in expressione rei cũ eius laude & ĩ rei taciturnitate cũ summa dicendorũ laudatione. Aut enĩ ante factus est eadem de re sermo & tũc satis est rem altius prouehere: quæ iam dudum est nominata. Aut initium dicendi scribendiue nomen rei poscit cum eius laudæ. Beniuolentiæ uero & si quattuor sunt rationes una tamen est causa a persona nostra: a re: ab auditore: uel in aduersarium ut si qs scit tantum sibi gratiæ uendicare: quantum ad id exorandum quod orat̃. satis sit. hoc modo per attentionem.

Exemplum attentionis.

Nunc ut rẽ oẽm aĩaduertatis: quæso diligẽter: quã ego rẽ uobis expositur⁹ sim. rẽ inq̃ & mea ditione non indignã & auctoritate uestra dignissimam.

Exemplum de beniuolentia a quattuor personis.

Vdietis autem o uiri præstantissimi rem uobis nõ iniucundã: qui iustissimi estis: sic soletis iis delectari quæ non habeant quicq̃ cum iniquitate cõmixtum. Intelligetisq; ab huius nequissimi aduersarii mei natura me plurimũ ab esse. Is enim ut nequam est: perfidiæ semper studet: neminem timet: neminem erubescit. Ego uero: qui uestra cõsuetudine fræctus impietatem plurimum abhorreo: nihil ad uos afferre ausim turpis.

Ictum est aũt unã esse dũtaxat beniuolentiæ ab ipsis quattuor psonis causam: qa nihil ĩ exordio tractat̃: nisi ad finẽ sibi animos auditorꝝ ad audiẽdũ apparãdi: & cõciliandi: ut ad reliqua facilior cõstet aditus. Nã ueluti si quis semel bona sit ĩ nos mẽte: nos amãs laudat oĩa nostra: ẽt si non uideant̃ iis: qui nos odere talia: sic q male de nobis concepit: nos habens odio: etiam quæ amantes de nobis admirant̃: detestare conat̃.

Sz ãt & attentio ipsa: & beniuolentia: eo moderamine in exordium inducenda ut neq; iactator nec assentator homo uideat̃. Nam iactare se uideret̃: remq; dicendã: si minus modeste uel illã: uel se laudaret Assentari autem si supra modum auditorum laudes sequeretur.

Exemplum Iactantiæ.

Es. n. hæc de qua uerba facturus sum: tã ẽ ĩsigni laude cumulata. P. C. tã excellẽs. tã admirãda: ut & ante hac nunq̃ sit audita: & a nemine possit alio: q̃ a me uno tractari: Tot. n. ac tãta de oĩ uirtutis genere plcula feci: tã sum ĩ oĩ uersatus bonaꝝ artiũ studio: tm̃ mihi iam laudis ĩ exercẽdis bonis lr̃is eruditissime cõparat̃: ut nemo æq̃ ad hãc materiã cõueniat̃ queãt: nulli sint parate rõnes meæ: neminẽ tã hoc munus: q̃ me deceãt.

Exemplum adulationis in beniuolentiā.

Vis autem adeo eſt optuſo plumbeoq̄ ĩgenio: quē latere queāt ue
q ſtræ laudes: uos. n. ſoli eſtis luminaria quaſi q̄dā ĩ terris demiſſa cæ
litus quoꝶ ſplēdore ac ductu p̄ oĩs tenebraꝶ obſcuritates ambulet̄:
uos numina deoꝶ aliq̄ ſūma q̄dē apud nos ueneratiōe digniſſima: q̄bus q
nō credit: nō fidit: nō ſe dedicat totū: is & p̄fidus eſt: & amēs appellandus.

Ed ſciendum non eſſe turpe minus: ſi tantum beniuolentia ĩ aduer
ſ ſarium captetur ut inuehi potius uideamur: q̄ ad orationis neceſſita
tem proſequi. hoc modo dicendo.

Exemplum in aduerſarium.

Ec ego tam obſcœne me dicere quicq̄ poſſe arbitror in hunc aduer
ſarium: cui nequeant addi peiora multo. Quis eo incontinentior
qui libidinibus ſemper uacauit ĩ meritoriis atq̄ fornicibus. Quis
eo ſuperbior atq̄ uanior qui ſe ſe audet præferre diis uelleq̄ de omni laudis
& auctoritatis genere cum omni contendere antiquitate: Quis eo immanior qui crudeliſſime multos interemit ut eorum abuteretur patrimoniis: Ab hoc nihil eſt. expectandum: niſi inique & perfide dictum.

St aūt diligēter curandū: ne p̄lixioribus uerbis maximoq̄ ſententiaꝶ apparatu exordiū trāſigat̄ ne uideat̄ callid⁹ atq̄ uerſutus ĩ exordiēdo orator. & ex nimio apparatu paruā efficiat fidē: hoc modo.

Exemplum de exordio nimis apparato.

Go mihi patres ampliſſimi iam dudū ĩ mēte p̄poſuerā nulla de re apud uos uerba facere: quæ nō eſſent oĩ ex parte ĩgēio laborata doctrina exculta. diutiuſq̄ elucubrata: q̄ppe q facile ĩtelligerē q̄ ſitis & diſerti. & ſapientes: ad quos nihil debeat afferre incultum. Nihil inelimatum: nihil inſipidum. Quamobrē cū eſt honus hoc meis humeris demādatū: ut orōnē funebre haberē hoc loci atq̄ tp̄is: nolui q̄cq̄ ex ĩprouiſo p̄ſeq ad aliū deferri malui munus illud: at hūc mihi diē potius reſeruari: quo parentalis: haberet̄ ĩ his ānuerſariis p̄ defuncto p̄cibus atq̄ ſupplicatiōibus. Interea uero tp̄is ānus iā agit̄. Maturius huic operā adhibui cauſæ generis p̄pagationē didici: de cuius ſum nobilitate dicturus. uirtutes hoīs accepi diſcurri uolumīa ueteꝶ: & q̄d de mortaliū ĩteritu: q̄d de aīorū ĩmortalitate iudicādū ſit: ĩtellexi. Nihilq̄ plane iā me latet q̄d uobis cōmode ſit exponēdū: Itaq̄ nō dicet̄ hic q̄cq̄ ĩprouidū: aut minus exq̄ſitū: ſed oĩa conſulto: oĩa apparate. Rem aūt tātā aggredior: quātā ante hac auſus eſt aggredi nemo: nō orationē. ſolū parētalem de mortis Sempronii recordatione: qui fuit oĩ præſtantiſſimus laude ſed de cōmuni hominū miſeria: ut intelligatur: quibus ſimus ĩ hoc orbe calamitatibus ſubdi i. Proh deū atq̄ hominum fidē: q̄d ſumus in hac uita homūculi quibus trahimur caſibus: quibus uexamur perturbationibus: nihil hic ſtabile. Nihil quod poſſimus uno die noſtrum

existimare.quicq̧ inquit seneca. Nemo tam diuos habuit fauẽtes Crastinũ ut possit sibi polliceri. Atq̧ ut Gregori⁹ ait. Nos cõtinue morimur: & sicut aqua labimur. Sunt tamen & huic luce functo p̱ inuidiam aduersarii: q̄ nol lent: si possent: his anniuersariis locũ esse publicũ & conuentum consessum q̧ hunc uestrum tam præclarũ O' genus hominũ nefarioꝝ: qui ut pessimi sunt: sic omnis uelint fieri pessimos. o scelestissimos paricidas: qui ut iugu lare consueuerunt alios: sic huius famæ detrahere cuperent hunc honoris modum. Sunt omnium perditissimi. nequissimi. perniciosissimi. At uos o patres non nescio tales esse: ut nõ sitis huiusmodi bestiolis quicq̄ secundatu ri: ubi semper uestram in bonos pietatem. in officia. humilitatẽ. facilitatẽ benignitatẽ. In charitatis omne genus pronã promptãq̧ naturam Itaq̧ iã mihi polliceor neq̧ ĩpeditură hanc orationem inuidũ & moliuolum fore quenq̄ nec uos minus attẽte audituros: q̄ si nunc aut demosthenes aut eschi nes dicturus accederet. Attendite igit̃ diligenter patres.

I N hoc exordio sunt oĩa ĩ bonis exordiis euitãda: hoc ẽ ne sit ꝓlixũ: est enim ꝓfusissimũ. Ne sit ĩ eo apparatus: q̄ pateat. At nõ solũ hic ẽ sed esse declarat̃: ut nõ sint allegatiões. At hic sunt. ut nõ sint structu ræ lõgæ uerbis exq̄sitis ãnexæ: ut hic sunt. ut nõ sit supra dicta adulatio & iactãtia: ut hic sunt. ut nõ sint colores. sentẽtia. articulus. dissolutũ: de q̄bus ĩferius dicet̃ ut hic sunt. ut nõ fiat repetitio eiusdẽ sententiæ p̱ diuersa uerba: ut hic sit Sed cõtra sit apparatus auditoꝝ aĩos exordiũ: cũ breui & modesta expositiõe summaria dicẽdorũ: & cũ aliqua cõciliatio ne auditoꝝ: hoc mõ.

Exemplum exordii perfecti.

C Vm essem hãc orationem funebrem habiturus patres amplissimi: cœpi non nihil subuereri: ne si quid minus ad uos afferrem elima tum uos offenderem: qui ut doctissimi estis oẽs: sic ea soletis homi num excellentia delectari: quæ res semper afferat ornatissimas. & uerborũ elegantia: & sententiarum pondere. At cum esse uos humanissimos ac facil limus memini: uel a constitui uentis delegare: uel sermocinationem hãc sa tis: & improuisam & incultam adducturus: cuius errores potius correcturi sitis: quam me superbum existimaturi: q̄ uestris esse ĩperiis ausus refragari: si negassem hoc loci dicere de clarissimi uiri Sempronii Mediolanẽsis fune re. In hunc siquis uel sensit aliquando: uel sentit adhuc male. is liuore perdu ctus resipiscat uos me audite: ut de uita morteq̧ tãti uiri dicens præmium consequar auctoritatis in me uestræ pietate.

S Ed intelligẽdũ est: q̧ hæ partes: aut haꝝ aliquæ possunt diffusiores tribus de causis: Primũ cũ oratio est longior ut potẽ ĩ suadendo uel dissuadẽdo de pace uel bello. Secũdo cũ purgatio ꝓpriæ ĩnocẽtiæ facienda est: ꝓpter criminationẽ antea p̱ aduersariũ factã: uel ꝓpter opinio nẽ p̱ auditores cõceptã. Tertio cũ insinuandũ est: hoc est pedetentim idem

faciēdū qd ī ſuperioribus exordiis ſed occulte ob cauſas infra dicendas. Omniū autem horum exordiorum: & tandem inſinuationū hæc ſunt exēpla.

Exemplum in ſuadendo perlongius exordium.

ſ Cio uos eſſe. P. C. uehæmēter curioſos: bellū ne nobiſcū finitimis: agēdū ſit. an pax habēda: ꝓptereaq; multas ac uarias a ſenatoribus ſententias expectari: Mihi qdē uidet̄ opus eſſet: ut primum optime de republica ſentiant qui ei ſunt cōſulturi: tum uero ut nullis aut propriorꝫ cōmodorum capiant̄ cupiditatibus: aut priuatarum inimiciciarum recordationibus at eadem ſemper impatriam pietate nihil habeant in oratiōe ſimulatum, nihil falſum. nihil dolo tectum. de ueſtra patres diligentia certus ſumat & de ueſtra ſapiētia nihil ambigo. Intelligo enim q̄ ſoleatis omnia mature conſultiſſimeq; tranſigere quibus iuſticia. pietate. patriaq; charitate. nihil antiquus aut familiarius unq̄ eſſe potuit: Me uero fuiſſe non ignoratis aſſidue in iis occupatum: quæ rei publice noſtræ conductura. nō qui multa ualeam: ſed qui plurima uelim pro patria: pro qua quidem uel mortem oppetens nihil expleuiſſe me cenſeam quantum debeo. Quare ſi qd & ipſe recte cogitarim: aut non ipſe prouiderim. quod ad pacem firmandā & diutius ſtabiliendam attineat: per deum immortalem tantillum attendite patres optimi nec cuiuſq̄ me impediat clamor: qui aut mihi ſit infenſus: aut patriam habeat odio: aut ueſtræ inuideat auctoritati: qui ut male ſenſerit facile. ſemper cognitum ac perſpectum eſt.

Exemplum exordii purgatiui.

i Nimicū eſt me criminatus Bædas fuiſſe Alchibiadi: nec qcq̄ huc in eū: niſi ꝑ inuidiā ac odiū attuliſſe: Quo aūt ĩnocēter ſemꝑ uixerim nec ꝑ ullā animi ꝑturbationē quicq̄ ad uos in hunc locū attulerim patres optimi: uos teſtes aduoco: ueſtriſq; iudiciis ĩnocētiā meam ab ea criminatione cupio purgari: ut cōmodius mihi ad dicendū eadē in cauſa pateat aditus. Cū is Bædas ærario præeſſet: & æs publicū in ſuā areā uertiſſet. accuſatoris in eū ſum officio functus: q rei publicæ ſalua cauſa nequibā aliter facere. Tum egi modeſtiſſime: nec eū paſſus ſum crudeliter dānari: negligentiæ potius aut indulgentiæ tūc accuſandus nimiæ q̄ uel ĩpietatis: uel odii. Quæ ꝓ re publica fiunt: nemo debet ĩ ſe facta queri ab eo præſertim ciue: q maxime ſuæ patriæ debet. Nunc ĩ eūdē ago cām meā ciuilem qdē: nō capitalē. Hæreditatē petii primā. Nihil ſe debere mihi dixit. a quo ē alias capitis ĩ iudiciis accerſitus repetēdarꝫ. Cauſa mihi eſt tā honeſta: q̄ ei turpis. Cur uobis: q oīum eſtis æquiſſimi: ambiguū uidet̄: pro me eſſe iudicādū Nō proſequar: ne quod inuentore dicit̄ uerboſus uidear Mineruam docere. At ut eſtis nō docti minus ac prudentes: q̄ iuſti. Attendite ꝑ ĩmortalē deū: quibus ego rōnibus ac legibus mihi nō ſolū decernēdum: ſed plane decreta hanc hereditatē arbitrer. Paucis admodum me abſoluam: nec quicq̄

Idcirco hæc in re tangam: quod uos ulla experte lateri posse ducam. Sed ut ad uersarius audiat: quæ non intelligit cognoscatq; quibus argumentis moueri solent ad iudicandum uiri docti & sapientes.

De Insinuatione.

IN insinuatione seruant eadem: quæ & in reliquis exordiis: sed quoniam nequit animus auditoris statim & recte ad audiendum apparari: fit pedetentim & indirecte: quãdo causa turpis est: aut auditor est psuasus ab aduersario: aut defatigatus audiendo: & fit fingendo uelle aliud dicere: q̃ quod dicẽdũ est qñ cã est turpis: & paulatim descendere ad rem quando autem est persuasus: cum aliqua uehementi criminatiõe de aduersario: cũ aũt est defatigatus: cũ aliqua fabula, cauillo uel facetiis hoc modo.

Exemplum de insinuando apud auditorem in causa turpi.

NOn nego prĩceps optime plurimũ errasse Gaium: qui tuam læserit maiestatẽ: esseq; tñ nefas accerbissime plectẽdũ: in eũq; debere nõ te solũ uehemẽtius aĩaduertere: sed uniuersum hũc populũ oĩ tælorũ genere irruere. Quid. n. cõmitti põt a quoq; sceleratius aut iportunius q̃ si qd in principẽ cõmittat: præsertim adeo p humanum atq; p benignum: a cuius incolumitate oĩs nr̃a pẽdet icolumitas. Id ut nefariũ est sceleris gen⁹: ita in nullo tollerandũ. Veꝝ ubi tuã soleo mecũ aĩo uolutare misericordiã in oẽ hominũ genus: a quo crudelitas maxime abest: nequeo nõ existimar̃ de eius uita apud te posse fieri uerba: q cũ p se nihil pmeruerit: oĩa demeritus sit: p sui tñ generis nobilitatẽ uirtutem ac gratiam: possit sperare nõ. nihil. Læliũ absoluisti qui longe fuit peior: ac insolẽtior. At hic ea familia cretus est quæ tibi fuit semp iucũdissima: eo patre natus: qui tecum non paruam consuetudinẽ nactus est. eo socero uiuit quem amas plurimũ. Itaq; cũ nihil afferre ualeat: qđ audiendũ sit: ad iudices: ut ad facillimum principẽ: & suoꝝ amantissimum nihil non audiendũ afferrat. Attende igit̃ dux optime: ut non quis sit Gaius hic uir hoc casu pessimus cognoscas nosti. n. nũquid grãæ mereat̃: demeret̃. n. omnem indulgentiam. Sed quid sui dicant agnati. cognati. affines. omnesq; propinqui. quos semper audis mansuetissime: admittisq; iucundissime: qui peccarunt in te nihil unq̃.

Exemplum insinuandi auditore persuaso.

NVit Gaius hic uir bonus o prĩceps optĩe apud regẽ Galloꝝ: nõ minore auctoritate quodã & grã: q̃ apud te sit. Cũ accepisset pecuniã a Colomella quodã Lugdunẽsi mutuã iãq; restituendi tp̃s imineret. Colomellã accusauit homicidii. Cæsus iueniebat̃ hõ testes habebat paratos Gaius: q Græcoꝝ mor̃ testimoniũ darẽt mutuũ. In iudiciũ iuit. cõuicit Colomellã coegit dãnari. Nã & torqueri coegerãt testes. dãnatus exclamat superosq; inuocat testes. Miraculo quodam factum est. ut uox ĩ plebem facta sit. capiendũ Gaiũ testesq; quæstionãdos. Diffugit accusator. Diffugiũt

īprobi testes. Culpā detegūt absentes ductiq; cōsciētiæ metu Liberaᵗ Colo mella. Quid si hoc quoq; ꝓbabiᵗ o dux optime Gaiū hūc assuefactiōe ma ioꝝ minime pudentem eodem genere criminādi hoc tp̄is ī hūc Semproni um esse nixū. Itaq; nō tā res ipsa cōsiderāda sit primū q̄ accusatoris cōditio Accusati uita: mox ad rerum argumenta deueniendum: ut aliter longe rem habere intelligas q̄ probatum sit hactenus: utq; a uicto uictor facillime su perari possit. Nam q̄ ipse sis prudens: q̄ rerum humanarum peritissimus: omnes scimus: & q̄ mature soleas consultoq; omnia prouidere. Me uero ñ ignoras: nunq̄ mentientem ad te ire. multo nunc minus.

Exemplum insinuandi ubi est auditor defatigatus:

c Vm peperisset: ut poetæ fabulanᵗ. Gigantes tris Tellus: ut phæton tis iniuriam in deos ulcisceretᵗ nec quicq̄ præualuisset: enixa est tan dem simiam: quæ superos: cum tonitruis fulminibusq; uacarent: ir rideret. Itaq; fraterculus ille gigantum. ubi cælum misceri audit: ore in aerē uerso dentibus labiisq; hyascens debacchaᵗ in iouem Id est hoc loci noster hic aduersarius delphio tortuosior. gibbosior mōstruosiorq; secutus: qui cū alia nos nulla deprimere posse uideret uia in prolixitatem sermonis eo us q; lapsus est: ut ad dicendum apud defatigatum audiendo principem nihil nobis reliquerit temporis nil dixit quod ad causam attineat: & multa tamē est frustra prosecutus credens eo se pacto: ut simia in superos irridendo uer sari. quod si tuā animi moderationem considerasset: nunq̄ attigisset: Es. n. omnium & prudentissimus & æquissimus nec potes audiendis etiam pro fusius loquentibus bestiolis decipi. Nam alexandri more: cum quicq̄ ab ad uersario diciᵗ: una occlusa quidem aure: dicis eam te absenti aduersario ser uaturum: ad quam: ut certo scio: mihi seruatam: pauca prosequar.

s Ciendū est aūt: euitari uehementius oportere ī exordiis: ne sit exor diū cōmune hoc est quod possit in omnes causas cōmuniter cōue nire: sed proprius uideaᵗ eius causæ: ad hæc aūt ne sit uulgare hoc ē quod solet a pluribus tractari. ad hæc uero ne sit īproprium cū causa hoc ē quod non sit insinuatio si oportet aut prohemium: hoc modo.

Exemplum de exordio communi.

d Icturus sum o p̄res āplissimi de iis rebꝰ: quas admirabimini: q̄ppe raris & īusitatis & uobis iucūdissimus. Attēdite mō ꝑhumane: cen seteq; me uiꝝ esse: q nesciā nec mentiri: nec assentari. Vos āt ñ igno ro tales: ad quos nihil sit afferēdū īcultū: nihil nō elucubratū diligētissime.

Exemplum exordii uulgaris.

d Emosthenis Ciceronisq; opus esset hoc die nobis eloquentia ut ma gnitudini rei: de qua mihi dicēdū ē: satis faceᵗ possem At ego apud uos dicturus uiros doctissimos ac desertissimos undiq; titubo. pal leo. tremo. ac labesco: nescio q̄d potissimū auxilii mihi sperē: cum elinguis

poene sim: aut qd potius laudis nō desperē Sed si hoc muneris uestra sim tā dē benignitate cōsecutus: ut me p humane audiatis: spero nō nihil uestra re creatū gra ī mediū allatur qd uobis nō erit iniucūdū. Attendite igit̄ p deū immortalem: attendite ut audiatis ūra prudentia & auctoritate rem dignis simam: quanq̄ tenuioribus uerbis & minus elimatis prolatam.

Exemplum exordii non proprii.

c Stis uos qdē o iudices ab aduersario persuasi: qui nequissimus omnium est. at ego uobis dissuadendum: esse duco: ne quicq̄ credatis ei qui nunq̄ mentiri desiit. Attendite modo diligēter: quid dicam cū nihil sim allaturus in medium non uestro consilio dignum.

s Ciēdū est aūt: cū tria sint cāu̅m genera: quæ tractari possint a quocūq; uel scribēte uel dicēte: hoc ē demōstratiuū ī laudē uel uituperatiōnē positū: deliberatiuū ī suadēdo aut dissuadēdo collocatū: iudiciale ī agēdo uel defendēdo situatū Vnū tamē est: qd semp tractat̄ demonstratiuū. s. Nā ī iudiciali quē accusant: uituperāt: quē defendūt laudāt. In deliberatiuo suadēdo rē laudant: dissuadendo uituperāt. Sed materia pōt esse quadruplex: aut honesta si p uiro bono cōtra malū: uel si de nuptiis epithalamion de funere epitaphion. de religiōe: pietate & oī laude. Aut turpis si p malo cōtra bonū: uel si de libidine: d̄ aliquo uitio. aut humilis: ut si de cāuili ut de laudibus coquariæ: uel farctoriæ: aut dubia. ut si partē habeat honestatis: partē turpitudinis. Si causa est honesta est aperte procedendum in exordio modo quo supradictum fuit. Si causa est turpis: est insinuandum: ut superioribus exemplis patuit. Si causa est humilis: est amplificādū exordium exemplis similium causarum. Si causa est dubia: est exordiendum ab ea parte. quæ honestatem continet ut si uir bonus commisit scelus. exordiemur uiri naturam: non unius erroris sordem considerandam.

Vbi abstinetur exordio.

s Ciendū aūt & ī plerisq; causis abstinemus exordiis: hoc est quādo adeo est honesta causa ut exordio non sit opus. ut si de religione. de pietate &c. dicat̄. Itē ubi apud senatū agit̄ uel pricipē in causa ī qua sæpius dictū & redictū est: Sed animaduertendū ē: q licet nō sit opus exordiū: potest tamen ubiq;: ubi uel argumentatio: uel res agit̄ uehemens: rogari auditor: ut attente audiat: & demonstrari: oratorem eius fidere sapiētiæ. Nam licet locus captandæ attentionis & beniuolentiæ non sit propriæ nisi in exordio: diffunditur tamen per omnes orationis partes.

De Narratione.

d Einceps d̄ narratiōe cōsiderādū ē: quæ sūmaria quædā ē expositio rei gestæ: nō tñ adeo sūmaria & breuis: ut ī attētione seruat̄. Nā ibi dūtaxat exposcit̄ p docilitatē quādā: quæ auditorē faciat attentū: ut si dicat̄ de religiōis hoc die dicturo mihi laudib⁹ quæ sufficiēt uerba: quæ

ſententiæ. In narratione uero breuiter & aperte & uериſimiliter exponitur cauſa:& quare illo die ac loco tractanda ſit:hoc modo.

Exemplum Narrationis.

Ic dies concilio religioſoꝝ deſignatus ē. Itaq; ī hūc locū nobis cōuenientibus q eligiōi uacamus. iure ac merito nō nihil eſſe dicēdū đ religiōis laude pfecto huic īteгerrimo noſtri ordinis uiſum ē. hoc munus ad me collatū:eius mihi ſūmatim ſunt partes trāſigēdæ. Debet aūt eſſe narratio breuis:ut ſuperius attigi dilucida & uериſimilis. Breuis ideo dico:ne terat fruſtra tps cū nihil adhuc de ſubſtātialibus dicat:ſed dictuꝝ ſe p ſtreat:aperta ut erou nihil dicat cōfuſe:ne animus auditoris īcertus ab audiendo diſtrahat̃:uериſimilis aūt:qa ēt res uera ſine ueri ſimilitudine dicta fidē nō faceret:ut ſi dicat̃ uirginem peperiſſe:& non dicat̃ quo miraculo factum ſit:abſolute fidem non faciet. Et in hoc maxime animaduertendum ē ꝙ narratio non habeat aliquid contoruum aut idem repetitū. aut diffuſum aut obſcurum:ſed ſtructuras habeat breues & crebras:& quaſi per enumerationem procedentes:ita ut quid ſit dicendum potius appareat ꝗ quid dicat̃ auditores attendant Eſt mala narratio longa hoc modo.

Exemplo de longa narratione uitioſa.

m Agna res eſt profecto patres optimi:de qua uerba ſim hodie facturus:& tāta qdē ac tam grādis:ut nullius uel diſertiſſimi oratoris lingua rei amplitudini ſatiſſacere queat:Agit̃.n.funus mœroris plenū. Agit̃ cōis totius urbis luctus. Agit̃ de publica ciuitatis potius:quā priuatæ domus calamittate. Obiit dñe lælius uir maximus urbis primas ciuitatis ꝓpugnaculū. Obiit dñe lælius oī laude cumulatus. obiit is:a cuius īcolumitate oīs pēdebat ciuiū īcolumitas & cuius obitu oēs obiiſſe dici poſſumus. Proh deū atq; hominū fidē. qs hoc aīaduertebat ærumnæ genus:qs hūc ꝓuidebat caſum. Quis poterat cōuertere oculos:Obiiſti tu tādē Lælii Obiit aſyli reipublicæ tutor. Obiit fautor atq; ꝓtector noſter. Hic dies lugubris ē eius epitaphio deſignatus. Ego decretus ſum:q & laudādæ illi⁹ uitæ mortis locū īpleā:& uos cōſoler. At ego cōſolād⁹ q pote:cū nihil habeā ſolacii:poſſim qđ ī me nō eſt ī uos cōferre. Omnes hic ſumus ad luctū paratiſſimi:a cōſolationis oī genere alieniſſimi. At dicā tādem:ne munus ad me collatum uidear euitaſſe & eo dicam breuius:quod uel longius ac prolixius conſolando dicens:nihil uel mihi uel uobis proficere poſſem.

De diuiſione ſeu partitione.

P Oſt narrationē ī orōne:quæ oīa cōplectat̃ artis ꝓcepta ſed ſtatim ſuccedit diuiſio:ꝗ aliq ꝑtitionē appellāt. Et ſciendū ꝙ ex ſex partibus ītegre orōnis:hoc ē exordio. narratione. diuiſiōe. cōfirmatiōe. cōfutatione. cōcluſione. Tres hñt apparatū dicendorum. hoc eſt exordium ad cōciliandos auditoꝝ animos & apparandos ad audiendū. Narratio ad

aperiendū & rei rōnem & tēporis causam. Diuisio ad ptiendū materiā: ut sit attētior auditor ad ea quae dicenda sunt. Duae sunt expositiuae rei: hoc ē confirmatio succedens diuisioni: & cōfutatio diluens uel expressas uel tacitas obiectiōes. Vltima uero hoc est cōclusio est eius cōplexiua quod suadere aut dissuadere nitimur. Idē obseruant iurisconsulti q in cōsultando: primū utant q adā praefatione mox exprimendo casum enarrant: dū dubitatiōes exponendo diuidunt: de hinc ad unāquāq; dubitationē respōdendo & allegando cōfirmant: deinde obiecta confutant: ultimo cōcludūt qd petat: qd q; iudicandū sit. Idē pdicatores tenēt: ut propositione thematis exordiant: quare illud thema potius eo die prosequent declarando narrēt: tū de quot ptibus dicturi: proponēdo diuident. ad haec unāquāq; p e enucleādo: confirmāt. tū uero siqua uel obiecta sunt uel obici possunt: cōfutant. ultimo cōcludunt: sic aut sic esse faciendū. Diuisio aūt haec neq; plures q̄ tres in partes distingui debet nec ī pauciores: ne si in plures: tediū audituris afferat: & de eis sit fastidio si in pauciores: non confundat eorum mentes.

Exemplum bone diuisionis.

T cum mihi de uita morteq; Laelii dicendū sit tria: dūtaxat perīde: ac pcurrendo cōplectar. Quae fuerit huius ab ieuntibus ānis institutio. Quis totius uitae deinde pgressus. Quis tandem mortalis huiusce uitae finis: ut ītelligat obiisse ne tāt⁹ uir an poti⁹ adhuc uiuere cēseat.

Exemplum male diuisionis.

Am igit in hoc funere mihi dicendū ē: qs fuerit ipse Laelius de quo hic agimus. Iam uel inuitus huc puehor. delegāti uela uētis sex mihi cōsiderāda sunt uerbis fortasse plixioribus: sed re certe breuiora. Horꝫ aliud erit in huius familia constitutū: ut ītelligat qbus hoc funus moestū sit. Aliud ī parētū luctu decretū: ut uideat q̄ri sint precii: q hoc filio sunt orbati. Aliud ī eius educatiōe acuitae pgressi: ut cognoscat: q; & ipse bonus esset: & bene afficeret uniuersam hāc urbē. Aliud ī eius dignitatibus ac titulis: ut teneat: q̄ placerent eius mores principibus cūctis. Aliud ī eius doctrina ut exprimat q̄ esset omnibus bonus & utilis & necessarius. Aliud aūt in eius obitu: u. accipiat: quanto nos confecerit dolore.

De confirmatione.

At confirmatio totuplex debet esse: quotuplex diuisio. hoc est unaq; ptitionis pars debet confirmationē habere ppria. Verbi gratia si dictū est ī partitione: dicēdū est de Laelii educatione in confirmatione dicat hoc modo.

Exemplum bone confirmationis.

T cum Laelii educatione primo loco mihi dicendum sit: attendite obsecro patres optimi q̄ sit educatus per modeste. Quod attinet ad nutrimentum: iis cibis educatus est: quibus aleretur: ac uiueret: non quibus uoluptates sordes pararentur. Non. n. ad continentiam ē educatus

ſed ad oē modeſtiæ genus. At moribus iis certe: quos rari ſolent adipiſci: q
bus & uita iucūdior eſt: & laus diuturnior. Didicit modū ī oī ſeruādū eē ui-
ta. Iam admodū puer uigilātie: ſubrietati. pudiciciæ uſq; adeo īcūbebat: ut
mediā. algorē. eſtū nō metueret adeo ut maiores natu ſuperare uiderēt. di-
ſciplinæ uero militari tā paratus ac accinctus erat ut marte natus cēſeri poſ
ſet. tolerātia ſingulari adoleſcēs: & ꝑiculoꝝ nō timidus: laboꝝ non fugax.
Hæc huius educatio tā tenax uirtutis atq; ꝓbitatis ꝗ̄ alia uoluptatis atq; ma
liciæ. Exemplum male confirmationis.

E aūt ſingula ꝓſequar: uno dūtaxat uerbo ſex illa cōplexus declara-
bo: ꝗtus hodie nobis amicus: ſuis uero filiis ac ꝓpinqs ſublatus ſit.
Nā Iælius generoſa familia cretus optimiſq; parētibus natus: edu-
catus ē modeſtiſſime: famā optimā ꝓpagauit: ſibiq; digniſſimus ac nobis
utiliſſimus fuit: nec nobis minꝰ ſūma cū laude: quā ſibi diē obiit. Cur ē tot
tituli ornatꝰ: qa uir clariſſimꝰ fuit. Cur tā eū celebrabāt docti: qa uir doctiſ
ſimꝰ fuit. Cur tā eū lugemus oēs: qa erat nobis eiꝰ uita plurimū neceſſaria.
uir īquā fuit ꝑdaucoꝝ hominū oībꝰ carus. cūctis dilectꝰ oībꝰ uenerabilis.

Ciēdū igiē ꝙ cōfirmatio ut debet eſſe apta & rōibus referta: ita mi-
f nime cōfuſa. ut ſimplex cōplexaq; partē & argumēta partis ſub qua
iacet: ita nō multiplex cū ꝑtibus aliaꝝ partiū: qbus aliæ debēt ſeruiē
cōfirmatiōes; & artificioſa ī argumēto: aut ꝑfecto aut mediocri aut minimo

De Argumentatione.

Rgumētatio aūt oīs ea ē rō: ī quā uis cōfirmādi: aut cōfutādi diſtri
a buiē. Ea ē aut ꝑfecta: & ſic diſtributa ī qnq; ꝑtes hoc ē ī ꝓpoſitionē
rōnē. rōis cōfirmationē. rōnis exornationē & cōplexione; aut me-
diocris: & ſic diuiſa ī ꝓpoſitionē rōnē; rationis cōfirmationē. & cōplexio-
nē: aut minima: & ſic tripartita ī ꝓpoſitionem. rōnem. & cōplexionem. Eſt
aūt ꝓpoſitio caput & fundamentū argumentatōis; qua ꝓponimus; quid ar
guere uelimus: quæ a logicis ſolet hodie maior appellari: hoc modo.

Exemplum propoſitionis argumentationis.

Emo negat: deberi ſuꝑmos illis honores q cū & uiri fuerūt boni: &
n urbi iucūdiſſimi; diē ī negociis ſuæ ciuitatis ultimū obierūt. At rō
ſa ē argumētatōis pars: qua ꝓbaē rōne: qd ī ꝓpoſitiōe ꝓpoſitū ē: hoc mō.

Exemplum rationis argumentationis.

Am niſi honoraremus huiuſcemodi uiros. & ingrati uideremur iu
n re ac merito. & nemo bonus apud nos eſſe diutius uellet Tum ra-
tionis ſuccedit confirmatio: quæ amplificat rationem ipſam: ut ap
tius intelligatur id: quod probandum eſt.

Exemplum rationis confirmationis argumentationis.

q Vanta uero eſſet ingratitudo quam nepharia peſtis; quam eui-
taturi forent omnes boni: ut in eos fuerimus mali: qui fuere non

in alios solũ oĩs sed ĩ nos ipsos multomagis optimi: Hoc ut & abhominãdũ esset: & iauditũ sceleris genus: ita detestãdũ & execrãdũ oĩbus: ita nemini tolerãdum. Continuo cõuenit exornare rõnem ut profusius ea quidem amplificetur: & sic magis auditoribus persuadeatur hoc modo.

Exemplum rationis exornationis argumentationis.

a Ccedit huic ẽt nõ fama solũ: sed uiuẽdi ratio: sed humanitatis cõsuetudo: sed ꝓpria cuiusq; utilitatis causa qbus minime seruiret̃ usquã si essemus ĩ eos ĩgrati q fuere uiri graues: & ĩ patriã pientissimi: Nã famã certe quæreremus pessimã: nec malã minus: q̃ Dyomedes: q homĩes dabat armẽtis pabula: uel Busyris: q hospites apponebat altaribus uel Lycaon: qui eos obtruncans comedebat. Non enim minus male agitur: si negligitur funus: q̃ si eripitur functi uita: cum in eripienda uita uel metus possit esse causa: uel odiũ: ut illud est Virgilii. Aut odium crudele tyranni: aut metus acer erat: in negligendo autem funere: nulla q̃ ĩgratitudinis supersit cã. Tum nemo laboraturus esset: ut cõmoditati conducat nostræ. Cum uideret quales fuerimus in reliquos. Quid sibi sperandum sit ĩ uita. non ignorat. cum ĩ morte nihil sperare possit. Statim succedit complexio & cum ratio ea sit: quæ a logicis dicitur hodiernis minor: cõplexio ea est quæ cõclusio ab illis appellatur. quæ complectitur atq; concludit summatim ex supradictis ita sentiendum: ut propositum est: hoc modo.

Exemplum complexionis argumentationis.

q Vamobrẽ cũ Lælius uir optimus fuerit: & nobis utilissimus: & officiosissimũ sit: taliũ funus honorare: ĩgratissimũ aũt silentio præterire: iure optimo cõstitutũ est supræmos pietatis honores huic exhibere funeri ut & ad nos semp amãdos. iuuãdosq; cuncti ꝓniores sint: & ad uirtutẽ facilis ĩflãmẽtur. Cũ aũt ẽ cã breuior: ut ĩ epistolis familiarib⁹ aut ĩ orõnibus habẽtib⁹ grãs. Argumẽtatio ẽ quadripartita: aut tripartita h̃ mõ.

Exemplum argumentationis quadripartitæ.

a Nimus certe bonus: si referre gratias acceptis nequit officiis at habere põt: ac agere debet. Quis enim ĩ nõ explẽdo pro utili suo officio uir: aut bonus: aut equus appellãdus ẽ. Nã q ꝓ animi sũpbia sibi cẽset nõ officiose factũ munus: sed debitũ esse: is ẽ ab humanitate alienissimus: potiusq; ĩ bæluarꝫ cœtu cõnumerãdus q̃ inter homines collocãdus. Quod si & bonæ mẽtis ẽ officiis habere gratiã: & iniquæ ac afferre nõ haber̃: nõ debemus tibi solũ: & habemus: ac agimus grates: sed cupimus referre posse Cõtinuo succedit argumẽtatio tripartita ĩ epistolis & orationibus breuioribus ut ĩuptialibus: & põtificũ ac prĩcipum ĩgressu: aut prĩo aditu:

Exemplum argumentationis tripartitæ.

c Vm debere ad te ire optime prĩceps: tum etiam hoc plurimum desiderabam. Quis. n. qui tantillum sit ingenii: se totum non debet

tuæ diuinæ potius q̃ humanæ uirtuti. Quis aũt cũ debeat nõ desideret pariter præsenté te ĩtueri: quasi naturæ quoddã in terris simulacrũ. Itaq; cũ & officio meo simul & cupiditati uidendi tanti prĩcipis satisfacturum hoc aduentu uiderim: accessi: supplicaturus nihil aliud: q̃ ut me ames.

De confutatione.

c Onfutatio nihil habet aliud artificii: q̃ quod est expressum in confirmatione. respondet & confutat obiectiones hoc est si quis obiecerit aliquem esse litterarum ignarum confutat. hoc modo.

Exemplum confutationis.

i Gnarũ me dixit litterarũ: quasi possit recte qcq̃ d litteris hæc bælua iudicare: q a bonis artib⁹ alienior semp fuit: q̃ ignis ab undis. Adhibui ab ĩeuntibus ãnis usq;: diuturna bonis litteris operã: nec id qdẽ coactus nec ĩuitus: At ultro spõteq; tã libẽs q̃ cũ exuriẽs cænabã uidebã: n. & nihil ĩ uita mortaliũ foret cũ litteris cõparãdũ: q̃ & uiuis præsto essent: & famã laudesq; luce functis suppeditaret. Quomõ ergo uel ignarus eẽ põt: uel nõ doctissimus ille plane: q natiuo q̃si munere litteras cũ lacte hauserit: ĩbiberitq;: ac iis maximopere delectatus nihil obmiserit: qđ ad earũ quærẽdã rõnẽ attinuerit: Succedit nõ nunq̃ amplificatio p enumerationẽ: & hoc fit qñ est oratio pfectissima: & ne orator esse ꝓlixior duceret: breuius cõfirmauit: & cõfutauit: sed aut de argumẽtatiõe aliquid superest: quod ãplificat aut de confutatione aliquid restat: quod recriminatur. hoc modo.

Exemplum amplificandæ confirmationis.

p Rætermisi cõsulto: ne ꝓlixior fierẽ ac uobis tædiosior patres amplissimi: quãtis hic Lælius ĩ ætate admodũ puerili floruerit exẽplis modi atq; modestiæ: q̃ fuerit æqualibus quasi ꝑceptor & morũ ĩsti tutor: maioribus natu admirabilis. minoribus uenerabilis. Nihil dicebat ĩsipide. nihil ridebat. scurrille. nihil faciebat ĩdignũ facti recordatiõe. Apud quot fuit urbiũ populos ĩ summo qdẽ honore. Apud quot prĩcipes iucũdissimus: apud qđ diuersarũ bonarũ artiũ tã colẽdus q̃ admittẽdus. Quotiens magistratus exercuit æqssime: quotiẽs ĩ patriã reddit honoratissime. Cum aberat: fama ferebat elegãtissima. cũ aderat gloria spargebat iucũdissimã. nã & absens cõsultissime. sapiẽtissime fortissimeq; uiuebat: & præsens nihil temere. nihil ĩsipide. nihil molliter uel agebat uel dicebat uel deniq; cogitabat. Habet aũt hæc ãplificatio structuras crebras: cũ sentẽtiosis ac grauibus uerbis: ut enumerare potius uideat: q̃ uel repetere: uel diffuse aliqd ꝓsequi.

Exemplum confutationis amplificãdæ per recriminationem.

s Ed ne glorieẽ hic helluo nebuloq; pniciosus ac unice petulãs: qcq̃ ĩ me ꝓtulisse qđ me mordeat: posteaq̃ ad ea resꝑõdi: quæ obiecit manifestoq; declaraui q̃ inique dixerit q̃ abiectus nobis: q̃ ĩpius uideatur patres amplissimi si recriminor hominẽ ĩpurissimũ sed cogor hæc an-

gustia tēporis cōticesceř. Quod si dicerē: obstupescere uos. cogerē: qđ acerbissimus patricida me audeat accusare ignorātiæ. Nam si nescirē litteras: i. ad accusationis genus nihil perineret: cū me dicat nō admittēdū ꝑtorē: qđ iniquus sim iniqtatis queq̄ arguit ꝗ patricidiū adhuc habet ante oculos apud oēs hic fuit semp ī dedecore Nullius familiaris diutius fuit: quē non fraudarit. Decoctorē hūc appellant oēs sui. præuaricatorē alieni. dolosum singuli. nihil cogitauit unq̄ boni. loqt̄ non ꝑplexe. uafre. callide: maliciose. uersipellis est pœnitus: ac eiusdem rei simulator atq̄ dissimulator.

De conclusione generali & de epilogis.

q Væ sit dicenda generalis conclusio: & qui sint epilogi: particulares inquam conclusiones quæ perorationes apud nos appellantur: & quo ab amplificatiua deroratione differant: quæ solet dici per oratio per amplificationem & enumerationē: est nobis diligenter cōsiderādū Cōclusio enim ē terminus orōnis: ꝗ cōplectit̄ breuiter rōnes in uniuersa orōne tractatas: & id: qđ ex illis īfert̄: ac ab eo: ꝗ orauit: imperrari quærit̄. Epilogus aūt: hoc ē ꝑoratio ē particularis cōclusio: nō totius orōnis sed alicuius orōnis mēbri. Nā si orō uniuersa ē quasi corpus: sex illæ supradictæ partes hoc est exordium narratio. diuisio. confirmatio. confutatio & cōclusio sunt quasi mēbra illius corporis: & quæ hisce singulis mēbris singulæ competunt conclusiones: appellantur epilogi seu perorationes & ita Cicero dicit quattuor locis conclusionibus utendum: secundū exordiū secundū narrationem. secundū firmissimā argumentationē & secundū cōclusionē.

Exemplum epilogi secundum exordium.

c Vm igit̄ & honesta sit res a me dicēda: & talis: q̄ uestra sit auditiōe dignissima p̄res optimi: q̄to sim breuius dictur⁹ uos audir̄ diligēti⁹ ut qđ uestra snīa reportar̄ queā nō spauerim solū: sed sim assecutus.

Exemplum epilogi secundum narrationem.

q Vuar̄ cū dies ad dicēdū me īuitet: & dignitas canæ uos ad odiēdū p̄res optimi & ego sim dictur⁹ q̄ breuissime: satis me hac orōne cōsecutū arbitrabor si nihil dixero: qđ & hoc loco & urā p̄ntia fuerit indignū.

Exemplum epilogi secundum firmissimam argumētationem.

t Taq̄ cum & bonus uir lælius semper fuerit: & in patriam pientissimus: & omni laude cumulatissimus: debet tantum honoris uel hac luce functus consequi q̄tum nec eius bonitati sit demegandum: nec dedeceat patriam: nec ab eius sit alienum laudibus.

Exemplum epilogi secundum conclusionem.

c Vm ergo uobis manifesto constet potius uiuere: & uere quidem uiuere: q̄ diem obiisse Lælium: ne dum non esse lugendum nobis existimo uer℞ etiam ridendum ꝉetādum. exutādūq̄ uehemētius: ꝙ ex his terrenis tenebra℞ latebris ī æterne claritatis splēdorē ꝓuectus nobis ē

futurus apud deum optimum maximum perpetuus procurator.

Exemplum concluſionis generalis: cuius ſuperior epilogus fuit cōcluſio exemplificata:

a Vdiſtis patres optimi q̄ fuerit eleganter ab ineuntibus ānis uſq; inſtitutus Lælius ad omnē ingēui adoleſcētis indolem: q̄q; ꝓfecit aſſidue omni uirtutis genere ad omnē laudis gratiā cū maxima cūctorum & ſuorum & exterorum admiratione utq; tam præclare. pie. religioſeq; diē obierit. q̄ præſtanter. prudēter. iuſtæq; uitam aſſidue degerit: utq; nemini dubiū eſſe poſſit hūc ad ſuperos rediiſſe: unde fuerat ad nos dimiſſus: & quo cunctos ſuos cogitatur continue dirigebat. Quo fit ut de eius uitæ mortiſq; recordatione ſedetur meror ueſter ſuapte natura: nec tam cenſeatur periiſſe: q̄ uiuere Lælium: cum eo profectus ſit: ubi uera eſt: non fucata uita. reliquum eſt. ut quando apertiſſime declaratum eſt: Lælio nihil optatiuus nihil cōmodius contingere potuiſſe: non ſolum non feramus moleſte: quod ei iucūdiſſimum eſt: ſed ſibi gratulemur: nobis autem ac ipſius digreſſione gaudeamus: cum & ipſe cum cælo terras mutarit: & uana quæq; mortallum pro eterna beatitudine: & nos apud ſuperos procuratorem autorē. fautoremq; nacti ſimus conſiliorum operationumq; noſtrarum.

ſ Ciendū ꝙ qdā ſunt ꝓgreſſus tractuſq; uerborū ac ſententiaꝝ: q ſolent apud nos colores appellari: qbus. ſ. ueluti coloribus imagines: ita orōnes ornatu quodā poliūt. Ex qb⁹ q ſolēt eē magis ī uſu hi ſt.

Excēplū coloris ſimiliter deſinētis ī tpe. mō uoce ac natura uerbi ſed raro.

Ego te plurimū amo: tuos uæhemētiſſime obſeruo: cæteros ex tuo genere ſummopere colo. Vel ſic. quis eſt lælius quem plurimum ob generis nobilitatem amaui: quem uæhementius ob eius uirtutes obſeruaui: quem ob caritatem in patriam ſummopere ſemper laudaui.

Exemplum coloris ſimiliter cadentis ī eodem caſu eiuſdem generis & declinationis ſed raro.

Quem dicis amandum: lælium quem aſſeueras laudandum: Læliū: quē affirmas in cælum ſummis tollendum eſſe uocibus Lælium. Vel ſic.

Quero qs ſit ī hac urbe bonus: Lælius: Poſco: qs ī hac regione ſit iuſtus: Lælius: Mecū aīo uoluto: qs hic ſit doctiſſimus cōptus ē mihi ſolus Lælius.

Exemplum articuli in uerbis pluribus eius fere uigoris: expoſitis cum periodis & crebro.

Quo te magis mecum ipſe cōtemplor: hoc magis ac magis afficior tuæ laudi. uirtuti. ꝓbitati. pietati. ſapientiæ. ſanctimoniæ. Vel ſic. Omnes una eademq; uoce te dicunt. ꝑdicant. admiranturq; bonum. integrum. caſtum. prudentem. conſtantem. fortem iuſtum. grauem inconcuſſum pium.

Exemplum diſſoluti in conſtructionibus uariis eiuſdem fere uigoris expoſitis cum periodis & fiunt crebro.

Tuos omnis semper dilexi. Tibi plurimum afficior. Ex tenatos summa p sequar pietate. Admirabor assidue tuas laudes: In omnem rem tuam præsto me paratissimum inuenies.
Q d ad te attiẽat nihil negligã. Neq; dignitati: nec utilitati tuæ deero unq̃.
Exemplum coloris exempli rei antiquæ summaria recitatione ad magis p suadendo: non nisi in argumentis.
Vt Dauid dũ filius morbo laborauit: fletu precatus ẽ deũ: q mederi poterat ubi diẽ: obiit purpurã induit: dei se accõmodatis uoluntati: sic nos debem⁹ quãdo nihil omisimus dum uixit: postea q̃ ad superos Lælius rediit æqua mẽte ferre quod addeo institutũ est. Vel sic: ut Hercules domuit Busyrim: sic te domabit. hercule non inferior: qui superas immanitate Busyrim.
Exemplum coloris sententiæ uæhementis ad persuadendum.
Non est enim minor ĩ homine laus: qui philosophus studuerit fieri q̃ si di scere curauerit philosophiam. Sunt enim aliqui philosophiæ studii clari. q cum multa: & teneant & doceant: se ipsos ignorant At qui uitam agũt philosophicam. sunt iis quibus nunq̃ est uera gloria desutura.

Exemplum similitudinis.

u T asinus solet: suo ruditu oẽm metiri musicam consonãtiam. sic tu quidem tuo isto ignorãtiæ sensu oẽm metiris aliorum doctrinam. Vel sic: Non est in te fabulosum quod de simia dicitur quæ quo altius progreditur: eo magis sua detegit pudibũda. Q uo enim tibi plura tri buis: eo magis & uecors diceris. & uesanus.
Exemplum coloris circuitionis: quæ rem unam uel uita uel titulo uel cognomento uel aliqua exprimit proprietate crebra in pœtis.
q Vi corona populea: tergoreq; cleonei leonis: ac claua delectatus ẽ: ei: q humeris cælũ sustinebat succedens ea sustulit mala uirginũ: q: bus puigil præerat draco: eũq; coegit suis esse pabulũ tonsis: q humanis corporibus suos alebat equos. Vel sic Cui reserãdi cæli sunt date claues: is ẽt obstrẽperabit: Q ui traices iã dudũ occupauit: pauloante Eubomiã mõ Caphã. Vel sic. oẽ mortale aĩal ac rõnale q̃d tu cogitas: cõsulto sentiret
Exemplum occupationis tacitæ: qui color crebro intercurrat ad augendam suspitionem uel opinionem.
p R ætereo q̃ possem ĩ hũc nebulonẽ dicere: si male dicẽdi poti⁹ huc cã cõuenissem q̃ tuendæ rei ac famæ meæ gratia. T ot enim huius afferrẽ ĩ campũ scelera. qbus apud oẽs ẽ populus italiæ galliæq; famosissimus: ut & admirari uos cogerẽ: & ego dicendo defatigatus ex pluri mis uix attingerẽ aliqd Vel sic. Nõ prosequor huius uitam ac mores: oẽm q; superiorũ temporum suam peregrinationem: qbus manifeste cognosci posset: hoc uiro Iuliano præstantiorem esse neminẽ: excellentiorẽ ĩter nostros nullum magis illustrem gloria nobis neminem.

Exemplum occupationis expressæ:quæ cum alia non habeat quasi sup sint multo plura bona uel mala:dicit aliqua.

q Vot occurrunt huius scelera:ebrietas.leuitas.luxuria.impudentia. temeritas quibus & Romæ sese omnibus expressit:& Mediolani pœne damnatus est morte:& Venetiis eiectus urbe.q̄ quidem si af ferrem in medium omnia:& ego possem accusari oscænitatis & uos ꝓ mo destia uestra nequiretis audiando tollerare. Vel sic Tanta sunt huius apud bonos omnis ornamenta:in adolescētia quidem apud græcos studiorum pericula disceptando:ac docendos ī reliqua ætate apud italos & Bononiæ & Paduæ & Romæ laudum præconia:quæ in plurimis magistratus apđ magimos pontifices & alios principes consecutus est:ut si uelim dicendo prosequi:nō modo sim prolixior:q̄ hæc oratio patiaꝫ:sed uel prolixius di cens minimam partem attingam.

Exemplum interrogationis sed raro.

Quis fuit hostis rei publicæ. Augustinus. Quis iniqtatis auctor Augu stinus. A quo parate sunt īsidie ciuibus. Quis cōmunes ciuitatis pecunias furtiue ī ꝓprios cōuertit usus. Quis literatoꝝ ꝑsecutor:hic ipse Quē audi uimus nunq̄ attentasse:quod nobis non esset obsuturum:hanc feram.

Exemplum conduplicationis sed raro nisi in poetis.

Tuus ille perditissimus animus o Augustine:tuus inquam ille perditissi mus animus plurimū attulit reipublicæ detrimēti. Vel sic Tua mens ista bona O lægli:tua certe mens ista bona tuis ciuibus fuit semper singulis ad iumento. Vel sic:in simplici dictione:ut iuuenalis: Tu ne duos una sæuissi ma uipera cæna. Tu ne duos una. Vel sic ī pluribus Nullæ profuere uigi liæ huic urbi aduersus Gallos:Nullæ profuere uigiliæ huic urbi.

Exemplum repetitionis.

Lælii ꝓbitatis hāc urbē ī iudicādo seruauit iuliani pietas hāc p̄riam ī oī sua calamitate defendit iuliani sanctimonia bene uiuēdi fuit nobis singu lis exēplū fere quoddā. Vel sic. Augustinus īterturbauit oīa. Augustin⁹ do ctos oēs īsequiꝫ. Augustin⁹ siccarios apparauit. Augustinus urbē uiolabit.

Exemplum transitionis:qua non nisi in expedita una materia:decurren do ad aliam utimur ad attentionem.

Nunc autem satis de huius munificentia dictum sit deinceps ad eius ma gnificentia accedamus. Vel sic in aduersarium. Hactenus de libidine:nunc ad illius auariciam prosequamur.

Exemplum superationis.

Hic sua uirtute iam cælū attigit:estqꝫ factus diis cōmunissimus Vel sic. Nemo tam sæuus est apud inferos:q possit cum huius sceleribus cōparari.

De summa colorum & figurarum.

Colores alii apud Ciceronē multi sunt:sed minime necessarii. figuꝛ grā

maticarꝝ ī usu necessariæ præcipue ires: Parentesis: hoc est oratio ī oratiõ nẽ īterposita: exornãdi ac breuius dicẽdi gratia. Hypbole: hoc ẽ supra mo dũ elata ī sermone sentẽtia: ut orationem magis augeat: & digressio sine trã slatio quæ dimisa materia: ad illam aliquid affert externũ. s. quo illa exaggeret. exemplificet deprimat aut aptior fiat persuasioni.

Exemplum parenthesis uel breuioris uel longioris.

e Go non tibi solum: sed omnibus: ob incredibilem animi tui uirtutem (Es. n. & doctissimus. & prudentissimus & humanissimus) ea sum deuictus beniuolẽtia: ut nihil ad cumulum addi queat. Vel sic Cum Romam uenissem ad agendam meam (quam nonne scis) causam. Aberat enim summus põtifex. Aberant cardinales. Aberat uniuersa curia: Nullæ agebant causæ. Nulli erat auditorium liti. Nullus iudicabat. Nihil hactenus egi. Nihil attentant. Vel sic Si parentesis est prolixior me prima excidant memoria uerba. Ego te plurimum (Cum quia summa es uirtute uir insignis. tum quia me mutuo meosq; omnis q̃studiose diligis tum quia nemo bonus est. qui te non uæhementi beniuolentia prosequat sic es pmeritus) te igit id circo plurimum nedum amo uerum ẽt & obseruo: & collo.

Exemplum hyperboles maxime in poetis.

a Pud Virgilium de æneа: fama super æthera notus: & rursus Tollit q; ad sydera fluctus. Non quia sydera possint fluctus attingere: sed quia altius dici nequeat. Vel sic. Pulchrior uenere castior es diana. Vel sic: Pigmæo minor es: turpior dæmone.

Exemplum digressionis.

Clarus es tu qdẽ īter oratores: sed aliquis potius Demades: q̃ demosthenes. Aiunt. n. ad demadẽ ire solitos: q orationẽ uellent celerẽ & īmediatã: ad demosthenẽ: q pẽsata peterẽt & elimata. Proinde cõsueuit dici demadæ orõnes nihil: at Demosthenis oleum sapere. Clarus es tũ orator: & celer.

De dicendi scribendiq; generibus.

Sciendum autem eandem esse rationem in scribendo quæ & in dicendo est: In utroq; rhetoricæ ac oratoriæ uix extat. orare: ore significat pronunciare quare in dicendo est opus pronunciationis ratione. In scribendis autem epistolis: hoc est. missiuis: ea ratione opus non est.

De pronunciationis ratione.

Est autem pronunciatio in tres partes distributa: in uocẽ. uultũ ac gestũ.

De uocis uariandæ ratione.

Vox triplex est: magna. mollis. flexibilis. Magna debet esse in argumentationibus: mollis in rebus lætis: flexibilis in misericordia comparanda.

De usu uocis.

i Nitio orationis uox sit parua: sed non infima: & inaudita: sed quæ possit pedetẽtim augeri. Mox ī narratiõe sit altior: sed mediocriter

Mox in diuisione augeatur. sed fiat augmentũ ut nõ deueniat̃ ad clamorem ꝑcussorum aut uigilũ nocturnoꝝ Mox argumentationes mollitudinem & flexibilitatẽ cõsequant̃ Est enim uox mollis: hoc est dulcis: nõ aspera: non rauca: non ꝑturbata sed quæ tybiam potius imitet̃ ꝙ tubã: Flexibilitas uult posse nũc ꝓ materia exasperari: nũc mitigari: nũc flere: nũc ridere. Si laudatio fit alicui⁹: uox sit mollis: & mitis: Si uituperatio: uox aspera. Si animat̃ aliquis ĩ aliquẽ: uox dira & iracũda. Si funus agit̃ uox mœsta & lachrymosa. Si fit alicuius execratio: uox alta & ꝑturbata. Fiant similiter exclamationes asperæ: ac depressæ. Asperæ: cũ cã est nefaria: ut ĩ uiciis abhominãdis. Depressæ: ut ĩ cõmiserationibus: Dicendo in cã scelesta. Proh deũ immortalẽ: hoc scelus cõmisit ne quisꝙ alius. uox effereat̃ altissima. dicẽdo cauete iudices: ni tales castigetis: cauete: uox sit & alta & turbata. Dicendo ĩ cõmiseratione: cõpatiendũ esse mendicis: uox sit minima & flebilis. dicẽdo illis subueniendũ. uox sit lachrymaꝝ plena. In peroratione ꝑ amplificationem uox sit mediocris cũ claritate ꝓnunciandi sed sine anhelitu: ne spiritus defatiget̃. In cõclusionibus fiat uox mediocritis: sed tardior ꝓnunciatio: ut ĩtelligat̃ quid concludit̃ Tamen semper animaduertendum ne fiant exclamationes cum hac uocis mutatione: nisi materia sit aut abhominabilis: aut miserabilis aut admirabilis aut rara. bona uel mala.

De uultus usu.

Vm uultus nõ sit facies: sed signũ apparens ĩ facie: secũdum animi
c motũ ut illud docet Nasonis: Heu ꝙ difficile est: crimẽ non prodere uultu: debet orator uultũ accõmodare uoci ac materiæ. Nã si rẽ flebilẽ exponeret læto uultu: aut rẽ festiuã mæsto uultu diceret̃ ĩeptus: qui neq; reꝝ. nec ꝑsonaꝝ. nec tꝑorũ seruaret cõditiones. Vt uno igit̃ cõcludat̃ uerbo: cum uerba sint eaꝝ notæ: quæ sunt ĩ anima passionũ: pro uerbis sit uox: ut dicere uideat̃ orator ex se: nõ aliunde didicisse. pro uoce uero sit uultus: in perturbata uoce acerbus: in flæbili subtractus: ut animi uæhemẽtia co uultu intelligat̃ cum uerborum conuenire uæhementia.

De gestus usu.

Gestus autem non debet inurbanus uideri: ut neq; uultus: nec uox in re læta: debent in scurrilem profundi risum: nec in re mœsta muliebres distẽdi lachrymas: aut uociferationes: sed quo ad natura consuetudinemq; uirorum deceat grauium & modestorum. Debet gestus: ad rem exasperandam: quæ uituperatur: aliquando caput mouere minis ad rem mitem & miserabilem inducendam aliquando palmas piecatorias iungere: inducendo uirtutem homines ad se inuitantem: brachia aperta pro excipiendis uenientibus demonstrare: faciem aũt nunc ad hos mouere: nunc ad illos uertere: cũ ꝗbus fit sermo: ne quasi statua loq uideat̃ uel puer: q sit occupatus in memoria tenenda quæ sua non sunt: Rem admirandam de superis exponendo:

frontem ad cælum uertere: Rem perniciosam pronunciando: inferna respicere: Diuitias & pompas orbis detestando: brachia aperta cum fronte & toto corpore circunuoluere: Rem pudibundam in medium afferendo: tenere os ad terram uersum: deterrendo: manibus pedibusq; pulsare.

De epistolarum ui ac ratione.

Epistolæ uero multifariã habẽt materiã. ut ĩ octoginta infra patebit epistolariũ titulis. Sed triplicẽ uim ac rõnẽ: ut aliquando sint familiares: aliqñ familiarissime aliqñ graues ac særiæ: seruẽturq; ĩ iis duæ rõnes: Prima ratio stili: ut familiarissima sit ĩ stilo infimo familiaris in stilo mediocri: grauis in stilo summo. Secunda rõ artificii ut familiarissima simplicem habeat rei expositionẽ: ut inter familiarissimos dicit̃: do. accipe. mitto. fac: sine multa circuitione: aut argumẽtatione: aut apparatu. familiaris uero aliquid sed modicũ: apparat̃ aũt argumentatione: Grauis aũt pro rei qualitate: aliquando uim orõnis summæ: aliquando mediocris: aliquãdo paruæ tenet. Nam oratio summa sex habet illas superiores orõnis partes: hoc ẽ si dicat̃ de pace aut bello tenẽdo ĩ senatu: uel apud principẽ oratio mediocris caret cõfutatione nonnunq̃ & exordio. In causa honestissima: ut in nuptiis: oratio parua est: quæ caret exordio & narratione: interdum & diuisione: ut in uisendo principe: ubi dicit̃ quare illo uentum sit: & quid petat̃: ut superius uisum est. Totuplex igit̃ epistola grauis quotuplex est oratio: aliquãdo omnes orationis complectit̃ partes: aliquando aliquas.

De stili ratione ac uarietate.

Stilus ĩfimus nõ habet uerba ignaris pædagogulis cõmunia sed ornata At nõ exq̃sita nõ habet sentẽtias uulgares: sed eruditas: at ñ raras: hoc mõ.

Exemplum stili infimi.

Hic dies Lælii paulinæq; nuptiis dictus est felix.
Hanc ob causam in hunc conuenimus locum o ciues optimi.
Non improuide sibi consuluerunt: qui matrimonii leges subierunt unde omnis humana rite propagat̃ uita.

De stilo mediocri.

Stilus autem mediocris habet nõ rara admodum & exquisita uerba uel sententias: sed meliora longe: ac ratiora infimo stilo: ut si dicat̃: hoc modo.

Exemplum stili Mediocris.

Nihil est tã salubre humano generi patres amplissimi: q̃ posteritati operã adhibere: quodq; Aurelius ĩquit: Generatõi regenerationẽ pparar̃ oportet. Nã cũ quottidie diuersis discriminibus ĩ Horcũ delabamur debem⁹ diligẽtius cõsulere successioni: Quod neqre cõmodius aptiusq; lege fieri: q̃ si cõnubio mares fæminæq; sanctissime cõiungant̃: qs est. q nesciat. A supis ẽ igit̃ ad mortaliũ cõsuetudinẽ. utilitatẽ. dignitateq; mr̃imoniũ ĩstitutum.

De Stilo Graui.

Stilus autem maximus & uerba complectit̃ rara: & sententias crebras. & auctoritatibus nitit̃: & profusiores habet structuras: ut si dicat̃ hoc modo.

Exemplum stili grauis in eadem Materia.

c Vm permagnũ est honus & ꝑdificile: de iis rebus orõnẽ habere: q̃ sit amplissima: & quouis oratore clarissimo digna. Tũ illud hoc loci me reddit audẽtiorẽ: q̃ exilitas ĩgenii mei patiat̃: q d̃ estis uos patres amplissimi: ut eruditissimi: sic oĩum humãissimi: atq; unice ꝑ benigni Matrimonii uero laudes & si sunt ĩnumerabiles: tales tamen: ut uel lr̃arum experti sua succurrant sponte: nolintq; titubare pro se quenq̃.

De Titulorum Epithetorumq; ratione ac usu.

Vehementer autem errat̃ in titulis uel scribendarum epistolarum: uel dicendarum orationum in epithetisq; hoc est adiecturis quasi cognominib9 quæ solent dicendo: scribendoq; imponi: tam rebus q̃ personis: etiam in ꝓsopope: de qua statim inferius dicet̃.

De prosopopea crebra in poetis.

s Olent. n. poetæ. q cũ oratoribus eãdẽ seruãt artẽ: licet alia orõnis lege hoc ẽ carminibus: uti ꝓsopopea: q̃ sibi de re insensata sensibilis fingit faciẽ: ut melius ĩ auditoris lectorisq; ĩprimat mẽtẽ: ut Virgilius Atlantẽ lybiæ montẽ fingit senẽ & cætera. Martianus artes liberales suis fingit corporibus. Vt igit̃ esse turpe: uitiũ fingere corpus formosum: uirtutẽ uero corpus de forme. Angelum turpẽ: dæmonẽ pulchrum: sic dicere. mare frugiferũ: aut terrã ueliuolam: epitheta non complectit̃ sua nec: decet summum pontificem appellare fortissimũ: imperatorẽ uero sanctissimũ.

Exemplum Titulorum summi Pontificis.

Sanctissimus. Beatissimus. Clementissimus. Pientissimus. Indulgentissimus. Misericordissimus. Benignissimus. Beneficentissimus.

Exemplum epithetorum summi pontificis.

Successor primi petri. Christũ ĩ terris referrẽtem. Dei ministrãs officia. Veniæ ĩ orbe largitor. Cæli reserator. Inferni clausor Superioꝝ ĩterpræs Apostolicæ sedis auctor. Quirinalis regni tutor. Christianoꝝ protector.

Exemplum Titulorum Imperatoris Augusti.

Diuo cæsari. Faustissimo Augusto. Sacratissimo Romanorum Imperatori. Inuictissimo christianorum regi. Felicissimo imperii augustalis protectori. Perbenigno Cæsari.

Exemplum epithetorum imperatoris augusti.

Expugnator ꝑfidoꝝ. Defensor christianæ fidei supremi imperii custos: Inconcusus ĩperator. Asylum christianoꝝ. Maximus atq; optimus quirini interpræs. Nullius laudis rex in capax: Magni decentissimus princeps.

Exemplum Titulorum Cardinalium.

Integerrimus pater. Sanctimoniæ plenissimus. Sapientissimus: Grauis

simus. Cardinalis praeclarissimus. Pietatis studiosissimus Benemerentissimus cardinalis. Officiosissimus.

Exemplum epithetorum Cardinalium.

Aetheriae ualuae cardies. Rubra Mitra isigniti. Puniceo diademate cincti. summo pontifici assistentes. Proximi ad potificatum maximum. Cardinea dignitate praestantes: Purpurati coetus participes summi concilii mebra. Apud apostolicam sedem primi pontifices.

Exemplum titulorum Regem.

Serenissimi. optimi reges clementes. aequissimi.
Gratiosissimi. Liberalissimi. Prudentissimi. facillimi.
Mansuetissimi. Beneficentissimi. Innocentissimi.
Christianorum propugnatores. Eminentissimi.
Christianissimi.

Exemplum epithetorum Regum.

Legum in orbe tutores. aequitatis auctores. Sceptrigeri princeps. Naturae in terris simulacra. Optimi rerum humanarum auctores. Totius orbis nutrimenta. Vexilla christianorum. alimetatores clarorum hominum. Beneficentissimi reges. Corona insigniti. Diademate regio nitidissimi.

Exemplum Titulorum Archiepiscoporum.

Antistiti optimo. Patri praesulu benemereti. Episcopo praefecto dignissimo: & etiam copetunt ei: quae cardinali: praeter decernentia cardinalatu.

Exemplum epithethorum archiepiscoporum.

Presulatus tutori. Episcopatuum asylo. Metropolis rectori Episcoporum principi. Sanctimoniae studioso. Magna praesuli auctoritate. Parti patru. Nullius sapientiae experti. Grauissimo patri.

Exemplum titulorum episcoporum.

Praeter reueredissimu. qcqd aliud. Na uenerabile a uenerado dictu diis co uenies dat qbusq monachis. Reueredissimus aut a reuereor qd met9 uerbu e puenies dat sumis potificib9: qsi aeq metuedi sint: ut seculares dni: ac tyrani. Dicunt epi eximi patres christiano. Vrbiu sua potifices optimi Benemeretes fidei nrae tutores. Patres coledissimi. Obseruadissimi psules

Exemplum epithetorum episcopalium.

Ii quibus Christianarum dat ecclesiarum cura. Procuratores christianae religionis. Praesides psulatuum. Antistites innocetes. Pastoris humanarum ouium. Sacri gubernatores sacerdotiorum Ecclesiasticoru militu duce. Maximi suorum episcopatuum sacerdotes. Vncti patres psbyterorum.

Exemplum titulorum abbatum & prepositorum ac archipresbyteroru.

Innocentissimo. Integro Sacrarum morum plenissimo. Sanctimoniae deditissimo. Religionis curiosissimo. Talis ecclesiae primario. Monachoru seu presbyterorum benemerenti psecto. Pio suae fidei custodi.

Exemplum epithetorum eorundem.

Obseruandus talis ecclesiæ uel monasterii præses. Incoruptus suorum sacerdotum obseruator. Officiosissimus in tali ecclesia uel abbatia obtimas. Gratissimus diuinorum exercituum manipulus. Assidus ecclesiasticarum rerum uigil. Inter abbates omnis uel præpositos rara phœnix.

Exemplum Titulorum theologorum.

Theologo sapientissimo. Sacræ sciẽtiæ summo ĩterpræti. Diuinarũ lrarũ ĩ terris arbitro. Sacratissimi dei studii apud nos expositori. Cælestiũ artiũ pceptori doctissimo. Innocentissimo theologiæ philosopho. Clarissimo theologo.

Exemplum epithetorum eorundem.

Qui cælestia nobis pcepta reserat. Cui archana dei cõmittũt. A quo docemur q̃ ad diuinas ĩstões attinẽt. Qui semp ĩ diuinis uersat̃ cõtẽpladis. Queẽ nihil cæleste latet. Qui rerũ humanarũ & diuinarũ summã cognitionẽ habet. Cui datum est & nosse quidem & interpræari Theologica.

Exẽplũ titulorũ reliquorũ religiosorũ cũ gradus sui uel dignitatis additõe.

Incorruptissimo talis ecclesiæ psidi. Religiosissimo uiro. Deuotissimo fratri. Studiosissimo religiõis psbitero. Custodi talis ordinis accuratissimo Sacræ militiæ cõstãtissimo militi Patri optimo & diuinis deditissimo: Diuinæ gratiæ religioso. Sũmæ ĩtegritatis sacerdoti. Probatissimo psbitero.

Epitheta in his suis excerpunt̃ titulis.

Exemplum Titulorum Ducalium.

Accuratissimo duci. Illustrissimo principi. Inuictissimo imperatori. Assiduo triũphatori: Continuo fugatori hostium. Victoriosissimo duci. Præstantissimo suæ Fidei cõmissorum defensori fœlicissimo.

Exemplum epithetorum ducalium.

Cuius cõsiliis nihil firmius. A quo semp fortũa superat̃: Fulmẽ talis belli. Hostilis ĩmẽsus terror. Mens incõcussa ĩmobilis. Omniũ in castramẽtãdo prouidissimus. Cui parent cæteri quiq; duces. A quo uicti sunt hostes ĩ omni genere. Cæsaris imitator & Cyri. Alexandri similis & Fabii.

Exemplum Marchionum Comitum & Baronum Titulorum.

Illustri domino. Inclyto principi. Magnanimo marchioni. Prestantissimo comiti. Clarissimo baroni. Magnificentissimo principi Optimo regulo. Prudentissimo comiti. Sapientissimo domino. Excellenti Marchioni.

Exemplum epithetorum eorundem.

Qui sublimi sedet ĩ sede comitatus. Qui excelso est Marchionũ ĩ solio. Queẽ cœtus baronũ dignissime comitat̃. Magni decẽtia marchionis Eximia comitis uirtus. Barõis clara dignitas Imperiales ubiq; comites. Sacris amictibus ab ĩperatoribus insigniti. Post reges ac duces primi prĩcipes.

Exemplum Titulorum militum mãipulorũ Centurionũ & decurionũ.

Fortissimo militi. Tolerãtissimo laborũ. Omniũ difficultatũ patiẽtissi-

mo. Immoto manipulo. Militiæ curiosissimo. Strenuo centurioni. Solertis simo. uigilantissimo. uiro militiæ studiosissimo. excelsa mente manipulo.

Exemplum epithetorum eorundem.

In bene ꝓuisis perseuerans. Nullius leuitatis filius. Grauitatis & consilii custos. In hostes diligentissimus inuestigator Artiũ militariũ ĩquisitor optimus. Quẽ nihil lateat militare. Qui nunq̃ flere uisus est. A quo abhorreat omnis metus. Cui gratiora sunt militaria discrimina cibis molissimis.

Exemplum Titulorum equitis aurati.

Magnifico eqti aurato. Insigni laude cumulato. Præstati militaris dignitatis uiro. Dignissimo equiti. Auro benemeritissime decorato militi.

Exemplum epithetorum eiusdem.

Militari insignitus dignitate. Præclarus ĩter equites auratos suæ laudis tutor. Integra mẽte sũmaq; laude aureatus eques. ĩgenio singulari ad oẽm equestrem dignitatem. Magnificorum operum pro suo splendore tenacissimus. Nulli plus rei: quam laudi & immortali uacans gloriæ.

Exemplum Titulorum poetarum.

Clarissimo uati. Doctissimo poete. Præstantissimo Apollinis interpræti. laureato poetæ benemerenti. Carminis antiquorum instauratori per illustri. Cunctarum artium uati studiosissimo. Diligentissimo poetæ.

Exemplum epithetorum poetarum.

Phœbei aditi custos. Tripodis Apollineæ tutor. Qui res gestas ĩmortalitati cõmẽdat. Prædicator futuroꝝ. Exqlitus reꝝ abditissimaꝝ decantator. Humanas res & diuinas canere cõplexus Numen quoddam in terris.

Exemplorum titulorum Oratoris.

Eloquẽtissimo uiro. Clarissimo oratori. Præstãtissimo humanaꝝ artiũ auctori. Liberaliũ studioꝝ tutori. Bonaꝝ lraꝝ ꝓpagatori. Disertissimo uiro.

Exemplum epithetorum eiusdem.

Qui lingua monet populos. Qui ꝑsuadẽdo cũctos animat. Cui facilimũ est: solo sermone cunctos ĩ sentẽtiã trahere. A quo nihil magis abest: q̃ ignorantia. Cum cuius eloquio est sapientia coniunctissima. Cui familiaris est omnium bonarum artiũ consuetudo. Qui dicendo exornat omnia.

Exemplum titulorum philosophi.

Accutissimo philosopho. Bonaꝝ artiũ ĩterpræti. Moꝝ ĩstitutori. Naturæ contemplatori optimo. Humanæ sapientiæ inquisitori prudẽtissimo.

Exemplum epithetorum eiusdem.

Quẽ nihil humanũ latet. Qui mores docet. Qui naturæ iura pandit. Qui naturaliũ reꝝ scrutatᷓ cãs. A quo abditissima quæq; doctrinaꝝ oĩum ĩtelligunᷓ.

Exemplum titulorum iurisconsulti.

Sapiẽtissimo iuriscõsulto. Clarissimo iuris ĩterꝑti: Præstãtissimo legũlatori. Acutissimo iuris enodatori. Doctissimo iuriscõsulto. Viro iuris con

ſultiſſimo. Exemplum epithetorum eiuſdem.
Viro cecropidæ. Ligurgei laboris tenaci. Solonis puro. Scæuolæ clienti. Sulpicii uirginiiq; ſimillimo. Legũ enucleatori. iuris artifici nõ mediocri.

Exemplum Titulorum medici.

Accuratiſſimo phiſico. Medico fideliſſimo & doctiſſimo Morborum omnium curatori. Solertiſſimo medicinæ indagatori. Eſculapio medicorum.

Exemplum epithetorum eiuſdem.

Viro hippocratico: Galieneo clienti. Medicorum oſyri: Phœbeo genito. Hærbarꝝ pitiſſimo. Serapioni Auicenæq; clariſſimo: Medicinæ pitiſſimo

Exemplum titulorum & epithetorum Aſtronomi.

Aſtrorꝝ pitiſſimo. Sapiẽtiſſimo aſtronomo. Aſtrologorũ ptolomeo. Acutiſſimo ſupiorꝝ corporꝝ ĩdagatori. uati cõſultiſſimo. Rerꝝ futurum ĩterp̄ti.

Exemplorum titulorum & epithetorum Muſici.

Armoniæ cæleſtis duci. Orpheo muſicorꝝ. Iucũdiſſimo muſico. Cõſonantiæ muſicæ pitiſſimo. Mercurio ſonoriſſimo. Apolloni cõcordãtiarꝝ.

Exemplorum titulorum & epithetorum Architecti & Geometræ.

Vetrubio Architetorꝝ. Archimenide Geometrarꝝ. Coloſorꝝ diligẽtiſſimo artifici. Piramidũ ſolertiſſimo cõpoſitori. Ingenioſiſſimo opificiorꝝ p̄ſidi.

Exemplum titulorum & epithetorum Arithmetici.

Studioſiſſimo Arithmetico. Accuratiſſimo numerorꝝ ſũmatori. Diligẽtiſſimo ĩnumerabiliũ nũeratori: Pytholidæ Arithmeticorꝝ oĩum curioſiſſimo.

Exemplum Titulorum & epithetorum magiſtratuum.

Eqſſimo p̄tori. Prudẽtiſſimo iudici. Innocẽti ꝓ p̄tori. Incorrupto ꝓ iudici. Magnanĩo. Iuſtiſſimoq; ꝓ dño. Fortiſſimo fideliſſimoq; tribũo. Claro tabelliõi. Inclito p̄ſidi. Illuſtri magr̃o eqtũ. Inuicto primipilo Digniſſimo q̃ſtori.

Exemplum titulorum & epithetorum Grammaticorũ.

Peritiſſimo Grammatico. Bonarum litterarum ſtudioſiſſimo magiſtro Ludi litterali præſidi benemerenti. Litteraturæ doctori optimo. Viro doctiſſimo. Lactis litterarum præceptori.

Exemplum Ti. & epi. Senatoris & conſularis.

Iuſtiſſimo fortiſſimoq; ſenatori. Prudentiſſimo uiro conſulari. Nobiliſſimo patricio: Generoſiſſimo urbis membro p̄clariſſimo ſenatus patri.

Exemplum Ti. & epi. ciuis Mercatoris.

Induſtrio & diligenti mercatori. Curioſiſſimo merca uræ patri. Mercaturæ ſtudioſiſſimo. Mercurio mercatorum. Inter mercatores Iaſon.

Exemplum Ti. & epi. Plebei uiri boni.

Ciui optimo. Probo & modeſto uiro. non abiectæ laudis ciui. Ex minore ordine uiro bono. Studioſo innocentiæ & integritatis uiro &c.

Exemplum Ti. & epi. Lanificis & cuiuſq; fabri.

Diligenti artifici. Bono opifici. Ingenioſo fabro Dædaleo clienti.

Exemplum Ti. & epi. Agricolarum.

Honesto uiro. frugi agricolæ. Tempestiuo messori. homini gnauo. Solertissimo. diligentissimo.

f Ciendum autem est: ꝙ multa sunt epitheta: quæ abiecta titulis aliquarum artium possunt cum singulis conuenire ac singulas artes ꝑ sua qualitate decorar̃: ut egregius: Singularis. Clarus. Præstãs. Doctus eruditus. fortis. Constans. Insignis cum suo casu. hoc modo. Egregius poeta. Egregius orator. Egregius philosophus. Egregius iuriscõsult⁹. Qui etiam egregius põtifex. Egregius imperator. Egregius Rex & sic de singulis. Sed animaduertendum: ꝙ licet primi ac altissimi gradus mutari nõ possint ut pontifex maximus. Imperator &c. minores tamẽ & mediocres mutant̃: ut alius miles inferior non æquestrenus dicat̃ ac alter fortissimus: sed uocet̃ laborum tolerans & militiæ studiosius: & sic respectu maiorum minores humilioribus titulis donentur ĩ omni facultate: & sic alius Poeta illustris: alius poeticæ dicatur studiosius & cætera.

Nunc aũt ad epistolaꝝ in oĩbus titulis & ĩ oĩ stilorũ genere descẽdemus exẽpla: ut quid & qũo fiat imitatio: facillius intelligat̃ Sequuntur octuaginta epistolarum scribendarum genera in titulos redacta cum exemplis.

Primus Titulus.

Commendaticia familiaris.

q Vi hanc tibi reddidit epistolam: mecum ẽ summa familiaritate cõiunctus: uir inquam & nobilis & disertus. quem propter genus & uirtutes unice diligo: atq; amo: cupioq; ualere plurimum: arbitrat̃ ipse meis litteris fore se tibi gratiorem. Est enim acturus istic nescio quid: quod eum pungit uæhementer: Itaq; si me amas: & si cupis gratificari mihi: fac ut hunc suscipias q̃ cõmendatissimum. Nulla enim in re poteris afficere ne maiore uoluptate. Cæterum si quid est: quod mea opera possit tibi morem gerere. Nihil petes ame frustra. Bene uale.

Commendaticia familiarissima.

c Ommendo tibi petrũ uirũ grauissimũ & mihi amicissimũ: cuius cõsuetudine delector plurimũ: & qui mihi uisus est ĩ oĩ re sua sũma: laude cumulat⁹. Quicqd ĩ hũc cõtuleris bñficii colatũ: ĩ me cẽsebo. Nõ sec⁹. n. hũc diligo: atq; amo: ac si fr̃ me⁹ eẽt. Ne negligas hoĩem. Vale.

Cõmendaticia grauis.

f Vit mos antiquissimus & communi hominum societate inductus Vt in comendandis hominibus amiciciæ munus seruaretur & iusticiæ sancto: Quid enim inter mortales diutius staret: possetq; perpetuum appellari: sine amiciciæ ratione iusticiæq; officio: Nam homo per se uiuere quodammodo nequit in hoc orbe: nisi ab hominibus adiuuetur. Quare & cecrops apud athenienses: & Moises apud hæbreos

Mercurius apud asirios leges inuenerunt: quibus humanũ genus sese tueret̃ Itaq; & apostolus inbuit: alter alterius onera portate. sed & Cicero: & plutarcus de amicicia uerba faciẽtes declarauerũt: nõ posse hominẽ uiuere neq; domi neq; foris: nisi amor humanæ fieret societatis conseruator. Quo enim pacto qui palam uagabant̃ inter siluas & latibula ferarum: nec domicilia colentes: nec coniugia celebrantes: nec tenentes ultimũ uitæ cultũ sese in seruitutem legũ tradidissent: & ciuitates habitassent mœnibus septas: nisi natura duce: & amor eos coegisset & iusticiæ fundamentũ. quibus cõstar̃ uidet̃ humanæ societatis robur: Recte igit̃ Xenophon ille socraticus beneficio generis humani comperisse naturã ĩquit amiciciæ fundamẽta. Quã obrẽ Aristoteles probat sine amiciciæ rõne corruere quicquid est inter homines inter quos non est hæc uirtus: omnia sunt simulata. uel dissimulata: omnia ficta. Omnia falsa: nihil firmi: nihil stabilis. nihil sinceri: nulla seruat̃ fides nulla religio. nulla pietas. Ex huius uirtutis inobseruantia. alii fœnerant̃. alii spoliant: alii uiolãt. nemo tuet̃ alterꝝ: sed eũ deserit ut iudeus in deũ de quo ẽ ĩ euãgelio. At ubi ẽ amor ibi pax. ibi fides. ibi cõcordãtia. ibi oĩa palã sunt & ex duobus fit unus: ut nihil uelit: aut nolit alter q̃d & socius nõ uelit pariter. atq; nolit. sed ex ipsa uirtute amiciciæ: atq; iusticiæ laude. multæ ꝓficiscunt̃ uiæ: cõditiõesq; uiuẽdi oriunt̃. Inter quas ꝑcipua ẽ uitæ cõsuetudo quã familiaritatẽ appellamus: Multi sunt enim hoc amiciciæ uocabulo nuncupati qui uere non sunt amici: cognomento spero potius appellandi sunt hospites. Sed qui uiuunt una in ciuitate: q assidue simul uersant̃. Quiq; cum absunt alter ab altero corporibus semper animi adsunt inter illos uera est amiciciæ ratio. Nam & iusticia curat illorum causas communi rõne: & amicicia procurat eorum negocia cõmuni beniuolẽtia. Itaq; iur̃ a ueteribus iuuẽtus ẽ mos amicoꝝ cõmẽdandoꝝ p epistolas illis: q & amici essent & possent cõmode amicoꝝ desiderio satisfacere. Tu q̃ diu hic fuisti uir clarissime mecũ summa beniuolẽtia cõiunctus es: quotidianaq; cõsuetudine cõfirmatus. nũc aũt postea q̃ discessisti: nõ minore te ꝓsequor studio q̃ cũ hic esses: nec cuiq̃ cedo ĩ te amãdo. Itaq; nullã rẽ arbitror esse tãtã: quã ꝓ me nõ sis facturus siq̃dẽ nihil ego negligere possem: q̃d ad te ptineret: & ĩ mea foret facultate. Sed & Iulianus tanta est in me beniuolentia mutua: tamq; cõtinua cõsuetudine mecũ uiuit: Et familiaritate mihi cõiunctus ẽ ut inter uos possit esse nihil distinctũ. Quare cupio uæhemẽter: quasi me ipsum: hũc omnibus esse cõmendatũ: sed illis in primis: cũ q̃bus mihi est amiciciæ uinculũ: & quos ego pari uirtute ꝓsequor. Nã cũ huius res bñ habẽt: bñ meas habere cẽseo. Cũ accidit huic q̃cq̃ incõmodi: oẽm ĩcõmoditatem cõem mihi duco. Est. n. uir ꝑpaucorum hominũ: ĩmo nulloꝝ: ut imo utar terentiano. Huius quidem uirtus & elegantia in dicendo: & laus excellentissima a deo mihi & grata est & iucunda: ut nihil possit ad cumulum addi.

Certe si hominē noris: dices me meā opinione non fraudari. Hunc tibi facio q̄ cōmēdatissimū. cupioq; intelligere meā hanc cōmendationē: sibi plurimū ꝓfuisse. qđ si me amas: nihil omittes: qđ ad huius rē pertineat: sed ei fauebis ei consules: eum diriges in omni causa sua: & hoc pacto facies mihi rem q̄ gratissimam. Vale ex Mediolano quinto calendas ianuarii.

Sinonima commendaticia.

Iohannem tibi commendo.
Facio tibi talem commendatissimum.
Cupio ut nulla in re desis tali.
Si me amas: accipe rem talis tibi commendatissimam.
Nihil est quod hoc tempore diligentius abs te petam: q̄ ut talis negocia studiosius prosequare.
Cum desiderem tali omnia succedere prospere: tum cupio maximopere rē huius tibi commendatam esse.
Afficior tali usq; adeo ut neminem possem tibi maiore pietate cōmēdare.
Si mea intercessione susceperis talem commendatum nihil est quo possis mihi magis gratificari.

Cū accepero fuisse tibi talē ob meā cōmendationē gratū atq; iucūdū: cognoscā esse te optima ī me mente. Obsecro te mirifice: ut nihil īuenias causæ quo: minus tibi sit talis q̄ cōmendatissimus: quem unice commendo.

Secundus titulus.

Consolatoria pro funere familiaris:

q Vod obierit diē p̄r tuus uir clarissimæ: nō possum nō dolere uæhemēter. Erat enim mihi iucūdissimus. Itaq; tā grauiter hāc rē tuli: q̄ si meus ipse obiisset p̄r. Eius enim uirtus me mirifice īcendebat ad oēm laudē. Admonebat me. ꝑcipiebat mihi. nihil deniq; sine moribus ex eius ore ꝓdibat. Itaq; dignissim⁹ mihi qdē uidebat̄ q uiueret. & cui⁹ gloria nūq̄ īteriret. Quid dixi gloria: illa certe nūq̄ ē īteritura. Fiet. n. ꝑ illā īmortalis. Sed ei⁹ certe fama q̄ īter uiuor dispgi solet loco gloriæ uiuēti succedebat. Tātē diē obiit soluit qđ dēbat mortalib⁹ cū esset moribūdo corpor̄ natus. Secū retulit ī cælū æterna. Nā apud supos mēs ei⁹ ꝑstātissima nūq̄ ē interitura: tibi ualitudo suppetat. Instaurabis uitā p̄ris: nec eris inferior illo. Cura igit̄ ut ualeas: Et q̄ mortalia sīt n̄ admirer̄ si cōtinuo corruūt & bn̄ uale

Consolatoria familiarissima.

a Vdiui qđ tibi molestissime: p̄rem tuū uirꝫ Clarissimū hac luce funcētū esse. Certe uir erat dignus uita: sed quē iccirco deus ī cælū reuocauit. quoniā est cōuenientius multo: ut futurus eē ī superis sedib⁹: q̄ inter mortales. Nā & si erat hic utilissimus suis oībus: quoniā incredibili ualebat uirtute: fecit tamen & pietas & religio. & fides ut merito fuerit ad superos delatus: quia quidem in sede poterit nobis prodesse magis: q̄ si

149

Dignus es consolatione.
Mœror tuus leuandus est.
Egritudo tua ratione tollenda est.
Tuus luctus est ratione frenandus.
Quod donandum est necessitati: donetur potius rationi.
Quas lachrymas siccabit tempus: eas siccet intellectus.
Tergenti sunt oculi tui ne nimis obediens uidearis sensui.
Cum prudentia sit in omnibus rebus adiutrix adhibenda: tum præcipue ubi mœror nos opprimit.
Nihil ē accuratius considerandū q̄ ne langueas ꝓ dolore ubi opus non est.
Ego tibi consulo ne puerum te potius plangendo patefacias: q̄ uirum grauem te ipsum ratione consolando.
Non est cuiusq̄ lugendus obitus: qui moriturus uiueret.
Nemo doleat: ex suis amisisse aliquem: qui mortalis fuerit.
Ea lege nascimur omnes ut moriamur.

Tertius Titulus.

Consolatoria pro re perdita familiaris.

q Vod magna tibi rē fortuna substulerit naufragio: non potes nō cō gemiscere: ut mihi qdē renūciatū est: facis ut īterdū illi solent q languent aliqua egrotatiōe: quos cogit naturalis dolor nō posse īterdū seipsos tolerare. medici uero q ualent meliuscule īducūt quæ ad medicinā prosunt. Cogita ꝑ deū īmortalē hæc fortunæ bona: semꝑ fuisse lubrica neminemq̨ unū diē tuto possedisse. Itaq̨ recte philosophi uoluerunt extra animū & extra corpus esse fortunæ dicēda bona. Qualis aūt fortuna sit lege Nasonē īquientē: Passibus ambiguis fortuna uolubilis errat. Et manet ī nullo certa tenaxq̨ loco. Quid igiť tibi dolendū est: si ꝑ ueteri sua cōsuetudine fortūa tibi rapuit quæ tua nō erāt: Si diminutū eēt tui corporis deus: posses id fortassis īpatientius ferre. Si uirtus & laus tua & oē anī decus deterius factum esset: nō iniuria tibi ducerē lachrymandū & ad cælem usq̨ tollendos ullulatus. Tua enim hæc sunt cū qbus īmortalē gloriā sis cōsecuturus. sed quæ solent ut Basilius inqt: Alearū more ab uno in aliū commutari: nec stabilia possunt appellari: nec cū effluxerint gemēda sunt. At dices ad necessitatem nō est mihi fortunarꝫ satis: Cui ego naturā ne ignoras paucis minimisq̨ cōtentā esse: Sine qbus ut Luculus aut Crassus uiuere: uiuēs ut Tellus atheniēsis: ut Codrus Romanus. Si non erit tibi domi regius splendor: erit ciuilis parcimonia & urbana modestia. Cōmunis est quotidianaq̨ in singulis orbis partibus hæc tua iactura. Sed stultos opprimit dolor: sapiētes rō moderať. Essem ī hoc dicēdi genere longior: si censerē hæc & multo plura te latere. sed quoniā satis intelligo: ad te cōsolandū ī hac re nullum argumentum incognitū esse tibi: quæ scripsi. nō arbitreris ut tibi consulam esse missa sed

huic inuidet iuuentus. Hanc insequitur uirilitas. haec a senectute fugat. Senectutem praedat decrepitas: quam fit ut deueniat uita nostra: succumbetque denique morti. Mors omnia mordet ut Augustinus inquit hanc hectoris fortitudo non euitat: nec desteritas Achillis effugit: nec Herculis robur. nec Phalaridis minae nec Gaimedis aut helenae pulchritudo: nec castitas Hyppoliti aut dianae: nec doctrina Socratis: aut platonis: nec prudentia Catonis: nec continentia Scipionis: nec iusticia Aristidis: nec carmen Homeri: aut Maronis: nec oratio demosthenis: aut Tullii: nec quisquis in hoc orbe uel splendidior fuit Lucillo: uel ditior Myda: uel maior animo quocunque Iulio potuit hanc mortis rabiem non gustare. Itaque recte Anaxagoras audita morte filii se nihil inquit uel noui uel inopinati accepisse: cum sciret illum ex se natum esse mortalem. Cur igitur dolemus: cum nostrum aliquis huic succumbit necessitati: An arbitramur posse nos reficere hominem alium: quam prius esset: si id assequi nequimus: parcamus necessitati: & cum non possumus quod uolumus: uelimus quod possimus: ut apud Terentium est. Nonne debemus sponte sequi: quod inuiti feramus opus est: Et ratione potius obtemperare quam tempus sequi: quod nos ad obliuionem moeroris perducat: Quotiens autem rationem audiemus: totiens illa nobis declarabit hanc non esse uitam quam mortales incolimus: sed eam: ad quam rapiuntur uiri boni: quae ut ait Augustinus iugebit aeternitate memoriae: & immortalitate gloriae: & in qua ut apostolus inquit: quem nunc uidemus ueluti per speculum in enigmate: tunc uidebimus facie ad faciem: Proinde socrates apud Platonis Phedronem de immortalitate animarum commentatus optare se dicebat mortem: cum non nisi ea uia posset ad superos proficisci: Itaque & apostolus dicere solebat cupio dissolui & esse cum Christo. Quamobrem pater ipse tuus & necessitate naturae ductus ex hac uita subreptus est & uoto suo potitus iucundissime ex hac peregrinatione in patriam ueram peruenit: & ex procellosa nauigatione in tranquillissimum portum perductus est: Inuidebimus igitur ne ipsi: aut potius eum aemulabimur: Nobis legendum est: quos in hac uita: ut apud Aurelium legitur. continue torquent timor & dolor: non simul torquentes: sed cruciatum alternantes: ut quando bene est. mortalibus timendum sit: quando est male: tunc sit dolendum. Feramus igitur non solum aequa mente sed aequissima: quod pater tuus uir grauissimus ex his tenebris: terrestrique caeno: ac corporeo carcere: ad illam serenitatem caelestemque puritatem & spiritualem libertatem elatus sit: & suae foelicitati gratulemur: Gratulemur: Reliquum est: ut ita sit tibi ante oculos imago patris: ut & quamdiu uiues in hoc orbe non sis inferior ipso: & post digressionem tuam possis ad superos aperta fronte proficisci: & cum tuo patre caeterisque uiris bonis in aeterna beatitudine semper requiescere: Me autem habes quo ualeas haud secus uti: ac fratre. Vale.

Sinonima consolatoria pro funere.

Dignus es consolatione.
Mœror tuus leuandus est:
Egritudo tua ratione tollenda est.
Tuus luctus est ratione frenandus.
Quod donandum est necessitati: donetur potius rationi.
Quas lachrymas siccabit tempus: eas siccet intellectus:
Tergenti sunt oculi tui ne nimis obediens uidearis sensui.
Cum prudentia sit in omnibus rebus adiutrix adhibenda: tum præcipue ubi mœror nos opprimit.
Nihil ē accuratius considerandū q̄ ne langueas ꝑ dolore ubi opus non est.
Ego tibi consulo ne puerum te potius plangendo patefacias: q̄ uirum grauem te ipsum ratione consolando.
Non est cuiusq̄ lugendus obitus: qui moriturus uiueret.
Nemo doleat: ex suis amisisse aliquem: qui mortalis fuerit.
Ea lege nascimur omnes ut moriamur.

Tertius Titulus.

Consolatoria pro re perdita familiaris.

q Vod magna tibi rē fortuna substulerit naufragio: non potes nō cōgemiscere: ut mihi qdē renūciatū est: facis ut īterdū illi solent q languent aliqua egrotatiōe: quos cogit naturalis dolor nō posse īterdū seipsos tolerare. medici uero q ualent meliuscule īducūt quæ ad medicinā prosunt. Cogita ꝑ deū īmortalē hæc fortunæ bona: semꝑ fuisse lubrica neminemq̄ unū diē tuto possedisse. Itaq̄ recte philosophi uoluerunt extra animū & extra corpus esse fortunæ dicēda bona. Qualis aūt fortuna sit lege Nasonē īquientē: Passibus ambiguis fortuna uolubilis errat. Et manet ī nullo certa tenaxq̄ loco. Quid igiť tibi dolendū est: si ꝑ ueteri sua cōsuetudine fortūa tibi rapuit quæ tua nō erāt: Si diminutū eēt tui corporis deus: posses id fortassis īpatientius ferre. Si uirtus & laus tua & oē anī decus deterius factum esset: nō iniuria tibi ducerē lachrymandū & ad cælem usq̄ tollendos ullulatus. Tua enim hæc sunt cū qbus īmortalē gloriā sis cōsecuturus. sed quæ solent ut Basilius inqt: Alearū more ab uno in aliū commutari: nec stabilia possunt appellari: nec cū effluxerint gemēda sunt. At dices ad necessitatem nō est mihi fortunarꝫ satis: Cui ego naturā ne ignoras paucis minimisq̄ cōtentā esse: Sine qbus ut Luculus aut Crassus uiuere: uiuēs ut Tellus atheniēsis: ut Codrus Romanus. Si non erit tibi domi regius splendor: erit ciuilis parcimonia & urbana modestia. Cōmunis est quotidianaq̄ in singulis orbis partibus hæc tua iactura. Sed stultos opprimit dolor: sapiētes rō moderať. Essem ī hoc dicēdi genere longior: si censerē hæc & multo plura te latere. sed quoniā satis intelligo: ad te cōsolandū ī hac re nullum argumentum incognitū esse tibi: quæ scripsi. nō arbitreris ut tibi consulam esse missa sed

ut declarem non esse me immemorem pietatis in te meæ. Vale.

Consolatoria pro re perdita familiarissima.

a Ccepi naufragiũ tuũ: & ut pturbaris eã ob rẽ itellexi. Certe cõsolaret te pluribus argumẽtis: nisi p nr̃a familiaritate te cognoscere: ut īquit Horatius intus & ī cute. Itaq; scio te prudẽtẽ facileq; itelligere fortunæ quæ appellant̃ bona nullius esse ppria. Quod si terra ī his rebus nemini fidẽ seruat: q̃to minus seruabit pontus: cui: q se fidit: ut Iuuẽalis ait. Est digitis a morte delatus quatuor aut septẽ. Tãtus ẽ hyatus ī pelago: ut assidue submergant̃ rates. sed qd leuius: q̃ se cõmittere uẽtis: quorum cõtinua mutabilia quãta sint: q nescit homo nõ ẽ: Eiuscemodi naufragia quotidie fiunt: fortũæ nulli sunt æterni comites. Amisisti rẽ nõ tuã: quod suũ erat fortuna recepit. Virtus tua cõsilio & rõne tibi modo seruet̃ & augeatur: nõ deerit propediem res amplior atq; magnificentior. Hæc satis: quod reliquũ est: me habes: cuius rebus omnibus æque uti possis ac tuis. Vale.

Grauis pro re perdita.

e T prius acceperã nescio qd & nũc factus sum certior naufragio te rẽ non paruã amisisse: proptereaq; mirifice au gi. Haud recte saperent: q tecũ beniuolẽtia iunctis hoc aduersus te fortunæ uulnus dolendũ admodũ censerent. Ego uero: qui & si non sapio: curo tñ sapiẽtũ imitari consilia: neq; dolendũ esse arbitror cuiq̃ hunc casum qui te amet: nec tibi uel ferendũ iniqua mente uel censendum inopinati quippiam accidisse. Quis est enī qui dicere possit suũ esse: quod fortuna laagiri solet: Nã siue maiorũ exẽpla sequamur seu ueterq̃ sententias audiamus: quanq̃ ad uirtutes exercendas sunt hæc quæ dicuntur fortunæ bona necessaria neq; tamẽ in corpore neq; in animo sita ualent hominũ appellari propria. Sunt enī instabilia. lubrica & quæ continue mutantur ut illud Senecæ: Rotat omne fatũ. Et rursus: quẽ dies uidit ueniens superbũ: hunc dies uidit fugiens iacẽtẽ. Quãobrẽ & iure ac merito illud addit. Nemo confidat nimiũ secundis nemo desperet meliora lapsis. Miscet hæc illis prohibetq; Clotho stare fortunã. Nonne & illud restat iuuenalis. Si fortuna uolet fies de rethore consul. Si uolet hæc eadẽ fies de consule rhetor. Et rursus illud seruis regna dabunt captiuis fata triũphos. sed bene monet idẽ inquiens. Nullũ numẽ abest: si sit prudentia: sed te nos facimus fortuna deã cæloq; locamus. Nam & Boetius ipse seuerinus ita fatũ diffiniens. Fatũ est inherens īmobilibus series qua diuina prouidentia suis quæq; nectit ordinibus: Et non multo pꝰ ait. In nostra potestate sitũ est qualẽ fortuna fundare malimus. Nemo sapiens quicq̃ sibi duxit esse subreptũ cũ fortunas amisit: & plerique suarũ uirium cõpotes non dolent fortunæ cursus sibi fuisse aduersos Et Ouidiũ audiunt dicentẽ. Plus fati ualet hora benigni: q̃ si te ueneris cõmendet epistola Marti. Non omnino approbo senecæ illud. Non sollicitæ possunt curæ

mutare rati ſtamina fuſi:ſed ſapientibus conſultoribus nemo congemiſcat ſi quid aduerſitatis fortunæ ſibi ereptum eſt. non doluit apud Homerum ulixes:nec ſe quicq̄ perdidiſſe dixit. Cũ naufragiis nudus eſt eiectus ad corcyram:ſed tanta uirtute uir præditus a Phœacibus & Alcinoo Rege ſuſceptus ẽ humaniſſime ditiorq; dimiſſus q̄ ante iacturã fuiſſet. Quicq̄d hæc bona eos:a q̄bus coli ſolent:iterdũ peiores efficiũt:ut inq̄t Tullius. Cũ his enim pferunt̃ uoluptatibus q̄ ſunt epycurei & patrant multa ſcelera q̄ mali ſunt:ſed cũ non ſit malũ auꝝ & argentum quæ creauit deus(ut Auguſtinus ait)ſed malus homo dimittens creatorẽ & cõuertens ad creaturã ut illud ẽ dauiticũ. Simulacra gentium argentum & aurũ. Quis tamen poſſit ſe tuto dicere poſſidere quæ nullus habet certa:Crœſſus enim lydorũ rex cui tãtus theſaurus erat uno die a Cyro pſarum rege tot tantiſq; diuitiis priuatus eſt. At Cyrus ipſe a uili muliercula & regno ſpoliatus ẽ & uita. Quãdiu fretus eſt Darius perſarum gaza:q̄diu lacedemoniorũ & Athenienſiũ res publica ſuis opibus potitæ ſunt. Artaxerſes qui cũ tanto apparatu terra mariq; ĩ terminaretur in Græciam minimo quodam nauiculæ ſpacio contentus ĩ regnum rediit omni exercitu perdito. Quis fuit Annibali finis:qui perter refaciebat orbem:Quis Pompeio:Quis Cæſari qs deniq; maximis Regibus exitus. Vt illud ẽ Iuuenalis. Ad generũ cereris ſine cede & uulnerẽ pauci deſcendũt reges. Et ſicca morte tyranni. ſed prætereamus principes quorũ fortunæ:propter ambitionis obiecta tela rotantur aſſidue. q̄ crebri ſunt huiuſcemodi caſus ut naufragio corruant opes pluriæ nã qui ſeſe cõmẽdat Eolo ducitq; tuta eſſe ſua ſingula is haud minus inſanit:q̄ ſi ĩ mediis leonibus decertans cũ beſtiis faceret ſibi uitæ fidẽ. Cõmuniſſimus eſt igitur hoc periculorum genus:ut poſſit iam quottidianũ appellari. fortunæ uero munera in hominũ poteſtate nõ ſunt:& eo debent haberi ĩ precio:quo Terentius uoluit inquiens. Hæc perinde ſunt:ac animus q̄u itur. Quod ſi ſapies ut antehac feciſti ſemp infirma ſolidaq; uirtute rẽ tuã omnẽ collocabis. nã quas diuitias appellant:ut Aurelius ait:uere non ſunt. Bona ea dici debent. quæ gloriã ĩmortalẽ pariunt. ſcriberẽ ad te plura:ſi cenſerẽ tui potius cõmouẽdi:q̄ amiciciæ meæ cauſa ſcribendum eſſe Vale.

Sinonima conſolatoria pro re perdita.

Fer æqua mente rem amiſſam.
Noli deſperare meliora tranſactis.
Ne deiicias animum propter fortunæ aduerſitatem.
Eſto bona mente in perdita re minime tibi propria.
Nihil amiſiſſe iudica cum pecunia tibi ſublata eſt.
Cui uirtus ſuppeditat gloriam. ei fortunæ difficultas lugenda non eſt.
Imitandi ſunt ſapientes:qui nullam ſibi iacturam fortuitorum duxerũt ẽẽ lugubrem.

Sapientis consilio patienter ferenda sunt aduersae fortunae tela.
Immoderata tempestate. nullus fortis deiecta mente iacuit sed eo fortior factus est.
Cum animi uirtute toleranda sunt fortunae bella.
Qui patientiae loricam induit fragilitatem fortunae non metuit:
Solet animi magnitudo tūc eē praestantior: cū occurrūt pericula grauiora.
Nihil est in aduersitate desperandum prosperitatis.

Familiaris Consolatoriae pro exule.

l Egi tuā epistolā nō minus iniucūde quanq̄ tu uideris īpatiētissime fere: quod extra patriā urbē cogaris exulare. Vbi nā tua solita prudentia nūc latet: Nonne iam pridē ītellixisti nihil esse dolendū: qđ neq; famā apud doctos & ꝓbos damnet: nec gloriā faciat eē apud superos diminutā. Quis enim uir bonus est q̄ nō manifesto cognoscat nullo te tuo crimine factū exulē: sed inuidoꝝ delationibus & īproborū studiis. quod si quo factū id esset tuo scelere: causam exilii tui nimirū dolendā tibi esse censerem Nam in hominū coronā uenires criminādus & assidue īpietatis accusandus & rei fama quae in te notāda esset: iure ac merito: nec posset ab hominum clarissimorum iudiciis reuocari: nō esset abs te sine tuis lachrymis audienda. Simularet enim te consciētia quae ante oculos poneret nefas qđ patrasses doceretq; te tuae culpae poenā lucrari: esset intolerabilis exilii poena: sed intolerabilior certae conscientiae culpa. Me miserū diceres tecum loquens quid cogitaui: quid secutus sum: quid uolui: quid erraui: quā poenam sceleri: dedi ubi: penates: ubi solacia ubi clientellae: ubi reliqua mihi in urbe sua uissima: omnium memor esses meritoq; illud Boetii posses in te cognoscere infoelicitatum omnium pessimum esse genus se meminisse fuisse felicem. At nunc cum intelligas errasse te nihil: sic dices atq; conuersus. Ego nihil cōmisi sceleris: decepi neminem Neq; fidifragus dici possum: nec alicuius criminis auctor. Inuidiae me tela sunt insectata: quam sic Cicero diffiniuit inuidia est egritudo alieni boni. Cōmunis est haec pestis procerū ualitudini paratissima: Nā ut illud est Senecae. feriunt summos fulgura montes nemo me ex patria pepulit cū sim ubiq; terrarū atq; gentiū bene ac cum uirtute uiuens patriam inuenturus. Neq; erat illa patria: q̄ nō mihi: sed scelestissimis pluribus est cōmunis. considerabis deniq; ex maximo fluctuum turbine in tranquillissimū te portū peruenisse hoc est ex summa difficultate susurronū murmuratorū inuidorū detractorū decoctorū delatorūq; quib⁹ habundat tua patria: in optimum conuentum bonorum ciuiumq; praestātium profectum esse. Haec scio tibi eē perspectissima: nec ꝙ ea ignoras ad te scripsi: sed ut in recenti uulnere amicissimi medici officio fungar qui uel non uocatus accedam ad medicandum. Cura ut ualeas.

Familiarissima.

q Vod exulē te ꝓscripserint īuidiaqꝫ īprobi quidā: q tuæ laudis maiestate nō poterant tolerare: ne doleas amice optime. Sic. n. ab illis fieri solet: quos dissimilitudo morū atqꝫ studiorū reddit inimicos. Quo modo poteras illis eē gratus: q sunt oī uicio polluti. Iure te igitur noluerūt secū eē: quē sciebant scelerū sociū habere non posse. uiues cum illis & diutius & fœlicius: quos istic inuenis tui similes ꝓbos inq̄ & iustos: quorū societas & consuetudo poterit omni' te semper molestia liberare. Vale.

Grauis consolatoria pro exule.

q Vod exiliū lugeas: quasi rē molestissimā & quā nequeas tolerarē: uolui misericordia quasi ad te recreādū cōmouerit: quippe qui nō possum aliqn̄ humanitatis officio nō fungi. Cū ut īquit Terentius possim dicere: homo sum humani nihil alienū a me puto. Docet & nos apostolus īquiens debere nos gaudere cū gaudētibus & flære cū flētibus: & ne humanitatis officiū turpe sit: nec gaudiū uel fletus sine recta rōne. Nā quanq̄ oīs passio īprobanda ē: cū cōtra rōnē niti uideaē: tum eo ē fœdior: quo magis excedit. & nō obseruaē illud ulissis qđ apud Terentiū usurpatū ē: ut Ne qd nimis cogit natura nos aliqn̄ dolere & cōgemiscere. Nō. n. sumus ferrei nullus ī nobis sit sensus. sed ī oī reseruandus ē modus ille Ciceronis: & tenēda mediocritas Aristotelica Nisi frenaremur īpetus sensitiuos: & cū rōne moderaremur appetitus: certe īter nos & belluas nihil īteresset. Sentiūt n. & illæ quæ dulcia sunt & quæ amara: doloribusqꝫ atqꝫ uoluptatibus īuoluunē. At ī nobis cōsiliū temeritati præficiē. sobrietas intēperātiæ. Innocētia maliciæ: & oīs rō sceleribus cunctis. Itaqꝫ cū uel graue ac ꝑ difficile fuisset hoc bonus exilii tui: debuisses post diutinas lachrymas cōualescere: & te totū tibi reddere. Ego igiē iā meipsum ī mentē quietiorē traduxi cognoui qꝫ tuā hanc aduersitatem: neqꝫ lugendam esse: nec aduersitatis cognomentū promereri. Nam sunt qui diffiniant exiliū: quasi extra solum patrium. At Socrates cū quæreretur cuius esset: mundanus sum respondit: declarat hoc responso: non eē uirum grauem atqꝫ doctum alicuius urbis terminis regionibus ue finibus circunseptum: sed in uniuersum orbem posse aperta fronte summaqꝫ cum laude progredi. Itaqꝫ recte Cicero non esse interminandū illis ait exilium: quibus urbs una circunscripta non eēt: sed omnis orbis foret patria. Iure igitur Hercules argiuum se dixit. subditqꝫ: sed omnia græcia mihi patria est. Quod si recte metimur uitæ nostræ cursus diligenterqꝫ intuemur unde uenimus quo ue pergimus: intelligere manifesto possumus: nullam esse uobis in hoc orbe patriā. Quod si recte nos nouimus ut Apollo monuit. ex cælo sumus in terris missi: ut per eas peregrinantes in cælum deniqꝫ rediremus: ubi uera est nobis patria. Nonne ubi parentes hominū sunt ex quibus ueram expectant hereditatem: ibi patriam mortales esse dicunt. Nam & huic patriæ Chretenses censuerūt post superos nos prima de

bere iura: Sed deus oīum bonoꝝ parens ē: quos sibi heredes futuros esse p misit & īstituit coheredes Christi. Eā igit̄ sanctā ciuitatē de qua abunde locutus ē diuus Aurelius: debemus nobis patriā affirmare & ab ea ne exulemus: oī cura ꝓuidere. Nec. n. illo exilio uel inuidis testibus uel iniquis iudiciis cōdēneremur: sed hoc orbis exiliū nemo sapiēs alicuiꝰ extimat precii: ꝓsertim cū apud īdoctos nunq̄ magnificati fuerint uiri clari. Exulauit Alcides q Græciā oēm summis affecerat ornamētis. Eiectus est Lacedemon Lygurgus q eā tā ꝑclaris egibus īstituerat Athenis pulsus ē Solon q tradiderat populo iura quæ sequerent̄ pulsus Alchybiades: male habitus milciades: male Pericles. Roma: uero romulū cōditorē īteremerunt. Camillū fecerūt exulē īgrati fuerūt ī Scipionē. In Tulliū ī plerosq; alios quoꝝ nomina prolixius esset q̄ utilius dicere. Sed quot uiri ꝑstātes p deū īmortalē habiti sunt extra natale soliū ꝑstantiores q̄ domi: Nam Lucinius dimiscis uolscis: hebitus ē Romæ rex tarqni cognomēto Pitogoras uero Aristoteles & Tullius & Naso & Maro extra domū primā floruerūt & claruerūt. Cadinus longe e patria thebas cōdidit. Marius arpinas natus Romæ uir magnus factus est. Nescis raros ī patria pfectos esse: obstat īuidia. obstat ābitio obstat cōpetitio. obstāt cōtētiōes &c. quæq;: qbus uulgus mīstris utit̄ aduersus sapiētes: nō ē igit̄ dolēdū tibi qcq̄: nec cētendū amisisse te pr̄iam: q̄diu & uirtus te comitabit: & uirtutē fama ꝓsequet̄ & famā attinget īmortalitas tui nominis. Hæc quotiēs cogitabis: totiēs arbitraberis hoc pacto fauisse tibi superos: & iouē tuæ rei optimæ cōsuluisse. Vale. Ex Mediolāo tertio nonas decēbris.

Sinonima consolatoria pro exule.

Ne feras graue exul esse.
Fer æqua mente tuum exilium.
Ne doleas ꝙ urbe careas patria.
Non sit tibi difficile exulare.
Non est extra patriam: cui est uirtus.
Non debes te exulem arbitrari qui ubiq; ciuis es.
Patria carent mali: tu uero semper es in patria.
Terabilis est tibi exulatio ab inuidis & malignis.
Vbi tibi bene est: ibi patriam esse censeto.
Ne ducas te exulare alicūde cum tua uirtus nunq̄ possit exul esse.
Fac ut sis aīo cōstanti sic extra urbē honorādus: ut in urbe pollēdus fueras.
Tunc te exulem duces cum fama gloriaq; priuatus uiues:
Patria tua cælum est quo uirtus assidue dirigit atq; ducit.

Quintus Titulus.

Gratulatoriæ familiaris.

a Ccæpi te prætorem florentiæ urbis designatum esse. qui te ad id muneris delegerunt: nequerunt non esse uiri omni laude cumulati.

Id ea sū assecutus cōiectura: qđ afficiūt mirifice suæ p̄riæ. Curauitq; diligē ter qcqd ad ei⁹ attinet dignitatē & ornamētū qd. n. dignius & ornati⁹ ī ciui tate bñmerita dici pōt: q̄ iusticie munus nō p̄terire & eius hēre maiestatē añ oculos: officiū aūt huius q̄ uirtutū mortaliū ē excellētissima: ī te cōsistit ī pri mis: ut bonus & fortis p̄toris suū cuiq; tribuat. & alios ad uirtutes alliciat p̄ positis p̄miis: alios deterreat a scelerib⁹ pœnaꝝ metu: Quātū aūt in oī tua uita fueris p̄stās æqtatēq; ī oī tuæ uitæ actiōe ducē secutus sis: nec nūc expli cabo: ne gratulādi loco ad laudatoriā accedā epistolā. Vnū ausim affirmaṝ cōsuluisse florētios reip. suæ nō temeṝ nec īprouide sed accuraṝ atq; studio se. Eūq; sibi delegisse p̄torē: cuius & æqtate maximā utilitatē ac urbis āpli tudinē: & dignissima cōsuetudine sūmā sint iucūditatem assecuturi. Scio q̄ oderis nefandos: & quāta seueritate criminū auctores uelis plecti: ut possis iure & merito cato quodā cēsorinus appellari: & nō iniuria ualeas īter eos cēsores numerari quos uerebāṫ ēt ipsi urbis prīcipes: hoc aūt tuæ mētis īsti tutū qs nō nisi īsanus pōt nō unice cōprobaṝ. Nā iccirco gen⁹ humanū ad īcolēdas urbes īductum ē a ferina illa libertate: qua prius uiuebat īter siluas & latibula: ut muniteṝ mœnibus: & p̄toris sagacitate iusticiæq; defenderet illesum. At ubi tu es æqtatis mīster: ibi eē cēseāt herculē: q & mōstra plectat & tyrānos. Cū bonis aūt q̄ familiarit̄ agis: q̄ human⁹ es: q̄ facilis arte & sua uitate loquendi: & grauitas snīaꝝ. & oī deniq; uitæ cursu q tecū uel publice uel priuaṝ qcq̄ agit: fateṝ sese nestorē audiuisse. Vlyssemq; cōsuluisse. O igit̄ benefactū & prudētissime urbi florētinæ cōsultū. Itaq; & florētinis q talem sint habituri p̄torē: & tibi q tāte præfuturus sis rei. P. summopere gratulor: cupioq; uos fieri quotidie fœliciores ut laus utrorumq; promulgeṝ. Vale.

Familiarissima. Gratulatoria.

g Ratulor tibi mirifice: q; mas tibi natus sit filius: nec tibi soli gratu lor: sed p̄ri tuo uiro grauissimo: & matri fœmīe pudicissimæ & cō iugi tuæ mulieri castissimæ: Scio enī uos oēs hac puelli natiuitate lætissimos eē. Nec iniuria cū & parētīs & aui p̄pagationē sobolis cupiāt p̄ ter cætera: Lacedemonioꝝ. n. & atheniēsiū īstituto qsq; suæ patriæ debet ci ues & quo plures ei gignit: hoc magis ē ab urbe laudādus: & mulier puerpe ra quā possit maiore asseq iucūditatē: q̄ nacta ē: cū pepit: Nā & aurelius in quit nulla aliā de cā nubit mulier: q̄ ut mr̄ fiat. At auus auaq; qua ualent ma iore uoluptate affici: q̄ si sentiāt ī successoꝝ diuturnitate: sui nominis eterni tatē. Iure igit̄ ex Cornelia familia scimus minore cognomēto nō fuisse ge nitū sed ex emilia ortū adoptatū esse ī Scipionis domū: ne genus illud. labe reṫ. Idē ī fabioꝝ genus scriptū est. Idē de Octauio legimus. Idē de Nerone Idem de Othone ac plerisq; aliis. Neq; enumerare est necesse: q̄to fœlicio res aliis sint qui ex se natos uident nepotes. atq; filios. Iure igitur uobis om nibus ita gratulor: ut intelligatis hoc munus æque mihi iucundum esse ac

ſi cælitus meæ domui contigiſſet: Vale.

Grauis gratulatoria.

q Vod tandẽ tibi fortuna fauere cœperit audiui ꝑlibẽter Spes.n.põt
eſſe bonis in omni ſua: q mirifice deſperabant. Nã ut illud eſt apud
Ciceronẽ. Cũ bonis bene fit: bonis quoqꝫ reliquis bene ſperãdũ ẽ.
Lactantius autem perpulchre docet bona ſibi fundamẽta uirtutẽ cõieciſſe:
cũ premia reddebãtur bonis artibus: Torpeſcunt enim ingenia & rigeſcit
mens bona cũ uidet ſuæ laudi nullũ eſſe locũ. Iuxta enim Tullianum illud
Honos alit artes & oẽs ad uirtutes incendit gloria. Pecunia uero & reliqua
fortunæ bona. quæ uirtuti ſuppeditant neceſſarios uſus. Et ſunt ut inqt Ari
ſtoteles ad exercendas uirtutes ĩſtrumẽta ſi præſto nõ ſunt laboribus iuſtis
debilitanť & eneruanť ingenia: Qui obrẽ & Pitagoras & Plato & pleriqꝫ
philoſophi tũ ſuis ſtudiis oẽm operã adhibuerunt: cũ curis familiaribus ca
ruere. Quare & Martialis iure inqt da mœcenates nõ deerũt flacce marões
Vnde & illud Iuuenalis qđ ſi uirgilio & cætera: Merito igiť Perſius ait ꝙ ſi
doloſi ſpes refulſerit numi coruos Poetas & poetridas picas cãtare credas
ꝑ pegaſeũ melos nec ſine ſũma diligẽtia accuratiſſimus ille poeta Virgilius
ait. Si te fata uocãt. Nã auctoritate Iuuenalis illud uerꝝ eſſe cerniť: haud faci
le emergũt: quorum uirtutibus obſtat res anguſta domi: Hodie uero nemo
bonis doctiſqꝫ donat. aut pauperes cõtemnunť & quantũ qſqꝫ ſua nũmorũ
ſeruat ĩ arca: ut dixit Satyrus: tãtũ & fidei. Quare cũ uirtuti fortũa fauet mi
rifice gratulãdũ eſt & gaudendũ nobis: q eadẽ ut tullius ait in cã uerſamur:
qua & tu olim. uideo autem ſimilitudinem quandam tuorum cum tempo-
ribus meis: ut quando tu poſt. diuturnos labores donatus es mercede Idẽ-
tidem mihi ſperandum eſſe ducam Cœperam enim torpeſcere: exiſtimare
ꝙ nuſq̃ eſſe uirtutis adminiculũ ĩplorandũ quippe qui uiderem in illa Ora
tii tẽpora incidiſſe: cũ inquit O ciues ciues quærenda pecunia primũ: uirtꝰ
poſt nũmos. Recte igiť Iuuenalis illud diuitiaꝝ maieſtas & ſi funeſta pecu
nia tẽplũ nondũ habitas: nullas nũmoꝝ ereximus aras. Nã ut eruditiſſime
Ouidius cõplexus ẽ: Crede mihi miſeros prudentia prima reliquit: Et ſen-
ſus cũ re conſiliũqꝫ uenit. Iacebas infimo ut aiunt: nec tibi ſuccurrere laborã
ti: nec aliis abs te auxiliũ poſtulantibus fauere poteras. Itaqꝫ ſordeſcunt oĩa
rubigineqꝫ cõtabeſcunt: qbus fortuna præſto eſſe nõ ſolet. ita enim ager &
ſi natura fæcũdiſſimus: uberrimoſæ: ſi coleret̃ fructus pariens ubi negligiť
atqꝫ deſertus eſt ſilueſcer̃ ſolet: & emanſueſcere: ac adeo arere ut niſi refouea
tur atqꝫ ſtercorizet̃: ab eo nihil plane ſperandũ ſit. Nunc uenit in mentẽ il-
lud tẽpus: quo me cũ lachrymis nõnunq̃ ad cõmiſerationẽ ꝓuocabas: & for
tunam tuam deplorãs quæ foret abiectiſſima: & meam longe inferiorem
ubi communem exiſtimans: a qua nequires adiuuari. Licet nunc iiſdem uti
lachrymis pro meiĩpo. In hac erga tuã fœlicitatẽ gratulatione: rogareqꝫ ne

me deseras:nec me iacere diutius affligitq; tantopere patiaris. Nam istam ī te fortunæ cōsuetudinē & si fortuna duce collatam uideo esse .prudentia tñ tua uirtuteq; singulari ductā & q̄si coactā cēseo. Est. n. in cāpo satyricū illud nullū numē abest si sit prudētia: sed te nos facimus fortuna deā cæloq; locamus. Iure igitur Cicero Stoycorum sententia fretus: Omnes sapientes inq̄t diuites esse: Et Plato uoluit uirtuti ad bene beateq; uiuendū deesse nihil: Sed si peripateticorum nos auctoritas admonet. Eruditissime dixerūt fortunæ bona ad uirtutes exercendas & amplificandas plurimum afferre adminiculi & uæhementissime necessarias eē. Nūc igit̄ memini me apud ueteres pcurrisse: Pithagoram Carneadem Democritū & plerosq; alios tunc cœpisse omnem operam adhibere philosophiæ: cū & curis uacauere familiaribus & rebus affluxere ad uiuendum necessariis. Quis enim quem domestica cogat egestas: in gradiorem potest uirū euadere: Non ab re scriptū est: Pectora nostra duas nō admittētia curas: Tunc & Demosthenes Athenis Demosthene fabro natus Et Cicero arpinas Romæ magnificatus est. cū diuitiæ suppeditarunt otium. Iccirco satyricum extat illud: quid Tullius an ne aliud q̄ sydus & occulti mirāda potētia fati. Quod si Boeti⁹ ī nostra potestate sitū esse uoluit: qualem fortunam fundare malimus. Luget & ipse tamē suoꝝ aduersitatem temporum: & fatum inquit est inherens imobilibus series qua diuina prouidentia suis quæq; nectit ordinibus: casum aūt desinit esse inopinatum rerum euentū. Quamobrē & occurrant oportet ītempestiua importunaq; mortalibus plurima: quibus & cōculcētur & suffocentur interdum & rursus cum dulcia non meruerit qui amara non degustauit Post pharmacū est ualitudo expectanda: & post tenebrosas procellas senerissima speranda tempestas. Quar̄ Virgilius ut doctissime cūcta. Eneam īducit socios hortantē dicer̄, cogit: uos & Scylleā rabiē: uos & Sciclopea saxa experti reuocate animos mœstūq; timorē ponite forsam & hæc olim meminisse iuuabit. Et rursus paulopost: p̄ uarios casus per tot discrimina rerum tendimus in latiū Sedes ubi fata quietas ostendūt: illic fas regna resurgere Troiæ. In hoc tu tp̄s iā peruenisti: nec in illud incidisti Iuuenalis: Durate & uosmet seruate Cicadis. Expectationi tuæ datus ē deniq; modus & tuarū uigiliaꝝ solēnē fastū es consecutus. Gratulandū est igit̄ tibi mirifice: mihiq; ac cæteris bonis oībus sperandū in otius: quo tua ītercessione tua diligentia tuo erga bonos studio p̄ciū simus nostræ sedulitatis īpetraturi: Erāt uenalia quecūq; appetebamus. diminui uēditione nihil poterat. Si diuites alloq̄bamur Sphinges adhibamus. Distichū aut tetrastichū nō erat ededū Martialis more: ut inde sperare alīqd. Et lucerna simul & papyrus terebar̄: Respirarūt: ut uideo: bonæ litteræ: q̄ñ tibi tradunt̄ uirtutis p̄mia. Vtinam hāc fortunæ accessionē ī te fortuna accumulet: ut quēadmodū nūc gratulamur tibi. sic īstar tuæ p̄gressionis p̄ximus nobis unice gaudere. Fœliciter

nūc uiuis. beatissime tūc uiuemus Eritq; gratulatio hæc eo cōior. quo ꝓpē-
sius oēs ad uirtutē stimulabit Nam ut Ciceronis extat illud: Honos alit ar-
tes tu bene uale. Ex Mediolano pridie Calendas Decembris.

Sinonima gratulatoria.

Tibi unice gratulor.
Mirifice tibi gratulandum arbitror.
Tibi gratulor supra modum.
Nunc tuæ fœlicitati quis non gratuletur.
Nemo est: cui hoc tempore: q̄ magis tibi gratulor.
Haud facile possem exprimere: q̄topere tibi gratulor.
Quāta sit mea ī re tua gratulatio: nec ꝓlixiore qdē epistola exprimeretur.
Perinde tuæ gratulor uoluptati: ac si meipsum attigisset.
Tibi uni præcæteris omnibus ac tempestate plurimum gratulor.
Gratulandū tibi esse duco tam uæhemēter ut nihil ad cumulū addi possit.
Adeo tibi gratulor hac audita fortunæ accessione ut nihil me uoluptuosius audire potuisse censeam.
Cum primum accepi q̄ fœliciter tecum actū est: ita gestire cœpi: & tibi gratulari: ut mei non uidear esse compos.
Quod tā ꝓspere tibi successerint oīa: & gratulor admodū & exulto: quippe qui mihi & bonis omnibus non parum esse fructus sperandū arbitror.
Si uis q̄ tibi gratuler intelligere: q̄ tu tibi gaudeas perspicito.
Tu uoluptas mihi commissima est.

Titulus sextus.

Inuitatoria ad amiciciam familiaris.

i Noī humanæ uitæ cursu id præcipue cōsiderādū esse arbitror: qd̄ amiciciæ uim cōplectit̄. Id. n. est nostro generi uæhemētius necessariū quo mentes hominū iisdē iungant̄ officiis studioꝝ: eademq; beniuolentiæ ui. Quod nisi nobis alios amicicia cōciliaret: nisi amoris caritate quadā teneremur ut ita dixerim irretiti: qbus nos uel legū: uel cōsuetudinis uinculis aliis deuinceremus: aut qcq̄ usui nr̄o suppeditaturos esse cæteros censeremus. Sed qm̄ ea est prima qdē amiciciæ rō: ut rō honestatis cā sibi uniant̄ aīorum uires: Prima quoq; ac optima est amicicia quæ uirtutis gratia fundata sit: radices (ut aiūt) ꝑpetuas ī feracissimo solo ꝓpagatura. Ad hanc cōsueuere uiri boni sese mutuo inuitare. Quare Læliū Scipionē inuitasse legimus: ut se amaret. Hoc exemplo & ipse productus sum: qui tua uirtute singulariq; doctrina pollectus te inuitem: ut me nō ames solum: sed pientissime complectaris: & sinu foueas. Nihil erit mihi gratius q̄ ut itelligā abs te amari. Ego autem pro mea uirili non amabo te modo: quem qui nō amet: ille saxeus penitus sit. sed obseruabo quid obseruabo dixi obseruo: ac colo ꝓ ea q̄ in te uirtus est quouis homine bn̄merēte dignissima: quęq; præ

clarissimum uirum referente. Nam q̃tus sis totus iam orbis terrarum ĩstar miraculi narrat: cuius splendoris tuæq; laudis partes: ne uidear aut assentari: aut adulari: faciam in præsenti missas: ad idemq; redibo: quod inicio cœpi: non esse tibi negligendum: ut ameris: ab eo præsertim: qui & sit tibi adiumento non ero: laudi certe semper ero. Quare fac ut me ames mutuo Bene uale. Ex Mediolano tertio calendas Decembris.

Inuitatoria ad amiciciam familiarissima.

q Vantus sit tuæ uirtutis splendor: una eadẽq; oĩum accepi uoce: nec potui: nec continuo in te diligendum & amandum incendi ac inflãmari. Sed quia nihil esset in uita fœdius: q̃ esse in eũ studiosum: qui studio non delectaret̃ alterius: cupio summopere: pari me beniuolentia ꝓsequaris. Nihilo sum. n. tibi post hac unq̃ defuturus: qđ & ĩ mea sit facultate: uel opera. Vtere igit̃ deĩceps me: fortunisq; meis æque ac tuis oĩbꝰ. Tũc me mihi plurimũ satisfecisse cẽsebo: cũ tibi ulla ĩ re maxima satisfecero. Sũ adeo tuæ deditus famæ: ut abs te diligi plus appetã q̃ qcquid reliqui diuitiarum cupidi uel gloriæ sibi ducunt ornatius sublimiusq; appeti aut contigere posse. Bene uale: Ex Mediolano quarto Nonas Decembris.

Inuitatoria ad amiciciam Grauis.

c Vm reliqua ꝑpulchre ac unice dicat erudite Cicero tum id ĩ primis amiciciã præstantissimũ genus ad humani generis cõseruationẽ inuentã esse: quæ similitudine quadã & moꝝ & studioꝝ septa & ueluti circumulata bonos aĩos deuinceret: atq; tueret̃. Quod si Aristotelis testimonio: nõ secus inter uirtutes iusticia splẽdet: ac lucifer aut hesperus ĩter sydera: qđ ꝓclarius amicicia: quæ iusticiæ primũ atq; ꝓcipuũ cõplectit̃ & munus & officium. Plutarchus. n. ubi uæhementius iusticiam laudauit: quæ a Catone deffinita. ẽ. Animi habitus: cõmuni utilitate seruata: suã cuiq; tribuens dignitatẽ. Hæc dignitas inquit ĩ amicicia solet ĩprimis distribui: distributaq; cognosci: sine qua nõ solũ nõ uiuerẽt homines ĩ cœtu: sed ẽt uiui ab officio longius distraherent̃. Quid iucundius ĩ uitaq; suauius: & humano generi optabilius: q̃ habere quibus & domi utamur & foris cum quibusq; de nostris cõmentemur uel uoluptatibus: uel doloribus a quibusq; uel collachrymantibus uel consolantibus recreemur atq; reficiamur: Sumus ĩ hoc orbe peregrini. Quid autem carius esse solet peregrino: q̃ ut comites habeat cũ qbus & itineris sibi sortẽ esse cõem cẽseat: & de iis fabulari possit inter dũ: quæ aut utilitatẽ afferãt aut difficultates diminuãt. Vide quãti sit societas facienda: ut uel Eneas iste troyus. quos habebat famulos atq; ministros: appellat socios: Inqt. n. apud uirgiliũ. O socii neq;. n. ignari sumus ãn malorum: Quod si quis dixerit in illis non fuisse uerũ amiciciæ genus: quod simulationem dissimulationemq; nõ admittit: cum Eneas simularit illo Maronis carmine: Spem uultu simulat: premit altum corde dolorem: respon-

detur iis casibus amiciciæ paratam esse simulandi licentiã cum amicis :qui
bus amicorum illud figmenti genus cõducit succurritque necessitati. Nam
si patri filius:qui aberat in castris:interemptus esse dicatur cum primum ca
stra dicũtur fugata:gladius parat̃ quo se iugulet. Quod si amicus rem dissi
mulat ad diem:quæ ut Terentius ait hominibus adimit ægritudinem:eo
reseruabitur in tempore quo quidem minus moleste feret patientiusq; to-
lerabitur:Has habet & multo plures amicicia uires:qua sublata:uiuendi rõ
ĩter homines corruat est necesse. Solis uiueret̃ belluarũ ferino quodã ritu:
nec coniugia celebrant̃:ut ait Plato:nec ĩcolorent̃ ĩ ciuitatibus domus: nec
ullis uel legibus uel moribus locus esset: Amicicia hæc homĩes ut Theofra
stus inqt:sua sponte subdit iuris æquitati:ut q sese ĩuicem colerent:honesta
tem non effugerent. Hinc domicilia sunt effecta. Hinc coniugia celebrata.
Hinc religioni cœpit opera & industria diligens adhiberi. Hinc affinitates
agnationes.cognationes necessitudinesq; prodiere:sed ea ẽ singularis ami-
ciciæ uis ut Senecæ placet:quæ a uirtute hominumq; gloria sibi principiũ
uendicauit. Alia sunt etiam amiciciæ genera:quæ animorum similitudine
solent esse munitissima:qbus idẽ uolũtatis satis est feruenti studio Nã quæ
Plutarchus affert amicorum quinq; paria. Theseum.& Pyrithoum Achillẽ
& Patroclum Epaminundam.& Pelopidam Phityam.& Damonem Ore
stem & Pyladem. Addãtur & his etiam Eurialus & Nisus. Eneas & Acates:
non singula quidem uirtutis sunt fundata manibus:quãq̃ ad uirtutem om
nia tendunt: Aliis enim fuere generis propinquitates: Aliis ab ineuntibus
annis consuetudo. Aliis aliud quidem in causa. Quare cum ætate sit amor
inueteratur. Nec omnis amor laudandus est:cũ turpia interdũ ament̃ a ma
lis. Quid si feruentius longe:q̃ a bonis honesta. Quanq̃ ego non appellẽ
bonos illos:q uel honesta nõ amẽt:uel cũ amare cœperit non pseuerent. Est
n.constantiæ perseuerantiæq; laus cũ in omni rõne bene cõsiderata ut De
mosthenes ait:optima:tũ multo laudabilior in amãda uirtute :a qua pẽdet
honesti omni ratio ac disciplina.sed non insipide quod ab homero usurpa
tum est poeta dixit:geminorũ mater amorũ:& a ueteribus Cupido cæcus
pingitur:quippe a quibus declaratum sit:sic ad turpia colenda mẽtes oscœ
norum allici:ut ad honesta ueneranda clarorum hominũ inuitatur animi:
sed cũ amantur quæ mala sunt:cæcos amatores fieri: Quo tandẽ hæc om
nis epistola tendit:quo sum deniq; puenturus huc pfecto:ut ĩtelligas:ut pri
mũ de tua doctrina.de tua mor̃ ac uitæ innocẽtia:de tua in omni re gratia
fact⁹ sum cercior:cœpisse me tibi adeo dicari tota mẽte:ut facilius uitæ ces
surus sim:q̃ huic meæ ĩ te obseruantiæ. Cupio aũt nõ fieri uox clamãtis in
deserto:cui nusq̃ respondeatur:ut illud est Liuii. Opto abs te mihi respõde
ri:mutuũq; meum hoc esse amandi genus:sine qua qdem cõditione amici
cia dici nequit:cũ eã diffinierit Plato:quandã uocandi respondendiq; cõuc

nientiam. At Boetius animorum concordantiam: at Xenophon uoluntatis cõformitatem. Itaq; tunc esse ueram nobis comparatam amiciciam duxero: cũ uocanti te mihi respondebis: cũ æque me prosequeris diligentia. Cum me obseruabis: ac te obseruo: cũ nihil uoles quod ego nolim In his ego nusq̃ sum tibi defuturus. Nihil qđ ad tuã amplificãdã attineat dignitatẽ: uel obmittã uel ꝑtermittã deerit mihi prius uita q̃ amãdi tui & uoluntas & industria: ĩ oĩq; re: q̃ meo queã ꝓstare ingenio mea diligentia meis fortunis: tibi obsequẽdi: cui quotiẽs in negotiis qbusq; maximis & difficillimis ab me satis esse cognouero factũ. Mihi totiens gratulandũ esse nõ secus ducã. ac si maximã sim fœlicitatẽ cõsecutus. At fac cõtra: ut & me ames & nõ indignũ me uel amore uel consuetudine tua existimes. Ad hanc te primus amicitiã inuito quam mihi negaturum esse te non arbitror: cum & in tua sit fundata præstantia: & in tuis sit laudibus radices propagatura. Non. n. e mẽte mea te delebit obliuio. Nullus te meæ memoriæ surripiet casus. Nulla temporum intercapedo. nulla locorum interualla. Tuus omnino sum tibiq; deditissimus. Bene uale. Ex Mediolano tertio nonas decembris.

Sinonima inuitatoria ad amiciciam.

Cupio plurimum abs te diligi.
Inuito te: ut me ames.
Facit me tua uirtus amiciciæ tuæ cupiditissimum.
Tanta est tua doctrina ut a te in amicum admitti uæhementius appetam.
Cogit me tua doctrina tui amoris esse studiosissimum.
Tunc ego me fœlicissimum esse ducam cum me amabis.
Quid ẽ quod assidue religiosius deprecer superos: quam ut tibi carus sim.
Tantifacio tuas laudes: ut si me non indignum beniuolentia tua censueris: me sis habiturus perpetuum præconem tui nominis.
Ego tibi afficior plurimum: sed ad te meo responderi studio posco:
Nihil expecto diligentius: q̃ ut tibi me iunctum constantissimo amoris intelligam genere.
Si me amabis: non solum amando non me uinces: sed inuitatus uenies in amiciciam non ultro.
Facio plurimi amiciciam tuam: qua ut me dignum censeas te unice rogo.
Da mihi mutuo: ut te amem.
Fac me cognoscam tibi non iniucundum.
Si uis amari: ama dixit Seneca: quod ut in me serues obsecro maximoperẽ.
Respondebis & tuæ. uirtuti pariter. & amori erga te meo si numero me cõiunges tuorum amicorum.
Facies rem te unice dignam: si me amabis a quo mirum es amatus ĩ modũ.
Ne diffugias inuitatus amiciciam meam.

Supplicatoria familiaris.

Ti.septimus.

a Ffecit me tuus hic seruus nõ cõtumelia solũ:sed iniuria.Nã cũ petere:ne in tui finibus agri excedendus mihi fieret iniurius:ea fuit & pertinũcia & insolentia:ut cũ plurimis in me conuiciis non destiterit ab instituto.nequiui non supra modũ admirari:cũ apud te sit enutritus: qui & humanissimus omniũ esse soleas & æquissimus:At uideo quid inter liberũ ac seruũ intersit:quantũ syta referat a Romano.Itaq; non tã quæro de nequicia uernæ:q̃ potius te supplico nolis hanc illatã esse nobis iniuriã Quod ut te non iusisse fieri censeo:sic de contrario ĩperio continuo reuocaturũ arbitror.Res est certe non magni pretii nec cuius utilitatẽ multifaciam.sed ne uel tu uir optimus uiolare me uelle uidearis:qui soles bonorũ omniũ defensor esse:uel hæc bællua sese in suis difficultatibus abs te adiutũ iri:credat.Ad hæc aũt:hæc si pars agelli meis hisce prædiis diminueretꝰ aditusq; per hanc ad reliquas fieret eius cãpi partes:non posset non eẽ mihi detrimẽto maximo.Quæ libera est possessio:pararet sibi eo pacto seruitutẽ:Id q̃ te deceret:procurasse opera tui seruitute considera.sed quid ea ĩ re sum longior quã solo nutu ĩpetraturũ me sciã.Oro te igitur atq; rogo:ne feras hunc homontionẽ cuiq̃.in primisq; mihi uolentũ esse. Bene uale. Ex Mediolano pridie nonas decembris.

Supplicatoria familiarissima.

a Giẽ ĩ urbe tibi patria mea causa:nec abiecta qdẽ nec precii mediocris.sunt aũt primates illi ciues tui tales:ut ex re sua donẽt nihil:ex aliena plurimũ rapiãt.Ex qbus cũ eo mihi lis ẽ:q solet eẽ oĩum pessimus:litiũq; obseruãtissimus.Ego uero.ut me ꝑpulchre nosti nihil difficilius ago:q̃ lites.Maloq; ĩterdũ de fortũa usuq; meo nõ nihil ceder: ut pace uiuã:q̃ anfractu causæ:dubioq; litis euẽtu rẽ alienã uel usurpare:uel q̃rere. scio q̃graue feras:cuiq̃ iniuriã fieri:quãq; sit mẽs tibi ab oĩ uiolẽtia qdẽ aliena.Te igiẽ unice supplico:des ad eos:cũ qbus mihi agiẽ:lr̃as qbus eos horteris:malit quod æquũ ẽ arbitrio amicorũ assequi:q̃ causidicoꝝ astutia iniquitateq; per uim:quæ ad se non attinent consequi:ad eos autem: qui forti tenent legens ac arbitrium:commendaticias scribas:ut me foueant in iis:q̃ iusta sunt.Bene uale.Ex Mediolano Nonis decembris.

Supplicatoria Grauis.

c Vm dedeceat uirũ bonũ qcq̃ turpe ꝓsequi:tũ ĩ primis illud:qđ ĩ postulãda supplicãdaq; returpi sitũ atq; locatũ ẽ.hoc enĩ pacto se turpissimũ qsq; patefacit:& pestiferꝫ morbũ euitandũ ab oĩbus:cũ nõ solũ est ipse malus ut improbat Plato:sed inuitat ad maliciam alios. Nã ut ait Seneca:Perinde quidem est:allicere quenq̃ ĩ perniciẽ:ac orare:ut iniuria fiat.Quid si plus peccat:qui corrũpit,ad iniquitatem aliquẽ:q̃ qui corruptus est:Is enim allexit hunc ad transigendũ crimẽ ipsum:hunc animi p

turbatio p pecuniã:ut aliud corruptelæ genus coegit ĩmemorẽ ac ĩmproui
dũ esse sui: Quãobrẽ & christiana sapientissima fuere uerba: Maius pecca-
tũ habet: qui me tradidit tibi. Quod si ab amico postulatur aliquid:ea Ci-
ceronis est amiciciæ lex habenda semper ante oculos:ut ab amicis non nisi
iusta petant̃:amicoꝝ causa dũtaxat honesta fiant. Si a principe uero suppli
cat̃ aliqd:debet illud obseruari Agesilai q dicere solebat:eadẽ a diis & prin-
cipibus oranda:si qui constituissent exorare:ut nulla censendũ est nos du-
plicitate nulla fraude posse nos circunuenir̃ deũ:ita nihil debemus a regibꝰ
q̄rere:qđ nõ omni ex parte præclarũ sitatq; iustũ. Sunt ut ĩquit Herodotꝰ.
ipsi principes:naturæ in terris simulacra:tantũq; cæteris existimãdũ ẽ:eos
præstare uirtutis omni genere:sed in primis iusticia:ut nihil durius auditu
sit ipsis:q̄ si qd accipiunt iniusti quenq̄ appeter̃. Vt mulier pudicissima fert
periniqua mẽte quicq̄ audire:ꝙ turpe sit:rubore p pudorẽ cõficit̃. Ita prin
ceps bonus nequit nõ excandescere:si qd iniquũ ab se posci:audit. Vt luxu
rioso inqt Augustinus castitatis uerbũ ẽ offensio:iniquo uiro recta uia: sic
optimus rex turpitudinis mẽtionẽ execratur:& q supplicat iniusti qppiam
summoper̃ hũc exosus est. Poscẽda igitur sunt honestissima:cũ ab omni ho
minũ:genere:tum ab iis ĩ quos tanq̄ ĩ numina sunt oĩum expectationes oĩ
um conuersa lumina. ut ipsi admonẽtur a deo:referẽte psalmista. Diligite
iusticiam qui iudicatis terrã. Ita q ab huiusmodi iudicibus qcq̄ appetit: nõ
nisi:& quæ deceant uirũ bonũ appetat:& quæ ducat a bono principe præ-
stãda sibi:ne sic quid supplicet̃ aliud:una supplicatione labor frustra tẽpus
triuerit. Supplicansq; tũ nihil impetret tum & iratũ sibi principem reddat.
Hæc ego quotiens mecũ animo uolutaui clarissime princeps. totiẽs abs te
quicq̄ poscere:sum deterritus:ne forte mea cã mihi nimis indulgerẽ ne sa-
tis intelligerẽ:essent ne quæ supplicaturus accedebã:ĩpetranda. Nã ut Ari-
stoteles docet. omnis malus ignorans. Apparentis enim opinione boni de
cipiuntur:q̄ plurimi:q cũ uæhementius erant:sibi honestissimam esse cãm
opinant̃. Nunc aũt ubi manifesto cognoui:rẽ meã talẽ esse:ut audẽter sit mi
hi tuũ sperãdũ auxiliũ nec ambigo. te mihi fautuꝝ ĩ re clarissima :nec mihi
subuerẽdũ esse arbitror. Cũ fratri meo:lis esset amplissima Romæ uidere-
turq; sũma quadã a nescio quo sacerdote lacessitus iniuria:decurrit ad põti-
ficẽ maximũ:eiusq; obsecrauit sanctitatẽ:ne qd iniquitatis pateret̃ a suis pa
trari præsidibus. acta trãsactaq; sunt plurima. ĩ idq; tandẽ ẽ deuentũ ut fra-
tris aduersarius ad te cãm eã oẽm deferri tulerit non iniqua mẽte:sed ea:ut
dixit clanculũ cũ amico:sententia:ut existimaret:te facile plurimoꝝ litteris
inductuꝝ se forte:in id iudicandũ:quod cupit: Vide q̄ iniquus sit ut nõ mo
do rẽ malã ab eo speret:qui princeps est & optimus & oĩum innocentissi-
mus. Sed ẽt famã de te iã turpẽ audeat dispergere ac disseminare. At mihi
cui notissimũ atq; apertissimũ est:q̄ uel in ipsis promissis. Agin te illũ præ

stes qui cuidã instantius dicenti:at promisisti:promisi quidẽ ait:si istud iustum est.sin iniustũ:locutus sum:non promisi:nihil uel nunc uel alias uidetur:abs te quærendũ accuratius:quam quod æquum non uideatur solum:sed etiam sit supplico te igitur unice:ne quid ille suæ temeritati confisus iactabundus de me audeat:per iniquitatem superato:se iactare.Non qui petam:in eũ quicq̃ iniuria sperari:sed ut prætori cæterisq; tuis magistratibus iubeas:nihil hac in causa:per cuiusquam preces atq; commendationes fieri:ut sola sit honestate satis:nec tabularum stetur figmentis nec causidicorũ maleficiis nec impiorum uel minis uel pollicitatiõibus.Hoc autem ipsum non orarem:si tu tibi iudicandi locum seruasses.At cum in alterius ex prodominis tuis cãm hãc traduxeris manus:uereor:ne qd:nõ dixerim minus ĩnocẽter minus fiat modeste sed sit aliqs Pericles:qui & manus habuerit & oculos abstinentes.Supplicandum esse duxi:præcipias sic rem meã ꝓuideri:ut quæri nõ possim.Bene uale.Ex Mediolano octauo Idus decembris.

Sinonima supplicatoria.

Supplico sis mihi adiumento.
Expecto auxilium tuum.
Cupio te fauere meæ causæ.
Nihil est quod plus appetam:q̃ auxilium tuum.
Mea causa tuo solo cupit adiuuari consilio.
Cum tuus in me conueniret fauor:nihil est mihi defuturum.
Habeam te modo propicium:postulabo hac in re nihil aliud.
Ex oĩbus:quæ sunt usui futura in hac re mihi te ꝓcipuum aduocatum oro.
Supplicatio mea omnis in te conuersa est.
Mea omnis salus a tua salute pendet:quam assidue in me aduoco.
Pluris te solum facio q̃ cæteros omnes:& in meum fauorem obsecro.
Posco diligentius:ut mihi succurras.
Vnum est quod continue superos precor:ut mihi sis adminiculo.
Nulla est orõ mea uehæmentior:q̃ ut in meam te rem cõferas adiutorem.
Si fuisti cuiq̃ aliquando moriger.ac obsequiosus:esto in mea hanc causam officiosissimus.
Officium ac in causa tuum experiri constitui.
Cum habeas me tibi deditissimum tu quoq; meis ausculta precibus.
Supplicationem hanc omnem in meam admitte controuersiam.

Suasoria familiaris.

Titulus Octauus.

Vpis ab me scire:de tua profectione ad extereas rationes quid censeam:Ego ut sum natim rem amplissimam perstringam:tibi suadeo ne diuertas a proficiscendi tuæ nobilissime instituto mentis:nec ea dubites adire tolerareq; quibus isti liuiduli:quanq̃ ꝓpinqui:

te deterrent. Nã qđ aiunt te molissime domi uiuere garataque istic ad uolu
ptatẽ omnia tibi: foris defutura: istuc ipsum te ad istud iter accingãt ne tor
pescas inter syrenes: neu coruoris illecebris contabescas. Nõ enĩ ad somnũ
gulã uenereq́ nati sumus: sed ad labores atq́ sudores: ut gloriã ĩmortalẽ cõ
sequamur. Delitiæ quas illi dicunt: illorũ sint proprie: qui belluarũ instar:
ut Cicero pulcherrime cõplexus est quantũ adest q̃tũ præsens est: probant:
paululũ admodũ præterita consyderantes aut futura. Verũ qui uidet ante
cessiones tẽporũ rationeq́ metitur omnia. Vlyxẽ: de quo dixit Homerus.
Calentẽ dic musa uirũ qui mœnia Troiæ post euersa suæ Et mores homi
nũ multorũ uidit. & urbes: ut Horatius retulit. Quid animo nobili ac ma
gno dignus est ducendũ: q̃ ut uniuersum mundũ unã esse ciuitatẽ existimet
ut sacrates ait. At in ciuitate quis uiuit: qui nolit singulas eius partes scisci
tari: Facis humanissime si uisurus orbis terras atq́ nationis in diuersas ur
bes terra mariq́ ꝓficiscaris. Nec te deterreat ulla rerũ locorũue difficultas:
cũ multa te magis captura sit rerũ assidue uidendarũ delectatio. Quod læ
tus eris deinceps domũ rediens: cũ ea quæ uideris diuersa parentibus soci
isq́ serie quadã: ut hystoricus enarrabis. Idẽtitẽ Ptolomeꝰ factitauit: qui re
rũ plurimarũ usu didicit atq́ docuit & astrorũ motus: & regionũ diuerticu
la. Bene uale. Ex Mediolano septimo Idus decẽbris.

Suasoria familiarissima.

u T pacẽ cũ fratribus firmes: ais esse qui tibi dissuadeant. nec te quidẽ
amant illi: nec semetipsos. Vt nihil utilius corpori: q̃ si cuncta mẽ
bra singulari pace bona conueniant. Ita concordia: ut Salustius in
quit minimæ res crescunt: discordia maximæ dillabuntur Imitemini o di
scordes animi christũ pacis largitorẽ: inquientẽ pacẽ meã do uobis. pacem
relinquo uobis: Quod si pietas genus ipsum ad beniuolentiã cogit: omnis
est ĩpietas exagitanda: quæ uos uobis rebelles reddit. Nõ possunt igitur eẽ
uiri boni qui te distrahunt a pace tibiq́ dissuadent officiũ pacis. Ego nedũ
suadeo ut pace cũ fratribus uiuas: uerũ etiã oro atq́ obsecro malis cum pace
decẽ: q̃ discordia mille: cũ illa quiete tueri queas. Hæc ne inquietus tibi con
parare: nec cõparata seruare. bene uale. ex Mediolano sexto idus decẽbris.

Suasoria Grauis.

o Mnis suadendi ac dissuadendi ratio & argumentatio inde nascatur
opus est: ut & utile & honestũ quod eligitur cæterisq́ præfertur in
telligendũ sit. Omnẽ enim in cõmoditatẽ atq́ turpitudinẽ euitan
dã quis non esse ducit: nisi mentis egenus ac ab omni humanitate uæhemẽ
ter abhorrens: Quãobrẽ cũ Plato rogaretur: quid nã sibi uideretur idipsũ
turpe cũ utilitate coniunctũ: Potest ne inquit cũ morte uita cõiungi: aut un
da cũ flãmis Cicero uero & si uoluit posse illã utilitatẽ appellari: quæ ab ho
nestate disiuncta foret: cũ Pannetio tamen sentiẽs aliquid dicit utile uocari

quod turpissimũ foret: ut lucri gratia turpẽ aut sordidũ sequi quæstũ: At ut Theofrastus expresse cõplexus ẽ. Honestas oĩs ea est: quã primã sequi debet: q uersat̃ in cõsultando mox eã utilitatẽ q̃ ab honestate nascit̃. Nã aristoteles triplicita inq̃t præmia uirtuti cõparata: diuitias honorẽ & gloriã. Nũc quærimus hæc tibi cõparanda sint: qui religionẽ es ingressus: Dissuadentes isti negant te qcq̃ eẽ lucratum: amisisse uero plurima: qui cũ diues ĩ mũdo fores: diuitiis cesseris cũ honoratus apud principes: quasi nõ notus in religione uerseris: cũ gloriæ ꝑpetuæ diues: nunc eius nõ paup solum sed egenus: sed mendicus. Audi: q̃ ego ab istis dissentiã tibiq; q̃bus rõnibus ut perseueres in delecta tibi sanctissima uia suadeam: Hæc uita ut Augustinus inq̃t uere consyderantibus non est uita: in qua due nos assidue torquent ægritudines Platonis ille timor & dolor: ut quãdo bene sit timeamus: cum male aũt doleamur. Diuitias aũt hasce in argento auro. gẽmisq; cõstitutas: docet Tullius non optandas: neq; bonas existimãdas: quaꝝ augendaꝝ non modo nos cupiditas assidue premit sed ẽt metus amittendarum: Quod si uita non est: cur ĩ mundo uiuendũ: si diuitiæ non sunt cur optandæ. An ut Harpyas quas rapacissimas dicunt obscœnasq; uolucres: ĩduamus. At cum mali sumus: expurgandum nobis uetus fermẽtũ: Apostolus nos admonuit: ut fiat in uobis noua cõspersio: reiiciendã inq̃ ueterẽ illã spumosam mucidãq; uoluptatis libidinẽ: ineũdãq; ueritatis uiã: ꝑ quã nobis bonæ ueræq; diuitiæ cõparantur. Non dixerim: ut cũ Aurelio loquar ĩprobãdũ argentum atq; aurum: quæ creauit deus. nulla est dei creatura damnanda sed inuehendum in hominem qui dimisso creatore conuersus est ad creaturam: ut illud Dauiticum extat. Simulacra gentium argentum & aurum. Nam & diuitiæ & reliqua fortunæ bona perinde sunt. quod Terentius inquit: ac eius animus: qui iis utitur. Iure ab Aristotele instrumenta sunt a exercẽdas uirtutes existimata. Quamobrem & philosophiam difficilem sine rebus ad uiuendum necessariis: Pytagoras & Anaxagoras dixisse perhibentur. & Iuuenalis ait: Haud facile emergũt: quoꝝ uirtutibus obstat rex angusta domi. Sed cũ in mundo non nisi ad perfruendas uoluptates his utantur diuitiis ut Titium illum præse ferant: Aut ad ambitionem ut Isionis Sysiphiq; non sine dissimiles aut ad exaggerandum coaceruandumq; pecuniarum cumulum ut Tantali uideantur & phynei. Certe Diogenis est adhibenda ratio ut pecunias malimus perdere: q̃ ab ipsis perdi. At cum ista religio quam tibi delegisti: ueras inquirat diuitias: a falsis migret: ut Ambrosius monet. Ditior istic eris multo: q̃ unq̃ antea futurus esses. Nunc tanq̃ nihil habẽs: & oĩa possidẽs Christiano documẽto: cũ nihil habeas. nihil tibi deerit: ut ille se iactabat Terentianus. Nihilo egebas. Nihil appetes: & pecuniæ usus cupiditas: & uoluptas instar erit Ciceroniam præcepti: ut nihil tibi sit magnificẽtius: q̃ pecuniam negliger̃: cum non habeas: cũ habeas ad amicicias liberalitatẽ

q̃ conferre. Ditissimus es ergo factus ista tua procellosissimi nauigatiōe pe
lagi: & adeo quidem diues: ut pauper esse nō possis: Possides enim ea: quæ
nequeant naufragio: incendio: rapina: ulloue tibi deficere calamitatis gene
re: de quibus quidem illud Biantis unius ex septem Græciæ sapiētibus re
citat̄. Omnia mea mecum porto Ditissimi sunt: quorum deus custodit the-
sauros cū non nisi ubi thesauri sunt: thesaurizantiū corda firmētur. Quod
si in deo gazophilatium est: cor quoq̃ ad deum directissimum procurato-
rem ac tutorem sibi comparauit qualem nemo decepturus: nemo superatu
rus sit. Honores autem quos eras habiturus in mundo: quos ī hac religio
sa uiuēdi lege ac uita es habiturus: Poteras ne illic aliud quicq̃ assequi q̃ ma
gistratus: q̃ clientelas: q̃ ad summum aliquem principatum At q̃to hæc in
religione consequi clariora possis: ea multo quidem præstantiora: In mū-
do nō nisi per inuidiam: per corruptelas. p simultates: ambiendo donādo
mētiendo: quisq̃ dignitates assequit̄: Nā ars prima regni est: ut inquit Tra
gicus Seneca: posse inuidiam pati. Hinc gladii ingulāt. uenena interimūt:
produtiones delationes quæ oriūtur: atque oē flagicii genus: Et ut eruditis
sime dixit Ouidius: Filius ante diem patrios īquirit in ānos: Pudorq̃ om-
nis atq̃ fides ac pietas penitus fugantur. His honoribus qui deniq̃ potit̄:
assidue cruciat̄. uenenūq̃ in auro bibit: cuius mens nunq̃ cōquiescit: & pec-
catorum afflicta conscientia: ut inquit Tullius: & augendæ dignitatis cupi
ditate. Hi sunt ait Apostolus: quos habui in derisum. Hi sunt ait Iuuenalis:
q metuūt: & ad oīa fulgura pallēt. Hi sunt Danaidum illaꝝ simillimi: quas
phibent urceolis pforatis haurire lympham apud inferos: frustraq̃ assiduo
labore defatigari. Sunt ne honores illi uirtutis inq̃ pmia: testimoniaq̃ fœli
citatis Aristotelis sentētia: qbus acceptis miser ē hō q̃ antea: Honores & ue
ri qdem & optandi sunt: quos ex religiōe consequeris: si religiosus nō habe
ri modo uolueris: sed ēt ec: Præfuisses illic iudicādis corporibus: istic aīorū
arbiter fies. Vide q̃tum inter corpora & animos intersit: Partem mundani
principatus illic fuisses adeptus: partem istic cælestis regni nāciscere: Ad re
ges illic tibi aditus patuisset: istic deum optimum maximūq̃ semper: cum
uoles: alloquere. Nunq̃ ad eum tibi accessus īfer cludetur. Quid si ab iisdē
regibus petiisses multa: quæ nō impetrasses: a deo nihil frustra postulabis.
Quid si duras: quas inquiunt fores calcibus interdū cēties pulsasses prius:
q̃ semel apertæ forent. Quid si quesiuisses plurima inuenisses uero nulla:
Istic aūt uerba Saluatoris tibi fidem faciunt: Petite & dabitur uobis. pulsate
& aperiet̄ uobis. querite & inuenietis. At gloriam quam eras in mundo ha
biturus: an eam quæ inanis ē: quā diffiniuit Augustinus esse uelle uincere
ubi meritū nō ē posses ne panis nomīe: aut saxo panis loco pasci: qd potes
igit̄ eā existimare gloriam quæ uera nō est: Dices ueram diffiniri ab eodē
gloriā bonam de alicuius uirtute: ut Plato etiam uoluit: cum fama notitiā

aut testimonium aliquorum de nostra uirtute bene sentientium. Quid id est: non ne quod & prius: Possunt .n. & falli homines & fallere. Possunt id opinari: de aliquo id sentire. id dicere ac laudare: quod nō ē. Vagatur ea fama. iactatur. per-reptat orbē. Radices certe nullas ppagabit. Vera est ea gloria: quā beatorū functi numero cōsequent: quæ p opera fidei ad caritatē pducta nihil fucati sibi cōponit Nihil ficti præ se fert. Nihil palliati suæ præponit laudi. Gloriari licere in domino docēt sancti & in infirmitatibus ac ærūnis: ut aposto lus docet. Ea est uera gloria: quā quærūt sibi q patientia. tolerantia. māsuetudine. cōstantia. pietate. īnocentia īmundiciæ de bellatione discriminum mondanorum superatione. cælū aliqñ cōscēdūt. hanc tu tibi cōposuisti: uiāq; sanctissimā p quā īmaculatus incedas: monēte psalmista. Beati īmaculati ī uia de qua p se ipso locutus ē christus ingens. Ego sum uia ueritas & uita. ui tā igit uiuentiū delegisti: ea ptermissima. q morientiū erat: in quā ait Gregorius. In hac uita cōtinue morimur: & sicut aqua labimur. Nequit enī ali ud esse q̄ mors: cū sit infernus: dicēte ppheta. Descēdit ī infernū uiuētiū & rursus: Dilatauit infernus os suū illic ī assiduis uersabare periculis. siquidē nō īperite scripsit Maro: Nocte dieq; tutū patet atri ianua ditis: Et iterū faci lis descensus auerni: & Diogenes undiq; dixit iter ad inferos. Istic autē qui es tibi comparabitur. suadeo tibi ergo ne ab instituto: cuius q̄ dissuasione di uertas: nec arbitrere ullum te uiuendi genus salubrius æternitati q̄rere po tuisse. Bene uale. Ex Mediolano. v. Idus Decembris.

Sinonima suasoria.

Suadeo tibi ut discas:
Ne quod iter aggressus es deseras: te hortor.
Abs te peto diligenter: ut ab instituto non discedas.
Nihil arbitror q̄rendum tibi magis: q̄ ut ista in uia perseueres.
Te unice obsecro: ne desistas ab incœptis.
Fac si te amas: ut quæ aggressus es diligenter prosequare.
Tolera te rogo singula: q̄ qdē reliqs difficilia uideant: ut psistas ī pposito.
Ne leuitatis simul accuser: tibiq; rectā adimas rōnē: esto ī istituto cōstans.
In primis tam hoc tibi suadeo: q̄ quod maxime.
Quod acriter firmeq; tibi hanc rem suadendam arbitrer: haud possem per litteras declarare.
Id apprime tibi consulo: ut non reuoces quod proposueras.
Et si multi dissuadeant hoc tibi: ego tuæ laudi hoc tamen uideo maxime p futurum.
Crede suasioni huic meæ quæ tui nominis est capacissima.
Mea omnis exhortatio est: ut ne discedas ab hoc animi tui decreto.
Vnum hoc præcipue te rogo: ut perseuerantia nullam hoc in negotio uirtu tem esse tibi necessariam magis opinere.

Hæc est suasio in te mea: ut sis in proposito.
Cupio te plurimum in hoc: quod es aggressus assidue perseuerare.

Nonus Titulus.

Dissuasoria familiaris.

T si p̄ difficile uidet̃ esse factũ cũ suasus est aliq̃s ei dissuadere: cũ tñ c rõne gubernent̃ homines: nõ solo sensu nihil arbitror factu facili⁹ q̃ si q̃d argumẽtis ueritateq; p̄bet̃ illud dissuadere posse quo fuerat psuasum. Est.n.& suadẽdi & dissuadendi lex eadẽ.ut declaret̃: quid utile ac honestũ.q̃d cõtra damnosum & turpe sit: Tibi suasum est: ut bellũ aggredia re cũ possis pace uiuere: At ego bellũ tibi dissuadeo. A quo magis abhorre re debẽt homines: q̃ ab eo: q̃d est ab hominũ natura disiunctissimũ: Quid ab homine disiunctius humani sanguinis p̄fusione. Quid ei cõuenictius atq; cõmunius uita. Nã ut Homerus declarat: bella nõ nisi coactis inuitisq; uiris intercipiunt̃ ut uiuat̃ in pace. testimonio Tullii. Quãobrẽ & apud latinos a bælluis dicunt̃ bella quia bælluaꝝ dimicatio periculosa sit. Bella dixit Artaxerses ineunda: ui uincat̃. uictoria quærẽda: ut triũphet̃: Triumphus expectãdus ut otiet̃. At q̃s p̄hibet sine bellis otiar: dixit Orontes aut dimicat̃ p̄pter gloriã aut ob imperiũ: Neutro tibi nũc est contendendũ. Inglorius hoc adires bellũ aduersus longe te iferiorẽ: & cũ eũ tuo subdidisses iperio plura multo præliãdo cõsumpsisses: q̃ uincẽdo quæsiuisses. Ergo id tibi: nõ utile sed detrimẽtũ fieret: nõ honori cederet: sed dedecori. Posset.n. Ouidianũ illud aduersarius iste se dicere: Nõ tã turpe fuit uinci: q̃ cõtẽdisse decoꝝ. Magnus es & dux p̄stãs atq; prudẽtissimus. Veꝝ illius memineris: q̃d Alexãder Philippi regis filius iuiratus ad cursum pedestrẽ ĩ olympiadẽ nõ esse sibi currendũ respõdit nisi cũ regibus. Dissuadeo tibi uæhementius bellũ istud & ut tuæ dignitatis amplificandæ cupidissimus: ita tuam oẽm execror turpitudinem: Crede mihi: qui tibi deditissimus sum: nõ decere te opus tã abiectũ. Bene uale. Ex Mediolano quarto Idus decembris.

Dissuasoria familiarissima.

Ihil est: quod tibi dissuadeã magis: q̃ quod incœpisti. Audiui. n. te n minime litteris ob quas obsequendas istuc p̄fectus es: operã adhibere: nec religioni rursus ut debes: incumbere. sed p̄ urbẽ assidue uagari comitibus illis socius: qui & ĩ pudici sunt: & insolentes. Id q̃ te deceat: nõ te latet: modo te audias & te tibi uẽdices ut Lucillum admonet Seneca. Quid enim est fœdius: q̃ aliud de se polliceri atq; p̄fiteri: aliud sequi. Tu religionem professus. tu doctrinam pollicitus spem maximam de te parentibus dedisti. Harum rerum pessima iecisti fundamenta. ubi promissa deo castitas. ubi contemptus mundi: ubi libidinum detestatio: In his omnibus consequendis omnem cõstituis curam. Dissuadeo id tibi uæhementius ni te malis famosum: q̃ laude dignum. Quod si me audies: & si te nũc nequi-

cia cogit flectitq; in scelera: intelliges aliquando: cum mente fies pacatiore fuisse meam hanc omnem dissuasionem tibi quidem opportunam ac unice utilem. Vale Ex Mediolano. iii. Idus decembris.

Dissuasoria Grauis:

f Actus sum amicoꝝ lr̃is certior: eã te in sñiam: nescio quoꝝ nebulonum adhortatõibus suasum deuenisse: ut uænationi uacaturus ĩ urbẽ ire nõ cõstitueris. Id ego dissuasurus de siluis nõ nihil eoq; uiuẽdi genere cõtendã prius: q̃ ad urbanas descẽdã uoluptates. Quid ĩter siluas ĩueniũt ii: q eis delectant̃ quod laudare possint: Num apparatũ reꝝ: aut urbiũ splendorẽ: aut uiroꝝ consuetudinem: si quæris apparatum habitandi. En tibi foueas: & latebras foetidas marentes fimo putridissimo plenas: ut Hesyodus inqt siluestrẽ feritatẽ olentissimã. Si reliquũ: uide sub arboribus hyeme lutũ coenosissimũ: aut niuosam glaciẽ quã uel ipse feræ non secus: ac pestẽ euitant. At æstate puluerẽ peregrinos suffocãtẽ: muscas & eaꝝ omne genus molestissimũ omnibus: iis præsertim: qui uersantur in uenando. At splẽdor qualis: lucoꝝ q̃ris: an nemoꝝ: utrũq; siluæ nomẽ est. luci a nõ lucẽdo dicti sunt. In his dicũt poetæ aĩas heroũ habitare: credo hãc fuisse cãm qm̃ pp asperitatẽ loci raro qsq̃ illo pueĩat. Incultus ẽ lucus spinosis arbutis densus. dumis creber: ut q eo deuenit aut ĩ leporẽ uertat̃ aut quã teneat ad ĩde regrediendã uiam. nõ intelligat. Nemora uero a pascẽdo dicta: quæ cultiora tenet: ad pastores attinent aut septa pastorũ: aut ea qdẽ feraꝝ signa: qbus per uestigia canes discant earum processum. Vis in nemoribus quiescere: te cum scenam affer: uel ad umbram captandam ĩ arboribus solis lybici: uel ad hyadas sub Arctoo tempore uitandas. In quire in iis fontes. Parata est tibi Dyrcæ paratus Pegasus. paratæ Hippocrine. Vndas habebis a bibulis bobus ac armẽtis cæteris: nec non ipsis uariis feraꝝ generibus tam ornatas: ut fecẽ te bibere posse uideas. si tãdẽ sitieris: ut ĩ illud Erminii pueni-as: Mori malo: q̃ foedari: Ad esum aũt in tẽpore. mora. fraga. pomaq; durissima & acerbissima: qbus nedum defatigere mordendis: a gustu uero stupescas: uerumetiam ita stupescas dentibus: ut nequeas tuæ fami satisfacere. At uirorum consuetudo que in primis est inquirẽda uiro: cũ sit: ut Plato dixit: Animal sociabile: qualis illic est acquãta: Magna profecto numero ut numerari non ualeat: excellentia: ut recitari non possit: Numerus inq̃ nullus: aut si quem uideris: ut Iuuenalis inquit: ẽ rara auis ĩ terris: nigroq; simillima cygno. Pastor tamẽ is ip̃e rarissimus erit: aut tui simillimus: qui ueuetur atq; frustra tẽpus terat. Poteris ne aut nullius: aut pastoris delectari cõsuetudine. In nullo desiderabis assidue quenq̃ ĩ uenatore cupies nullũ. cũ Seneca ipso Ciceroneq; testibus: animalia eodem uiuentia cibo sese mutuo oderĩt. Cum quibus de actione uitæ aut rerum plurimaꝝ doctrina: aut de cõtemplandis loqre numinibus. Aliud enim horũ: aut omnia simul eos seq. aut

de eis cōmētari debēt inter sese illi. qui uiroꝝ appellatiōe se uelint exhibere dignos Adhibebis tecū cōmētantes de māsuetudīe ac facilitate ursos. de castitate ac pudicitia qdē aptos. de prudentia damas de simplicitate uulpes. de animi magnitudine ceruos. de fortitudine lepores. de scictiis robora ipsa: quæ possint adhuc. Druides & Seno theos Galloꝝ. & primos hoīes duro de robore natos & forte colūbas afferre Iouis. q̄ responsa dabant. Quid si tecū illic. Atheō suā miseriā fabuletur: aut arcā suā calamitatātē cum matre Licaonica narret aut Calydonius ap. aut Hercule⁹ ille iouis ue dicteus Taurus. Quid si Dianā offenderis & cū ea tot nynphas cōpeteris. Quid si occurreris Hippolito ac Parthenopeo. Gambisæq; ac Meleagro. Credes ne illos tibi fauturos. q tue simillimā artē exercuerūt At cōtra q̄ iucūdi⁹ est. ī ciuitate uersari: nec uelle tibi sapere soli. Qui sunt ī urbibus. qđ habent apparatus. Quid ornatus. regias nō solū domos lucullinas illas quaꝝ ī Apollīe tot milibus cū cæsare parabat̄. ubi aulea sunt. & Attallica singula uasaq; cœlata ex Corynthiis opificib⁹ huc aduecta. ut abacū esse pute: ex Asiæ regib⁹ collatū ad pōpeiū. Nihil hic īmūdi. omnia splēdidissima. Famuli Canymedes Asye inq̄ flores. Ancille formosissima. Famuli Canymedes Asiæ inq̄ flores. Ancille formosissime uenerē ipsā redolentes: de qbus illud a Iunone dictū existimes Sūt mihi bis septē præstanti corpore nymphe. Quicquid gula possit appetere moderata qdē & īcontinēs hic reperit̄. Quicquid uel ægrotis iucūdū esse solet: uel multomagis bene habētibus. At cætera prætereo. quæ uel ad hominis ex oī gener uitæ necessaria sūt uel ad uoluptatē cōpata: Quid illud ē: quod uersaris īter hoīes. cū qbus ualeas oē trāsigere uiuēdi ac bene qdē uiuēdi mun⁹: Aut. n. res ē q̄ cōsiliū postulat. ī in urbib⁹ uersantur labeones. Virginii. Sæuolæ aut quæ cōmentationē poscat familiarē. hic affines aut domestica: hic parētes aut leuē: hic socii: apud quos nec oscæna qdē sint nec turpia aut grauē: hic uiri cōsulares. Catones. Fabricii: Curii. Quod qđ homines ī urbe uides. nō bælluas: quid cū oīa uideas: ut optas: & ambis qetus es: nec corpus defatigas nec mētē. Istic uel iuga. Cynthi uel cytheronis adeas uel ofle: nūc molosis laxādis canibus: nunc Creteis huc illucq; cursitas: nūq̄ loco stas inter discrimīa uersatus ea cūcta: quæ mortictib⁹ ī solitudīe sūt parata. Quid quod ubi te fulmineus oppresscerit aper uel immanis cōpresierit ursus: si diem obieris: urna cares: cælo illo uirgilia no tegeris. Quod si per id temporis facilis ille inquit erat iactura sepulchri: nunc tamē est per dificilis: cū sacra sint oīa dicata sepulturæ. Quod quod uiuus etiam si redierit: qui cum feris pugnat in testem non admittitur Eam enim conditionem subit: quam gladiator. quam quantum ueteres improbarent: docet improbata Neronis atq; domiciani uita q gladiatoribus delectati proposuissent munera. Quamobrem & Iuuenalis Gracū illum haud minus turpem ducit: qui lustrauit mediā gladiator harenam: q̄

q coruicini nupserat: pro monstroq; pariter scribit: quod mænia Tuscum figat aprum ueteres illi ueuatioui uacantes bellis præludebant: ut & Daroni lybico: qui Athlātidum custodiebat peruigil mala: prelusit hercules cum hidiam expugnauit ut Cyrus Alexanderq; futuris preludebāt preliis. At tibi non est ꝓposita marcialis uiuendi uia. Potius es apolineus At apollo dices: Clyronem īterenit: sagitariusq; uocatur ab Orpheo: cur non eum imiteris: quem sequeris: uerum ille semel uænator: tu uero semper. Eū decuit: te dedecet. Est dandū: ut Seneca ait sapiētissimus: aliquod interualū aīo Et ut inquit Cicero sunt adhibēde studiis intermissiones: & rursus ad ea reditus. Si bellantia utereris uenatione: aut holeribus non dissuaderem: ut exercitatione corporis mens ipsa recrearetur: Sed cū uæhæmētissime cuiq; uiro graui placere possit: ac debeat Terentianum illud Id arbitror apprime in uita utile: ut ne quid nimis. Dissuadeo tibi supra modū, siluas & ut ab urbibus absis: quibus præferas solitudinem Bene uale Ex mediolano pridie Idus decembris.

Sinonima dissuasoria.

Dissuadeo ter uehæmentius: ne id assequaris te hortor.

In hanc rem adeundam te de hortor maximopere.

Ego te plurimum rogo ut ab hoc abstineas.

Cupio te mirum ab eo te abhortere negotio.

Quoe minime tibi faciendum existimem: hoc unum est.

Caue supra modum id facias:

Id si feceris quod es aggressus: pænitebit te tandem.

Videbis te deniq; sensisse pessime: si hoc prosequeris:

Nihil est quod sis maiore odio commemoraturus: si mihi nō credis dissuadenti: q̄ quod nunc temptas.

Fac ut animo rem istam e mente deleas.

Hoc quod proposuisti uehæmentius tibi dissuadeo.

Dissuasionem meam si negligas: pœnitebit te negligentiæ.

Ne credas hoc ab me tibi per inuidiam dissuaderi: sed pro maxima erga te me beniuolentia.

Crede amori in te meo: dissuasionē in hac causa fieri tibi ab me maximā.

Nihilo plus aliqñ lætus eris. q̄ si quid te dehortor nō prosequeris.

Cum intelligam quid te dedeceat: hoc opus ne suspicias hortor.

Dehortatio mea omnis iccirco sit: ut ab iis abstineas quæ tibi sūt plurimū aliquādo: ni abstineas: obfutura.

Nulla me compulit ad hoc tuo instituto dissuadendum: nisi quod expræsse cognoui: magne tibi fore turpitudini.

Domestica de proprio statu familiaris.

Titulus decimus.

I uelim de meo statu reddeř te certiorē neq͙ possem id breuiter scri
s bens efficere:nec si possem:oīa tuto me censerē litteris cōmendař.
Nā in hac mea nauigatione:quo uitā hanc alio uocem:quā nauigā
di nomine:tam sum acriter ad nauseam usq͙ perturbatus:ut quid me conti
nuerit:haud satis intelligā. Deniq͙ sereniore sumus cælo meliore q͙ aura in
portū perducti. Cum primū in urbem uenimus:in inuidias incidimus un
diq͙ uexabamur undiq͙ mordebant nos atq͙ torquebant aculeorum multa
genera. Tūc ego factus sum mihi sapiētior atq͙ tolerātior. Posui mihi ante
oculos Scipionē:q post deletā Cartaginē ī iudiciū repetūdaꝝ accersitus ē:
Posui multo prius Camillū:q exul factus ē. Posui multo antea Romulū q
cæsus ē. Et īter tot uiros summa laude dignos existimaui mihi ferēdā æquo
re aīo inuidiā:q̄ tāta laude insignes uiros fatigarit & oppresserit Demū Fa-
biū illū:q̄q̄ in re satis dissimili. imitatus cūctando mihi recūciliaui maliuo
los. inuidos & susurrones:tātaq͙ & apud pontificē maximū & apud purpu
ratū hūc choꝝ & auctoritate ualeo & gratia:ut deesse mihi possit nihil. Do
mi meæ bn̄ habēt ex familia singuli:hocq͙ dūtaxat macerant̄:qd̄ te n̄ uidet
Si hic esses oēs ꝑleticia gestiremus. Quid superest:nisi ut huc eas: sed tu ad
nos humiles uir tātus haud ires:nisi magnū te aliqd̄ munus cōsecutuꝝ exi-
stimares. Id nostra in facultate nō est. Vale ex Mediolano Idibus decēbris.

Domestica de proprio statu familiarissima.

Vpis ab me scire:quo īstatu res mea sit hæc paucis accipito. Valeo
c ut Virgilius īquit: Vitāq͙ extrema p omnia duco. Nā ut Claudian⁹
inqt:pauperies me sæua donat:dirusq͙ cupido:sed tolerādus amor
nō tolerāda fames. Hic me ꝑmit. hīc cruciat egestas. Quo me uertā:haud
satis accipio: In amore paꝝ mihi spei cōstituēdū. Nā marmor & adamātē
amo sed cogor amare:fatisq͙ traducor. Ditari nō expecto. At utrūq͙ cupio:
utroq͙ careo. Quod mala sit mea uiuēdi cōditio:nūc tenes. Nō postulo. ut
me adiuues:cū aliud negre ēt te sciā:aliud nolle. Vt es mulieribus hostis:ita
qdem p auarus. uerū hoc posco qd̄ negatuꝝ te mihi nō opinor:ut quotiens
oras superos roges me prospiciant:mihiq͙ ꝓuideant ut non amem nec ege
am. Id si faciunt mecum ipsis affinitatem contraxisse censebo: Bene uale.
Ex Mediolano. xix. calendas Ianuarii.

Domestica de proprio statu grauis.

Væ sint negocia mea:quoq͙ ī loco sit domesticus mihi status:cupis
q ab me scire. id & si nō uno:ut ait Plautus:uerbo ꝑstringere possū:
quo breuius tn̄ potero atq͙ succinctius cōplectar: Scis me discessisse
Mediolano maiorē mihi gratiā apud exteros q̄situꝝ:q̄ domi cōsequi possē
Nā cū istic iam cœpissent illius īsidiæ īter nostros sacerdotes & monachos
conflare seditiones:q grauissimus ē hominū inimicus. Aliiq͙ cœpissent al-
bis:ac alii uacare nigris simultatis hostis:malui eorum cedere litibus:q̄ īter

undas ignesq; uersari. Nã ut ẽ ibi deus: ubi pãce ĩ eius nomine uiuit. Ita cẽ
sendũ ẽ illic esse demonẽ malum: ubi discordiæ pululant: delationibusq; ac
murmuribus fraudibus studetur atq; dolis. Quid est. n. iniquius inquit So
crates quod plato refert: q̃ q peregrini sumus in hoc orbe nesciamus quie-
te frui: Discedes istinc igit̃ sum huc missus huic monasterio presuturus. Cu
raui primum omni diligentia: quod Lygurgus Lacedæmonios admonuit
exemplo morũ. ac uitæ declarare quæ uellem a reliquis obseruari: ut Chri
stiano documento: quemadmodũ ego faciebã: similiter & hi religiosi: quos
mea hæc plãtio meæ commendauit fidei facerent. At qm̃ ĩ his erat quædã
ferina potius: q̃ hũana libertas: quã cœpant oĩo fieri insolentes: ac equi mi-
nus obtẽperantes fræno: me primum domitorem. Magnetem aliquẽ pre-
stiti: mox oĩa cumulatissime cogitãs: alia sum uia pgressus. ut Basili⁹ nobis
pcipit. Nõ esse feras q̃ diræ sunt stati exaspandas: sed leniendas aliq̃tulũ: ut
pedetentim mansuefacte succubant. Ita quos uidi ab obediẽtia humilitate-
q; penitus distractos: & in quos præceptũ Aristotelis de plantis non posset
obseruari ut ad oppositã curuaturã traherent: humaniter leniterq; allexi Fa
ctũ ẽ aũt ut cũ essent exosi me: meãq; nr̃æ legis obseruãtiã. a qua iã abhorre
bãt: ut nõ solũ ĩterminati sunt mihi necẽ: sed aliqñ pcurarit At ego & minas
nõ metui & pseuerarẽ ĩ bñ cõsideratis nõ dubitaui. Siqdẽ Apostolus & erũ-
nas pati & calamitates & oẽ crucis genus nos docet pp nomẽ dñi. Et salua-
tor ipse beatos inqt q psecutionẽ ferũt pp nomẽ suũ: Si gloriæ uere cupidi
fortiter dimicamus. ẽ nobis ĩ cælo parata copiosa merces. Ad hæc aũt debe
mus existimare nos promissione dñica beatos: si psecutionem pp iusticiam
patimur. Quid aũt iustius ẽ q̃ puidere: quæ publicã afferãt cõmoditatẽ at-
q; dignitatẽ. Nã sicut Aristoteles docuit: bonũ q̃to cõmunius ẽ. tanto præ-
stabilius esse: cõstat eiusdẽ ĩstituto: quo sicut oẽ ppositũ ẽ ĩ pposito: sic om-
ne oppositũ ẽ in opposito: malum id ẽt quod ẽ cõmunicus maiorẽ afferre
criminationem: maius deferre detrimentum. Curabam igitur pro mea ui
rili: ne qd monasterio meis humeris demandato deesset: uel ad utilitatẽ uel
ad dignitatem: uel ad obseruationem officii nr̃i. Eo minus præualebam ĩ
malam illorum dissuetudinẽ: qbus eram propter opera innocẽtiæ nõ odio
modo sed lapidandus. At uidebat inuictissimus hic dux: uidebat. n. frater
optimus humanissimus. atq; doctissimus Octauianus: qua procederẽ uia:
curq; reliqui essent mihi infensi. Placebam principibus. placebã curiæ pla-
cebam ciuibus cũctis: præter eos fortasse quos cũ primũ cognoui præesse
custodes ecclesiasticos redditibus atq; causis: æque ac solent oues lupis com
mendari: ex officio mali ministerii reieci atq; reppuli. Demum cura mea fa
ctũ ẽ: ut hic locus monasterii possit iã religiosorũ cõuẽtus appellari: cũ an-
tea nescio qd ei minus cõueniret q̃ quod apud Psalmistam legitur conciliũ
ĩ mpiorum. Quod si nondũ ad idest puentum: ut uiuatur q̃obseruãtissime

at salrē eo puentū ē ut minus studeat libidinibus. At uacet diuinis officiis: & aut sponte: aut inuiti oēs ieiuniis incūbant atq; uigiliis. Nō me amplius terrent: sed a me terrent: q dicebant me instat passeris: quolibet exanimari nutu. Probāt hi principes mirifice castigationē hāc meā: admirantq; : ut q uel in se ipsos fierēt aliqñ intempantes nūc uni fraterculo tā obtēperent timide atq; uerecūde: sed nō sine sūma diligētia: maximisq; sum hæc laboribus assecutus: atq; assidue prosequor. Fuit interdū mihi de uita dubitandū. At ego ꝓposuerā mihi platonici illud generosum decere aut pulchre uiuere aut pulchre mori. qd sumus ī hoc orbe corpuscula qb⁹ undiq; discrīa perata sūt. Nec ut uult Seneca. Tātū se qsq̄ tuet ī facie. ne tergo mors īmineat. Apostolus uero piculorum multitudinē magnitudinē atq; uarietatē nō est ausus describere. Quare si ex iis piculis in illud īciderā quod ipse noīat in falsis fratribus malebā interire q̄ inter pseudo prophetas numerari aut ferre ut ī hunc cōuentum illi cōuenissent a qbus saluator admonuit cauendum. q cōuterent ouium uestimentis intrinsecus essent lupi rapaces. Hinc spero me laudē apud hoīes & deū cōsecuturū ut mea uigilantia & castigationis assiduitate intrepidaq; mente medicinā huic morbo tā salubrē comparati. nūc habes qd hactenus egerim atq; qd agā. ut tempus foris nō terrā perperam. nec otia cōsumere neq̄. Nūc uideo qetiorem esse Mariæ uitā quā dominus probauit. optimam partē sibi delegisse: quæ nō auferet ab ea Marthæ uero consuetudinē sollicitiorē ac molestiorē esse. Sed certe in agēdo uersati minus quieti sunt: pluribusq; periculis subditi: sed quibus ut opinor: sit maior merces exspectando: si durant nec frangunt: nec mutant: nec loco mouent Ne dum. n. sibi prosunt: sed multis: Hoc mihi cōstitui uitæ genus: ut nedū in contēplando uerset utilis mihi: uerum in actione uitæ pluribus aliis futurus nū inutilis. Labores erunt propensiores. ac & premia sunt existimanda fore digni ora. Iustus est. n. deus: distributiq; ꝑ ea promissione qua per ora ꝓpheta℞ locutus inquit. Iustus ut palma florebit. Et alibi: Vincendi dabo ædere de ligno uitæ: quod est in paradiso. Et deinceps. Qui uicerit hūc cōstituā q̄si colūnam ī paradiso. Bene uale. Ex Mediolano. xviii. kal. Ianuarii.

Sinonima domestica de proprio statu.

Ego cum meis bene ualeo.
Res hic meæ meliuscule habent.
In hac urbe nihil deficit mihi quod appetam.
Vt illud est Terentii: cum nihil hic habeam: nihil mihi deest.
Si quæris: quid agam ociose uiuo.
Hic ego laboro ad laudem.
Nullum in hac urbe otium mihi frustra teritur.
Assidue defatigor ad laudem consequendam.
Omnes uigiliæ meæ sunt in laboribus constitutæ.

Quæro mihi omni diligentia īmortalem gloriam.
Valeo ut aiunt & corpore & mente.
Nquit suis acerbissimis ictibus me fortuna prosternere.
Sunt qui me perterrefaciant: ut desistam ab instituto.
Non cōmoueor: perturbor ue cuiusq̄ minis.
Sum animo ad omne decus constantissimo.
Sunt angustiæ mihi maximæ: sed spes optima.
Facinnt ac fingunt in me inuidi multa nihilotamen obsunt.
In mea mihi tolerantia fides est talis cōstituta: ut facturus sim quæ decreui
Ego iam ut illud est comicum: in portu nauigo.
Res mea est omnis tuta.
Principes hic habeo meæ laudis peramicos.

Commotiua ad pacem familiaris.
Titulus Vndecimus.

c O fungar officio: quod saluator nos docuit: ingens. In quācūq̄ domū intraueritis dicite: Pax huic domui. Quāobrē & Romani templū constituere pacis: ut apud Iuuenalē est: ut colitur pax atq̄ fides. Quinetiā Plato: qd̄ usurpauit Tullius: Pacē atq̄ cōcordiā duo dixi rerum publicarū fundamēta. Vos igit̄ humanissimi principes hortor ad pacē. Satis pugnatū ē. satis cruoris effusum satis admissum iniuriarū. Cedāt Tulio suadēte arma togæ. qd bello terribili⁹: qd pace māsueti⁹ qd arma horribilius: qd qete iucūdius: qd hoīum interitu peius & naturæ magis inimicum. Quid cōseruatiōe humanæ uitæ naturalius: ac in ciuitate magis expetēdū pacē instituit deus ꝓ tutela humani generis. Bellū īmisit ī mētes hoīum dæmon malus: ut ꝑsequeret̄ oī astu mortaliū aīas: nō ut qbus dominet̄: inqt Augustini testimonio: sed cū qbus ī æternū dānetur. Diligite pacē uiri boni: diligite pacē p deū īmortalē: uos oro: inuicē q̄ christianū ꝓceptū insecuti uos diligite: sicut & patrē suū uos dilexisse īqt dn̄s. Bene uale. Ex mediolāo. xvii. kal. Ianuarii.

Cōmotiua ad pacē familiarissima.

q Vā ægre ferā bellū hoc uestrū: haud possim breuibus expedire. pacē uobis colēdā opinor: quæ semp ē dimicatiōibus ꝓferēda. Quid ꝓlia uobis afferūt laudē ne. At nulla est pugnādi laus: nisi cū in pace stari neqt. At uos qs negat pace uiuere. Aut dignitatis amplitudinē: cōmodioresq̄ diuitias Cōsumitis æs assidue nihiloq̄ ꝓficitis magisq̄ nix riphæa in uulcani Siculi rogo euanesceret. Irridēt uos oēs finitimi: dicūtq̄ ferocitatē uestrarꝫ mentiū hoc uobis iniecisse stimuli: ut qescere nesciatis. Hoc si bellum apud exteros gereritis: ītollerabile uideret̄. Quale censeatis existimari cū gerat̄ inter uos ꝓpinqtatis strictissimo genere cōiunctissimos. Accusant hoc consiliū uestrū tā iniquū oēs boni. Rogo uos: ut paci consulatis: ut decet. Bene uale. Ex Mediolano. xvi. kalendas Ianuarii.

Commotiua ad pacem grauis.

f
I quærunt̃ antiquiora quidẽ sæcula: uetustior longe par est q̃ bellũ
si rõ inquirit̃: nihil ẽ formidolosius prælíis: nihil amabilius pace:
Paci dixit Cicero: q̃ nihil sit insidiarꝫ habitura: mea sententia semꝑ
consulet̃. Et rursus intercipienda sunt bella: ut uiuat̃ in pace. At plato nihil
se bellorꝫ a deo naturaq; constitui uidisse dixit: pacẽ aũt utriq; constitutam.
Ouidius uero Naso posteaq̃ cahos pethicũ ascripsit illud: ut unita declara-
ret esse quæ & conseruant̃ & conseruant: ait dissociata locis concordi pace
ligauit. Pacẽ hesiodus docet a diis ꝓcreatã: bellũ aũt a gigantibus. Quam-
obrẽ & humanũ genus nulla inuenit natura præliandi arma: sed usu gẽtiũ
sibi tæla in dies ingeniose cõparauit: cui ut est apud Maronem. furor arma
ministrauit: faces & saxa: & interdum sudes præustas: At bellum: quod ex
inferis ꝓdiit ĩuidiæ auaritiæq; cõiunctum adeo uiris bonis est inimicũ: ut
uel ipsis auctoribus noceat. Nam si pugnare primi cũ superis ausi sunt uel
apud Siculos illi: quod pulcherrime poetæ fabulant̃. uel in Phlegræa ualle:
q̃bus hercules succurrit cũ Pallade: superati sunt continuo. subditi intercẽpti
Anceps est semꝑ exitus belli: cũ ĩ eo plurimũ Plutarcho & Vegetio testibus
fortuna dominet̃. Bello sordescũt omnia. Inculti sunt agri. Siluescũt uineta
Sanguĩe sudãt cãpi. Nullis ĩ rebus ruris urbis ue remanet suum decus. Om
nia corruunt. omnia delabuntur. Ad pacem rident coloni. Crescunt iumen
ta: uniuersa insuper & pecora campi. Vide q̃ sit pace delectatus psalmista ĩ
quiens de homine. Oĩa subiecisti sub pedibus eius: oues: & boues uniuersa
insuper & pecora cãpi. Minuisti eũ paulominus ab angelis: gloria & hono-
re coronasti eum. Non inquit: subiecisti tela enses scorpiones balistas: nec ĩ
his eum uoluit coronari: sed in hiis quæ pacis sunt & cõcordiæ: quibus co
alescũt omnia: quæ sunt usui nostro necessaria. Parti animalia bruta Demo
sthenes ait ad arandum homini tradita: partim ad uescẽdum: partim ad ue-
stiendum: omnia ad hominũ usum: nulla uero declarauit ad pugnãdũ: q̃q̃
hodie multi uolunt armenta dici ab armãdo: ut tergoribus boum equorũ-
q; fiebant apud ueteres arma Ego uero ab arando dicta puto. Quotendo
patres cõscripti ut intelligatis: quãti rear: pacem concordiamq; faciẽdã eẽ.
Pax a priscis presertim Orpheo. Prosopopea facta: fide cõmitata describit̃
læta quidem annus: diutius scilicet obseruata: quæ lætos reddat populos: ĩ
qua flat quod promittitur atque dicitur. Bellum monstrũ est in forme igni
gladiisque circonuentum. mœstum & iuuenile quod & nuper sit inuẽtum
iuuenũ furoribus: & nihil obseruet fidei omnia uiolet omnia cædat: cogat
que mœrore omnes informes fieri. Paci phœbꝰ præ ẽ cõmosus formosus
uates sanctus. Bello mars terrificus. galeatus. hastatus deformis ĩpius. Siq̃-
dem recte Lucanus inquit: Nulla fides pietasq; uiris: q̃ castra sequũtur. quæ
q̃dem castra illic eẽ duco. ubi castrorum sunt effectus: rapine uiolẽtiæ præ

de:ruinæ calamitates.depopulaiiões deuaſtatiões ærumne. Proh deũ atq̃
hominũ fidẽ:poſſunt ne homines adeo eſſe ĩmites:& ut efferri ſint magis
q̃ ĩplacabiles feræ. Inter eas ut ſnĩam cõplectar Thucididæ q̃ Iuuenalis in
ſe traduxit.quæ ſuo generi obſit.Quis leo leonẽ iugulat.Quis urſus infi-
nos interimat fætus Quæ tygris ĩterimit tygres. At hominibus hoc iam ẽ
uitæ genus hic laudis uſus:hæc gloriæ quærẽde gr̃a ut ſeſe dilanient p̃liis
ſuumq̃ cruorẽ premãt muſti loco. A præliis & pudor fugit & religio qbus
ſublatis qd homini ſuperſit aut uirtutis:aut ſpei nõ intelligit̃.Quot.n.pu
dore cõtinent̃ qui ratione cõtineri nõ poſſunt Quot deũ colentes eũdem
metuũt iubente Dauitico uerſu. Initiũ ſapiẽtiæ timor dñi.q mali hoc ſubla
to metu fierẽt. At uobis O patres qs ingeſſit diſcordiæ faces:qs coegit hoc
tabo fædari. Qui doceris præcepta pacis.eſtis belligeri. Qui admonetis
populos & ad pacẽ ac concordiã adhortamini.eã profugitis.Qui debetis
exẽplo cedere cunctis ĩnocẽtiæ humilitatis paupertatis uoluntariæ ac cu-
iuſque uirtutis.allicitis uſu ueſtro cæteros ad uicia. Videre ne deus hoc fe-
rat.ne iraſcat̃.ne uos in furore arguat.Cõſulite paucitati dierũ qbus nihil ẽ
firmius obitu:Cõſyderate qd auctor pacis a uobis petat q̃que ſitis ĩ cũ aua
ri uacis.q ſuo cũ ĩteritu cõſuluit paci noſtræ.cũ iã cœpiſſemus acriter expu-
gnari.ad pacẽ cõcurrite patres ad pacẽ optimã frugiferã hominũq̃ ĩ omni
genere altricẽ.ſedulamq̃ tutricẽ. Pax hæc ea eſt uirgo.quã Muſeus ille non
doctus minus q̃ antiquus deſcribit eſſe nudã albã & oliuã manu ferentẽ qp
pe quæ nuda ſimplexque nihil habeat ſimultatis.nihil ſeditionis admixtũ.
Alba uero puta ſit & ĩmaculata ferat aũt oliuam abundantiæ ſignum q̃ fo-
uent̃ oĩa uitæ noſtræ neceſſaria cũ & inuẽtrix oliuæ Pallas Athenas ſtatuiſ
ſe dicatur.urbem non ſolum ad uiuendum optimam.ſed ad omne ſtudio-
rũ genus præſtantiſſimam. In bellis diſcunt homines ſæuire furere inſani
re. In pace uero docentur bonos mores.rectas diſciplinas beneq̃ ac beate
uiuendi rationem. Quid ex bello non iniquũ ubi Phœniſſis uerſibus Cæ
ſar uſus perhibetur. Si uiolandum ius eſt:regnandi cauſa uiolandũ eſt:At ĩ
pace illud habetur Momericũ:quod ſic interpretor. Pace homines uiuunt
peperit que ſola quietem. Bella fremunt ſi uero anime ſternuntur & oſſa in
cipiunt albere ſolo. Sed pace iuuant̃ in ſtudiis populi. Nihil eſt in pace ma
lignum:in bellis ſine fraude nihil. Pax optimas leges inſtituit:moreſq̃ bo-
nos:At bella nefanda decreuere dolos:quibus eſt uiolẽtia parta. Hiſce uer-
bis ſatis eſſe duco:ut uos a diſcordia contineatis:& ego uos ad pacem con-
cordiamq̃ cõmoueam. Quæ uobis tum uſui cedet:tum amplitudini. Be-
ne uale Ex Mediolano.xy.calendas. Ianuarii.

Sinonima commotiua ad pacem.

Ego tibi ſuadeo pacem.
Tibi plurimum diſſuadeo bellum.

Cupio te ad pacem commoueri.
Vt pace uiuas te hortor uæhementius.
Nihil abs te plus appeto: q̄ ut a bellis abhorreas.
Fac si me amas: ut pace quiescas.
Consule: si sapis: togæ potius: q̄ armis.
Si uis habere per q̄ optime: præficias tibi pacem.
Nulla res tibi constituenda est accuratius q̄ ut in toga uerseris.
Sit tibi pax preferenda bellis.
Fuge prælia: occurreq; quieti.
Tam est pax tenenda: q̄ bellum execrandum:
Dilige pacis otium: ne subeas bellorum anfractus.
Pacem adhibe tibi contubernalem potius: q̄ bellum conuiuam.
Phœbum tibi prepone ducem quietis auctorem.
Martem profuge: rerum tuarum imperatorem.
Mineruam tibi magis coniunge q̄ bellonam.
Quære semp pacē: que facit omnia florescerē: q̄ prælia: quibus oīa sordēt.
Omni cura pacis incumbe studiis: quibus omnia læta sunt.
Attentissime tæla pelle ac militiam: cuius ui omnia lugent.
Esto uirorum socius: quos ad pacem inuitant singula uitæ commoda.
Noli belluarum uestigia sequi: que semper dimicant.
Toties euitabis belli curas: quoties tuæ tuorūq; saluti ac icolūitati cōsules.

Titulus.xii.

Commotiua ad bellum Familiaris.

e T si uidetē q̄plurimis bellū ab hūanitate alienū. Ego nō arbitror: oē
bellādi genus idē eē. Si tueri.n.se ipm natura duce licet. ac uim ui
repellerē: populo᷑ oīum leges ac iura: si rursus cū neminē læderē iu
bemur: cōtinuo subdit Cicero: nisi lacessiti simus iniuria: illud certe bellū iu
stū ē qđ ut nos īmunes tueamur. suscipim⁹. Id.n. uel aīantia muta sequunt
ui naturæ: uel ea q̄ ad pliādū ñ sunt idonea: dimicarē cogant: defendēdi sui
corporis cā: qđ si nō defendūt īterdū: robur tñ oē uimq; ī sui tutelā exercēt.
Nā uel ipso leo quē Aristoteles Albert⁹ pliniusq; natura describūt nō oīno
ferina: si pōt hominū īsidias & tæla uitarē fugiēs: uite potius īcolumitati fu
giēs cōsulit: q̄ eius bellans ī dubio furori. Nō ego te cōmoueo ad bellū: qa
uel ipsis te uelim īmitionē eē feris: sed ut īdēnitati fuias urbis tuæ: tuo᷑q;
cliētiū. Quis ē: q nō ītelligat: te nihil hūanitatis officiiq; ptermisisse ut pa-
ce uiueres cū hisce tuis frībus. Maluisti de tuo cōdonarē: q̄ de re illo᷑ qcq̄ di
minuerē. Fuere assidue bellatores: q̄ otii qetisq; cupidiores. Neq; dedisti bel
lādi causas: neq; eos īuitasti qdē ad pugnā. Ipsi sunt īpetuosius adorsi. Cō-
monuisti rogastiq; & es demū īterminat⁹: si te puocarēt ad arma. Irrixerūt
neglexerūt ac te penitus duxerē nullius esse ptii. Homines hēs atq; deos tuæ

benignitatis testes:& ut inuitus ĩ hoc prodeas bellũ:sed q aut cædas fratribus:rẽq; amittas omnẽ aut pugna te defendas. Itaq; te para:in idq; castrorũ accinge:quæ fauore terrarum cæliq; sint futura faustissima. Bene uale. Ex Mediolano.xiiii.calendas Ianuariis.

Commotiua ad bellum familiarissima.

Vdio tibi litẽ ĩtercipiẽdã eẽ cũ tuis tutorib⁹ illis:q debebãt eẽ p̃res a Lis ipsa priuatũ eẽ bellũ a Sceuola iuriscõsulto diffinit. Bellãdũ est igit̃ tibi.hoc agẽdæ determinãdæq; gen⁹ causæ:q uelint ĩprobent: ego te laude dignũ duco. Hĩc & iniuriã:qd honestos decet oĩs atq; bonos: ꝓpulsabis:& p̃rimoniũ tibi obliguriri non sinas ꝑperã. Fac ut bono sis aĩo nec cuiusq̃ ꝑces audi:nec minas expauescas:nisi uel iisdẽ ꝑcib⁹ alliciãt hostes tui:uel minis pri⁹ deterreãt:& pace malint rẽ tuã tibi restituer̃:q̃ raptã armis uiq; fraudar̃ Scis qd dicã. Me admitte cõsulẽ:q te amo.scioq; qd te deceat.qd ue dedeceat Bene uale. Ex Mediolano.xiii.calendas Ianuarias.

Commotiuo ad bellum Grauis.

N oĩ re intercipiẽda:finẽ eẽ diligẽtius aĩaduertẽdũ Aristoteles do- i cet:siqdẽ res ipsæ tũ a fine denominãdæ sunt:tũ ẽt bonũ appetũt:ĩ qd oĩa dirigunt̃ At hoc ꝑcipuũ uoluit eẽ hoĩs Plato:ut deligat rõne:summoq; cõsilio:qd cõstãtissime patiẽtissime tolerãtissimeq; ꝓsequat̃. Nã ut illud ẽ Ciceronis:ꝑstat nõ ĩciper̃:q̃ ab ĩceptis turpiter desister̃ Bella suapte natura dira sunt:discordiæ difficiles simultates odiosæ factiões abhominandæ. Vitupant̃ ĩter priuatos rixe int̃ amicos dissidia ut illud extat Terẽtii Valeãt q ĩter nos dissidiũ q̃rũt int̃ necessarios iurgia:int̃ oẽs dissensiões cõtumelie cõuitia q̃ sunt oĩa diuersa bellorũ genera. Sed ĩ oĩ facinore bellico illud tertius minusq; ferẽdũ:quo simul & res offẽdit̃ & dignitas lædit̃ & uitæ finis attẽptat̃. Hic neq; fides ꝑuat̃ nec fœdus:nec pietas. Quãobrẽ Romani fuere minus aliq̃n mãsueti ĩ Pœnos fœdifragos:ĩ Nũmãtinos ĩ Epyrotas:q̃ uel ĩ Asiaticos uel ĩ latinos:uel ĩ ipos deniq;.Scythas qb⁹ primi bellũ ĩtulerũt:coegerũtq; sese ab illata qdẽ iniuria tueri. Nã ubi bellũ ĩfert̃:& id oĩ acerbitate ꝑliãdi:qs arguet̃ de sceler̃.q ꝓpulset:nõ inferat iniuriã. Quis aũt accuset̃ excessus:q multo reddiderit etiam peiora:q̃ acceperit si quidem non numero possunt inferri uulnera:neq; mensura: Reddẽdum esse parpari docet Terentius in Thaidem quod eam mordeat. Reponere se uelle dicit Iuuenalis ĩquiens nunq̃ ne reponam. Idẽtidem sibi factitãdũ declarat Tullius dicens:sibi Romæ:cũ ueneris:reponam. At centum pro uno interdum reddunt Christiana monitione:qui uolunt Theophrasti disciplina:agros fertiles imitari. At q̃ iuste te cõmoueã:ut a bellis hisce aduersus hoc fratres corrosores atq; corrasores nõ desistas:hinc uide qui te oppsserunt:assidue indurescũt in re tua nõ reddẽda:in tua calamitate coadceruãda:in tibi non parcendo. Sunt iccirco facta inuentaq; telorum diuersa ge-

nera:ut Quintilianus affirmat:ne homines cæderentur:sed se defenderēt
aduersus crassatores & iniquos. Quod si tuendi sui corporis defendēdæq;
rei nobis est licentia.quis neget omnem iniuriā in aduersariū reiiciendā.
At mihi uindictam:& ego retribuam inquit dominus. Et nolite Apostol⁹
ait:æmulari in malignātibus neutrum ex geminis hisce præceptis negligē
dum opinor. Iniuriarum animus magnitudine perturbatus omnino sedā
dus est:nec ii sunt audiendi:qui nihil habent mansuetudinis nemini parcūt
nec obseruant poeticum illud:Parcere subiectis sed dissipantur & euertunt
omnia discuntq; potius a malis esse mali:cum licet:q̄ a bonis fieri boni: cū
decet. Verum ubi aut res ferro defendi potest:aut recuperari cur eē utrunq;
faciendum:nemo suadet:nullus præcipit. Quod si æacidarum animo di-
gna sententia iudicatur a priscis illa Pyrrhi:Nec mi auꝝ posco.nec mi ꝑciū
dederitis:qua tandem in re quæ ad se minime pertinebat ullo iure :aperuit
non cauponantes se:at belligerantes seq uelle:qd illos deceat:qui tuentes rē
suam armis utantur opus est:aut ad ea se accingant:ut rem ablatam iniuria
iure recipiant Arma sacerdotū rōnes. Augustino teste sunt & orōnes:ꝑcent
pro incolumitate pro dignitate ꝓ ipsa deniq; uita illū:q nullis ē se ductus il
lecebris mūdi nullis perterrefactus periculis:nullis distractus oppressusq;
uulneꝝ doloribus:quominus genus seruaret hominū īperpetuā mortē co-
ruentiū. Vt aūt ille mortem nostram:qd̄ nos docet ecclesia christiana :mo-
riendo destruxit & uitam resurgendo reparauit:sic nos misericordiæ semp
opera prosecuti non ferro debemus iniuriā ꝓpulsare:sed supplicationibus
ac omni facilitatis genere ut potius hostes ī sniam nostrā flectamus lachry
mis q̄ īflāmemus aduersus nos accerbissimis minis. Arma nostra prima ꝑ
cipuaq; nō diffiteor hæc eē ut deū ī adiutoriū nostrū festinātē aduocemus:
ut Dauiticū extat illud. Et ubi deus ꝓ nobis:quis cōtra nos :& dn̄s adiutor
meus:& ego despiciam oēs inimicos meos: At arma secūda sunt rōnes:qb⁹
prius nitendum est:ut Terentius ꝑcipit. Omnia prius experiri:q̄ armis cō
tēdere. At hic ipse:abs quiuis homine iussit ubi opus foret:beneficium im-
plorandum. Si ferentur ea uulnera:quæ maximā populo parerent utilitatē
expedire dicendum arbitrarer:ut unus moreretur ꝓ populo. At cum & res
amittit̄ & uita sine cuiusq̄ alterius utilitate:q̄ ipsius oppressoris: siue ullius
detrimento alterius:q̄ opp̄ssi:enitendū ē oī uia:ut occurrat̄ succurrāturq; ca
lamitati. Volucrib⁹ natura dedit rostra.leuissimosq; īterdū aculeos quosdā
a qbus diffugerēt:q cuperēt iis obesse:ut id generis cōseruaret illæsum. Vi-
de q̄ sit existimādū nobis diligentius consuluisse:qui homines sumus: quo
rum uita est utilissima:mors autem perniciosa singulis. Quod si cunctorū
est natura conseruatrix hominū:multomagis eorum:qui & sibi sunt & reli
quis adiumēto atq; decori. Duco id quidem & sanctū religiosum:argumē-
tis disciplina īcusando accusando per omne defensiōis māsuetæ genus tue

ri uos decere. Sed cum reliqua proficiant nihil: ad bellū uos accigite: non e
briorū laphytharū atq; centaurorū more: non Martiali uia furiali non pro
bris nō cruoris effusiōe: si aliter fieri potest: sed q̄ honestissime: ut docet He
siodus fecisse superos quibus cū minis rationeq; satis nō fuit: gigantes illos
taelis caelestiū cōfossos rediderūt: Formicas tamē imitamini quae mordēt:
ne pereant. Vale ex mediolano. xii. calendas. ianuarii.

Sinonima commotiua ad bellum.

Esto bellacior q̄ oppressior.
Ita te tuere armis. ut non pereas.
Nullum praetereas taeli genus: ut sis immunis
Ad te conseruandum illaesum: uel bellum tibi iuste suscipiendum est.
Nihil est obmitendū: ut non sis iniuria lacessitus.
Omnia tibi sunt armorum genera procuranda: ne peteas.
Adhibe tibi & uires & uim & arma potius: q̄ & re priueris & uita.
Nihil tibi negligatur: q̄uod ad tuam possit pertinere tutelam.
Fac ut uel rem bellis experiare: ne qcq̄ hostes tibi surripiant.
Ego te ad bellum commoueo: quoniam nequis pace uiuere.
Cum quiete sedere tibi non liceat domi: sis in castris inquietus:
Sunt iccirco tibi subeunda castra: quia domi te requiescere negant.
Bellis insta: quod ratione tibi non datur.
Ad arma diffugiendum est: cū uerba rationesq; non sufficiunt.
Eumenidas sequere: si te phoebus fugit.
Martem adhibe tibi ducem: si minaerua te spernit.
Non commouerem te ad arma: si uiderem satis esse consiliis.
Taela suscipe auxiliaria: si uides rationē tibi fauere non posse.
Si legibus nequis: armis pugna.
Cornus tibi iactetur bellax: si laurus pacis musarūq; fautrix nihil prodest.

Ti xiii.

Postulantia rei certe familiaris.

Q num habes: ut audio: singularem robore ac specie. ut iam Bu
e cephalas. Alexandri macedonis ille uideatur aut Geminorū Cy
larus. Est talis: ut te multomagis dicatur efficere bello strenuū q̄
sis uel natura uel usu. Quod ego uero delectet equis nobilibus istiusmodi:
non ignoras: quaq; soleant esse mea quaequae tibi communissima etiā no-
sti. Nihl habeo tantum: quod pro ueteri nostra cōsuetudine tibi nolim esse
dedicatum. Cuius quidem rei pericula non semel abs te facta sunt: meq; se
per & tui amantiorem: & erga te liberaliorem inuenisti. nec ea quidem ad-
duco in medium uerba ut exprobrem tibi quicq̄: Es enim gratissimus om
nium & beniuolentiae tenacissimus. Verum ut memineris. non arbitrari
me posse: te quicq̄ esse negaturum. Haud te latet in quam in opiam sim re-

dactus:postea q̃ ab hostibus sum superiore anno superatus. Nunc autem iaceo quasi manchus. ut iuuenalis inquit & extincte corpus nõ utile dextre. Nam ut peritissime dixit Ouidius: Crede mihi miseros prudentia prima reliquit: & sensus cũ re consiliũq; uenit. Nunc audent in me debacchari: qui me prius uerebãtur. & inter pedites stipendiũ mihi statuendum: dicere: ne peream: quasi misereantur mei. Quod si equum ad me tam egregiũ dederis. & apud deũ & apud hoĩes officiũ fœnerabere Nõ reddã nunc uel pretiũ uel mercedẽ: sed ne dubita: fore me unq̃ immemorẽ beneficii. Bene uale. Ex mediolano. xi. calen. Ianuarii.

Postulutiua rei certæ familiarissma.

l Ibrũ accepi te possidere: cui par in italia nullus extat. Pliniũ inq̃ correctissimũ: qui eũ & rarus & nusq̃ ĩueniaẽ alibi: q̃ apud te: potes dominus unice uoluptatis appellari. Nã q̃tum plinio debeamus quis ignorat: Hic plurimarũ est disciplinarũ autor. sic nullius arti ĩperitus. medicinã ꝓsecutusẽ. naturæ arcana rimatus res paucissimis admodũ notas ꝓfectus: Quoq; nobis est utilior sua sic expressit tempora ut neq; iuuenalem. nec Marcialẽ. nec Quintilianũ. nec Suetoniũ. nec Corneliũ: nec aliũ queq̃ ex ea tẽpestate. nec mores historiasq; rerũ illis tẽporibus gestarũ intelligere ualeam⁹ sine Plinio. At si mẽdosus est. ut a nullis adhuc librariis emendat⁹ qd prodest semiuiri corpus quasi mõstrũ intueri qd cũ muto sordoq; loqui qd cum eo causam agere q quidem est omniũ difficilimus. Quaobrẽ si æq̃ postulo: si nõ iniurius tibi sum: si rem non admodũ perdificilẽ abs te oro. ut exorari hanc sinas: te rogo atq; obsecro. Iubeq; de me tibi ac policere qd uelis. Bene uale ex Mediolano. x: calendas Ianuarii.

Postulatiua rei certe Grauis.

q Vi postulant res magnas atq; amplas: nõ nisi maximos debent & amplissimos adire uiros. Ii enim solẽt: ut reliqui: se digna tradere: cũ philosophorum sententia sit decere quẽlibet sese uiresq; suas in officiis metiri. Quaobrẽ & Cicero ĩqt: hoĩem occidat: q tua opera uti uelit. Et alexãder ille magnus cũ egregiũ Argẽ auriq; pond⁹ philippo nescio cui barbaro dono dedisset: ĩcusareturq;: ꝙ magna tradidisset barbaro qbus esset indignus. At ego Alexãdro respõdit: mun⁹ dignũ dedi Quo aũt mortalib⁹ reliqs princeps antecellũt: q̃ ui maiestateq; donãdi: ꝙ possint bõis benefacere: Reliquis enĩ uirtutib⁹ a multis priuatis ĩterdũ æquãtur: nõ nunq̃ superanẽ. Cirus apud ꝑsas: & cæsar apud nostros donãdo sibi gloriã ĩmortalẽ quæsierũt: factiq; sunt apud posteros clarissimi: Hac officioꝝ exhibendoꝝ gratia ꝑpropinq̃ sumus superis. Donat enĩ deus largiẽ: cõcedit q̃ postulamus ab eo: nõ solũ benemerẽtes sed ab illo: qui clemẽs ẽ. q misericors est: q pius est neq; secũdũ ea q̃ facim⁹: ut Apostolus inqt: sed secũdũ misericordiã suã saluos nos fecit. At uel ipse deus nõne uotis hominum oblatiõi

bus:decimis:primitiiſq; placatur nõ qui egeat ſed qui hominũ uelit mẽtes
in donando cognoſcere. Itaq; tum illud ſacrũ exodicũ extat Nõ apparebis
in cõſpectu dñi uacuus. Et illud Naſonis: Munera crede mihi placãt hoĩes
q; deoſq;. Placatur donis Iupiter ipſe ſuis. Quamobrem & in ipſos perſa-
rũ principes idem ſolebat obſeruari:ut occurrerent populi tã publice q̃ pri
uatim ſingulis ſuis regibus offerentes pro ſuis facultatib⁹ munera. Hoc aũt
inter magnos ĩter eſt atq; paruos:q; regũ ac dei exẽplis ĩuemur eſſe factita
tũ. Nã Artaxerxes nõ minus læta fronte iucũdaq; mẽte phibetur aquã ſi-
bi a uillico oblatã in agro ſitiẽti accepiſſe:qui nihil haberet:aliud. qđ dona
re: q̃ quicquid preclarius atq; rarius perſæ cæteri ditiſſimi quidẽ illi tribuiſ
ſent Chriſtus uero in magorꝝ muneribus nõ admiſit ſærius offerẽtes thus
atq; mirrham: q̃ qui aurũ traderet. Ad reges in ſubditos ſunt ea munificen
tia liberales: quæ poſſit ac debeat uel regia dici: uel regalis iudicari Deus ue
ro nihil donat quod non maximũ ſit cenſendũ qppe qui non ignorat: qui-
bus egeant homines: quod nos ignoramus. Itaq; non iniuria Socrates ad-
monebat non eſſe a diis illud poſtulãdum: aut hoc: ſed quæ nobis ſcirent ꝓ
futura: q̃ ſententiam complexus Iuuenalis: ſi quid tandem certi ſupplicatur:
poſtulando cõſuluit mentem ſanam in corpore ſano. Herodotus uero Ali
carnaſeus pro Cleobi ac Bytona matrem pientiſſimam religioſiſſime do-
cet ſupplicaſſe ut iis deus largiretur: q̃ uideret eis magis eſſe cõductura quæ
deus ſciret: genitrix ignoraret. Itaq; dei filius Saluator noſter humanã in-
dutus carnem: cum oraſſet patrem: ut amaritudinẽ auferret ſibi cruci: ſi poſ
ſibile eſſet: ſubdidit homo: ut hanc facultatem ac difficultatem omnem di-
uino conſilio iudicioq; ſubmitteret: uerũtamen non quemadmodum ego
uolo: ſed quomodo tu. Qua quidem & chriſtiana & gẽtili admonitionẽ
diſtractus & ſi non debeo petere certum aliquid: cum tamen hodie uita ſit
dobis aliter comparata: aliter & apertius ſuplicandũ: & certius aliquid po-
ſtulandum eſſe duco. Nam licet tu pontifex maxime deus ſis nobis in ter-
ris. geraſq; chriſti officium: es tamen homo: qui ut Tullius inquit: uel pru-
dentiſſimus: uel ſapientiſſimus in mentibus hominuui atq; multorum ne-
ceſſitatibus: potes falli atq; errare. Quare mea duidem eſt detegenda uali-
tudo: ut Boetius pocet: ſi medicantis operam expecto: uulnus eſt detegen-
dũ. Ego iã dudũ & litteris adhibui omnẽ operã: & uitæ curã habui mode-
ſtiſſime: ĩprimis ut & doct⁹ aliqñ: & bon⁹ & adhiberi poſſẽ & eẽ: tũ uero: ut
q̃ſita fortũarꝝ ui atq; fauore: cõmodi⁹ q rẽ atq; liberi⁹ ĩcũbere ſtudiis. uidet
.n. uiuẽdi acerbitas atq; difficultas plurimũ obẽe bõe hõm ĩ ſtudñ agẽdoq;
uolũtati. quãobrẽ illđ Terẽtianũ hacten⁹ me ꝓhibuit mihi deſperar̃ cũ nõ
põt id fieri qđ uis: id uelis qđ qoſſis illđq; ſpẽ cõſtituit optimã: qđ apđ ma
ronẽ: o paſſi grauiora dabit de⁹ his quoq; finẽ nũc ubi & laboraui iãdudũ

in uita:& familia meis hn̄eris a patre grauis ē relicta:& patrioniū ē debilissimum & eo pacto a studiis distrahor p familiaria negocia:& a negociis p studia:ita ut neutris satisfaciens nihil efficiam:ad tuam decurro sanctitate: quæ me adiuuet:mihi meisq; uiuēdi uiam aperiat. Quid certi postulo :de re queris:uel de genere:ut sis in me officiosus:ut qm̄ religiōi sum ascript⁹tātū ī me conferas beneficii:quātū nō mea quidē merita:quæ aut nulla sunt: aut minima:exigūt:sed tua munificentissima solitaq; largitio impartitur. Vacat hic diui Ambrosii abbatia:uacāt alia quedā ecclesiastica. Delige q̄d mali:meq; tua exorna gratia. Eo pacto & meos ex Horco iā semineces ī lucē reuocabis:& me procurabis inter uiros nō ignaros aliquādo numerari: q me tuæ btītudini totū dedico.uale.ex Mediolāo.yiiii.calēdas Ianuarias.

Sinonima postulatiua rei cærte.

Rogo librum hunc mihi commodes.
Ne rem hanc mihi neges:te obsecro.
Cupio uehementius id mihi tradi.
Plurimum appeto:tuum equum abs te consequi:
Laboro solum:ut hoc mihi dono des.
Omnis mea cura in hac re consequenda sita est.
Fac si me amas:ut rem postulatam ad me mittas:
Si meus es:ut ostendis:nihil excipies:quo minus hoc me ornes muneres
Credo abs te amari.ut dicis si rem peritam mihi das.
Afficies me uoluptate incredibili:cū ī hoc mihi donādo nihil omiseris.
Quod abs te cupio:ne producas in spē uanam.
Esto erga me tam in hac re liberalis:q̄ ego erga te forem:
Obserua in re parua quam postulo:talem in me diligentiam:qualem in te multo in maioribus obseruarem.
Cura ut intelligam te in hac re postnlata non minus liberalem:q̄ in reliqs antehac semper fueris.
Peterē hoc abs te uerbis ꝓlixioribus:nisi te munificū natura cognoscerem
Tam es solitus esse liberalis:ut in hac re certa postulata nihil dubitem.
Quoniā a te pēdet mea salus omnis:hoc quod oro:fac ut exorē facillime:

Titulus.xiiii.

Communis amiciciæ causa familiaris.

e A debemus amicis singula:ut Plutarchus docet:quæ nobis ipsis: Propterea uoluerunt ligurgi leges:ab amicis uel ditessimis in amicorū caueri causis:nisi cū ī isdem diuitibus eæ causæ proprie crederentur Agit istic Curius causam:q mihi supremo est amiciciæ genere coniunctissimus. Ago causam hanc ego ipse:cum nullo sit a me diuisus ille. Afficitur is iniuria:Ad me pertinet. Iure in eius agitur causa:Ad me attinet. Quid nam suum ille scit esse:quod mihi commune uel ipse diffiteatur uel ego nō

affirmem. Te igit̃ rogo uæhemẽtius ut amicitiæ cõmunẽ hãc esse causam ducas: nec a Scipione Lælium separari posse nec a Curio Lodouicũ. Sum⁹ animis ita cõiuncti: ut aı̃us ab Aristotele coniunctus dicitur esse corpori: ut lætanti conlætetur: & dolenti condoleat. Cõmunem mihi uitam cũ eo cõparaui: cõmune uiuo fatum: cõem quoq; subirem mortẽ. Tu me amas: hunc ama. Tu me foues: hunc foue. Tu me uides: hunc uide. Nihilo differimus alio: q facie. Vultus est idem quẽ a uolendo diffiniuit Tullius dictũ esse signum apparens in facie: secundum animi uotũ. Vnde illud extat Nasonis. Heu q̃ difficile est: crimen nõ prodere uultu. Mente nõ dissimili. pari studio. paribus officiis etiã cupimus fungi: nec alius cuiusq̃ est muneris particeps: cuius alter possit expers appellari. Superest ut in eo me totũ esse ducas. Bene uale. Ex Mediolano. viii. kalendas Ianuarias.

Cõmunis amicitiæ causa familiarissima.

i Niuria lacessitus est a concíue tuo Marcantonius amicissimus me⁹. Cõmunis amicitiæ causa fecit hanc iniuriã: nõ ad me minus attinere q̃ ad illum. In illo. n. ego sum facitq; firmissimum hoc & uerissimum amandi genus: ut neq; ab me absit ille: nec ego ab illo abesse possim Debet qui est iniuriis uindictam dubitare. Is iniquus certam habet. quã expectet propediem: putetq; nõ esse nos mente tam abiecta: ut ulcisci hãc nequitiam nesciamus. Faciemus id quidem: & maiore multo mensura. Commune sibi odium suisq; comparauit omnibus & meum & amici: hoc ẽ duorum ingenia. uno spiritu: duorum tæla uno ictu: quod ut eum admoneas: te plurimum oro: ut intelligat: quid egerit Bene uale. Ex Mediolano septio kalendas Ianuarias.

Cõmunis amicitiæ causa grauis.

t Rito illud Græcoꝝ uerbo a nobis usurpatũ est: ut amicoꝝ oı̃a sint cõmunia. Quãobrẽ iter eos interdũ cõtẽdi uisum ẽ de morte quã uterq; sibi mallet: ut amici succurreret uitæ: qui fuere apud ueteres: cõi amicitia cõiunctissimi. nã cũ Phytias & Damon amicissimi qdẽ illi ad Tyrãnũ Siculũ conuenissent a quo alter esset neci destinatus: peteretq; ut se ire domũ sineret. testamẽtũ editurũ ordinaturũq; negocia domus suæ: pro eius reditu alter cauit: ea lege ut si nõ redderet pro eo cederet̃. Miratus paulo post tyrãnus eius reditũ ad patum interitũ: ut amicus uiueret nec nõ utriusq; cõtendẽtis uoluntatẽ moriendi: ne piret amicus nihil magis optauit: q̃ ut tertius illis ãnumeraret̃: quoꝝ oẽs erãt cões causæ. Eodẽ fere contendendi genere amicũq; sibi ꝑferendi cognitus est apud Dianã illã Turicam: cui a Toanoe uiro Ephiginie solebat alter ex hospitibus ı̃molari: cogniti sunt Orestes & Pylades: ac seruat⁹ uterq;. O iucũdissimũ amiciciæ genus: quod neq; letos deserrit nec mœstos: nec magis uitæ cedit: q̃ morti. Quid si potius in luctu ac reꝝ acerbitate uerũ cognoscitur cõis amiciciæ fundamentum

ac robur: q̄ in exultādo: Nāut sappho. In aduersis optimi sunt amici: Nā ꝓspera semper amicos habēt. At ut seuerinꝰ ait. Qui cecidit: stabili: nō erat ille gradu: Vos in eū estis religionis nostræ sacerdotum ac theologū in uecti: oiqꝫ hunc cōtumelia iniuriaqꝫ sectati: q ut uir doctissimus est atqꝫ oī ꝓbitatis īnocentie integritatisqꝫ genere splēdidissimus: sic mecū ea cōiunctissimus amicicia: ut cōmunia mihi ducā huius singula: iniuria nō est hic igit unus a uobis lacessitus ar & ipse cū illo mihi ꝓpriā illatā iniquitatē esse duco. At q despexistis eū talem ac tantū: cōtēnetis & me pariter: nec a me magis uobis esse censebitis metuendū: q̄ ab ipso timueritis. At quo primū est: occurrat uobis Virgilianū. At sperate deos memores fādi: atqꝫ nefādi: nec existimetis: quia nondū uos plectit oblitū nos esse xp̄m. Nā ut Valeriꝰ ait. Lento gradu ad uindictā sui diuina ꝓcedit ira: Tarditatēqꝫ supplicii grauicompensat. Verū & hoēs nos haud cēseatis tam esse uel rationis expertes uel humanitatis: ut nesciamꝰ: nolimꝰqꝫ docere q̄ inique tulerimus: & inferamus: ut in ulta hec remaneat iniuria. Cōmunis amicicie causa: uitam meā & rem omnē in hoc uindicte genus debere me cōferre: non nescio: at contra scio mihi oēs defatigandas ꝓpinquitates: nteis sim adiumento: qui uel mihi ꝓfuere: uel amico: cuius cōmunē causam semper ago: Quod si id nō seruaret: frustra ꝓ ulciscēda Patrocli morte: apud Homerū Eacides se prælio insecutioniqꝫ asciuisset Hectore: a qua iure iurādo iratus in Agamemnona se abdicarat. Illoꝝ q cōmunē amiciciā tam diligenter obseruarūt: & ego uestigia īmitatus nihil omisurus sum: quo minus hanc in amicū illatā īiuriam æq̄: ac in me ipsum ulciscar. Rem habes qui contra sentis. Ex Mediolano. yi. calendas Ianuarias.

Sinonima communis amiciciæ causa.

Amici mei causa mea est.
Omnia quæ amicus sentit: ego sentios
Nihil ad amicum attinet: quod ad me non pertineat.
Quicquid amicus sentit: ego experior.
Si quid amico accidit: mihi euenit
Amico iucunda: mihi sunt uoluptuosa.
Fac ut amico placeāt: si uis placere mihi.
Nihilo mea mens difert ab amico:
Quæ uis amara mihi: sint amico prius:
Cor meū amici corde cōiunctum est:
Nulla sunt in amico: quæ nō sint in me pariter.
Difficilis æque sum in amici luctu: ac in meo.
Cū de amicis cōmodis & incommodis loquor: de meis me loqui crede.
Nulla cogitatione uel in re minima sum ab amico disiunctus:
Nihil est tam mihi mecum. quod ab amico separatum esse uelim:

Quod me curare quis uelit. faciat ut amicus curet:
Cui meus est amicus fautor: is me sciat sibi futurum adiutorem:
Nulli est uel patris tam cara causa: uel filii: q̄ mihi quæ mei sit amici.
Nihil inter ueros amicos est non mutuum.
In maci uita: meaque quoq; stat uita.
Ab amici pendet incolumitate in primis mea salus

Iocosa de se familiaris. Ti. xy.

o Go nihil unq̄ pluri feci: q̄ ut graues & modestos honore: sic leues & petulātes aliquo afficere incōmodo. Sic enim me admonet Hesiodus epigrāmate suo dicēs ut grauis atq; bonus titulus iactat̄ honestis. Sic malus assiduis cōstet & ipse iocis. Ego enim pacto ut Plinius docet boni ad uirtutes alliciuntur: mali a uitiis deterent̄. Cū hodie noster ille Theologorū simia in iocularīū patrum incidisset: iāq; supra modū se iactaret: ad me q; cōuersus auderet de Theologis subtilissimis uelle contendere. Quis nam dixi o Cucule noster futur⁹ ē arbitrer: ne diē īglorius terā: Per cūctātibus q astabant: plerisq; bonis patrib⁹: cur eū Cuculū appellassem: fabulā satis iocosā dixi. Cuculus ausus ē cū philomena uelle de cantu: musica q; certare. Coacta illa in certamē descendit. Asinus delectus ē iudex: qppe q primus illac trāsierit: quia primū trāseuntē iudicē delegerūt Audiuit hic auriculatus utrūq; canētē. Philomenā modulis ad æthera uolante cuculū suo illo ineōcinno cuculatu in idē semper se flectentē Tandem sic censuit Ego te philomēa tot garritibus usā nō capio: hunc intelligo: q latine cantat & aperte: Hic meo qdē arbitrio te superat. hac fabula dimissus est cōfusa Simia nostra. Vale. ex mediolano. y. calendas Ianuaras.

Iocosa de se familiarissima.

f I qd agam: q̄ris dormio. Nam inter assiduas hic sum nebulas: nec lux est illa īterdiu: nec cū qbus cōmēter de re ulla: īuenio socios. Fratres meos a sōno uix possum excitare. Credo mundū ruiturū. Dormio: ut me dormientē mortis dolor min⁹ afficiat. Ad hæc aūt ne mortuorū me inuadāt cadauerā solū Nā cū adsint omnes in cellulis: ego qd sol⁹ cōtra tot luce functos auderē. Quid qd eo magis mihi dormitādū est: qd hic insurrexit frumti caritudo maxima: Itaq; ne sæpius panem quæritemus: q negatur assidue. dormimus. Quod si ad me scripturus es quippiā: fac ut eā expectes diē: qua nos Apostolus uocet: inquiens. Hora est iam nos de somno surgere: cū hactenus xp̄m audiamus dicentē dormite iam & requiescite nā & uos pariter omnis dormire coniector: nihil ad nos mittentes litterarum. ex mediolano. iiii. calendas Ianuarias.

Iocosa de se grauis.

Vm uellem ad te grauiter quicquam scribere tum ocurrebat iocosa de me materia. Distrahebar a scribēdo: sicq; mecum ipse dicebā.

Ad uirum grauem iocos scribam: At quo pacto grauis esse iocando pos-
sim: Tũ redibã in mentẽ: cõ meminissẽ. & ciceronẽ de cauillãdi iocandiq;
gratia satis eleganter locutũ. & Demosthenẽ apud Græcos idẽ factitasse: &
plærosq; uiros doctissimos sũmam laudẽ iocãdo cõsecutos. Quid est enĩ
aliud iocus (unde cauillum & facetiæ ꝓdeũt) q̃ genus quoddã & artificio-
sum & urbanũ. quo uel mores alicuiꝰ cũ modestia accusãtur: uel fræнũ ĩiici
tur insolẽti uel inter amicos & pares aut nõ multo dissimiles ridendi mate
ria nõ ꝓcaciter exibeť: nã quis te fili accinxit ensi dicẽs Tullius. & risum cõ
mouit & magnã multoꝝ sedauit aĩoꝝ perturbationẽ At qd illud apud Gre
cos de dublici. D. D. in oraculi sorte inuento. quo uolebant aliq scriptũ in-
terpretari. Dominaberis Dionysi. At ioco dictũ deliras Dionysi: omnẽ in
Dionysii uim ac mẽtẽ sñiam pẽdentẽ reuocauit reuocauit: Pretereo Teren
tianũ illud in urbanũ. Tute lepus es. & pulpamẽtũ quæris Ad me uenio. q
cũ nuper in corõa uiroꝝ essem claroꝝ. allectus sum ad iocãdũ a nescio quo
quẽ & si ut Virgilius aĩ fama obscura recõdit. Est tñ ea & auctoritate apud
multos principes & gratia. ut nõ sint eius respõsa. queq; in eũ rñdentur ne-
gẽda. Is enĩ ĩ nostros sardotes inuectus: dicebat eos edaces uoracesq;. ebrio
sos libidinosos. & huiusmõi cõfectos uitiis. Ego rñdi. quod in Petrũ apo-
stolũ dictũ ꝓhibẽt. loquella tua te manifestũ facit. Rogãte illo. quid dixissẽ
Idem aliis cõplexus sũ uerbis dicẽs. Qui de terra est de terra loquiť. Percũ
ctante rursus illo satis litteraꝝ ignaro. qd dicerẽ. mutatis iterum uerbis eã-
demq; secutus sñiam subdidi Virgilianũ illud. Nauita de uentis & rursus eo
molestius instãte qd dicere. in illud Satyricũ ĩcidit. Tractant fabrilia fabri.
Cũ aũt omnino uellet uulgi more latiniꝰa cõmuniꝰab me exprimi. qd de-
mũ uellẽ. Sic ego. cõstituit Gãmarus cum uulpe decursu certare. dicens ad
currendũ separatissimũ cũ Olympionicis posse cõtendere. Vulpes irride-
bat primo Gamaꝝ bestiolã admirata. mox instantẽ audiuit. Sed cũ iã cur-
sus decreuissẽt spatiũ a quodã riuo. ĩ quo erat Gãmarus educatꝰ: ad aliũ us-
q; riuũ: ĩ quo fines erãt prati. per qd currere cũstituerat: subdidit. Gãmaros
ipse: currere cũ uulpe nõ uelle: nisi eã sibi tanto ꝓpuneret interuallo q̃tũ eiꝰ
uniuersum cõplecteretur corpus. Nolẽte uulpe: quæ satis esse dicebat cõtẽ-
tionẽ: uel sine hoc pluri. Gammarus instabat hoc uelle: ut maiorem asseq̃-
reť uictoriã. Tandẽ eius importunitate cõmota uulpes cõdutionẽ accepit.
Spatium designatum est: & extendentis caudam uulpis totumq; ad bene cõ
modiusq; currendum corpus pilum accepit: caudæ gãmarus: ex quo pen-
deret: quod illa præ piloꝝ multitudĩe nõ præsensit: Mox dato signo: a car-
ceribus ad calcẽ (ut aiunt) uulpes gammaꝝ leuissimũ pertulit caudæ pen-
dentem: cumq; se cõuolueret: ut eum: quem existimabat adhuc esse in pri-
ma linea: irrideret: is sese prostrauit: & ictu caudæ uulpinæ in proximum
finitimumq; reiectus est riuum. Clamante autem illa: ubi nam es o bellua:

respõdit is:ubi tu o fera:Conuoluens ad illum se uulpes:illis est usa psalmi stæ:Hoc est mirabile in oculis nostris. Potes & tu fortasse bene ac leuiter currere:sed cursoris certe faciẽ nõ refers. Hac fabula irrisus est ille mihi:qui uellet alios quasi uir grauissim⁹ accusare.cũ nihil haberet ĩ se nõ leuissimũ Titubare cœpit ipse:Alios cœpit risus nõ mediocris. Rem habes. Vale. ex Mediolano.iii.calendas Ianuarias.

Sinonima iocosa de se.

Ego mihi iocando non indulgeo.
Nihil prætereo:quod ioci sit.
Cum desunt alii:sum in me ipsum iocosus
Habeo quid iocer:uel in memet.
Cunctos iocis adeo.
Neminem sine iocis prætereo.
Tam mihi sunt faceciæ multæ:ut eas non possim obliuisci.
Nullius rei facilius:q̃ cauillandi memini.
Non prætermitto cauillandi rationem.
Mordeo multos iocis.
In plerosq; iocando ueritatem exprimo.
Magna mihi est de facetiis cura.
Adhibeo præter cæteram maximam facetiis diligentiam.
Et si res graues nunq̃ obliuiscor:iocosas tamen non reiicio.
Græcos imitor:q in cauillis maximam uim eloquentiæ statuerunt.
Habent ioci nescio quid mordacitatis urbanæ.
Facetos ego uiros plurimi faciendos duco.
Cupio in omnibus iocis uti nõ indecoris.
Video plurimnm prodesse facetias:si nihil habent scurrile.
Iocosos homines maximi facio.
Supra facetos uideo nullos hodie in precio.
Cauillorum audio legem antiquis usurpatam.
Plurimum iocis oblectari uideo cunctos.
Ad facetias omnes intueor modestas inclinari.

Titulus.xvi.

Iocosa de alio familiaris.

a Ccepisti:an nũdũ qdem nostri Curii facetias:At ego tibi hoĩs omnẽ uolo laudẽ notã esse. Est ut illo utar Hieronymi:nõ minus ĩ cauillãdo:q̃ in accusando ꝓnus. Vt curi⁹ est.ita noĩe suo dignissim⁹: cui nihil ꝓbari põt sceleratũ.is ubi nescio quẽ ĩtueret bonos oĩs irridentẽ assidue ĩ Curiũ iã risũ apparasse:hũc uocauit in hominũ coronã cõuẽtũq; nõ paruũ:atq; ait. Scis ne bone uir:Cur canes latrẽt:illo respondente:qm̃ famẽt:subdidit male sentis:At qm̃ eorũ hoc fert & usus & natura. Verũ ĩte

ligis:quare infantes a laruis defleāt uiſis dicēte illo:qa lác nō habent: quod emungat̃.adidit nec id qdē bene:ſed metuūt a beſtiis ſibi formidoloſis. At tenes:cur leone uiſo Aſinus rudiat:illo referēte:qa metuit:Nec id qdē bene Sed qm̄ paratū uidet regē a quo poſſit uorari natura id facit,nō metus.quid annuerent hæc problemata:poſtulāti:reſpondit:poſſe in eū cōferri ſingula:qui conſuetudine naturaꝙ canis ſemp latrat:nec qd ln quēꝗ loquat̃ cōſideret:eū uero nō uidere quicꝗ apud laruatū loqui cū uideret beſtiā hunc eē qui laruatum ſe hominem diceret:quaſi Simiam:irriſorē cælitum ipſi uero poſt hac ſe ſuique ſimilibus uiſis:quaſi aſino:apud leones rudiendū aſſidue:hæc prohibendū ei quidē ſua ſententia loquacitatis fatuitatis ſcurrilitatiſꝙ prætium Riſere curii grauiſſima & cōmodiſſima cuncti. Vale:ex Mediolano pridie kalendas Ianuarias:

Iocoſa de alio familiariſſima.

Etrū noſtrū ſcis eſſe inuerſum:nolui cōuerſum dicere: ut cauillo uti
p liceat litterarꝫ mutatiōe. Factus eſt.n.noſter monachus: uouit: ut ait:ſe nunꝗ peccare in ſe ipſum:ea ut opinor mente:qđ ſuā cupiditatē fraudabit nūꝗ Animi ſe rationē habiturū cōſtituit:hoc eſt q̄tū aīus reddat uoluptatibus. Bonus eſt totus:nā cognomēto dicit̃ bon⁹. Quis eo melior:qui ſe nō negligit. Teipſum audi:ad curionē ſcripſit Tulius. id obſeruat hic noſter præter ſe neminē audit. Per infamiā(īquit Apoſtolus)& bonam famā:id iſtud curat. Sibi parat infamiā:ſuis reliquis uiris optimis bonā famā. Totus(ut uno concludā uerbo)iocus eſt:qui nedū alios(ut in ſe iocentur)cōmoneat:uerūetiam in ſe ipſum ipſe iocari non deſinat. Vale ex Mediolano kalendis Iaiuarii.

Iocoſa de alio Grauis.

Mnis humanæ uitæ ratio:q̄ ꝑ uirtutis cōſuetudine ſit inuēta:ut īgt lactātius nō niſi cū uirtute cōiuncta cēſenda eſt. Cauillis aūt & facetiis quti ſciunt:plurimūꝙ(ut Plinius & Martialis ait)habet ſalium quaſi cōdimēto ſuauiſſimoꝙ ad panē obſonio munitus accedit. Cū.n.inueniant̃ q mordere alios ſuis ineptiis apparati neminē metuūt:ſed & iurbani ſunt in cauillādo & ſcrutiles:ut Mimi ſolēt in ſcenis aut ad mēſas paraſyti. Iocoſi uiri docti ſunt:a qbus illi cogātur reſipiſcere aut nō aſſidue furere ut ait Polybius. Mutius igit̃ hic noſter:quē appellamus aliqn̄ mutū: nō ē tibi nūc appellādus Mutus:neꝙ rurſus loquax:ſed eloquēs & iocoſus. Nā cū eēt in corona curiæ:à qua neꝙ milites abeſſent:nec ſacerdotes:nec principes:īuaſit eū ſtultus ille nebuloꝙ Paſinus:quē Palatinū ſcurrā:ut Iuuenalis Paridē Pātomimū uocat:merito ſumus uocaturi:petiitꝙ:qd nā eſſet cur rideret nōnūꝗ.ſepenumero uero ſeret. In parte rn̄dit Democritū imitor & Diogenem:q eiuſcemodi fuiſſent. Quare petiit ille nō in uniuerſo at in parte imiaris. Quia illi ſubdidit:aūt hoīum ineptias oīum ridebāt:aut inanis ope-

rationes uoluptatesq́: qbus mergunt̃: lachrimabat̃. At mihi nõ oĩum riden
doꝝ dolendorum ue labor adhibetur: sed illis dumtaxat conuentus: in
quo uerseris. Risum. n. ab iis cõtineo: q nõ tuis oblectent̃ insulsissimis sali
bus: ab iis gemitus mihi ministrat̃: q quicq̃ in te cõferũt adiumẽti. Quem
me dixit ille: credis esse. Non credo r̃ndit: at scio certo te causis simillimũ: q
aliqbus adulat̃: ut edat. Es. n. edacissimus colax: in aliquos latrat: q eũ uerbe
ribus ab se pellũt: ut tu in eos soles mordẽdos esse diligẽtissimus: q te quidẽ
indignũ appellãt: in quẽ uel munera pdant̃ uel cenæ. Esto canis: sim ait: qd
deinde Simia dixit: quasi me simiã: quia cũ neq́ humanitatis habeas quicq̃
nec officii: nec loquare: nec audias: qualem Albertus eã esse descripsit: faciẽ
tamen hominis prætefers. dentesq́ at nutus bestiolæ: & ut Iuuenalis ait. Es
fraterculus ille gigantum. Hisce iocosissimus: sed uerissimis quidem uerbis
obmutuit ille tam diuq́ siluit: q̃ diu risimus omnes: Mox ad æstantes cõuer
sus: minime pudebit me inquit cænare ꝓpterea. Vide qualis est uterq́ Be-
ne uale. Ex Mediolano. iiii. Nonas Ianuarias.

Sinonima Iocosa de alio.

Est hic uir iocosissimus.
Dicit hic omnia facetosissime.
Nihil hic loquitur iniucunde.
Est in hoc homine plurimum salium.
Ex huius uerbis assidue ioci pullulant.
Nullum est huius sine cauillo uerbum.
Abundant hic in omnibus uerbis iocandi condimento.
Vt hic est facetosissimus: sic & urbanissimus.
Quo pacto nihil immodeste hic profert: sic iocis ad rem utitur & ꝑsonas
commodissime.
Ex hoc hoĩe loquẽte inter amicos: plus hauris salium: q̃ ex alio ineptiaꝝ.
Nunq̃ hic facetus esse solet inurbanus.
Quid est quod hic sine summa ratione cauilletur.
Quid hunc mordet insipide: ab hoc mordetur sapidissime.
Ad huius uirtutes reliquas accedit: qđ est unice facetus.
Eã hic habet in iocando gratiã: ut nullius accusatione castigari debeat.
Tanta est huic in cauillis modestia: ut nihilo excedat.
Quis hunc dicat mordacem.
Omnibus bonis huius facetiæ placent.

Titulus. xvii.

Særia de se familiaris.

n Isi laudem ueteri accepissem Romanoq́ uerbo: in proprio sor-
descere ore. særium nescio quid atque graue de me scriberem.
Accessit huc noster cõmilito. q regẽtis hic titulo cõductus ad do-

cendũ esset arbitratus est se Pythagorã philosophãdo censeri. Scotũ ipsum sapientiæ nodis enucIandis. Sepenumero in illud puenit Ciceronis: ut & superbũ se declararet q nihil rñderet: & cõtumeliosum. q male rñderet. uelle plus sapere q̃ oporteret. aduersus apostoli pcepta. Vbi plurimũ hæsitatum est utrinq;: & apud hũc qualẽ sese in nos patefaceret: & apud nos: qualẽ existimaremus: tandẽ cœpit se iactare: neminẽq; sibi philosophũ aut Theologum dicere parẽ in uniuerso terrã orbe: nos uero iudicamus hũc malos educasse clientes: a qbus nõ laudatus seipsum iactaret. Interea & in me fremebat: qui ei nõ deferrẽ q̃tum uellet. Ego tũ palã eũ honorabã: tũ priuatim ut sese ipse uinceret: frustraretur q; spe sua. Cupiisset. n. ab me cõtemni: ut dissidii cãm inueniret. Tandẽ sese leuissimũ apuit hĩc abiit assidue sibi arrogãs multa me paratũ inuenit taciturnũ. superbus humilẽ. loquax elinguẽ. Ebriosus modestũ. Gulosus cõtinentem. In ieiuniis in uigiliis: in canonicis horis est cognitus: qualis esset. Hæc grauitas mea. Bene uale. Ex Mediolano. iiii. nonas Ianuarias.

Særia de se familiarissima.

i Am dudũ egi cũ Lutio litẽ. Sed ita qdẽ: ut ñ litigasse at poti⁹ disputasse uidear. Egi. n. unã cãm nec pbris unq̃ cõtendi: nec iniuriarũ ullo genere. Si qd excãdescebat: nihil ad cõtumelias rñdebã nihil ad minas: hoc dũtaxat cum resipisces: hanc exues mentẽ Nunc tui nõ es compos Tibi nõ obtẽperas. Perturbata loqueris rõne. Rabies eũ aliquãdo furorq; uidebatur inuadere lingua nutu: oculis gestuq; totius corporis loquebatur: Eo eram inpetulantẽ minus exasperatus. Risu cogebã hunc opprimi. Cũ pacatiore cerebro quiescebat: tunc argumẽtis a me uincebatur. Vale ex mediolano pridie nonas Ianuarii.

Særia de se Grauis.

n Ihil arbitror in uita dignius quã in særiis assidue grauibusq; uersari causis: quæ (Salustio teste) ut hoĩes p se laudãt ita semp ad uirtutẽ ĩclinãt. Quis. n. in re leui uersatus assidue (ut Basylius inquit) põt esse haberiq; nõ leuis. Nã qui de terra est (ut christianũ est illud) de terra loquitur: tritoq; apud hesiodũ græcoꝝ dicitur uerbo: auem garritu nosci. Grauitatem iccirco ueteres in Catone laudãt leuitatẽq; ĩ plerisq; sermonis. uitu perat. Mihi nuper id contigit: quod neq; sperabã: nec expectabã ut qdam me hypocrita nõ temptauerit solum sermone ĩmodesto: sed coegerit q̃ sit serius sermo meus: aperire. Cum predicaret. n. & ad eũ conuenirent pleriq; uiri boni & simplices: & fortasse famæ cupidi: ego uero minime: publica me cœpit insectari pectdicatiõe: illa solita hypochritaꝝ seruata clausula se mei misereri: quem uideret hostem esse uerboꝝ dei q nunq̃ ad audienda pcepta Saluatoris accederem. Ad huius eo die auditorium accedens: priusq̃ e pulpito descẽdisset. hæc sũ pcũctat⁹ ut diui Thomæ remedio usus publi-

cũ hũc accusatorẽ publice docerẽ accusandũ. Quæro bone uir dixi. Nũ demens ipse sis. Eo se deũ negante subdidi: q̃ nã igit̃ lex docet: q ad te nõ audiendũ accedit: hæreticũ esse. Quoniã ait: ego hic sum q loco Dñi loquor. Vbi mãdatũ dixit. Quis ꝓcuratorẽ instituit. Ego ne tibi credã: quẽ contra sunt oĩa dicta. Temulẽto sobrietas: Ignauo sollertia. Furẽti prudẽtia. Imperito doctrina est cõtraria. Quis te in his uirtutibus credat recte loq quod nesci as: uenitq; in mentẽ Iuuenalis carmẽ. Loripidẽ rectus derideat: æthiopẽ albus. Et rursus. Quis ferat Gracchos de seditione querẽtes. Debet ut Chrisostomus docet: a nemine posse incusari: qui accusat alios. At ille obmutuit: nec q̃dẽ ausus ẽ ad ea rñdere: quæ addidi ad eius uicia. Særia fuere oĩa hæc a doctissimis iudicata. Bene uale. Ex Mediolano nonis Ianuarii.

Sinonima særia de se.

Nihil est mihi særia oratione carius.
Grauis sermo cunctos decorat.
Qui sapit sermonis dignitatẽ: in sententiarũ crebritate si tam iudicet.
Orationis laus omnis in særiis esse debet composita.
Si uis loquens omnibus esse iucundus: grauis esto.
Nemo se cuiq̃ grauitate uerborum ingratum existimet.
Abhorret ab omnibus oratio non grauis: at særia cunctos delectat:
Quis est tã alienus ab oĩ doctrinæ genere: cui grauitas pondusq; uerborũ non placeat.
Nemo tam rudis est: quem non delectet plurimum oratio særia.
Iocosa nutrirunt aures: at grauia mentes.
Animis hominum sermo særius æsca quædam ẽ: omne uiuacissimum afferens nutrimentum.
Orationẽ graui maximopere lætor.
Tam est mihi uoluptuosa oratio særia q̃ quod maxime:
Cũ in uerba peruenio grauitatẽ præseferẽtia: nihil inde me facile detrahit
Sum rebus uerbisq; særiis deditissimus.
Særia quæq; in epistolis me sibi ascripticium ascisсunt.

Titulus: xviii.

Særia de alio familiaris.

q Vam sit noster Curius grauis in oĩ re sua: uel eius sermo manifesto docet. Est. n. totus særius. Disceptauit nũc de diuinis publice in clarissima Theologorꝝ corona. Quis possit (uel si centũ habeat Homeri: quas Persius replicat linguas) describere: q̃ oĩa dixit særie. Credidi aduersarius hũc cauillis mordere: nũc Mercuriũ ægyptia cũ uocans: nũc colossum Phodiũ nunc Circulũ ad taberna Hic tulit iniurias: uerbis responreddidit q̃ grauissima: eo illi turpius ẽẽ: quod loquacior ab elinguibus superaret. Tandẽ in id deuentũ eũ: ut interminatus fuerit aduersarius. At cu

rius:q grauissime dixerit:non iniuria constituisse ius ciuile:opus esse facto
ubi uerba nõ sufficerent Propterea sibi cedendũ duello nõ cõtentioni. Dic
ille inquit) si non cedis)imo nihil hic ait cedendo taceo:ne te cogã:ut Te-
rentius uoluit. Ex stulto insanũ reddi. Cognouerũt Curii grauitatẽ omnes:
illiusq; leuitatẽ Bene uale. Ex mediolano. viii. Idus Ianuarii.

Særia de alio familiarissima.

Oluissem ad fuisses cũ hic noster Curius cõpulit nos suã grauitatẽ
n supra modũ admirari. Aduersus petulantiã Marcãtonii:cuius cõtu
meliis afficiebat̃ assidue sua in lite fuit ea uerboꝝ særiorum mode-
stia ut nil grauius dici queat. Ille maledicebat. hoc semp̃ benedicẽte ille hũc
stultũ uocabat:hic eũ sapientẽ. Sic tandẽ. Si tua istæc sermocinatio sapien-
tis est:mea stulti:quæ cõtraria tuæ. Vale ex Mediolano. vii. idus Ianuarii.

Særia de alio grauis.

Vrius noster uir grauissimus:& si nunq̃ aut fecit qcq̃ nõ permode-
c ste:aut cogitauit nõ prudẽtissime:aut locutus est nõ særio quib⁹ uir
tutũ. generibus reliquos huius ætatis superauit oĩs:nunc tñ ea & co-
gitauit:& dixit:& fecit:quibus seipsum superauit:ut illo utar Isocratis. Nã
cum in hac urbe delectus fuerit prouinciæ monachoꝝ nostroꝝ ꝓses:aduo
cauit primũ in cõsiliũ ex oĩ ordine ministros atq; custodes:habuitq; orõnẽ
& copiosam & elucubratã diligẽter de iis oĩbus quæ deceat illos obseruare:
qui uitam religiosam delegerũt. Hac aũt paucis cõplexus est:qbus ordo no
ster teneat̃ uotis:tantasq; tum castitatis:tũ uolũtariæ paupertatis:ac obediẽ
tiæ laudes ꝓtulit:ut incredibile dictu sit. Nã & ab Aristotele declarauit has
esse ĩstitutas leges uitioꝝ fugandoꝝ q uirtutẽ distĩxit in cõtinentiã uirtutẽ:
& heroicã:& xp̃ano exẽplo id aptũ est cũ non p̃misit se Saluator tẽptatus a
spiritu in incõtinentiã delabi:p panis oblationẽ in sũma fame:nec insuper-
biã:p hortationẽ:ut se deiiciens ex pinaculo speraret ab Angelis in manib⁹
suscipi:nec in auaritiã;per regnoꝝ oĩum ꝓmissionẽ:si cadẽs adorasset eum
Addidit & illud Ioãnis qcqd esset in hoc orbe aut in castitatẽ esse carnis. ant
uite superbiam:aut oculoꝝ incõtinentiã: ꝓptereaq; religiosum aduersus ea
mõdi picula debere sese ascribere castitati:obedientiæ. paupertati. Mox in
hæc explicãda descendit:execratus libidinẽ supra modũ:q̃ cæcũ sequeretur
ducẽ. cũ qua esset oĩs ĩmunditia omnis turpitudo. Superbiã uero illã fuisse
docens:quæ coegit primos spiritus in Abyssum cadere. Auaritiã pari mo-
do illinc originẽ duxisse a qua fiunt homines ĩmanes in pecunia optanda
quam ut inquit Cicero Nemo sapiẽs cõcupiuit:& sophocles dicit. Auri cu-
piditatem abiectiõe mentiũ gigni. Deinceps ubi consulto cũ patribus mul
ta cũmentatus est ad religionẽ pertinẽtia. cunctos adiuit cõuentus alios pu
niuit peccantes:alios castigauit errantes alio: ad uirtutes)propositis etiam
præmiis) inuitauit:ea uerborũ grauitate:ut admirati sint oẽs:maluerintq;

huic obtemperare uel acriter uerberanti: q̃ alteri uel humanius mitiusq; co genti. Vide quantũ inter hoïem hũc huiusq; cuncta særia & alios aliq̃n acer biores (sed leuiores) intersit. Bene uale. Ex mediolano. vi. idus Ianuarii.

Sinonima særia de alio.

Certe hic uir est grauissimus.
Hoc uno quis magis særiis delectatur.
Est in hoc tanta grauitas ut nihil non loquatur særio.
Tanta est incurio uerborum ac sententiarum copia: ut admirabile sit.
Verborum ac factorum hic pondere ac mensura cunctor superat:
Nihil ab hoc profertur insipide: nihil immodeste.
A nulla grauitate abhorret hic noster.
Est hinc omnium in særiis & cogitandis: & dicendis haud inferior.
Vt cogitat hic omnia mature: sic facit consulto.
Temeritas & insolentia dicendi agendiq; Curio est protinus inimica.
Prudentissime curius cuncta rimatur: & cõsultissime perficit.
A curio tam abest leuitas: q̃ ab insaniis grauitas.
Cum curio nulli stulto quicq̃ est commercii.
Tanta est huic cum sapientia familiaritas: ut ab ea nullis uitæ suæ partibus possit disiungi.
Curius cum est in agendo prudentissimus tum in dicendo grauissimus.
Vtinam omnes qui særiis delectantur. Curii similes fierent.
Si res publicæ Curii similibus mandarentur gubernandæ fœlicissime sem per essent.

Titulus. xix.

Imperatoria familiaris.

e T si nõ dubito: uos milites huic ædicto continuo fore obtẽperatu ros nec multis arbitror opus esse ad eos adhortandos q fuere semp mihi obsequẽtissimi: ut adiiciam tñ calchar equo sponte currẽti (ut Euripides dici) uobis ĩpero: ut ad diẽ constitutã in castris cũ impedimentis iam sitis. Dies autẽ erit. xii. kalendas aprilis. Martis enim fauore fræti: qd ueteres factitarũt: bonis procedemus auspiciis. De uictoria nobis ac hosti lium fortunarũ præda nobis est nihil dubitandum: cum infirmi sint illi no bis autem nihil ex his desit: quæ inquit Cæsar ad oppugnãdos hostes ne cessaria. Nam & multũ numero ac præstantia illis antecellimus: & gloriæ cupiditate: quæ in omni adeundo discrimine plurimũ ualet. Facit enim ul tra cætera quæq; militum præmia hæc nobis proposita ĩmortalitatis mer ces nos ad omne facinus magnum & memorabile pro nos. Venite igitur iussu imperatorio: nec nisi uelitis meã indignationem in uos experiri. ullo pacto desistatis. Valete. Ex Mediolano. v. Idus Ianuarii.

Imperatoria familiarissima.

On ignoratis:ubi castrametari constituerim & ad quae nos oporteat accinctos esse.xii.kal.Aprilis dies est designata qua prodeatis in castra.Quã uos decent obtẽperare imperio:nõ nescitis:Ad haec & paratissimos uos esse duco:& unice promptos.Itaq; nihil opus est:pluribus hic certare.Fierẽ in dicendo longior:si crederẽ:uos esse ad obediendũ difficiles.At ut seruetur militaris ordo.uobis impero:ne quid excipiatis causae cur ñ ueniatis ad designatum diẽ.Itaq; uobis gratiã meã ad ueniendũ dico Valete.Ex Mediolano.iiii.Idus Ianuarii.

Imperatoria Grauis.

m Vlte sunt in ĩperatore causae:quas nequeunt ii cognoscere quos obtemperare decet:nec omnia sciscitari.Nã ut ait Alcibyades : q̃ uidet imperator:ipse tenet:Xenophon aũt ille philosophus & imperator alia esse dixit in imperatoribus:alia in militia.Quãobrẽ & Agesilaus foelices ait esse milites:qbus impator ediceret agenda:cõsilia uero nõ nisi detegeret in tpe:Scio qd mihi cũ hoc hoste designato sit agendũ:& q̃ facile possim hunc superare.Nã quae quattuor debeant in imperatore inuenire: quã egregie possideã:nõ ignoratis.Nec me iacto.Sed uos mea laude in hanc & alias expeditiones aĩandos esse reor:cũ nõ abesse ab me rei militaris scientiam uideatis nec uirtutẽ in pliando:nec auctoritatẽ in rebus gerendis : nec foelicitatẽ in psebuendis:qbus pfectum imperatorẽ Tullius extulit.Cõtra uero his fere oĩbus carere nostros hostes:uos nõ latet.Habẽt nescio qd plus diuitiarũ:At nos aĩos eo maiores:corpora eo fortiora.Sunt locis munitissimis:Omnia uincit dies Obsidebimus si ii fortes habẽt muros.quid nõ domat obsessio:ut inquit Cornelius.Obsidioni succũbunt oĩa ut Plinius ẽ arbitratus.Venite uos modo ad diẽ cõstitutã:nec si a me accerrime nõ uultis mulctari:qcquid inueniatis causae:quo minus ueniatis.Laborabimus fortasse nõ nihil.At ut illud est agesilai:laboris difficultatẽ spes uictoriae cõsolabitur atq; recreabit:ex qua pcedet & merces & gloria:Vos me tenetis.Venite continuo.Ex Mediolano.iii.Idus Ianuarii.

Sinonima Imperatoria.

Impero ut continuo huc eatis.
Ite in castra imperio meo.
Ne desitis imperatoris:uerbis.
Audite hac in re me imperantem.
Haec est res quam uobis imperator edico.
Praefigo uobis imperatoris gratiam.
Imperatorio uobis hoc praecipio iure.
Facite ut nõ deficiatis imperiis meis.
Si non exequimini:quam imperaui poenitebit uos errati.
Vbi non parueritis imperio meo:subbibitis poenam.

Præstate uos in obediēdo difficiles: si uultis īperatorē iratū experiri.
Quādo nihil ex īperatoris pceptis omiseritis: cōducet uobis sūmopere.
Deerit uobis apud me nihil: si nihil ex imperiis meis neglexeritis.
Si cupitis a me cōsequi plurima difficiles uos nusq̄ imperiis meis exhibete
Estote in iis quæ uobis impero paratissimi.
Ex præceptis meis despicite (si sapitis) nullum.
Adhibete diligentiam omnem in prosequendis: quæ impero.
Sola obedientia: uos in oēm euentū īpatori q̄ cōmēdatissimos faciet.

Titulus.xx.

Minatoria turpis familiaris.

Cum nō soleāt rōne feræ coerceri: sed minis: ut Alchmæō inqt poeta q ferina sunt natura: eodē uident eē cohibēdi castigatiōis genere Quod si ab humanitate distractus o beluarum non leo solus: sed elephas: cū ignores ipse: cæteri n̄ ignorāt. Ausus es o temerarie ī me debacchari nihil ex iis omisisti: q̄ ad meū dedecus attineret. Scis eē me iis & diuitiis: & clietelis: ut nihil effugere discriminis ualeas. qd' te subire cōstituā. Caue igit q̄tum potes: & tibi cōmilitiones istos tuos lenones: ac reliquū nebulonū genus tuo adiunge lateri. Tuebit te nullus ordo. ne tādē ī meos cōcidas laqueos. Curabo te asinū bipedē ad necē usq; deuerberari. Porcū aūt in cryptis assidue cœnocissimū in cloacis abdine ī lucē hoīum pcedas ppetuum & patriæ dedecus & parētū. Iādudū tumuisti uētre isto abdn̄e suffarcinato. nec minus temulentissimis uerbis q̄ ebriosissimo sensu in omne scelus plapsus neq; hoīes metuisti. nec deū es ueritus. Omne facinus licere tibi attemptare. duxisti. quia nemo te furentē correxit. nemo te īpudentē castigauit. Posthac aut obibis. aut fies mea castigatione minus petulās minus insolēs minus bestia. qd qd' te audes mecū uelle cōferre. qd q neq; te mœtiris: nec tua: quam uilis es officio: q̄ turpis fama: q̄ in omnium oculis ignobilis atq; degener. Huic audaciæ opus est me correctore: ut pro illo Hieronymi: qui loqui nescis: discas aliquando conticescere cum tibi sit lingua in frustra cædenda. uita uero & spurca & intollerabilis. Ex Mediolano pridie Idus Ianuarii.

Minatoria turpis familiarissima.

Fac ut intelligas bestia: qui dispare certemus uoto. Tu nullius extimationis ego aliquis in eorum numero: qui habentur in prætio. Tu uir neq̄ qui rem semper agis perperam. ego sine consilio nihil. Habebis meo iussu mercedē & dictorum meorum simul & factorum. Nam dignus es mercenarius tuo pretio: qui nihil dicas ueri: nihil nō iniqui. Debaccaris in bonos omnis: id q tibi euenerit usu: quod Simiis: quæ quo magis in altum prouehuntur: eo pudibunda magis detegunt Dicis ostensurum te medium: ut Iuuenalis ait mihi reliq̄sq; digitum: qui tibi cōminātur. Potes id & soles efficere. Quid

si & nates detectas ostendes: At feres meritũ ob stulticiã. Quod si te nõ piget errati: pœnitebit acceptæ penæ tibi debitæ. Ex Mediolão idib⁹ Ianua:

Minatoria turpis Grauis.

q Vãq̃ Clarorꝝ hoĩum minæ turpes eẽ nõ possũt: cũ a celebri uiro ut Cleobolus Lyndius ĩqt: nihil uel dici: uel fieri turpe q̃at: nõ possum nõ tñ obscœnitate uerborꝝ uti ĩ te iuandẽdo. Quid aũt ẽ aliud inter minari: ut placuit Maroni q̃ uerbis ĩuadere. Tu nihil uel omisisti uel ꝑersisti: quod ad meã turpitudinẽ attineret: q̃uis ea quoq; turpitudo dici nõ ualeat: q bonũ uirꝝ: qcq̃ falso dissemĩnat ut Augustinus docuit dicẽs. De bono turpe qcq̃ fictũ ñ durat. Nec turpe qdẽ ẽ: quod ñ nisi turpibus fidẽ facit: nisi oẽ quod a turpib⁹ ꝓdierit: turpe uocet̃. Sed nisi resipicis: ex capro asin⁹ fies Cap ẽ. n. hyrcus sine testibus cuius cõiunx ẽ multorꝝ usuraria. At asini solẽt siluis onusti sæpe domũ duci. Vehere tu qdẽ hac sarcina militari ꝑditus in q̃ me uidisti cloacã: ĩ quẽ tñ impudice. locutus sis. Nũ ne tibi uideor dign⁹: in quẽ insanias. At ego tibi pharmacũ curatoriũ sanitatis ꝓcurabo: aut illã cædi tibi studeo uenã: de q̃ Iuuenalis. O medici mediã ꝑtundite uenã: & de qua Persius nec. n. mihi cornea fibra ẽ. Caue tibi neq̃ bestia ut satyrico utar uerbo. Dicent aliq: nõ esse te murẽ leonis ita dignũ: aut cyricẽ aquilæ furore puniendũ. At ego nullũ excipio plectẽdũ q me lædat. Nunq̃. n. castigarẽtur insani: si uiuerẽt hodie q Peryclis atq; Socratis patientiã aduersus maledicos maleficosq; laudabãt. Irridẽt̃ nũc q nõ ulciscunt̃ iniurias: iniustiq; ducunt̃ q eo tolerãtiæ genere alios alios ad idẽ inuitãt criminis. Ego te cogã ĩ Syllæ pidicularẽ incidere morbũ: & in insomnia eius: in insomnietatemq; Marii: de q̃ erãt: q cẽsent Iuuenalẽ sensisse cu inqt. Exul ab octaua Marius bibit. Ego tibi uitã eẽ tædio studebo: ut miserrim⁹ oĩum tibi ipsi sis odio nec a tuis qdẽ adiuuari ualeas. Ex Mediolano. xix. kalendas Februarias.

Sinonima Minatoria turpia.

Diminuetur tibi lingua nostra opera.
Curabo ut nequeas esse loquax.
Afficiam iniuria te non dissimili.
Ab me non inferiorem accipias pœnam: q̃ feceris iniuriam.
Custodi diligenter tibi testes ne castoris fias similis.
A mea uigilantia tibi sumopere cauendum est.
Nihil debes studiosius aĩaduertere: q̃ ne pœnam stultitiæ feras.
Equissimus censebor: cum te pro tua in me malignitate plectam.
In te unum omni odio insectandũ ero solertissimus ac unice intentus:
Omni opa tuũ interitũ: aut sũmã aliquã turpitudinẽ examinabo.
Ero in te puniendum curiosissimus.
Nunq̃ in te summa quadam iniuria conficiendum: conquiescam.
Adhibeo in tuam perniciem oẽm pro ingenio diligentiam.

Nulla me cognosces ī re die noctuq; acutiorē:q̄ in exitio tuo sūma quærendo cura.
Tūc me tuis defuturꝝ īcōmodis īsectatorē crede cū ignis coire cū unda sciet
Cupio ut intelligas dum uiuam:deesse mihi acrimoniam uiresq; in te odio qersequendum non posse.
Fac ut īmemor tui sim prius:q̄ tuas obliuiscar iniurias:& te nō plectam.

Titulus.xxi.

Laudatoria familiaris

c Vrius noster oī laude cumulatus illud famæ genus cōseq potest:de quo Terētius inqt.Hō ppaucoꝝ hoīum:imo nulloꝝ. Dignissim⁹ est Curii noīe.Is.n.de quo tātā oīs historia mentionē facit. Plutarchi testimōnio uir fuit:ut frugalissimus(& ea qdē frugalitate: q̄ cicero uult oēm cōplecti uirtutē)sic æqssimus fuit.si eius rnsa & Sanitib⁹ & aliis facta diligētius cōsiderēt.Quid si ad diligēti p oīum reꝝ sibi agēdaꝝ curā Curius cæpit appellari:Tu uero tali tantoq; patre natus:ne degeneres: cura: nō in hoc minus sis:q̄ in oī ꝓbitate innocētia prudētia fuerit ille Curius. Video ingenii tui acrimoniā.Memoriæ ꝓstantiā:doctrinā iā pœne paternā: aliaq; tū naturæ:tū industriæ munera:qbus genitorē si nō superas : æquas certe.Quibus si nō rn̄des augēda laude:q̄ nup in tuo noīe iecit fundamenta:certe delaberis:nec quo pacto resurgas inuenies. Grauis ē in te cōmota hostiū oīum expectatio:qbus sis uiribus ut de curiōe dicit Tullius q̄ uia sis patri futurus nō dissimilis.Sed qd ego ea ī re dubito qcq̄:Generosa fæmina ī hortis crescunt suis.Pater tibi fuit unicus in Italia scietiæ splēdor.Tu qdē ineūtibus ānis bonis litteris deditissimus.Censendū est tibi deesse nihil posse:quo sis apud posteros īmortalis.Quod ut cōmodius conseqris : me nō habes inferiorē cæteris:q tuis laudibus æternitatē scribēdo patrē:quod assidue facturus sum.Bene uale.Ex Mediolano.xviii.kalēdas Februarias.

Laudatoria familiarissima.

n On ero indicēdo longior.Vidi quæ scripsisti singula.sum tuū acumen admiratus.Eloquētiam uero tuarum epistolarum tanti feci ut nullius possim efficere pluris:uel ueteris:uel noui. Admisces tot in scribendo snīas:tot cū sentētiis testimonia:tot cū testibus argumēta:ut legēdo alliciar ad existimandū ex te flumē profluere uerboꝝ.Quid aūt minus scabrum:minus perplexū:minus uile.Omnia in tuo stilo uidentur antiquitatem redolere.Adde quod es humanissimus:nō superbis tua laude nō tumescis.Quo tibi maior est gloria:eo tu minus(ut multi solent)in solens: minus elatus:minus iactabundus.Dii tibi fortunent nomen quo dignissimus es.Me habes cui quod tantus sis & habearis:es stupori fere incredibili Bene uale:Ex Mediolano.xvii.kalendas Februarias.

Triplicibus fortunæ corporis atq; animi bonis uoluere Peripate-
a tici laudandos esse uiros quos hac in parte Cicero secutus est cũ cæ
teris sit oĩbus: Platonem imitatus: qui duplicibus dũtaxat cõtentus
erat internis ac externis: at fortunæ: nec ĩ aĩo nec extra aĩum diceret. sed ab
utrisq; aliena. Quã hæc oĩa sint in hoc nostro patre. attendite p deũ ĩmor-
talẽ o fratres uiri eruditissimi ac religiosissimi: ut cognoscatis manifesto q̃
nobis in huius diligẽdi cura cõsilioq; gaudendũ. Est primũ (ut a leuiorib⁹
ad grauiora queramus ꝓgressum) ea generis nobilitate: quæ in Italia pos-
sit inter primas nũcupari. Nã si florẽ huius hodiernæ Italiæ debemus exi-
stimare insubriã: & agroꝝ ubertate & urbiũ amplitudine. & soli dexteritate
& uiroꝝ præstantia. In insubria uero Mediolanũ ciuitas ea est: cui similis ĩ
toto nõ inuenitur orbe terraꝝ uel populi multitudine: quã. Suidas scripsit
populosissimã: uel reꝝ ad uitã hoĩs dignitatẽq; necessariaꝝ: certe hic eo no
bilior est: quod Mõdella familia cretus: & generosa est: & antiqua ĩ ea urbe
domo: parentibus cretus optimis clarissimis. Insubriũq; principibus sp iu-
cundissimis: de qbus (ne in illud incidã Senece) Aliena iactãt: q genus suũ
laudãt: hoc ꝓsequar: quod apud Iuuenalẽ est. Cũcta licet ueteres exornent:
undiq; ceræ atria: nobilitas sola est: atq; unica uirtus. Nã & si est generosis
sima stirpe satus: si natura ĩ huius uniuersum corpus fuit liberalissima: si nu
trimentũ & educatio huic plurimũ ꝓ fuit: multo plus tamen laudandus est
ab animi bonis: modestia in adolescentia: diligentia bonarum artium ĩ iu
uentute: prudẽtia in senectute hac uiridi: ut illud est Virgilii. Sed cruda deo
uiridisq; senectus: cæterisq; in oĩ ætate uirtutibus: quibus aut superauit ma
iores. suos: aut illorum attigit laudes. Prius cœpit laudari continẽtiæ: q̃ sci-
re posset: quid foret continẽtia: ut de Epãminunda: & de Agesilao a Græ-
cis scriptum perhibetur: assidue religioni tam uacans & castitati: ut insensa-
tior (ut dicit Aristoteles) nusq̃ uacantes uoluptati: q̃ mundior aut abstinen
tior soleret apud socios appellari. Mox in mundi contemptũ sese induebat
eo: quo nunc: panno tum: quia constituisset Franciscaster esse: tum qa iã ele
gantiæ hostis esset. Pluribus hanc argumentis omnes propinqui ab ea di-
strahere uitæ uia nitebantur. Hic assidue ut summe solent cautes: annosissi-
meq; arbores: inconcussus ac inlabefactus loco moueri non poterat se sibi
natum in primis inquiẽs: sibi uelle satisfacere. Si quis illud adducebat Aca-
demicum: nõ solis nobis nos natos esse at patriæ parẽtibus: & eiusmodi re
liquis: hanc eorum esse uitam dicebat: qui in agendo uersantur: nõ amiciẽ-
do: non in poliendo. Intrinseca hæc suo posse quelibet ingenio debereque
curare diligẽter quæ ad animũ fœlicitatemq; comparandam pertinent: ut
Theophrastus inquit. Extrinseca uero nullis a sapiẽtibus pendi: nostro ne-
an alieno fiant admonitu. Quid quod neminẽ audiuerit: nulli auscultaue

nemini obtẽperauerit in religionẽ nõ sit ingressus. Ouidianum illud ad de hortantes usurpauas. Nitimur in uetitum. Quãobrem iam admodũ adolescens præfectus est Thaurisco monasterio: ut de Scipione: cui iuniori lõge ante senatorios annos demãdata est respublica: & de Alexãdro Macedone: qui tam natu minor tot res gessisse phibetur. Eam aũt administrationẽ Plerisq; aliis quibus deinceps assidue prælatus est tã exercuit perhumanem ac pbenigne: ut admirati sint oẽs. Non multo post apud pontifices multos egit maxima: nec in patriæ suæ: nec in amicoꝝ negotiis unq̃ defatigatus: est nunq̃ laboribus cessit: ut iam alter Clearchus uocari posset: qui causas & amicoꝝ & patriæ præferebat suis. Ea tamen fuit semp demissione suæ laudis ut cum uel fiducia sui quiret: uel ut se notum redderet apud incognitos: nunq̃ se uoluerit uel laudare: uel in faciem laudari: ne quis posset in hunc assentator existimari. Q ni imo secum ipse si quod laudabat in eo memoria illud in. Apollinis templo scriptum: quod ab Homero usurpatũ est & Pythaco Mitileneo repetebat. Nosce te ipsum: seq; non tanti iudicans: arbitrabatur a Socrate discere posse. qui se diceret unum scire solũ: qđ nihil sciret illudq; Ciceronis nõ obliuiscebatur: nec natura nouũ nec scientia uetus repit Tandem in hãc est ꝓuectus sedẽ ut nõ solũ sua singulari uirtute pepererit amplitudinẽ: sed suis omnibus hoc est nobis: nostræq; religiõi: suæ patriæ suis agnatis cognatis necessariisq; ac ꝓpinquis reliquis laudẽ atq; gloria immortalẽ. Nõ ·n· in hanc pfectura sorte cõiectus est: sed una oĩum eoꝝ sententia: qbus huius delectionis bonus ĩminebat. Nõ hoc loci corruptelis tẽptata res est (ut sæpe) nõ amicoꝝ studiis (ut assidue) nõ principũ litteris cõmẽdatiis (ut semp) at sola uirtute: pbitate: doctrina: sapientia huius Lodouici: huius Theologi clarissimi: huius uiri aĩo maximi. huius suo cognomento dignissimi qui ẽ iccirco de Mõdello dictus qm̃ mundũ uincens: paruus sit mũdus uirtutũ quasi thesaurus effectus quem Microcosmon Bernardus siluester appellauit. Huius nũc regimur & gubernamur claritudĩe: præceptis ac institutis. Habemus quem imitamur uirũ pstantissimũ. Philosophũ & doctrina & moribus. Theologũ optimũ partẽ innocẽtissimũ. pientissimũ religiosissimũ. cuius quoties per uestigia ꝓcedemus: totiens nõ errabimus. Quod ego p me decreui uos hortor: nõ recusetis: cunctis unice conducturum. Ex Mediolano. xvi. Kalendas Februarias.

Sinonima Laudatoria.

Hic uir est dignus uiri nomine.
Summa est huius uirtus.
Nullam uirtutem hic minus tenet.
Omni laudi æque hic operam adhibet.
Vt domestica iuuenis ãtecellebat cũctos: sic nũc prudentia præstat oĩbus.
Hic nullius ẽ ꝓbitatis: præter cæteras particeps: sed oẽs tenet mediocriter.

In omnia uirtutum genera Curius eodem habet pacto.
Tantus est curius:ut diuinus possit potius:q̃ humanus appellari.
Virtus curii ut est admirabilis:sic incredibilis.
Ad hūc diuino sunt munere:omnium delatæ uirtutes.
Qui uelit huius prosequi laudes:laboret infinitum.
Nemo uel diutius scribēs calcē attigerit laudum huius enumerandaꝶ.
Maxima est de huius uirtutibus apud omne humanū genus admiratio.
Facit curii sāctimonia:ut ī eo laudādo uiris uel eloquētissimis uerba desint
Qui sunt in cæteris copiosissimi oratores:in laudanda huius uirtute obmutescunt.
Aptissimus est prosequendæ tuæ uirtutis campus.
Non possum non te fœlicem hac uirtute iudicare.

Titulus.xxii.

Vituperatoria familiaris

t Vrpe uideri pōt:huius mali atq; pniciosi hoīs uitia inseq. Sed hoc habet prudētia:Ciceronis definitione:ut rerū bonaꝶ malarūq; sit sciētia. Veritas aūt Caldæoꝶ definit̄ astronomoꝶ uerbis:p quā q̃ fuerūt:sunt aut futura sunt:īmutata dicunt̄. Quāobrē & prudentē oportet tā mala scire:q̃ bona:ut ab iis caueat:hæc sequat̄:& q uerꝶ seqt̄:rēq; ut est sic explicat:minime peccat. Nō inuehor:uera sequor. Est ille nebulo tā mentis inops:ut nihil aīaduertat:oīa intēperate simul & insolenter efficiat. Vacat libidini:plusq̃ possit:uiolatq; in hoc naturā:ut crapulā admittit huius ampliandæ gr̄a. Tessaræ ac oī tali generi adhibet oēm operā. A uirtute uero tā ē alienus:q̃ a cælo refert tellus. Hō est(ut paucis agā)p uerissim⁹:ebriossim⁹:emēdacissim⁹ sceleratissim⁹. Adeo delectat̄ decipiēs aliquē fraudās decoquēs ut īde sūmū se bonū eē cōsecutuꝶ existimet. Fur āt ē diligētissim⁹ aut ante rē tibi subtraxerit:q̃ tu tibi quicq̃ in hunc potueris suspicari. Quare si qd es acturus cū hoc monstro:ne tibi censeas caueri quire:sed deū optimū deprecere:ne hūc sinat ad te ire. Non recedet abs te sine tua uel ignominia:uel re perdita. Qui.n.alicuius uident cū hoc familiaritatē:qbus qdem sit cognitus mirant̄:nec pn̄t nō existimarē qcq̃ inter eos esse flagitii. Quare si me amas:hūc abs te abiicere:ne aut incōmodo te afficiat:aut famā tuā maculet. Bene uale Ex Mediolano.xv.kalendas Februarias.

Vituperatoria familiarissima.

m Alus est Sulpicius:sed peior longe huius filius:homo cunctis sceleribus deditissimus. Nihil enim hunc flagitii latet:omnia nouit:ac sequitur quæ nefaria uiderit. Nec gulā excipit:nec uenerē:nec furta In homicidiis nō est iccirco uersatus:quia uiribus nullis est:otio dūtaxat ascriptus & inertiæ Puer huic interminatus:metū faceret. Sed ut malus est sic & maledicus. Nemini uel murmuribus cedit:uel delationibus. Hinc factū

est:ut a nobis electus monasterio ac penitus fugatus delitear:nec certam ha bens loci sedem uagetur assidue:possitq; illud Virgilianũ licet dissimili cau sa:de se dicere. Ipse ignotus egens Lybiæ deserta peragro. Europa atq; asia pulsus. Rem habes. Vale Ex Medioiano xiiii. kalendas. Februarias.

Vituperatoria Grauis.

u Ereor ne plus mihi laboris assumã in uituperando Augustino nebulone famosissimo:q̃ sequi possim. Nã ut sum laudãdi alicuius boni cupidissimus. sic ab insequentibus malis alienissimus esse soleo. Nihil enim magis detestor:q̃ malos (ut Diui Thome testimonio) eorũ cõtactu:q̃si pestifera cõtagione:me pestilentẽ morbosũq; fieri posse rear. Verum qa nihil est tã humanũ ut Terẽtianus inqt Chremes:q̃ existimare humana quæq; ad hoĩs curã attinere. Nolim hic pnitiosius Helluo te fraudet in aliquãq; calamitatẽ pducat. Est:n. delator assiduus:& cũ delatiõe quidem uanissimus:nõ solũ mẽdosissimus. nõ delectat̃:nisi ut tygris cruore : cupit:q; semp alicui mortẽ pcurare:aut hoĩem cũ quo agit uorare. penitusq; cõsumere:ut de Lycaone fabulant̃. Quid Cacum uel Procustẽ: uel Listrigones poetæ describũt:hic est illis longe latro maior:& ĩmanior. Verrẽ Cicero nitupat. Quis hoc uno Verres inuentus ad furta pnior ac ingeniosior. Habet nescio qd primo ingressu:inter incognitos humanitatis ac eloquentiæ Sed omnis ea facies uirtutis est ad fallendũ simulata. Formidolosus est:ut si non dicitur extitisse; Aliquid admittit in uerbis aliquãdo ueritatis:ut figmtum maiorem faciat fidem. Accipe semper ex iis quæ dixerit quicquid sinistri potes accipere. Nam dextra fraudem affert atq; dolos. In nulla re. honesta hunc firmum aut constantem esse ducito. Vt est oculis assidue infirmis: nec cuiusq̃ os respicit:sed quasi modestissimus in pedes dirigit aciem:sic huius mentem fallacissimam ducito alio:q̃ quo debet tendere:nihil præseferre ingenui nihil modesti:nihil innocentiæ: Possem in hoc uno plura significare. sed iis ero contentus:quibus tibi notum hominem esse quire ducam Est abiectissimo quidem genere:a quo non degenerat. Quali sæmine procreatus:tales fructus affert: persica inq̃ illa præcoqua : quibus existimauit Asia Romanos contaminari ac interire. sed mutatus illis profuit ager. Huic nulla uarietas temporum:nulla ingenium diuersitas:nulla castigatio profuit. Nam semel admodum adolescens uirgis est cæsus. Paulominus est nuper:q̃ suspensus. nisi enim intercedebamus:actum erat de fure peruersissimo:qd ei condonasse non alia de causa pœnitet:nisi quod emendari neqt. Assidue peior est. semper immanior. Patrem autem habuit:licet abiecto loco natum:satis honestum:& ingenuis moribus:matrem optimam: a quibus tam est alienus:quã nihil ab sua origine alicuius soleat inueniri. Quid Thersitem apud ueteres ignobilem querunt. Hic ille Thersites Achille cretus est : de quo Iuuenalis. Malo pater tibi sit Thersites dũmodo tu sis

æacidæ similis uulcaniq; arma capescas q̃te Thersitæ similē ꝓducat Achi les. Hic est parētū ille dolor: quo desperatione ducti perierūt. Assidue hui⁹ audiabant male peruerse: pernitioseq; uel dicta uel facta. manifestoq; cognoscebant hunc euasurꝫ nō esse: quin non plecteretur digna pœna cupiebantq; potius mori q̃ eo usq; uiuere. Hoc primū est generis munus: a quo non abhorruit: ut uilissimus delectetur & parentū: a quibus plurimū refert ut nihil unq̃ libentius audiuerit q̃ eorꝫ obitū a quibus huius accusabantur facinora: Hinc autē accipe secūdū: quod ab ineuntibus annis usq; nihil ad misit laudis in cūctis uersatus est sceleribus ad omne se facinus conuertit. libidinē Paphiā cæcū cupidinē ac lyæū sibi prefecit numina quæ coleret ac ueneraretur. Nulli⁹ rei magis est exosus uim atq; maiestatem q̃ castitatis. īnocētæ ac fidei. Tunc obseruat quæ promisit: cū aut res turpia ē & sibi piucūda. aut failere uult uæhemētius: Audet aūt omnia modo sint praua: Nā in bonis (ut Plato inqt ē eneruatus. Accipe nūc tertiū hoc. & crede tibi folium sibyllæ recitari. nec Apollinis tripodē afferre posse hac ueritate qcq̃ uerius qđ ē īnimicissimus bonorū omniū. in primis tuus. qm̃ bon⁹ es. a quo tibi cauēdū esse duco maximopere neqđ tibi paret detrimenti. Bene uale. ex Mediolano. xiii. calendas Februarias.

Sinonima uituperatoria.

Hic uir pessimus est omnium.
Abhorret hic ab omni laude.
Nihil huic est familiarius scelere.
Cum hoc nebulone uitium omne coniunctissimum iudica.
Si recte intueberis: nihil inuenies in hac bestia laudis.
Est hic ut malo ingenio: ita plurimis sceleribus cumulatus.
Habet hic petulantiam admirabilem: inauditamq; procacitatem.
Quid est in hoc homine boni: quid non nefarii.
Paratam hic habet mentem ad ad omne facinus malum.
Tam est hic pestifer: ut pestilentia etiam uerba confiet.
Nescio quid tetrius hoc homine dici queat.
In hoc cærte uno cuncta sunt omnium uitia.
Vt uirtus est in Caruca nulla: sic omne genus uitiorum.
Quo plura in Caruca uitia consyderantur. eo plura inueniuntur.
Scelera huius hydra referunt: ut uno cognito detegantur plurima.
Sic est Augustinus nefariis deditus facinoribus ut inde se uitā q̃rere cēseat.
Vt pisces aqua uiuunt: uiri uirtute nutriuntur sic Caruca oī crimine alitur.

Titulus: xxiii.

Paternalis familiaris.

G mi fili iucundissime: ut afficior tibi plurimum: ita cupio te uirum esse præstantissimum. Sed hoc tibi prædico: nihilo te præcā

tione posse fieri: q̄ si noctes diesq̨ uirtutibus incubueris: Virtus enim est (Platonis testimonio) quod usurpauit. Cicero sola illa: quæ uiros uita mortales: diuturnitate memoriæ facit immortales. Que uides ĩ terris: que uulgus admiratur: pulchritudo formæ. sinceritas & proceritas corporum (ut Hieronymus dixit) aut aeris intemperie aut demũ ætatis rubigine cito corruunt. at fortunæ q̄ bona diu solent ut apud Basylium legitur. alearum instar ludicra: nunc in hunc traducuntur locum: nunc in illũ: Pompæ cadunt iuuentutis decus deflorescit. Hominum in reliquis gloria euanescit: in uirtute semper est solidior: atq̨ stabilior nec (ut Homerus scripsit) uiuos deserit: nec nõ comitatur luce functos: Solent uiuentibus occurrere multa: quibus ad libidines inuitantur alliciuntur prouocantur. Distrahuntur a sociis Animantur ab iis: qui maiores natu mali sunt: Ab æqualibus suadentur ad uoluptates. sed si sese audiunt naturamq̨ sequuntur ducem. nihil committunt sceleres. Non omnes motus impetusq̨ iuueniles improbo. Non progressus adolescentiæ singulos domno. Eius est ætatis aliquãdo falli: ut hominis esse docet Tullius decipi errare: nec omnia recta intelligere. Verum post culpam subeat penitentia: succedat pudor seruetur modestia. Erubescat ætatem ætas. Vereatur senem adolescens: patrem filius: Hec ego tibi seruanda reor: ut & tibi sis suauis & mihi: & tuis omnibus nõ iniucundiis & apud omnes ea ualeas auctoritate: ac gratia: qua & hic lætus uitam agas: & posteris immortalitatem consecutum te doceas. Vale. Ex Mediolano. xii. calendas Februarias.

Paternalis famialiarissima.

n

Ihil est: quod plus appetam suauissime fili: q̄ ut bonus sis: ut ingenio sic etiam usu. Naturæ fundamenra sunt inte optima: Ingeniũ accutissimum. Memoria tenacissima. Vis animi optima. Sed nisi hæc exercitatione uirtutisq̨ consuetudine coalescunt atq̨ coluntur: facillime fiunt deteriora: nihilq̨ afferunt fructus. Cupio ut assidue ab iis aliquid discas: & addiscas: qui te possunt non docere solum: sed diligenter erudire. Nam ut illud est Platonis (quod Boetius ad nos traduxit) Qui non addiscit: Ad hæc autem memineris modestiæ ne quid supra: quam puerum deceatis (& eum quidem educatum ingenue) loquaris: aut dete audeas profiteri. Si qud per appetitum & animi perturbationem te stimulat: rationis te cohibeas fræno: censeasq̨ demumid esse in te plurimum laudandum: ut senior uideare quam iunior. Hoc pacto illud pulcherrime attinges: cuius es consequendi gratia profectus in studium mihiq̨ carior assidue fies. Vale ex Mediolano. xi. calendas Februarias.

Paternalis Grauis

n

On iniuria illud Maro complexus est. Omnis in Ascanio carista cura parentis: & Cicero docuit. caritatem esse patria. Nam ex om-

ni officiorꝝ genere:nõ cõsuetudine solũ & moribꝰ:sed uel sola natura duce
debet patri filiu pietatẽ:at filio pater caritatẽ. Itaq; apud Homerum. Hesio
dũ Orpheũq; filii semper erga parẽtes dicũtur esse pii:patribꝰ autẽ nati ca-
ri iucũdi suaues appellãr:suis utriq; ut ĩtelligiẽ epithetis. Vt.n.aristoteles &
oẽs declarãt philolosophi ea est naturæ uis:ut in successoribus augeatur.
Nec id qdẽ in iniuria:cũ pater ac auus & pro aui se ducãt in nepotibꝰ posse
uiuere:suiq; nominis familiæq; propagationẽ ĩ eos pẽdere. Quãobrẽ &
quibus naturales nõ fuere fili:legitos sibi adoptarũt:ut in eorꝝ manibꝰ & si
gnis uiuerẽt familiasq; cũseruarẽt Hinc & ab octauia familiã ĩ iuliã transla
tus Octauii filius:q possessiuo ac noĩatiuo cognominatus est Octauianus
ubi. C. Iulius cæsar noĩe agnomineq; adoptantis dicereẽ & ex æmyliis in
Cornelios adoptiõe traductus ẽ adoptiuus. P. Scipio dictꝰ:ubi priꝰ Emy-
liu esset:quod retinẽs cognomẽto uocabaẽ Emylianus. Tantũ patres filiis
ꝗtũ natura debeat tantũ iis læti sunt ꝗtũ eos nõ forma potius:ꝗ uirtute pre
claros intelligũt:nec iuribꝰ magis:oĩq; corporis dexteritate:ꝗ modestia cõ
tinentia:oĩq; mentis ac animi tempera mẽto. Illo.n. & leuissima bona sũt
uixq; bonorꝝ nominibus digna:interdũq; plerisq; cõmunia bælluis:ꝗ uel
cito corruant uel minima utilitatẽ afferãt. Hæc aũt q ad animi splẽdorẽ at
tinent:eiusmodi certe sũt existimãda:ut cũ nullo ualeat cõparari onamẽto:
ut Hieronymus ait. Quid enĩ iste ꝓfuturus est color. quo lilia purpurãq;
uincis:& te ꝑstas polydorum. Hyacinthũ Narcisũ. Hypolitũ:Hilã & Gani
medẽ. Quid iste decor adiumẽti daturus ẽ:Quod phœbeus possis Cupi
dineusq; dici. Quid cõfert ad æternitatẽ:certe nihil. Cũ nõ multopost ue-
nustas oris:læuisq; cutis sit a pilis deformiq; squalore obsidenda:exq; par-
do iã incipias ursus fieri. Nã (ut Basylius docet) plus obest longe species ꝗ
flosculorꝝ instar:a mane ad uesperũ concidit ꝗ conducat. Aceedat robur:&
mẽbrorꝝ interdiorꝝq; ꝑstãtia:quæ nobis te dicat Eacide similẽ:aut Hecto-
aut Furiũ referat. aut Camiliũ aut eorũ aliquẽ:cuius tanta uis fuit præliis.
Quid hæc uires afferunt uitæ nostræ subsidii:qđ agiles fuimus iuuenes:
Agiliore Simiæ. Celeriores corui atq; damæ:qđ robusti:robustiores ele-
phantes:qđ fortes aĩosi:fortiores aĩosioresq; leones. At quid tandẽ:uel su-
peremus hisce laudibus aĩantia cũcta. quod homines cædimus. carpimus
uincimus:in prædam eorum res uertimus. Istud est:quod uelĩ nos memi-
nisse: uod quidem est ab omni humanitate alienum. Discimus hoc pacto
Martiales fieri. laphytas & centauros imitari gloriam militarem nobis ꝗre
re Quousq; tandem hæc uires:hoc robur:hæc ualẽtia nos comitatur:ꝗ diu
stabilia hæc sunt:nullam profecto solidam habẽt sedem. Nullibi firma di-
ci solent. Nunc intemperies hæc aeris uerbera :ut Aurelius inbiit. nunc in
ordinatus cruciat uiuẽdi modus:ut ait Seneca:Nũc minimꝰ labor:nũc otiũ
nunc cibus inmodestus. nunc libido intemperata:ut Theofrastus dicit:eri

piunt hæc munera: Desint ea incõmoda: nõ est ætatis defutura canices atqꝫ rubiao: qui corrodat quasi teneatas uestes nostra curpora: ut uerbis utar Gregorii. mẽbraqꝫ penitus consumat eneruata: & enodata. ut Ambrosião utar sermone. Prudentia uero: æquitas religio. fides. sanctimonia cæteraqꝫ huiusmodi: neqꝫ his: nec aliis debilitantur importunitatibus: semper durant: assidue sunt meliora: firmiora magis inconcussa. Quamobrẽ mi suauissime fili: ne te prosternas ulli fortunæ impetu ne te subiicias ullis uoluptatũ blandimẽtis. ne te abiicias ulla rerum mũdanarũ desperationẽ. Cur finxit Homerus poeta clarissimus: Clissem in Siculo pelago in Sirenũ cantus iucidisse: ac sese malo nauis alligasse apertis auribus: cæteros autem nautas & uinctos esse uoluisse & obturatis ariculis: nisi quod illaꝝ audentes cãtus sese in pontum proiicere nequiret: Erani autem sirenes mulieres libidinibns deditæ: quæ solebant illinc transeuntes ad oblectationes incestas tractos perdere malum autem ratio erat: cui se uir bonus deuinci: ne se proiicias in uoluptatum pelagus: sed audiat iucunditatem inanẽ illam sciatqꝫ nõ solum a se propulsare ac execrari: sed in aliis: qui suæ sunt commissi uigilie castigare tam acriter & oportune: ut summergi non possint. Omnes ut Terentianum illud declarat procline a labore ad libidinem corruũt: cum Aristotelis arbitrio passus: passio deterreat omnia natura quidem animantia doloremqꝫ fugentur at uoluptas alliciat: & in suam facillime redigat potestatem. Succurunt in ordine mensæ bacchanales illæ. Sardanapeleaqꝫ condimenta conuiuiaqꝫ Neronta: quæ iuueuum mentes cogunt furere suiqꝫ ñ esse compotes. Tu uero abstine mero. Abstine ab iis odoribusqꝫ quos ex arabum deuchunt siluis ex Damasco Cipro: Creta: quibus operosa con sului satiés. & ut Socra es admonui paucis minimisqꝫ naturam esse contentã ede. ut uiuas: nec uiuendum esse tibi ut comedas arbitrare. sed ut discas: ut sapias: ut assidue te uirtutibus exerceas Nec tibi Pithagoricum illud excidai: iuuentibus tam diu tacendum esse: q̃ diu didicerint loqui bene silendo ac audiendo. Tuæ uero modeste quidem exercendo: quæ audiuntur: at demum docendo: quæ audita fuere simul & exercitata. Quid insolentius: ut Plato uoluit: q̃ loqui uelle: ubi sermonis non est ratio: Succurrat autem illud. Agesilai non esse tam indecoram in adolescente uultus turpitudinem: q̃ alicuius motus: aut gestus: incontinentia. Mendaciorum consuetudinẽ ex qua uanitas oritur: quã uoluit. Tullius oblectationẽ esse mentiendi: prohibet omnis philosophorũ scola. His nihil addi posse præceptis duco patẽnis: qbꝰ mea ĩ te admonẽdo caritas exprimat̃: nisi ut sis religiõis amicissimꝰ: fidei obseruãtissimꝰ: ut dei possis: & hoĩm amicissimꝰ existĩari. Quis enĩ q deũ nõ colueri: nõ omni opa ĩdustriaqꝫ sit ueneratꝰ qcq̃ poterit ĩ uita cõseq: uñ uir magnꝰ appelet̃. ĩ quo religio ñ ẽ: ut Crysostomꝰ ĩqt: ĩ eo nihil eẽ pot laude diguũ. at fides q̃ cõtĩet q̃dã ꝓmissoꝝ obŝuatio nisi cõstãtissĩe r

guli seruet more cogit hoiem euanescere:nec iter hoies qcq̄ existimari. Fac igit mi fili:ne qcq̄ ex his ꝑtermittas:neu magis haberi uelis:q̄ eē bonꝰ. Fucatꝰ.n.color & simulata quæqꝫ delabūt. Vera semp bona pmanēt:& uiuos exornāt:& mortuis uitā parāt. Carissimus nobis es:at multo)ut ait Tulliꝰ eris carior:si meos ñ aspnabere moditꝰ. Bene uale. Ex Medio.x.kal.Febru.

Sinonima paternalis.

Ego te ad uirtutem hortor.

Cupio te fieri meliorem.

Amplectare si me audias uirtutem omnem.

Nihilo: mihi magis gratificabere:q̄ si laudi oēm operā adhibebis.

Tūc mihi multo iucūdior fies:cū uidebo te nulli plus q̄ glorie uacar studio

Nihil magis desiderio:q̄ tuæ uirtutis famam.

Fac ut ingenii tui uiuacitaiem.cum omni coniungas laude.

Nil decet te magis mi fili q̄ ut tuis te maioribus reddas nō inferiorem.

Cum omnes debeant se modestissimos exhibere:tū multo tu magis in quē omnem sunt oculi conuersi.

Peto abs te in primis hoc:ut te studiosissimū litterarꝫ efficias.

Si bonis te moribus dedicaris:tam ibcredibili nos afficies uoluptate:ut ad cumulum addi quæat nihil.

Viuum me diutius optabis:ubi te uirtutibus totum dedideris.

Vt sis excellenti laude prædirus omnem exerceo curam.

Tunc me fœlicem existimabo:cum ea te gratia uidebo præstantem quæ te numeret inter claros.

Titulus.xxiiii.

Maternalis familiaris.

c Vpio te mi fili:ad nos redire incolumē. Sed ut id cito fiat:te uæhemētius oro:ut uiuā. Nā sine te uita mihi fit iniucūda. Debes tu quoqꝫ labores mihi meos cōpensare qbus sum diutius ī te pariēdo.educādo.nutriēdoqꝫ defatigata. Quæ aūt ē cōpēsatio mihi uel carior:uel optatior q̄ ut te uideā:audiā amplectar. Pater tuus uir ē.nec eo te aluit dolore ac cura qbus ego sempqꝫ anxia tuæ ualitudīs. Propterea is te destinat studiorū laboribus. Ego te mali uiuū beneqꝫ ualentē apud nos eē:q̄ istic litteratissimū in piculo ualitudinis. Scio qd desit apud exteros filio meo. Vbi mollia:q̄ hic tibi pare sū solita. Vbi ciborꝫ iucūditas:ubi otium:istic laboras(ut aiūt)sp. Quid tibi q̄ris mi fili.nū Herculis Thesei ue labores. Quid tū:ut moriaris:uelut illi iuuenes obierūt.redi ad nos te rogo:nec patrē seuerū audias & crudelē. Ita fac & cito. Beue uale. Ex Mediolano.ix.kal. Februarias.

Maternalis familiarissima.

a Vdio te mi Fili:aliquam diu aduersa ualitudine laborasse nunc autem conualuisse. Me miseram in hūc usqꝫ diē:ea de te nihil mi-

hi significatum est. cura per deum imortalē tuā ualitudinē diligēter si mea non tibi minus est seruāda uita: q̄ tua. Tuus enī interitus sine meo nō ꝓcederet. Scis q̄ te amē anime mi. q̄ cupiā te mihi superstitē ac tuis oībus: si nocet studiū tibi: desere qcquid obest: & te mihi serua sanum & fac ut te cito uideam. Vale. Ex mediolano. yiii. calendas Februarias.

Maternalis Grauis:

s Cio te mi dulcissime fili nō latere nihil usq̄ te matri tuæ carius esse posse. Nō enī ab re fictū a poetis phibēt Cererē tam curiose Persephonē filiā ingrere solitā: cū per uniuersam Sciciliā clamaret ī triuiis. Q đ si de filia tā fuit diligēs mater: qd est cēsendū de filio matrē cogitare. Docet enī Aristoteles: cur filio magis afficiatur: q̄ filiæ genitrix: qm̄ cū ĩualida sit mulier: sese adiuuare: plus cū diligat: a quo plus speret adiuuari. Cū aūt natū non nesciat: patris hæredem fore: qui domū regat: q̄nquidē uir (qui iunior uxore solet esse moriturū etiē cēsef ocius) in eo se totā cōponit: & ab eo sic pendet: ut cū eius incolumitate: suā quoq incolumitatē uidet esse cōiūctā: Ad hæc aūt: ut plato uoluit: nō minus ad ꝓcreandū maternū concurrit semen: q̄ patriū: ut Deucalionē & Pirrham cōiuges admonuisse dicitur Themis: lapides. hoc ē matris ossa post se iacerēt: ut Ouidius post diluuiū ꝓsecutus ē ingens: & maribus nudas ostēdit pirrha puellas: Quid qđ plus sibi ex matre sumūt pignora q̄ ex patre. Nā ab eo ꝓdeūt sola sæminaria: ab hac aūt non originē habēt modo sed fouentur. sed sanguine: carne: spiritu: neruisq cōglobātur. sed educantur in laboribus & ærumnis interdū plurimis: ut Bernardus inquit: Amat eos igit mater plurimū: ut uel in minimis cognosci bestiolis potest & angit eorꝫ causa uæhemētius: ut & illud ē Linis ut gallina suos pullos fouet anxia: miluus ne ꝑmat acrius: & animo absentibus filiis nūq̄ cōqescit: quare comica snīa scriptū est ꝓstare: ut eueniunt hoībus q̄ cōiuges suspicantur: q̄ q̄ matres: cū cōiuges de illarꝫ uoluptate sint zelotipæ: ne cū aliis gaudeāt fœminis: matres uero de discriminibus meticulosæ: ne filiis ulla inciderint aduersa. Nūc me ꝑmūt de te insōnia mi fili: ut illud Virgilianū de Didone mihi accidat: Anna soror q̄ me insōnia terrēt: Nunc ne incideris in itinere in latrones: aut in urbe factiosa in animicicias aut inter disceptandū in rixas & a cōtumeliis: & cōuiciis ad uulnera conueneris: dubito: uereor. timeo discrutior. Scio q̄ magno sis: animo: q̄ alta mēte: q̄q per ætatē forte ꝓuoceris. Ne quem ledas: neu ledaris ab ullo: assidue agito. Ve matri omnium infœlicissime quid esset prius optandum: aut qd potius non optando periculo: egrotationis atq mortis. q̄ ut tibi quicq̄ sinistri. quod auertat summus iupiter. accideret. Viue sic igit apud exteros mi fili. ut te memineris istic solum sine parentibus sine agnatis & cognatis. sine ꝓpinquis esse ullis. ut te manchum iudices. ut tibi semper metuas: ut possis saluus ad me redire. Cura dūtaxat studia quorꝫ te cau a istuc seuerus pa-

ter misit. Cura si potes sine piculo uitæ sin id nequis: uitæ in primis cõsule litteras desere. Satis erit patrimonii. Satis maternæ dotis. Non audis quottidie dei seruos improbare ĩ multis multas litteras: Viue simpliciter ac religiose: deo te quottidie cõmenda. Vtere dei seruorꝝ familiaritate. A conuentibus & scolariũ coetu absis. ualitudinẽ semper cura. Bene uale. ex Mediolano. yii. calendas Februarias. Sinonima Maternalia.

Caue tuæ uitæ mi fili.
Fac per deum ne tuam ualitudinem negligas.
Esto de te fili curiosus.
Succurre anxietati meæ: quam de te capio.
Sum de tua ualitudine semper suspecta.
Nihil plus appeto q̃ semper de te quicq̃ audire.
Te mihi serua mi fili diligenter.
Euitato rixas contumelias & conuitia.
Si sanus ad me redis satis te litterarꝝ hausisse ducam.
Sum assidue de te in ambiguo: ne quid tibi accidat.
Si me uiuam esse uis fac ut tibi omnia pro arbitrio sint meo.
Quod a superis die noctuqꝫ opto. ꝓuiste sp ut omnia tibi bene succedant.
In omni re tua deum aduoca tutorem atqꝫ defensorem.
Inter omnes curas tuas diuinis incumbe monitis.
Audi me fili & cum ualitudine cito ad me regredere.
Tam te doctũ nõ expecto q̃ pater modo bene ualeas & oti⁹ huc reuertaris
Queris qd primũ abs te uelim: n. ut a piculis caueas quid secundum ut ualeas quid tertium ut redeas. Titulus. xxy.

Filialis Familiaris

e T si scio pr̃ optĩe nihil te mihi cõsuluisse. qd̃ ñ sit oraculo Apollis ueri⁹ duxi tñ meaꝝ eẽ ptiũ: ad ea. q̃ scripsisti ñ nihil respõder̃. Accepi oĩs tuas admõitiões eã ĩ sñiam ĩ q̃ ꝑlate sũt Quid enĩ cẽser̃ possũ de me prm ñ ĩtelliger̃ lõge meli⁹. q̃ mihi p ætatẽ liceat. Nõ ab re ĩgt Aristoteles ñ eẽ iuuenẽ moralis disciplinæ auditorẽ idoneũ cũ uiderit iuuctuti rationẽ ad degẽdã uitã aut nullã: aut puã eẽ. sed tua pceptio ñ solũ patissĩa fit mihi uia: ut a uitiis abstineã. sed ad capescẽdã uirtutẽ assidu⁹ sĩul⁹ audiã ut iubes lr̃aꝝ doctores: nec curabo mĩus. ut agesila⁹ ĩstituit. eẽ philosoph⁹ q̃ scire pħiam. Assequor enĩ cõiectura sine moribus lr̃as ꝓdesse paꝝ. plurimũ ãt uel sine lr̃is bonos mores. Si qd ĩterdũ eraui tu familiaritatib⁹ a scribe pessimis. Nã ut apd̃ hieronymũ illd̃ apostoli repit̃ qd̃ ẽ a poeta usurpatũ Greco. Deprauãt bonos mores colloqa mala uãle ex Me. yi. klen. Febas

Filialis Familiarissima.

n On nescio q̃ te cruciet mr̃ pictissĩa qd̃ istĩc absim ĩ urbeqꝫ uerser factiosa. uereris assidue. ne qd ꝙ nolis accidat. laborar̃ ãt me mirũ doles. sed

ne te maceria mr̃.nullo sũ ĩ discrĩe. At neq̧ labor ẽ ull⁹:itcõmilitões studio
rũ ẽẽ:ubi nulla sit:nisi de uirtute disceptatio:sed nec ea cõcertationis instar.
Cõmentamur de rebus honestissimis qq̧ doctus loquit̃:palmã refert hoc
est gloriã apud eos q nos audiunt:spero aũt uos me q̃ primũ rediturũ:at ea
laude cõfirmatũ:q̃ pater optet. Interea tu non uegliges:ad me sæpe de tuo
patrisq̧ statu deq̧ nostrorũ ualitudine quicq̃ ad me scribere. Vale ex medio
lano.v.calendas Februarias. Filialis Grauis.

Vita paucis es cõplexus pater optime:nec pauciora mater est pien
m tissima ꝓsecuta quibus si nũ obtẽperarẽ:ferre⁹ sim:& ut apud Vir-
gilium illud est:aut duris de cautibus ortus:aut inter harcanas ty-
gres enutrit⁹. Ad matris cõsilia(q̃ omnia in mea curãda ualitudĩe:sita sũt)
non multa respondi:ne magis corporis ualitudine q̃ in mentis sanitate q̃-
renda uidear attentus esse:tñ hanc nllo cõficiam dolore:post ĩgenii studia:
doctrinæq̧ ꝓcepta uis mea oĩs ĩ ualitudine sinceritateq̧ mẽbrorũ cõstituet̃
Ad ea uero q̃ cumulatissime sũt abs te scripta:qd respõdeã ald:uisi ꝙ ea sũ
uolũtate ut nihil negligã:qd tu mihi ꝑsuãdũ decreuisti:errãui nũq̧ fateor:pa
tetq̧:qd' apd Terẽtiũ legit̃ ꝓ peccato maxĩo paululũ supplicii satis fuit sed
neq̧ nimia ĩdulgẽtia:ut hieronymus ĩqt me tibi pditũ esse ducas:nec ꝓpte
rea qd aliqñ pepceris uirge filiũ odisti:nã iis sũ parẽtibus ort⁹ ut ab iis ne-
queã ẽẽ degener. Habui te genitorẽ:cui⁹ seiaria sint ĩ me cõiecta natura. ha
beo te ꝓceptorẽ:cuius assistue ĩstitutiõe ñ possim usq̧ errare. Te ducẽ seqr.
Te uexilliferũ audiã tui herebo uestigiis ut uoluptates.ꝓtmitã cupis ãu eas
admisi ut deserã libidĩes iubes an ex mecũ htãt.mirãt̃ certe hic multi ut ĩ tã
tẽeris ãnis sĩ a lasciuie ĩpudicicicia oĩq̧ alien⁹ imũditia:sed nihil mihi eius
mõi mirabile fit.nã ut illd' crisp⁹ recte ĩqt.ubi ĩtẽderis ĩgeniũ ualet nec q-
q̃ tã difficile factũ ẽ(ut Terẽti⁹ ait)qd uolñ facile ñ fiat. Decer̃ dicis(cũ era
re sit hi⁹ ætatis)erubescer̃ uiros grauis.pẽiterq̧ peccati:qd Cato laudabat
Verũ multo ꝓclari⁹ duco nullã subeẽ cãm erubescẽdi.si ñ peccat̃:nihil faci.
li⁹ ait plato q̃ scdm uirtutẽ uiuere.teneo mẽoria qd apd Plutarchũ legi. Pe-
ryãdrũ dixisse corĩthiũ.ĩuẽi.q scdm naturã uiuat:nitiũ fieri difficilimũ. Id-
ego sũ aliqñ ĩ multis uel meorũ studiorũ familiarissimis expt⁹ q cũ ĩ pluteo
solerẽt bõis artib⁹ uacar̃ qetissĩe. Puellarũ a morib⁹ ĩter mille discrimĩa diei
noctisq̧ iactabãt:nec tã crãt pri sedati dolores q̃ cõcurrebãt cõtĩuo plures.
horũ cõ bñ rursus iterũq̧ rimabar uita ac more cõperiebã:plus ẽẽ difficulta
tis ĩ uoluptate:q̃ curarũ laborisq̧ fuerit unq̃ ĩ litteris cõsecuti Ab his didici.
uel ĩ maxĩs negotiis otiosissĩe uiuer̃ uel ĩ meis(q̃s diligo)curis liberĩe nimi
rũ(ut scipio dicer̃ solebat)nũq̃ min⁹ uel sol⁹ sũ.uel otios⁹.q̃ cũ sol⁹ aut otio-
sus. Alloquor eos a qb⁹ tu pater ceteriq̧ didicerũt omnes bõi. Cum his de
uita mihi tenenda commentor. Hi mihi ante oculos & illos ponunt: quos
ut pestiferam euitem lucem qui claris maioribus degenerarunt Cicerone

ac Hortensio. & illos: qui clariores atauis uirtute facti sunt. quos imitor. inter hos pceptores philosophos & pientiss imos tu quoq; multa differis elegantissime pater: quibus pro uita uirili studiosius parebo. Vale ex mediono. iiii. calendas Februarias

Sinonima Filialia.

Parebo tibi pater q̃tum in me erit.
Nihil ex iis negligam quæ iusisti mater.
Quod uos mihi parentes præcepistis: omne exequar nixu.
Præcepta tua tam mihi sunt o pater iucunda: caraque: q̃ quodmaxime.
Iubere uos modo parentes ero erga uos obsequiosissimus.
Ea parebo tibi pater mente: ut cognoscas q̃ te amem.
Quid poteris edicere mihi pater: quod non teneam.
Pluris tuam admonitionem facio pater: q̃ quicquid muneris in me quisq̃ uel maximus princeps conferret.
Es mihi genitor alter in terris deus.
In mente semper habeo fidissima quæ mihi præcipis.
Tam unq̃ a tuis de me diuertam institutis: q̃ a deo diuertere potest pietas:
Non philosophum te solum in hisce monitionibns uideor audire mi pater: sed numen quasi quoddam cælitus ad me missum.
Cumulatissime dixisti multa mi pater: ex media quidē ablata philosophia
Tantum me satisfacere mihi posse rear: q̃tum præceptis institutisq; de me tui: o pater satis fecero:

Titulus. xxvi.

Seruilis familiaris.

m Eum officium omne in obtēperando seruiendoq; situm esse dbere satis iam dudũ intellexi. Nec iccirco tuas imperatorias expectaui litteras. ut nõ fuerim ultro litteris occursurus: si peruenire fas fuisset. At cũ tuum sit iubere: scireq; quid iubeas. ut demosthenes dixit: meum autem arcana principis non inquirere. at cũ iuberet: nusq̃ refragari: tacui: expectaui q; diem designanda: interq; tenendũ: Nunc pcepisti: ad diē cõstitutã essemus in castris: dieq; cõstituisti: pdam es pollicitus: animãdoq; ad arma (ut ita dixerim) allexisti mẽtes nostras. Pro me duxi respondẽdũ me tã esse tuum: ut si uitã centies in rebus ãmiserim tuis. nihil me censeam meũ amisisse. Nã si me seruũ habes: si me ales si me tueris. ĩstatuq; auges: quid est meũ illud quod abs te nõ habeã: tibi non debeam: Satis est mihi pdæ: satis muneris: satis gloriæ: si rem egero tibi non ingratam: q te semper nos omnes tã gratũ bñficiũq; præstitisti. Bene uale. ex mediolão. iii. calen: Fabruarias.

Seruilis familiarissima.

q Vod meã laudes fidē ac taciturnitatē mi here: tuã hũanitatē decet: nõ q̃rit mea fuitus: q̃ (ut Terentianũ illud est) mihi apud te semp fuit: & iusta & clemens. Accepi semper ab s te plura q̃ sim meritus.

quod tuæ munificentiæ fuit officiũ:nõ officii mei donũ. At quod præcipi as ac iubeas:ut sim tuis in rebus(quæ hic agunt̃)q̃ cautissimus: atq; unice diligens.fiet:nihil ab me obmittet̃ quod mea℞ sit uiriũ. Tu modo uide ut istinc oĩa huc concurrãt ad rem efficiendã:ut pro filio non desinit libri nec amictus. Prædiis adhibe curã:reditusq; fructuum ad te referam. Vale. Ex Mediolano pridie kalendas Februarias.

Seruilis Grauis.

i N oĩ mea uiuendi cupiditate præcipuũ a superis mihi munus hoc semp supplicaui:ut scirẽ possẽq; sine fraude ac dolis hero sic obedire.ut fidelẽ me posset seruũ illum appellare:cui gratulat̃ uerbis christianis dominus:quod sup pauca fuerit fidelis:ꝓmittitq; sup multa se illum cõstituturũ:nec eius unq̃ similẽ dicere:ad quẽ serue neq̃ inqt Saluator. Quoniã eũ conseruo℞ misertũ nõ esset:& quẽ iussit in tenebras uinctum cõiici. Quid.n.sunt ĩ hoc hoĩes orbe nisi q̃sq; suã norit teneatq; mensuram: & ut apud Horatiũ legit̃:sorte sua cõtentus q̃sq; uiuat:nec Ephiabos: nec iugũ caballus optet: Terẽtius ipse fuisse legit̃ Lucani Terẽtii seruus:a quo qa & fidelis foret:& ingenio nõ tardiore:ꝑceptoribus litterariis cõmẽdat⁹ heri diligẽtia liberalitateq; magnũ euasit in uirũ:atq; clarũ. At Esopus pariter seruus fuit. Quid de Ciceronis Scipionũq; seruis:q qdẽ oẽs liberaliter educati nõ uernarũ nõ Atriẽsium locis educati sunt:sed ꝓ filiis. Hãc ego munificentiã abs te cõsecutus sum here mi optime:ut iam æque ac libertus possim agere.negociari:ꝓprias habere.fortunas:nec iuris seueritati subiectus tibi quærã:quæ laboribus nãciscor meis:qd possim iussu efficere:quod nõ debeã. Sũt q putãt indignũ:sibi a dominis officia cõmemori:ut Sosias inqt ille. Istec cõmemoratio q̃si exprobratio est ĩmemoris erga me beneficii: malũ certe hoĩum genus:cũ sine hac ego memoria nolim uiuus esse. Quid.n. me minus ingratũ iis:q de me sunt optĩe meriti:ut Ambrosius admonet: esse faciet:q̃ si habeã in memoria semp illius in me beneficia. Tunc & meã ante oculos cõditionẽ habeo:nec me fugit.qs essem prius quẽ herus me tot affecisset muneribus. Tolero si qd durius uidet̃ ĩ uita. Dño maiores ago(& si possum)refero gratias:si qd cõtingit melius:idipsum ab Homero didici cũ tu me ab ineuntibus ãnis:here mi optĩe ĩbui bonis artibus latine Græcecq; curasti:ut is optimus merear dici seruus:q seruit officiose ac spõte. Nõ ego igit̃ coactus ad ea ꝓuocor q̃ tu iubes sed ultro & cũ aliquẽ adiicis stimulũ:æquo spõte currẽti chalcar adiũgis. Nihil est tã aspe℞:du℞ & cũ piculo: quod mihi leuissimũ esse nõ uideat̃:mõ ꝑte faciã. Hæc.n.ossa:hi nerui:hic sanguis:hic spiritus:hæc demũ oĩa:qbus uegetor.alor.uiuo sentio.sapioq; fortasse(aut nõ oĩno insipio)tua sunt oĩa tibi dedita:tibi dedicata:seruique obligatione deuincta & obnoxia. Tuũ est ĩperando munus. Ab me attinet audire tm̃:q̃ iusseris:at cõtinuo quod in me fuerit:exequi:& ut illo utar Vir

gilia no:tuus ē mi dn̄e ꝗ optas. explorare labor: mihi iussa capescere fas est. Tu me pascis. Tu me uiuū tueris. A te mea pēdet salus tuæ uoluptatis tuæ uitæ. Tuæ laudis par est mea. Si tu bene: ualeo qdē bn̄. Vbi angeris & maceraris: & affligeris oīs tuus uel luctus uel mœror: uel gemitꝰ ad me attinet. In q̄ tu fatorꝝ sede uersaris: ea ē cōmunissima mihi: Quid ſuo cū dn̄o. quid hoī cū deo. Nā tu quoq; meus es in terris deus. Te īstar adoro nūinis. Neq; te magis iratū metuo: q̄ Iouis fulmen: nec magis placatū lætor: q̄ cū oēs superos fautores mihi duco. Accepi aūt cōditionē p litteras abs te missam ea frōte: q̄ Domitianus legit̄ spectasse Thymelē derisorēq; latinū: apud Martialē: apud Iuppiter a Marone fert̄ subrisisse ueneri: quo uultu serenat tēpestates: q̄ q̄ satis est īpar similitudo. Ad ea q̄ mādasti: sic me accingā: ut ītelligas: nihil me facere pluris: quā si pareo tuis de me īstitutis. Nūq̄ īuenies meminꝰ uel ꝑnū uel ꝓmptū ī rē tuā: q̄ cū ago meā ꝓpriā. Quod me āt admones: a tuo caueā filio: ne qd deterat tibi de re tua: domi sū. Nō me fallet: nec alliciet in s̄niam suā: ubi tecū nō senserit. Frustra laborabit: uel pollicitando uel terrēdo quod dicis. Nec. n. factus sū puer q nucibus inducar: nec auis: q̄ terreat. Bene uale. Ex Mediolano kalendis Februariis.

Sinonima seruilia.

Parebo tibi per libenter.
Vt iussisti faciam here.
Nihil ex iis præcepisti prætermittam.
Ero in obediendo & nunc & semper paratissimus.
Habes seruū in te me domine fidelissimum.
Quæ tua causa cōmittitur mihi: eam abs te geri censeto.
Tam tibi debeo here mi; ut assidue in soluendo uersatus tuis de me meritis nequeam satisfacere.
Nulla res iucundior mihi esse pōt: q̄ si tibi obsequor ut cupis.
Modo tibi seruiam lætus sum.
Nō mutē meā cū ullo primate conditionē dū tibi rem gratā efficiā.
qd eē mihi ualet ī uita iucūdiꝰ: q̄ si mea cū īdustria gratificor dn̄o tibi meo.
Fac quod malis de me periculum: inuenies seruum nullū unq̄ fuisse sui heri obseruantiorem: q̄ eo sum tuus.
Abhorreo ab oī seruorꝝ ignauia: cū re tua studeo fidei ac uigilantiæ.
Nihil esse duco magis meum q̄ si tibi obedio.
In hoc est mea oīs deposita uiuendi ratio: ut q tuus sum abs te pendeam & fide sim erga te diligētissima.

Titulus. xxvii.

Clientalis familiaris.

s I uelim (ut in tuā clientelā traducus sum) meis in te officiis satisfacere: nec ingenio satis nihil sit hoc exilli: nec oratione hac ieiuna nec uiribus huius corpusculi māchis. Nā (ut Cicero perpulchre docet) seruorū

loco successerũt apud priscos cliẽtes in patronos:nec iniuria. Quod.n. est officiũ dominorꝝ in seruos:idẽ & multo qdẽ maius patronorꝝ in cliẽtes extat. Debẽt cliẽtibus. Patroni tutelã.defensionẽ:auctoritatẽ.gratiã(ut Plato cõstituit)quod prius apud lacædemonios instituerat Licurgus. debẽt deniq; cibũ si clientes nõ habeãt. Quãobrem iure optimo Iuuenalis sue tempestatis patronos improbat dicens. Vestibulis abeunt ueteres fessiq; clientes: uotaq; deponũt:q̃q̃ longissima cenæ. Quare cũ tuus iamdudũ sim cliens: te nũc patronũ oro primũ:ut mihi crebro iubeas:nõ secus:ac seruo:mox ut rem meã(de qua sæpius ad te scripsi tuearis:adiuues.dirigas.nihil omittas quod ad defensionẽ attineat causæ: Quod & scio te penitus:uel me reticente euraturũ magnitudini tamen tuorꝝ occurri negociorꝝ:ne quando minora maioribus cedãt. Scds:q̃ me coquat res ipsa.q̃q; me curiosum oporteat eẽ Aene Valc. Ex Mediolano.iiii. Nonas Februarii.

Clientalis familiarissima.

e Go tuus sũ cliens:tu patronns es meus. Nihil meũ est qđ ad te nõ ptineat. Agĩt ut ñ nescis istic mea cã de iis pdiis:q̃ iure posco hereditario. Exerce p ingenii tui doctrinæq; pstãtia quod uoluere iuriscõsulti patronatus ius esse. Vt.n.creatus abs te censeo qñ me in clientelã apmisisti:sic mihi nõ cõsiliũ debes solũ:sed fauorẽ ac auxiliũ. Fac ut oẽa ĩtelligãt q; eũ te mihi pstitisti:quẽ solitus es hactenus reliquis pstare cliẽtibus. Nulli enĩ cedo beniuolẽtia in te singulari:ac incõcussa fide. Sunt alii fortasse tibi cliẽtes ditiores meliores corpore:nobiliores genere.at nullus amãtior. Ex Mediolano tertio nonas Februarias.

Clientalis Grauis.

c Vm cliẽtes haberet Siculos Cicero:dicebat se ñ minore. Si canos se q fauore debere q̃ romãos:cũ cliẽtelæ iter pria potissimaq; fortũæ bona solerẽt nũerari. Alchbiades ãt ille tãtus uir:& ĩpator:ñ existĩa uit cõtra legẽ fieri:si cũ ĩpio cliẽtes Focaces tuerẽt. At Mylciades ĩ Lemnũ: lesbũq; idẽ factitasse phibẽt. Quis.n.uir bon⁹ ñ amet cliẽtes: quos uidet ĩ se paratos ñ minus q̃ filios. Quid si filii nõnũq̃ deserũt ea tẽpestate pẽs:q̃ deberẽt ĩ eos eẽ pictiores & caritatis pleniores.at cliẽtes ĩucti sũt nũq̃ patronos dereliqsse: Quare iã trito dicũt:illđ Aschlepiadeũ:filiũ da mihi bonũ: seruũq; fidelẽ:cliẽtẽ semp ego reddã optimũ. Itaq; cũ Rome ĩucti fuerĩt fui mali sediciosi factiosi:a cliẽtib⁹ ẽ adiuta respu. Societati sũma debẽt fides: multo cliẽtelæ maior. Nã ad tps ĩterdũ socii:ppetui sunt cliẽtes. Socios nõ nũq̃ eos iũgim⁹:q hostes aliqñ fuerint.ut & apud Græcos:& apud latinos legimus plurimos. At cliẽtes nũq̃ asciuim⁹ nobis:nisi quorꝝ & cognita fuisset ergo nos bñiuolẽtia.fides ac deuotio:& quos ĩtellexerimus nostrũ assidue studiosos. Itaq; cũ mea iamdudũ familia sit omnis in cliẽtelam traducta tuæ domus:ut a uestra & salute & fortuna . pendeat & salus & fortuna nostra quod primum est : cupimus ut exerceas in nobis iuspatronatus

iubeasq; uel maxia cuncta qbus nostras intelligas ptes exerceri posse. ut intelligas: q̃ & tui simus. & cupiamus in rebus tuis operã nostrã exhibere. Deinde uero cũ mea istic agat̃ nõ mediocris causa: sed qua nõ parũ angor atq; affligor cupio ut patronus es ita me sic adiuues & tueatis nõ me latet q̃ ualeas apud principẽ istũ: & auctoritate & gratia qualisq; soleas in amicorum esse causis. Præterea quod debes clientẽ patronus adiuuare. Fac supra q̃ debes. quod potes. nec primittas me fraudari cuiusq̃ nequicia. Malus est: cum quo agit̃ mea cã. sed longe peior est prætor urbanus. qui pecunia corrupt⁹ nõ aduocati minus officio fungitur q̃ arbitri. Rem habes. eã adiuua. Vale Ex Mediolano pridie Nonas Februarias.

Sinonima Clientalia.

Adiuua me clientelem patrone tuum.
Debes mihi patrocinium. qui tuus sum cliens.
Omnis clientela in tui est patroni manu:
Quis meã suscipiat causam: nisi tu patronus:
Abs te pendet mei clientis spes omnis.
Patronatus officium abs te postulo.
Faciens rem patrono dignissimã. si me clientẽ nõ deseres:
Quid potest ab ullo certius & officiosius sperati: q̃ ab eo qui patronus est ut tu meus officium clientelæ debitum.
Oĩs mea spes in te sita manet. q clienti mihi patrocinium debes:
Nequeo mihi hac in cã desperare: cum sis mihi patronus.
Tu solun metum hac in re totum adimis. cuius sum cliens.
Quid potest a tanto patrono quantus es contingere mihi nõ optato.
Facies tu certo scio in me quod patronum decet in clientem.
Hoc abs te postulo: ne te patronũ esse meum sis oblitus.
Quæso ut solita in cæteros: sis etiam in me clientem diligẽtia.
Cũ exercueris curã in hac re tuam oẽm: eris in cliẽtem officio functus.
Cõmendo me clientẽ fidelissimũ tibi patrono diligẽtissimo.

Titulus. xxviii.

Disciplinalis Familiaris.

i Amdudũ pceptor mi doctissime cupiebã te corã aasfri: & ut illud est Maronis Veras audire & reddere uoces. At posteaq̃ id nõdũ per locorũ interualla potui conseq: p litteras psequar: nec longiorẽ tpis inter capedinẽ: in hãc sitim extinguendã admittã. Sunt q dicant: nõ esse latine dictũ perpetuitatẽ cum Cicero utatur hoc in officiis uocabulo neq; probent a causidicis nullitatem dici processus: cum tamen nullã esse rem. iuriscõsulti uetustissimi dixerint. Quid hic sentias expecto. Genitorem. genitricem: natũ gnatãq; nõ dicendũ affirmãt alii: sed patrem matrẽ: filium: ac filiam. Alii uero nõ esse minimorũ titulos ut dicant̃ egregii: aut singulares.

Alii uæhementius improbãt:si qs famosus aut gloriosus appellet̃. Quæ aũt coniunctionẽ:nõ nisi breuitate punctorũ scribi posse latine asserũt atq; relationẽ expresse. Idẽtidem q̃ & quod differenter a relationibus: & cũ con iunctionem a præpositiõe & pleraq; talia. Ego tuæ imitationis cupidissimus:a cuius scola(tanq̃ a platonica pendeo)tuã in his singulis sñiam expe cto. Malo enim errare tecum)ut Attici dicebãt cum Platone q̃ cum reliquis bene sentire. Vale Ex Mediolano Nonis Februariis.

Disciplinalis familiarissima.

q Vaero abs te præceptor humanissime:ut Gazophilatium ex prĩas quo differat a Thesauro:an idẽ sit. Quis proprie Architriclinus cẽ seatur:quis Choraules. Habemus.n.quosdã hodiernos interpræ tes rerum & linguarũ pariter ignaros. Quod ei sit urbi nomen:in qua cor pus & reliquæ Diui francisci seruanť. A qbus fuerint Mediolanũ.& Bergo mũ:urbes cõditæ. Quæ sit differentia:inter intra & in. Quæ sint proprie uoces latinæ dictæ rhanarũ:equorũ.asinorũ bouũ cæterorũq; hmõi. Hæc si declaraueris afficies me uoluptate ĩcredibili. Tu iube ac me ama. Ex Mediolano.viii. Idus Februarii.

Disciplinalis Grauis.

u T illo utar Iuuenalis qui præceptorẽ loco uoluere parentis esse: uiri fuerũt nõ pietate minus gratitudineq; singulari:q̃ innata quadã de litteris bene sentiendi cupiditate.ac assidue quæ didicissent:memoria repetendi. Vt.n.a patribus sumus:sic a præceptoribus bene sumus. Ab iis uiuimus:ab his aũt bene uiuimus. Quid si bñ simul & beate. Quid enim(ut Aurelio placet)aliud est bene:ac beat euiuere:q̃ illa & discere: & te nere:qbus æternitas gloriæ cõparatur At a qbus aliis has emunt mercimo nias uiri:q̃ a præceptoribus. Ab his discimus nõ loqui solum:quo a mutis differimus animãtibus ac brutis:sed eloqui:quo nos Cicero cæteris homi nibus nos docet antecellere. A prisciano grãmaticem. Beda. Phoca Capro Marcello. Varroneq;:ab Hermagora. Hermogene: Eschine lysia. Demoste ne. Aristotele. Isocrate. Cicerone. Cathoneq; rhetoricen accipimus:ab Or pheo Musæo. Hesiodo. Homero Pindaro. Aristophane. Euripide. Sopho cle. Marone. Ouidio. Horatioq; poeticam:ab Herodoto. Thucidide. Poly bio. Plutarcho. Liuio Salustioq; historicã a Seneca. Quintilianoq; declamandi modũ:& ab aliis singulis singula nostris moribus uitæq; necessaria cũ qbus ne dũ cogitemus oĩa modestissime dicamusq; politissime ac plurimũ elimate:uerũ etiã faciamus cõsulto.æque.sancte.pie religiose qbus uirtutũ gradibus hinc nobis ab inferioribus ad supiora paramus ascensum: & cũ in terra corpora uiuant:in cælo mẽtes pascanť. Nũc igiť:cũ te absentem aĩo speculor:atq; nũ secus:ac præsentẽ in tucor:nõ aliũ uidere uideor:q̃ cũ a quo ex nihilo factus sim aliqs. Tu me nõ minus bonos docuisti mores:q̃

bonas artes. nec minus (ut admonuit Lactantius Curasti: ut saperem: q̄ ut scirē: Ad te redeo: cū qcq̄ ambigo: a quo utpote peritissimo quærā & uerborum rationes & rerꝫ. Quædam de uerbis dubitamus: melius nec ac latini⁹ quarto calendas: an quartū calendas dictum sit. Quid proprie sit eiulatus: quid gemitus: quid singultus qd plāctus. Quæ inter recreare. consolari. leuare. ac reficere sit differentia. Quædā de rebus ipsis. Nū epicuri sententia sit nullo pacto de uoluptate tolerabilis: cū & a Cicerone tātopere dānetur: & ab iis omnibus qui Ciceronem secuti sūt. Quædam de nominibus. Nū recte scriptum sit in officiis Aristotelem & Isocratē: quorꝫ uterqꝫ suo studio delectatus cōtempsit alterꝫ. Quædā de historia. Nū Dido potuerit Eneam amare. Sin id minus: qd hoc exponat figmenti. Quædā de poetica: fuerint ne qui ante Homerꝫ & Hesiodū scripserit cum Philon id iudeus negare uideatur. Hæc discipulus a doctore postulo Tu responde: ac Vale. Ex Mediolano. vii. Idus Februarii.

Sinonima disciplina.

Doce me mi præceptor.
Ne sis in me docendo difficilis:
Adhibe in me instruendo diligentiam.
Fac ut non graue sit: discipulum admonere.
Præceptis elegantiæ tuæ discipulum imbue.
Nulla me maiore affeceris uoluptate: q̄ si sis in me docendo assiduus.
Ero incredibili abs te munere donatus si me doces.
Quid potes in me conferre præstantius: q̄ eruditionem.
Tu plane me beabis: cum docueris egregii quippiam.
Quotiens in me defatigabere: totiens tibi plus debeo: q̄ si me omni thesauro feceris q̄ ditissimum.
Est ne quicq̄ abs te mihi dono dandum: quo te munificentiorem exhibeas q̄ si præceptis me bonarum artium institueris.
Adhibe in præceptis erga me curā: si uis me tibi ppetuo deuinctissimū eē.
Cum te rogo, plurima: ne sis in me docendo durus.
Ego te quando me doces assidue: numinis instar colo.
Te supplico per īmortalem deū: respondeas ad hæc quæ sæpe quero.
Facit doctrina tua ut nō sim negligēs ī q̄rendo semp quicq̄ ambigui.

Titulus. xxix.

Doctrinalis familiaris.

q Vod me ames: equum est. Amaris enim ab me supra modum. Sed ne prolixitate uerborum tempus terram: cum sententiarum potius opificem: q̄ uerborum sapientem esse decere. doceat Augustinus ad ea summatim respondebo: quæ postulasti. Perpetuitate utuntur: uel obseruatores latinæ linguæ in iis: quæ ad philosophiā attinent: si quidē cōmodio

re uocabulo ea sententia nequit exprimi. Vt enim ab æterno formatur æternitas: sic a perpetuo perpetuitas. At cũ liceat oratorem amplius loqui: utendum est consuetis immortalitate æternitate. Sempiternitas & perpetuitas a philosophica sunt: necnon & hinc procedentia uerba perpeturare sempiternare. At si apud poetas reperiantur: quibus carminis: est difficultas: tolleratur: ut & apud eos genitor: & natus: & apud comicos gnatus. Refert enĩ & inter ipsos poetas: heroice ne quisq; scripserit: an elegiace: an satyrice: an bucolice: cum hæ carminum diuersitates uaria soleant admittere uocabula Satyrus caballum dicit: non heroicus: at sonipedẽ. Vt apud Maronem. Stat sonipes & fræna ferox spumantia mandit: at carnipedem quem satyrus monychus: ut Iuuẽalis: aut q̃tas iaculetur monychus hornos. Nullitatis dictio bona est. Egregium uocat Tullius cæsarem nec potest præstantior quisquã dici: q̃ egregius: modo titulus adiiciatur artis: ut egregius uocetur philosophus. aut orator. aut princeps: Singularis eandem habet rationem: dũ ne uulgi more addatur superlatio: quæ stare non potest cum plusq̃ singularem dicere ualeamus nullum: cum ex pluribus singillatim uisis delectus hic un⁹ sit: ut Tullius uix singulis ætatibus singulos inquit tollerabiles oratores extitisse. Breuiationes autem ac punctuationes nouiores inuenere: non prisci. Omnia possunt latinissime plana scribi. nec errabitur modo quæ relatio diphtongetur coniunctio uero minime. Cum autem a cum nihilo differt nisi quadam nouorum quorũdam superstitione: qui (ut Tullius ĩ græcos ait) ne parum multa scisse uiderentur ea interdum conquæsierunt quæ nihil ad artem attinebãt. uel inanis arrogantiæ causa uel spe lucri: uel ut ars difficilior cognitu uideretur. Hæc habes. Ego tuus sum audenter eiusmodi pete. Ex Mediolano. vi. Idus Februarii.

Doctrinalis familiarissima.

g Azophilatium mi fili (uõ secus. n. ac filium te diligo) agaza uocabulo Persico quod censum significat: & pgylago unde phylace: hoc est serno & custodio cõpositũ: custodiã declarat hodie ecclesiastici q dẽ census. At apud ueteres gaza p oĩ capit̃ censu: ut apud Maronẽ Arma uirum tabulæ: & troia gaza per undas. Architriclinus ab archon: idest dñs & triclĩos hoc est aula: dominus dicit̃ aulæ: quæ nos perfectũ uocamus hospitio. Choraules aũt chori dicit̃ ductor. De diui francisci urbe: axem rñdeo: cuias. & propertius fuit Mediolanũ & Bergomũ Suidas docet a Gallis ædificata. Intra ueteres dicebant ultra uls. citra: cis. Tra uero ad Euphoniam est additum ut Gellius docet. Rhanæ cohaxant: equi hinniunt: Asini rudiunt Boues mugiunt. Ex Mediolano. v. Idus Februarii.

Doctrinalis Grauis.

m Vlta breui complexus es mi fili: quando me patrem appellas: nec immerito quibus & ingenii tui fecunditatẽ expressisti: & studiorũ

assiduitatem & tuā in me pietatē. Lætatus sum mirifice qui tantū peperim fructum tam suauē: tam nectarē. Quod ad rem attinet quartū calendas sine præpositione nō inuenit latine dictū: ut Cicero ad Tertiū calendas hoc studebā & de eo intelligit: quod futurꝝ & paratū describit tempus. At quarto calendas de præsenti iam tpe scribitur: ut idē Tullius: hæc scripsi Idibus mane. Eiulatus est sic a muliebri uoce tractū: uel a molli uiro cū in funere fit clamosa lamentatio: ut in bestiis plerisq; pariter a uoce originem capit uerbum: ut ululatus in lupis latratus in canibus cuculatus in cuculis. Gemitus est qui uel uiros decet quodā admixtus in funeribus moderamine. singult⁹ mutatione litterarū ab ingultiendo eiulatu dictus est: ubi præ pudore non emittitur clamor. Planctus muliebris ille clamor est cum lachrymis in mœrore. Nam mœror est egritudo flebilis de eius morte: qui nobis carus fuerit: ut Ciceroni placet. Leuare est dolorē suadendo leuiorē efficere. At recreare: ac reficere non solū est facere leuiorem sed persuadendo in primā reducere mentem. Consolari autem est: spe proposita maioris uoluptatis ægritudinem de mente delere: ut apud Virgilium Venus se dicit solari se solitā casus troianos spe promissorum iouis. Epicurus (mea quidem sententia) uir fuit doctissimus: & haud qualem improbant multi cum Cicerone. Posuit summum bonum in uoluptate. Quid aliud est beatitudo: q̄ indelebilis uoluptas. Quid apud nos paradisus: q̄ uoluptatis locus: si Cyrechaici constituerunt summū hoc bonum in indolentia: nōne melius Epicurus in uoluptate: cum uirtus in operatione perfecta (teste Aristotele) sit cum delectatione. Quid uera Christiana fides nobis pollicetur inquiens: Gaudete & exultate: quoniam merces uestra copiosa est in celis. Vir qui post obitum nihil censeret permansurum non triuisset in scribendo tempus: ut ille: qui quadrigenta septuagintaquattuor librorum ædidit uolumina futuræ gloriæ īmortalitatisq; studiosissimus. De Aristotele intelligitur & Xenocrate: quorum uterq; suo studio delectatus est. Dido statuit Carthaginem annoss circiter triginta prius q̄ fuerit urbs Romana condita ab æneæ successorib⁹ annos quadringentos aut paulominus: post interitū æneæ. Figmentū illd omne apud Virgiliū ꝑ ænea Romā significat pro Didone Carthaginē q̄ nouitate ac similitudine delectata. qđ profugi Troes cōdiderint urbē ut & Dido profuga: primū & dona misit: & cū Romanis maximā cōtraxit beniuolentiam. Mox q̄a Romani amplificare cupiebāt imperiū: a pœnis recesserūt: quare Carthaginenses sibi mortē asciuerūt: tripliciq; uulnere sunt cōfossi. hoc est triplici bello punico eneruati. Ante Homeꝝ & Hesiodum scripsit Orpheus qui audierat Linum Thebanum: qui quidem Linus Cadmū Agenoris habuerat præceptorem. At multo antea perhibentur scripsisse poetica: & apud Egyptios uulcanus & pleriq; profetæ: & belli Troiani temporibus sibylla. Nunc ad ea respondi singula: quæ petieras. Cæterum est

ut perseueres: nec te unquam querere pudeat: que nescis: cum multo nescire sit turpius. Ex Mediolano. v. Idus Fabruarii.

Sinonima doctrinalia.

Ita fac mi fili semper roga.
Vt multa discas: quærenda sunt plurima.
Nihil est tibi temporis terendum: ut discas assidue.
Si percunctaris præceptorem semper: nunq̃ te pœnitebit.
Fies summopere doctus: si semper quæris.
Efficere peritissimus si studebis: & quæ non intelligis: postulabis.
Si nescis fœdum est: si quæris pulchrum.
Quid magis discipulum decet: q̃ aliquid assidue quærere:
Nihil magis est discipulo proprium: quam ut quærat a doctore aliquid assidue.
Si fabri simus fabricando: multo magis docti rogando ac exercendo.
Magnns eris in litteris si semper aliquid audis.
Non ut te scire putes (fies doctior) sed ut assidue aliquid discas.
Ne te pudeat scire uelle quæ nescis.
Illos non audias quos pudet magistros audire: cum maioris natu sunt.
Ab illis qui uel senes audiebant bonarum artium præceptores: exemplum tibi uendica.
Nihil in homine ignorantia turpius est: sed turpissimum pertinacia.
Debes semper uidere multa: & quæ non tenes sciscitari.
Haud difficilis in quærendo sis: ubi doctorem facilem habes.

Titulus. xxx.

Munificalis Familiaris.

m Vnificentia illam esse uirtutem Aristoteles docet: quæ maiores ac plures sibi uendicat amicicias. Conciliantur enim munificis populorum animi: fiuntq; in eos omnia hominum genera deditissima. Id ego consideras sæpe in eos me præsertim esse debere me munificũm duco qui uiri sunt & docti & boni: qui merentur umnem munifentiam. Ex eorum enim memoria: nuuq̃ excidunt munera: & a nobis factũ est opus quod semper laudaturi sunt: q̃ recti quippiam sentiunt: Scio quantus sis: q̃q; doctus q̃q; multo merearis piura: q̃ tibi dono de. Cuperem posse tanta ministrare tibi: q̃ta me cogeret in credibilis tua uirtus. Sed ubi uoluntati non satis fiet: facultatem admittes & æqua mente feres: paruam hanc esse largitionẽ meam: q̃ fortunæ debilitas tenuiorem fecit. Vale Ex Mediolano. iiii. Idus Februarii.

Munificalis Familiarissima.

c O contentus sic munusculo: quod ad te dedi: nec eius paruitatẽ exiguitati uoluntatis: at facultatis ascribe: Sum enim ea in te heniuo-

lentia:ut nihil ad tē dare tm̄ me posse uideā:cui nō sint assidue defutura q̄ plurima. Mereri autem maxima te quæq; nō nescio. in quo tam diuina potius q̄ humana sit uirtus. Accipe q̄ familiarissime quod in me fuit:& cuius rem minimā animi magnitudo maximā faciat: Nō quæ data sint animaduerte: sed qui dederit. Bene uale. Ex Mediolano. iii. Idus Februarii.

Munificalis Grauis.

t Hophrastus largitionē inquit. fundū nō habere. Qui dat enim (ut Aristoteles docet) si liberalis & haberi uult:& esse: sciat liberalitatē a dando dictā esse. Nā philotimia uocat apud Græcos qppe quæ amicos honoret: uel amet honorare. Quod si Platone teste honoram⁹ aliquē in uirtutis testimoniū manifestoe ōstat huiusmodi honores munerib⁹ ab iis esse implēdos: a qbus in primis solent: ut ab habentibus facultates: expectari. Principes enī: ut ditiores sunt reliqs: sic & fortunas habent: qs donēt ꝓpensiores. Quare ne sua largitio fundū habeat recte admonet Theophrastus ut nihil in principe turpius: q̄ aurū uel cumulare uel cupere: ita ꝓclarissimū in iis est: ut multa donēt. Arati. Sitionii laudatū est illud in suos cines munificentiæ genus & Cæsaris in ærario per populum partiendo: & Ciry: qui liberalissimus fuit in largiendo magnificentia: qd de nobis dicturos eē multos opinemur: si cū admodū pauca paruaq; possim⁹ ut multa donemus & magna. Nolim ab aliis rapere: ut aliis dunem: ut illud improbat Tullius. Sed malim debere semper plurima: ut habeā unde multo elargiar plura Quam me delectat rēspōsum illud Curii. Nolle romanos aurū habentibus imperare uelle. Quā eo fabricii lætor: cū a Samnitib⁹ aurū uoluit dicens indigne sibi uisum fieri: si ab illis ea caperet: quibus eis usus esset cū ipse nesciret uti. Qua sumus uirtute simillimi sup̄is alia magis: q̄ liberalitate: Quid autē in principe fœdius: q̄ si tesaurum augeat instar Crœsi Lydie regis. aut Madæ: aut Phinei: qei thesaurū magnitudo plurimū obfuit: Ego dono & libenter & sæpe & illis iu primis: qui mererentur cum uirtute meq; ad donandū inuitat. Accipe quod minimū ad te dedi nec rei tenuitatē potius: q̄ uoluntatem specta. Si enim ad ea: quæ te decent:& quæ tuæ debentur laudi: hæc conferas: nihil acceperis: munus corruat Si meā metiris facultatē: supplebit uoluntas: quod defuit largitati. Ad hæc autē neqn̄ mea negligas: te hortor aliqn̄ ad me scribas nō nihil: ut intelligas: q̄to ab me plura sis habiturus: q̄ ab illis q me multo sunt ditiores: maioresq; principes. Cognosces Platonicū illud. non in iperio: sed in mēte cōsistere principatū. Audio & tibi filios esse. Filiæ si nubent eis institui dotē. Filios quot ad me dederis curabo apd me q̄ liberalissime: nō æducari solū: sed erudiri ut meā erga te: tuosq; omnis cognoscas beniuolētiā. Si qd est aūt: aut nūc: aut deinceps quod aliud ab me postules. fac ut sciam. Nihil es a me frustra petitur⁹ Vale. Ex Mediolano pridie Idus Februarii.

Sinonima Munificalia.

Accipe munusculum ea mente:qua dedi.
Paruitatem muneris magnitudo nostræ compenset uoluntatis.
Indulge dono:si meam non exprimit mentem.
Pro mea facultate donum capis:non pro animi magnitudine.
Si tanta res esset mea:q̃tus est animus:maiora longe caperes.
Habes a me signum animi non ingrati:
Non quæ te deceant:dedi sed quæ possim.
Scio quæ sis meritus:at tu non nescis q̃ta sit facultas mea.
Si tuam mœtiris uirtutem:fac ut & quid ego possim non prætereas.
Debeo tibi maxima:sed cogit impotens tenuitas reddere parua.
Nihil est:quod plus cupiam:q ut habeas ab me quæ meritus es.
Tanta est tua uirtus:ut uel cum sanguis meus ac spiritus dono tibi datus sit debere ahuc me tibi sciam alia.
Nullum seruarem in largiendo tibi modū:si possem rem aĩo suppeditarẽ:
Fieres a me q̃ ditissim⁹:ubi fortuna uolũtati meæ (qđ uellem) ministraret
Fer æqua mente:si non nisi:quod uellem munus ad te:sed quod potui.

Titulus.xxxi.

Iuridicialis familiaris.

c Vm illud sit iudicis ꝓpriū:quod apud.Demosthenẽ legitur ut nec amore.nec odio.aut alliciatur:aut ꝓuocetur:nõ tam ego hac in causa mutuæ fauebo tuæ in me beniuolentiæ:q̃ meam seruabo fidẽ Hoc enĩ a me poscit iurisdicio mea:ut ñ alios corriga.alios p̃tereã:alios pdã: alios seruẽ.Vocauit ĩ ius te me corã.ad ea q̃ petitur⁹ erat:respõsuꝝ Curi⁹:ad diẽ cõstitutã ñ accessisti:ut tuã dãnem⁹ cõtumatiã ĩstat.Aut negem⁹ ei ius exequi op⁹ ẽ aut te dãnem⁹.Vtrũq; difficile:sed deteri⁹ illud.q̃obrem.aut huc accedas ẽ necesse:restituim⁹ enĩ adhuc tibi uenĩẽdi respõdẽdiq; locum aut post designatã diẽ:ñ eris ĩdãnat⁹.Dies aũt a nobis tibi sit deĩceps ad.xiiii. designata calẽdas decẽbris.Cupio te adiuuare ĩ iis oĩb⁹:q̃ mea sint ære: domo.subsidiis:amicis cliẽtelis:at ĩ iis:q̃ mea nõ sũt:sed legis:haud qcq̃:Alid ẽ enĩ priuatũ amicũ eã alid publicã gerere psonã.Marcellũ sp hẽs p̃torẽ nõ nisi cũ ius decreuit:Ergo fac ut uenias ne legẽ iratã expias Bene uale.ex Mediolano.Idibus Februariis.

Iurisditialis familiarissima.

a Ccedẽtẽ istuc parmenonẽ:q te nr̃o ĩ ius nõie uocat audies & deinceps nr̃is odedies ĩdilate mãdatis.Nã audiuit nos aduersari⁹ tuus: ut nũci⁹ iste tibi significauit.Ad te igit̃ petitionẽ hoĩs dedimus:ut respõsur⁹ accedat.Nõ erit id nobis ĩiucũdũ:ut negligas:q̃ iubem⁹.At si negligas feres cõtẽptiõis pœnã.Multabim⁹.n.te ĩ decimũ argẽti põdo:nec admittem⁹ cãm.cũ ĩ cõtũacẽ oĩa iura clamãt.uale ex mediolão.xvii caln. Martias.

Iuridicialis Grauis.

l Ycurgus lacedomoniis leges tulit: Vt si quis in ius uocatur(in-
stante aduersario (non Venisset: æquæ damnaretur:ac confes-
sus quæ præterentur.quem ipso iure Cecrops dixerat esse damnatum At
solum mitius apud Athenienses agens:atq; iterum inquit uel contumace
ipsum:reuocandum esset:ut si causam more dixisset idoneam: admittere-
tur.Sin id minus & damnaretur aduersario debitor:& multaretur neglien
tia.Labeo uero uir doctissimus hoc addidit ut ut rederetur moræ causa: ne
forse mendaces fieri plures cogerentur ad damnationis seueritatẽ. Sed cũ
tertium in huius uocaretur nõ ueniens decernetur ea confessus quæ inter
minatus arbiter esset. At Scæuola doctissimus ille maluit procliue in absol
uendum agere:q̃ difficulter in damnandum.Itaq; detreuit ius suum urbib⁹
esse:quod singulæ sibi dicerent Quod si iubereret urbs ulla damnandum
esse:qui aut primum aut quartum non uenisset id obseruaretur.Nunc autẽ
in hac urbe scis esse principis edictum:ut qui primum uocatus:ẽ cõtinuo
non accedens damnetur ob id ad quod uocatur.Fabius quid abs te petat:
istis accipies litteris.Est homo permolestius(nec id inficior)sed cui nõ sint
iusticiæ partes denegande:quam nec ipsi malo dæmoni deus denegaret.
Nam & alexander ille:rex tantus:cum quærebatur de alio quisq̃:unam oc
cludebant aurem.quam se dicebat alteri seruare partim.ut utraq; audita re-
ctius iudicaret.Amo te plurimum:sed ita quidem:ut agis ille respondit ad
ea:quæ dixerat pater:qui iudex est personam exhibet in terris dei. Nullũ ĩ
lege amicum hosti præfero:æqua procedo lance.Astræa illa me uirgo ui-
detq;:neq; Tytanas suos seruauit.Huc igitur accede q̃ primum in ius uoca
tus:ad ea responde quæ petantur.honestaq; sit causa tua:uel turpis conside
ra prius q̃ in eius disceptationem descenda.Meli⁹ est enim(pro Ciceronis
sententia)non incipere q̃ ab incœptis turpiter desistere Possunt facillime ĩ
arbitros compromitticausæ:Transigiturq; non difficulter inter omne: cũ
euentus litium.Quintilianus dubios.esse doceat.Ni pactus id fueris: qđ
honesta tibi sit tibi sit causa:nec tamen legum tenes ac ordinem iudiciorũ
causidicum tibi quære non Mathonis similem:qui te inuoluat perplexum
q; in foro discruciet:nec eorum aliquem:de quorum inquit Seneca genera.
Hic clamosi rabiosa fori iurgia uendens improbus iras & uerba locat: lege
tibi uirum bonum:qui possit(ubi opus sit)& arbiter interesse. Ordo autẽ
causarum idem est:qui & rethorum complectitur orationes.Nam ut exor
diuntur hi:sic illi factum proponunt esse dicendum.ut & iudices attentos:
& beniuolos faciant.Vt narrant hi:narrant etiam illi casus proposione ma
teriam litis explicantes.ut hi diuidunt:illi partiuntur quæ sint probanda.
negata positiõibus:uel q̃ affirmata sint ĩ suã cõmoditatẽ traducẽda.ut hi cõ
firmatiõib⁹ totuplicib⁹ utũtur:quotuples sũt ꝑtitiões illi articulos ad ꝓbãda
referũt:argumẽtatiõib⁹ nitũtur ratiõib⁹ legib⁹q; tẽ trãsigũt: Hoc differunt

quod propositione:ratione:rationis confirmatione:exornatiōe:comple-
xioneq; sequutur rhetores probationes inficiationesq; suas:at iurisconsulti
non nisi iuris inductionibus. Illis sunt probabiles:ac ueri simile argumen
tationes:his autem demonstratiuæ ac necessariæ. His tibi & ordinibus &
modis est in foro disceptandum:quos docuerat in republica Plato sed mul
to magis hodierna docuit consuetudo. Ne igitur ab his distrahas nec inuer
surum hunc ordinem pro te iudica:ne aut famam damnem meā:aut mihi
sim criminis conscius:qui alias habeam pro amicis. alias pro reliquis leges
Non habeo personarum exceptioue. Bene uale. ex Mediolano .xvi. calen-
das Martias.

Sinonima iuridicialis.

Ne sit in iudicio contumax.
Haud amori meo in causis confides:quarum sum arbiter.
Nihilo tibi plus deessem q̄ filio:excepio foro.
Fac ut quando publicus iudex sum:de iustitia nihil diminuas.
In iudicando neq; te noscam:nec alium quēq̄.
Non erit fides mea pro te uel alio in foro uiolata:
Omnia mea tibi debeo:præter legum maiestatem.
Commendate mihi sunt iuris partes:quas a me nemo petat:ut restituere
cummendanti possem deo.
Quid ē in amico īsolētius:q̄ de iuris uia ratiōeq; uelle qcq̄ amico detraherē
Que mea sūt ab me posse cōia tibi:iuris leges ītactas depositori suo prin.
Cura ut non sis contumax. ne in te clament leges omnes.
Fac ut obedias præceptis legum ne plectare si te difficile præstitis.
Aut causam in foro non habeas:aut iuisditionis obtēpera institutis.
Amicus sum tuus. sed priuatus.
Iudex ego te non illi propono.
Habeo te fratris loco:modo tu meam in iudicando dignitaten nō lædas.
Ne tibi de me quicq̄ indicante pollicearis:

Titulus. xxxii.

Regratiatoria familiaris.

q Vi referre nequit gratias (inquit Cicero) habere certe potest. Itaq;
cum maximo nos affeceris munere:cumq; referendi:non se nobis
facultas offeras:habendi certe bono sumus animo agendiq; lingua nō pro
plexa. Verū cui deessent hac in causa uerba: Ei certe soli qui mutus sit:aut pe
nitus elinguis:nihil potuimus nos quidem optare quod abs te uel non ora
to:non requisito:non simus assecuti. Tu nos hospitio perhumane tam ex-
cepisti:q̄ uirum aliquis nostrorum ausus esset cupere. nullam omisisti ge-
nus officii:quo nos non insignieueris. At neq; nostra te docuit id efficere fa
miliaritas nec antiqua uirtus:nec ulla profecto causa qua quicq̄ deberes no
bis. Ad ea te coegit sola beneficentiæ tua consuetudo (quæ talis est) ut ne-

nem præterm ittas cui non te prebeas hospitalem. Est igitur nostrorum de inceqs munus ut cum tibi plurima debeamus: multo uelimus debere plura Quo sumus pacto: patrem gratiam relaturi. Vita hæc tua est non fortunā solum. Vtere nobis post hac non secus: ac tui: Bene uale. Ex Mediolano. xy calendas Martias.

Regratiatoria familiarissima.

r Ediit ad me puer meus q̄q; diligens in eius te præstiteris expediendam causam tettulit. Fecisti quod sperabam te facturū esse. Sciebā enim q̄ soleres esse meus. quid meum te dixi. Imo bonorum omnium. Habeo & ago tibi gratias immortales. & si quando fuerit tibi nostra opus opera. non recusabo referre. Quamq̄ scio nihil esse mihi tantum. uel fortunarum uel ingenii. ut par tibi præberi possit gratia. Verum ubi cætera in hac referenda gratia deficient. uoluntas certe nūq̄ deerit. Bene uale. Ex Mediolano. xiiii. calendas Martias:

Regratiatoria Grauis.

q Vi genus inuenerunt officii: quo munifico beneficosq; sese uiri p̄starent in uiros: ut mutua uiueretur beruuolentia: iidem edixere leges: quibus & haberi gratiæ: & agi & referri pariter possent Ex quibus Eschinem: apud Athenienses imitandum esse duco: qui dixit nullum esse tā abiecta conditione. qui ulla uitæ parte non posset exibere se non in gratū: benedicendo saltem referret offium non parum est enim a plerisq; muneris: ut laude reponatur officio. Nam (ut Pliniusdocet) qui poete uel urbiū ac principum: uel priuatorum laudant uitas: maximis eos muneribus donant quos extollant: merenturq; ab illis maxima. Quid si acceptis muneribus: abs te lauces pro gratia referuntur. Ego perpetuum existimo bonū illis præferendum: quæ epauca sunt: ac interdum uix diurna. Quod si de dignitate contendi muneris: quod donum cum laudis immortalitate contendere audet: si quidem hac largitione dii: friuolis autem reliquis delectari solent homines. Fuisti tu quidem in me meosq; omnis o clementissime princeps liberalissimus: primum omni hospitalitatis officio: ut Iouem te possimus hospitalem illum existimare: de quo extat poeticus uersus. Iupiter hospitibus nam te dare iura fatentur: Ad hæc largiēndo nobis assidue multa: nemini christianorum cesisti. nullum præteriisti genus officii: quo non fueris erga nos beneficentissimus. Audiuisti nostros omnes facilime. Amisisti humanissime. Vidisti iucundissime. Dimisisti omnibus in rebus liberalissime Valuimus apud te tuosq; singulos tanta & auctoritate & gratia ut nihil addi ad officiorum cumulū possit. Quo pacto respōdebo huic benignitati mansuetudini. caritati: Res mihi est minima: nec qua tu egeas Quid referam: ut tibi sim ulla in re adminiculo: At meo fauore cōsilio auxilioq; tibi non est opus. Carminibus cæterisq; latine græceq; respondeo generibus: quibus te faciam non moriturum. At & alios scriptores tuarum

habes laudum:uirtutumq; precones. Habes:non diffiteor: At & urbes habes:& diuitias. Reiicerésne quamquam:a quo posses & alias cum honestate consequi: Scribunt de te multi. Quid si & me non aspernabitur posteritas: Potest igitur hæc gratiæ relatio non esse inferior cæteris. Habeo tibi pro tuis tot in me officiis gratias.& ea quidem perpetuas & ago non inferiores.ea tamen mēte:ut nulla temporum diuturnitas:nulli casus:nulla diuersitas locorum:aut gentium horum de me meritorum officia:de mea deleant mente.sed in referenda tamen non sum ignaus:non infecundus non tardus. Habebis enim me q̄diu uiuam:tui nominis obseruatorem.tuæ famæ ducem:tuæ gloriæ.auctorem:& tunc me silere de te posse censebis: cū luce functus nusq̄ amplius respirabo. Cæterum est:ut si quid aliquādo euenerit:ubi tibi amicisuæ:aut seruis tuis me cognoscas opera. īgenio ulla ue diligentia posse quicq̄ opitulari:suppeditareq; tuæ uoluntati officii: iube. impera manda:præcipe:nihilq; te remoueretur causæ:quæ te cogat credere:alium esse me q̄ sim. Debeo te sequi omni non amore solum:ac obseruā sed cultu:atque ueneratione haud secus ac numē aliqđ. Nō solus ego tuus sū: sed tota hæc nostra dom⁹:uniuersaq; familia. Nā q mihi uel amiciciæ debēt officiū:uel clientelæ:sese omnes tibi dedicarūt: cūq; intelligāt q̄ tu⁹ sim: assidue de te nobis fit sermo nihil ē qđ uæhemēti⁹ appetant:q̄ esse tui. Vtere mi princeps & me & meis oībus:& quāuis nō sit necesse: scio tibi & maiores uiros & ditiores amicos.clientes ac seruos esse:ne tñ īdigne factū existimes:si nos multo illis inferiores nō eiicis:nō aspernaris:nō cōtēnis Vt ait Homerus parui cum magnis amici sæpe coeunt. Non ero in dicendo prolixior ne hac epistola censeas uoluisse me tuæ in me magnitudini meritorum gratiam referre. Nulla enim uel amplissima carmina.uel ꝓfusissima ꝓsarum genera satis factura sunt huic debitioni meæ:quæ quidē est sempiterna.sed tu prudentissimus a nobis accipe (quod dari ualet) mentē tibi deditissimā. Animū tuis institutis dicatissimū ingeniū tuæ laudis testimoniū dispositionem in te conuersam:cōmentationem cum daris de te assiduam Vale ex Mediolano.xiii calendas Martias.

Sinonima regratiatoria.

Ego tuis de me meritis gratias habeo maximas.
Affecisti me maximis officiis: ꝑ quibus habeo incredibiles tibi gratias.
Regratior summopere tuæ in me liberalitati.
Referre nequeo tibi gratias.at habeo & ago.
Dicere nescirem paucis: q̄tas debeam tibi gratias.
Fuisti tā ī nos offōsus:ut qñ pares referr grās ualeam⁹ haud satis ītelligāus
Quis tibi nostrū æque (ac tu fuisti beneficus erga nos) regratietur.
Nulla æloquii præstantia gratias agat tibi debitas:
Gratiarum agendarum loco nos tibi dedicamus.

Sanguinem etiam ac spiritum pro te statuentes:non erimus in refēda gratia tuis beneficiis similis.
Laborantes die noctuq; non satis faciemus acceptis officiis.
Iube si qd ī nos uides ad mortē usq;:ꝑ habēda nō referēda tñ tibi gratia.
Vellē tam esse disertus ut agerē:tam diues ut referre quirē tibi gratias
Nulla est res tanta:quam in referendis tibi gratiis non debeam.
Fac de nobis qua malis ī re periculum:si uis certo cognoscere:quas tibi habeamus gratias:etiam si referre nesciamus.

Titulus.xxxiii.

Commissionalis familiaris.

Onstituerā istuc irene qd in re mea: me absente: f eret Nā uetere ꝓuerbio dici solitum docet Plato uirū coram suam meliorem. Sed ubi mecū animo uolutaui.q̄ sis prudens:& q̄ me ames:decreui:meā tuæ fidei cōmittere causam:Scio q̄ sis futurus & diligens & curiosus:q̄q; multo meli⁹ cohitabis ꝙ sit op⁹ facto:q̄ sim ipse cogitaturus.Solent enī qui suas res agitant:esse maioribus interdum occupationibus circūsepti:neq; uidere possunt omnia:nec ꝓsequi quæ ad rem attinent.Fallūtur aliqñ apparētis specie boni:aliqñ cupiditatis ui nunq̄ ira:odio amore: ceterisq; mentis passionibus.Tu nō liberiore multo consilio:firmioreq; iudicio pedetentī insinuabis in causas(si opus fuerit)omniaq; consulto:nihil temere prosequeris nec celeritate frangeris:nec tarditate cōculcaberis. Tolerantior eris q̄ ego esse queam.Itaq; huius epistolæ ui ac officio tibi cōmitto:quam ago cum æmylio causam.Quicquid in ea uel egeris.uel transegeris:æque firmū immobileq; esse ducam.nec reuocaturus sum:ac si presens omnibus ad fuissem.Iudices autem omnes eam adhibeant tibi eam:fidemquā oremeo ꝓlatis uerbis:& mea mente uoluntati expresse adhiberēt Cura tu post hac igitur rem mei perq̄ diligentissime.Bene uale ex Mediolano.xii. calendas Martias.

Commissionalis familiarissima.

St mihi aduersus Golumellam isticapud pro dominum ingens cā
c Sunt aliquot adhuc menses ī iis impeditissimus: quæ ad principē attinent.nequeoq; hinc sine maximo incommodo digredi.At neq; causæ isti consulere non debeo:quandoquidem est non mediocris: Memini te non causidicum esse solum peregregium:sed mihi summa beniuolentia coniunctissimum.Te unice rogo:non dedignere: hanc tibi prouinciam corrigendam assumere.Ego enim hisce litteris fidem huius meæ uolunctatis efficio:teq; meorum hac in causa negotiꝝ curatorem & ꝓcuratorē deligo atq; cōstituo cui cōmissam esse uolui. meam omnem facultatem Bene uale ex Mediolano.xi.calendas Martias.

Commissionalis Grauis.

c Vm uiderit Solon interesse suis ĩ foro causis plerosq̃ ñ posse: quos maxĩe necessariæ detineret̃ causæ. At cõtra: q agerẽt nollẽt frustra ĩ iudicio agere: ñ ueniẽte aduersario: ꝓuidit ñ incõmode: ꝙ a Carbone primũ: mox aliis iuriscõsultis ñ ĩportune usurpatũ ẽ. Nã aut prece: aut ꝑcio: aut bñiuolẽtia delegi posse uiros ĩstituit: q alienis ĩtercederẽt noĩbus: qbus ꝓcuratoꝝ apud nos noĩa uidẽus adhuc eẽ: apud Græcos reꝝ actores: uocabula dari. Quãobrẽ & demosthenes ac Eschines ĩ Thesiphõtis egere cã: & Cicero ac Hortẽsius ĩ plerisq̃ aliis. Nã ꝙ ab oratoribꝰ aliqd dicãt differre solitos ꝓcuratores: ut ab aduocatis hodie differũt causidici: nec id qdẽ negẽ oĩno nec penitus affirmẽ. Vt. n. uel hodie ĩteruenire nõnũq̃ ꝑ iurisperitis hisce tabulis clamosissimis iuriscõtissimi uident̃: cõ est: cã magni ꝑcii: sic & oratores ĩ illis copiosissime dicebãt causis: ĩ qbus paꝝ ꝑfuissent causidici. Cũ ergo & ipse interesse meis nõ ualeã: q̃ istic gerunt̃: & res iste magne atq̃ amplæ mihi negligẽdæ nõ sint: delegi te uiꝝ & legũ iurisq̃ clarissimũ interpræteẽ: & mei mearũq̃ reꝝ oĩum amantissimũ. Te. n. præter cæteros delegi: quẽ arbitror fore mei studiosissimũ. Vt. n. es & in amicos officiosissimus: & gloriæ cupidissimus: sic & rei meæ consultuꝝ certo scio: & tuæ laudi. Quas es unq̃ amplexus causas: quaꝝ uictoriam nõ reportaris. Quod iccirco fieri: nõ ambigo: qa nihil aggrederis: qđ nõ æqssimũ & honestissimũ esse uideas. Nec aliud abs te nũc etiã postulo: q̃ quod si qd iniquitatis in mea esse cã uideris id oĩno reiicias. ne ut Plutarchus dicit. quicq̃ contendas uel a iudicibus ĩpetrare. uel in aduersariũ optinere quod turpe sit. Quis. n. uel fœnore ditari uelit uir bonus quod Cato definiuit hoĩem occidere: uel cum aliena iniuria: quod Sulpicius mõstrũ in hoĩum appellauit natura: Verum quæ iuste nostra eẽ posse cognoris: nec sine legis ui ac maiestate peti: posce iusta: increpa obsecra. ut Apostolus ait: curaq̃ demũ: ut res tuas. Tua enĩ potes existimare mea oĩa: cũ ob uirtutem in te sũmam. tum ob ueterem tuã mutuãq̃ mecum beniuolentiã. Hanc igit̃ oẽm causam tibi cõmisi: commissãq̃ hac epistola uolo: iubeoq̃ te meo noĩe rem agere: ab oĩbusq̃ admitti: ratũq̃ promitto gratũq̃ habiturũ q̃tum egeris composueris: trãsegeris ac pactus fueris. Habe posthac ergo ab me ipso facultatẽ nedum petendi: sed accusandi siqd interciderit: uerum etiã opponendi. obiiciendi. articulandi. testes producẽdi. cõcludendi in re ipsa: iudicisq̃ sententiã audiendi ac si qd inique pronunciatũ censueris: appellandi ac rursus: & iteꝝ si duxeris opus esse prouocandi: supplicandi: a Cæsarisq̃ irato ad Cæsarem nõ iratũ accedendi: intercedendi contendẽdi. Quicqd. n. affirmaris: ut negaris: uel cum iureiurando in meã & famam & animã stabilitum imbrobatũue fuisse uelim. Scio. n. q̃ & nihil te lateat (quod meũ hac in re sit) & si latuerit quippiã esse te oĩ curaturũ indastria prius: q̃ affirmes aliquid: de re ut habeat: sias ab me certior. Nihil ergo te impediant: aut remorent̃ iudices: nec ante causæ

cõstitutitioné:litéq cõtestatã:qsq̃ obiiciat te talé eé:cũ ego ad qué hæc perti
net oĩs:cã p te fidé hic faciã pmittãq ab oĩbus eximere te difficultatib⁹:q̃s
ob hoc ferre posses. Bene uale. Ex Mediolano.x.calendas Martias.

Sinonima cõmissionalia.

Cura diligenter rem meam tuis humeris demandatam.
Hanc causam omnem tuæ cõmitto fidei.
Constituo te in meo negocio procuratorem.
Rei meæ te patronum nolo destinatum esse.
Fac si me amas ut non neges curare meam istic causam.
Ego te meorum decerno gestorem negociorum.
Præter te unum meas res agere uolo neminem.
Ad te solum deferri iubeo:quicquid istic pro me agitur.
Cum tibi soli mearꝫ reꝫ oĩum diligentiã isto in foro cõmiserim:fac ut acu-
men ingenii:uimq tuæ declares sapientiæ.
Tu mihi delectus es mearum rerum tuor atq defeusor.
Te solum præesse meis præcipio causis.
Quicquid in omni re mea perfeceris:ego quoq factum reor.
Confirmaturus sum semper quæ gesseris meo nomine.
Iube in rebus meis:quæ apud uos aguntur.ut uelis:idem affirmo.
Nulla in re tuæ refragabor uoluntati:si res meas interceperis.
Cõmisi tibi meas causas.quæ istic tractantur:nec sñiam muto.
Scire quélibet cupio delere me quæcũq mãdata(q̃q̃ aliũ procuratoré meũ
appellant)te solum deinceps illum decreuisse.

Titulus.xxxiiii.

Testimonialis familiaris.

m Agna fides adhibẽda testi(ut Scæuola iussit) cum exposcit oĩ exce-
ptione maioré. Itaq cui testimoniũ dicẽdũ é:ei aĩaduertendũ arbi-
tror ne qd dicaẽ temere:siue p obliuioné:siue p erroré. Nã q p ami
ciciã aut præciũ:aut odiũ:aut metũ a fide deficiũt:ii mea qdé sñia:uel stulti:
sunt uel scelerati:uel ĩmanes uel abiecta méte nulli⁹ faciédi. Nã testimonio
præest deus:& peierario superos semp habet ultores. Cũ ad me igiẽ sit testi
ficãdi gratia deuentũ:ne me roget quisq̃:nec arbitreẽ:me dictuꝝ:quod non
memini: Videor.n.q̃si somnia meminisse quédã istinc me præsente:nescio
qua pecuniã cuidã numerasse. At neq tp̃s memoria teneo.nec locũ:nec qui
tũc inter essent:nec nũmoꝝ:nec ipsos hoĩes inter se cõtrahentes:nec causas
aut pactiões. Ne me igiẽ cogatis:pterea quicq̃ dicere:quod nesciã. Nec rur-
sus hæc testimonia sint suspecta cuiq̃.qm̃ bona solã:esse reminiscentia. Cũ
n.tũc me non designauerint testé:nihil ex iis rebus memoriæ demãdaui:
qppe qui nõ credidi:ne unq̃ esse pterea relatuꝝ aliqd. Si scirẽ: psequeret
plura. Valete Ex Mediolano.ix.calendas Martias.

Testimonialis familiarissima.

C Ausa sic habet. Curius fabricio mutuos dedit nũmos aureos octo: me corã: rogauitq; ut interesse testis: si qñ qcq̃ ab me q̃reret ueritatẽ expssurus. Intererat nũc mecũ & Lucius: & Flauius: q sũt pari mõ testes aduocati. Post ea tpa: nihil audiuim⁹. Fuerũt hæc aũt Parthenope q̃rto calẽdas Ianuarias hui⁹ ãni. Ex Mediolano. viii. calendas Martias.

Testimonialis Grauis.

C Ato uir tãtus: quẽ uel Solon Hieronymus ĩqt credẽdũ eẽ cũ dicturue testimoniũ q̃reret̃ iniurat⁹ dicere uoluit. Tabellõe ptoreq; ĩstãte: qd̃ ei fides haberet̃ uel ñ iurato: at aliis ĩqt id ñ tradit̃: ius aũt oĩs eosdẽ existimare debet. Quod si nulla ẽ psonaꝝ ĩ iudiciis exceptio qd ego de me cẽseã: cui(testimoniũ expectatis. Tã. n. mihi desũt eæ: q̃s uulgus ad miraẗ diuitiæ: ut nullã uideãt̃ adhibree mihi uerbisq; meis fide posse qui testimoniũ legẽt. Nõ. n. ea sũt tpa: qbus iniurato. Catõi credebat̃ qb⁹ Solon ĩ tẽplo testimoniũ a quocũq; dictũ uoluit: nefas eẽ: reprobare qb⁹ Mercuri⁹ Trismegestus apud Asyrios: aut sic aut nõ iubebat a teste pferre: nec de illo qcq̃ dubitari: cũ uel maxĩos peierare posse cẽseret: uel iusiurãdũ nihil ĩ malos cõponere metus. Nũc ãt illud Iuuẽalis ẽ ĩ in prõptu: q̃tũ q̃sq; sua nũmorũ fuat ĩ arca: tm̃ habet & fidei. Iuret licet & nr̃oꝝ aras: & Samothracũ: contẽnere paup habet̃ numina. Deberẽ igit̃ a dicẽdo desistere: cũ sitis deĩde petituri: qd̃ possideã: & cũ nequeã illud rñdere libertini. Ego possideo pl⁹ Pallãte & liciniis: reiiciar: & aut pcio: aut pce ducar hoc dixisse: aut illud. Nã p tinus ad censũ: ut idẽ Satyrus pulcherrime cõplexus ẽ: de morib⁹ ultĩa fiet q̃stio. Quot pascit fuos. Quod possidet agri iugera: q̃ multa magnaq; parasidẽ cænat. Ego ñ qd rñdeã: q Codro sũ illo pauperior: cui nihil pter abacũ erat: & eã q̃ uetus Græcos fuabat cista libellos. At paupertatẽ noui me ppetuo seruaturꝝ: qd ẽ diuitiis opus. Certe nõ ẽ necesse. At iudice & causidici hæc obiicient testimonio: q̃q̃ beati appellant̃ a christo pauperes: ut Augustinus declarauit paupes inq̃ suo: sed diuino diuites spiritu. Dicã tñ(qd̃ me rogatis)& deos primũ aduoco mihi testes: sic rẽ habere(ut dicã)Tum eos hoĩes: q præfuerũt: ñ solũ interfuerũt hisce causis. Põponius Titũ adiuit: & est unice nobis intercessoribus deprecatus: sibi mutuos daret centũ aureos: cõmodatos aũt libros tris: liuiũ Iustinũ & Tranquillũ. Dicta sunt multa: ĩuentæq; plures ad negãdũ causæ. Demũ orauimus ego Camillus Brut⁹ & Sẽproni⁹ adeo titũ: ut & mutuos dederit: quot petebat: neq; pmiserit mõ: sed nobis tradiderit coram: & cõmodatos illuc allatos: & illinc Pomponii traductos domum libros pariter. Nõ multo post petiit Titus: cum alio pfecturus Põponius esset: ut publico sibi de hisce rebus fides fieret documẽto nosq; quoꝝ fuerãt hæc intercessiõibus facta cogeremur renitentẽ ẽt. Põponiũ hoc facere. Nequiuimus hæc suadere Põponio: quippe cui uideretur:

ante diē ad restituendā pecuniā reddēdosq; libros designatā:se nihil debere Tito:quo posset iure cogi:cū ei semel crediderit:nec deterior fact⁹ sit. Hæc certa sūt. Aduocate etiā testes illos. Ex Mediolano.vii.calēdas Martias.

Sinonima testimonialia.

Res hæc sic habet:ut tabulæ docent publicæ.
Nihil hac in causa dici potest aliud:q̄ quod mea legi pōt epistola.
Vera sunt omnia:quæ testimonio firmaui meo.
Neq; prece:nec precio dixi:nec odio:nec amore.
Censui deum interfuisse testimonio.
Sumam arbitror testificandi religionem.
Qui fidem testimoniis frangit:nequit non esse uir nequissimus.
Quid magis impium existimari debet:q̄ irriligiose testimonium dicere: cui præsunt numina.
Qui peierat testis:deos omnes habet ultores.
Quæ sunt a me testimonio tibi dicta:in tamq; conueniunt causam dicta ñ fuissent:si aliter habuissent.
Non sunt abs te mihi habendæ gratiæ:sed ueritati:quæ sic habuit.
Vbi ueritas est:ibi Deus.
Totum me mundi aurum testimonio mentiri non cogeret.
Nulla in re delectant me mendacia. Sed multo in testificando minus.
Expectanda est a me semper in testimoniis ueritas.
Nihil arbitror esse in uita religiosius & fide obseruantius:q̄ testimoniis immutata dicitur ueritas.

Titulus.xxxv.

Lamentatoria familiaris.

p Ossum hoc existimare:supos fere:ut neq; pietati apud te locus sit: nec religiōi. Me fratrē fefellisti ac iuratus ꝓmittēs asseuerās. Scio illud Ouidii ī usu. Fratrū quo gr̄a rara est:nec excidit e memoria fraterno primi maduerūt sanguine muri. Sed ego me q̄si pegrinū ad te cōtulera ꝓmisisti:te nihilo me deceptuꝝ oī fraude ac dolo nixus es. Quid ē reliquū:ut cuiq̄ āplius fidā. Cōfissus tuæ fidei fraudatus sū. Quo cōfugiā. quē aduocē arbitrū:frater es. In me dico si qd in te q̄ror. At Bellus Gainusq; iisdem parētib⁹ nati sūt:nec tñ aliū pietas coercuit:ne cæderet aliū. Proh deū atq; hoīum fidē tm̄ facinus fratrē niti. Nūc ego mihi uiuēdū nō esse āplius reor:cū nō amplius inter hoīes uiuaꝫ at inter īmanissimas qdē & īplacabiles feras. Cura igitur si quid tibi superest humanitatis:ut serues quod hactenus nō seruasti:ni malis apud omnis semper me lamentari. Ex Mediolano vi.calendas Martias.

Lamentatoria familiarissima.

q Verar ne primū tuā fraudē:q decoquisti:an rē mihi dolo sublatam

quã tam tibi liberaliter cõmodaui. Vtrũq; certe me cogit acriter lamentari: ni tu prouides: ne taciturnus & famæ tuæ cõsulam: & indẽnitati. Nã si sum in quærendo asperior. habebis homines hostes atq; deos. Sanus sis. Ex Mediolano. v. calendas Martias.

Lamentatoria Grauis.

u E inquit hoĩ Saluator: per quẽ eueniũt scãdala. Quare Plutarchus: cõsiderãdos hoĩum agit gradus: & qd a maxĩo fiebat pessime: min9 tollerãdũ uideret: q̃ si quid peccasset uæhemẽtius minor. A magnis enim (ut Plato uoluit) exẽpla peccãdi sumũtur: cũ q errare cupiũt: exemplo maiorũ gaudeãt. Quãobrẽ Lycurgus iussit. quod reges alios seruare uellent seruarẽt ipsi primi. Quis. n. (ut simonides recte dicit) agnos edente pastore: lupus abstinebit. At ille princeps Siculorũ: q Tiranus ẽ deinceps Siracusanus appellatus. nõ abstinebat furtis. nõ rapinis. nõ sacrilegiis. quin ĩ æsculapiũ & eius aureã barbã in Iouẽ: & ei9 aureũ amictũ. In aras. & earũ aurea uasa cauillatus tandẽ a superis in successiõe multatus est. Interim huius exẽplo quot didicere uacare latrociniis. Nũc rursus in rẽ meã tã sceleratus extitit ille Turcorũ rex quẽ: oẽs admirant̃: q̃si regũ inopia sũmaq; mendicitate coactus sit mihi sibi deditissimo suas urbes incolẽti. suis degenti ĩ monasteriis æs meũ. sarcinulasq; surripere. possum nõ lamẽtari: nõ angi. nõ macerari. At cõfidebã eius ꝑfecto quæsturæ: fidereq; me cẽsebã. Nihil arbitrabar mihi uerendũ apud eũ principẽ. qui tã sit opulentus tam nũmosus. tanti custos. possessorq; thesauri. Fidifragus is: mihi cõptus est. cui plus credebã: q̃ mihi. Queri nũc ausim. Apud Barbaros agẽdæ fuerũt mihi gratiæ: qd ab stulissent ab me oẽ meũ æs: q̃si difficile quoddã ad uehendũ & peregrinãdũ honus. Hæc sunt igit̃ nostra tpa. hæ calamitates: hæ nos angustiæ subeunt Quo me nũc uoluã. Ad quos potissimũ quærimonias deferã. Quorũ implorẽ auxilia. Solebat Alexãder uel in alios ulcisci collatas iniurias. At Romani quotiens (uel maxima cũ impensa) reges suis restituere sceptris qui ꝑ populorũ iniquitatẽ: essent pulsi. Querite ab ægiptiis a Latinis. a Græcis. At christiani uiolentias: ꝑdasq; quottidianas audiunt atq; uident de suis fieri: nec prouident nec audiant. nec curant. Hei miseris hisce fatis: quæ patimur: quæ toleramus. quæ nõ reiicimus. Quid est reliquũ: nisi ut cũ uitam mihi ducã acerbissimã: hac dissolui cupiam: & (ut Apostolus inqt) esse cum Christo. Quod eiusmodi quottidie in alios fiunt & assidue: ut Iuuẽalis ait: fient: fient ista palã: cupiẽt & in acta referri: Lamẽtandi superest facultas hic saltẽ: quæ fuit apud illud monstrorũ genus prorsus ablatum in mediis doloribus. Ex Mediolano. iiii. calendas Martias.

Sinonima lamentatoria.

Mequeo hoc casu: nõ uæhementius angi.
Hæc res me plurimum macerat.

Nihil hoc tempore potuit hac una re mihi molestius esse.

Quid potuisset accidere morte patris mihi lamentabilius.

Tantus est in hoc funere dolor meus: ut accessionē nequeat ullã admittere.

Quã doleã lamenterq; fatis mihi surreptum esse fratem: tunc intelliges: cũ recte percunctabis: q̃tam ex eo caperem uoluptatem.

Huius rei (qua nuper amisi cõmoditate nulla fuit in uita mihi. iucundior.

Coaceruatus sum hac calamitate tot lamentandi casus: ut difficillimum dictu sit.

Fuere in me facta non aspera solũ: sed oĩno ĩmanissima:

Tam aduersa fuit hoc tempore mihi fortuna: ut in omnem conciderem lamentationem.

Si quis daretur quærimoniæ Iudex: meis questibus obtũderetur.

Dies noctesq̃ gemo ac crucior: quãdo tã affectus a fratre sum turpiter.

Lamentatio mea neq; ficta est: nec nõ ex corde prouenit.

Non minus langueo: q̃ lamentor: cum tam oppottuna mihi substulerit casus: ærumnaq; successerit.

Titulus. xxxvi.

Hortatoria familiaris.

h Ortor ego te quidem: pro mutua inter nos caritate: ne quid ea ĩ re lamenteris: quæ tibi cõis est cum multis. Quis. n. in erbe uiuit nec eiusmodi casibus est subiectus. At constantiã indue Marii: quē nũq̃ aiunt uel in aduersis flere uisum: uel ĩ prosperis ridere. Admonuit nos quoq; Tragicus ille Seneca. Rotat oē fatum: & rursus extat illud: res deus nr̃as celeri citatas turbine uersat. Num irasceris aut quereris in superos. At eorũ aut iussu aut permissione fiunt hæc omnia. Quid si tuum aliquod est pro meritũ in Iouem crimen multo maiorem acerbiorēq; pœnam. ego te hortor ad ea uirtutum munera quæ sanitatem efficere dicebat Stratonicus. Nã cum & perturbata mens nostra uel cupiditate: uel dolore: succurrit philosophia: facitq; ualitudinem bonam. Ad hanc te hortor. quæ uirtutum est plenissima: quibus qui se dedit: nequit dolere: nequit nõ lætus ac iucundus eē Vale Ex Mediolano. iii. calendas Martias.

Hortatoria familiarissima.

a Duirtutē ego te hortor: ut eum te præstes quē te parentibus debes ac patriæ. Nam a cunctis expectaris uir clarissimus si tuis a maioribus non es futurus degener. Virtus te nepum beatiorē deniq; reddet: sed uel interea lætiorē. Quid est enim iucundius cuiq̃ uiro bono: q̃ secuudum uirtutem uiuere. Adimit ægritudines uirtus. Rationem pro sanitate bonaq; mentis ualitudine subministrat. Quare nõ iniuria. Stoici dicebant cui uirtus sit: ei nihil deesse ad bene beateq; uiuendũ. Virtus sit tibi semper comes. Vale Ex Medioiano pridie caleudas Martias.

Hortatoria Grauis.

Voluit Hieronymus adhortari uos alterũ ad caritatis opa ut illud se queremur. Apostoli pauli: alter alterius honera portare. At Epimenides poeta dixit. Hortatur qcũqꝫ aĩos ad honesta pudicos chalcar equo stimulũqꝫ bono cõmisit: at illis: quos fouet ingeniũ puersa mente malignũ: ꝑceptoris opem: uimqꝫ impertit amici. Quod & si scio: ꝙ sit tua spõte uel sine hortatione ulla deditus pietati: nõ est tñ absurdũ: ut te horter: ne desetas patrẽ seniorẽ: matrẽ anum sorores innuptas. Fauendũ est semp genero. Quod si ut uult Chrysostomus: nudo uestimentũ debes iussu dei: ac egenis reliqs ea quæ cogunt mẽdicare: qto plus ea debes parentibus ac tuis in quos primũ: ut propinquitatis: ita caritatis est genus. At lex naturæ (quã & diuino uerbo nõ nescis fuisse Moysi traditã ut referret populo & Thobiæ præceptis Thobiolo filio datam) te hortatur: quæ fieri tibi uis: aliis facias & proximũ tuum: sicut te diligas: ne quidqꝫ in alium cõferas quod in te nolis cõferri. Qua cupis igit̃ in te filios aliquãdo pietate fore: hac tu primus ĩ parentes utere. quodqꝫ impietatis hos effugere uis genus: idẽ effuge. Nã ut illud docet Iuuenalis inquiens: Condere ficedulas didicit nebulone parẽte a patribus pueri discunt: a matre puellæ. Te igit̃ hortor: sis in uirtutis disciplina tam solicitus: ꝙ decet: eum esse qui gloriæ sit cupidissimus. Quid potes in hoc orbe consequi sine uirtute: quod nõ continuo delabatur: cõcidat: atqꝫ corruat. At disciplina te docebit mores. uiuendi rationẽ quæstus ac laudis uiam. Hortor autem super omnia te ad nominis tutãdam amplitudinem. Nam qui secũdum Græcorum prouerbium. An homines sunt: obiere iamdudum: & ut Græcorius ait: uersantur in tenebris. Ad eam te hortor quærendam suppellectilem. quæ ditissimos exprimit: & nũꝙ deficit. Hæc si sequeris: & me hortantẽ audies: nõ pœnitebit te unꝙ. Bene uale. Ex Mediolano calendis Martiis.

Sinonima Hortatoria:

Nihil est quod te magis: ꝙ hoc deceat. ad quod te sum hortatus:
Ad ea te hortor quæ tuæ consulant dignitati.
Adhibe tuis (me hortante) parentibus omnem diligentiam.
Omnis erga te adhortatio mea in uirtute sita est.
Si me audis: esto in patrem pientissimus.
Si uis ꝙ diuitissime ac fœlicissime uiuere: fac ut matri apud te nihil deficiat.
Ego te ad doctrinam consequendam hortor.
Cura si me amas ut mea hec omnis ad disciplinam adhortatio tibi sit non iniucunda:
Nulla re plus debes (me hortãte) delectari: ꝙ iis studiis: ad ꝙ te sum hortatꝰ.
Vbi nullum frustra triueris tempus quod te hortor) assidue maiorem cõcipis uoluptatem.

Tanto eris assidue letior q̄to meis diligentius pebis hortatibus.
Quo te uæhemētius amas:te magis ad uirtutē hortor & gloriā īmortalē:
Nihil est unq̄ tibi defuturum:si meam nō negligis adhortationem.
Cū solertius īcubueris adhortationibus meis eris & ditior & excellentior.
Ornabis domum tuam omnem:nisi meis defueris hortatibus.
Ad ea te hortor:quæ uideor te paratū:unde laudē incredibilē cōsequaris.
Cū cætera quæq; ī orbe uana sint:uirt⁹(ad q̄ te hortor)ē & ꝑpetua & diuīa

Titulus.xxxvii.

Consultatiua familiaris.

q Veris a me:quid sentiā:sit ne tibi ducenda cōiunx. Consultatiuum hoc qui attingit dicendi genus:ut sit oīno prudentissimus:oportet: ut inquit Plato.Sed ego familiariter hæc paucis.Vxorem qui non ducit:aut uitā celibē profitetur:aut īcestam.si turpem in moechia incestuq; uersatur:quid attemptet:ipse uiderit:nihil certe sancti:nihil boni.Si uirginitati seruit:a mundo abest:sibi ne uiuendū sit soli:an & patriæ simul & suis doceant.Stoici dicentes:hoīes hominum causa procreatos.Doceat Aristoteles inquiēs.Naturā sibi tactū procurasse:ut species cōseruaret:doceat Plato:nō nobis nos solis natos ostēdens:sed patriæ parētibus: liberis : doceat Aurelius cū ait.Nulla alia de causa nubit mulier:nisi ut mater fiat. Doceat demū Saluator christus:qui nō solū nō ꝓhibuit nuptias:sed ad eas inuitat⁹ accessit:illasq; miraculis illustrauit.Cōsulo igit̄:ut nubas:sed ei:cū qua illud inuenias Nasonis.Si qua uoles æque nubere:nube pari:Duc uxorē:nō uirum.Bene uale Ex Mediolano.vi.nonas Martias:

Consultatiua familiarissima:

s I bonus ducā auspiciis tibi mercandū:me cōsulis.Ego sic sentio:qđ ab Aristotele dictum in nostrū incidit Ciceronem:ut quam quisq; norit artem:in ea se exerceat.Ex tuis maioribus mercaturæ uacauit nemo.Te primū hoc officiū & uitæ genus aggredi:nō probo. Vult enim mercatura uirū & aliis negociis nudum:& uariaꝝ gentium:atq; rerū peritissimum.Tu uero & urbē patriam alio profectus nunq̄ deseruisti:& habes familiæ tantū honus:ut uix quottidianis uaces cybis.Me tenes.Vale Ex Mediolano.v.nonas Martias.

Consultatiua Grauis.

u Is cum Turcis militiam pacisci tuā potius(ut dicis)q̄ inter christianos expers uiuere dignitatis.Consulis me:quid sentiā:qui te amo: Amo inq̄ te plurimum sed hæc cōsultatiua ratio longe ab me abest fugiuntq;:me uæhementius consultatiui generis argumenta. Sed cogit me studium erga te meū:sententiam aperire.cretensium leges:quas Iupiter ille tulit omnium regum apud Græcos antiquissimus : uetustiora dicebant & priora nos patriæ debei:q̄ parentibus officia:post superos scilicet prima.

Nam & plato.& Stoici.& Cicero affirmāt pātriam esse:quæ nos aluit:nos educauit:non in sede ac statu locauit:Hostes autem natura,insectamur duce ut neq; igni cum undis nec terre cum cælo pax esse possit ulla:Quis igitur tam iniquus est:& ab omni alienus humanitate:ut prætermissa patria:,desertit:parentibus relictis filiis:reiectis propinquis:cum hostibus cōueniat: eis sit præsidio:illos adiuuet.Maluit regulus ad omnem cruciatum & interdum redire demum q̄ ut prima captiuis aliquod: Africanis Potentioribus priuaretur Pro patria sese Mutius Chocles Decii duo:Fabii tricenti morti dedicaret.Pro patria .Clearchus nihil metuit.Alcybiades nihil formidauit Tu contra patriam arma capies:pro impio profanoq; Mahometto dimicabis contendensq; cum tuis.Vide ne id ut nefarium factu esse:sic etiam dictu sit fœdissimum.cogitatu perniciosissimum.Ille Barbarus est Tirann⁹ Ex partis oriundus:matre scythica:ex utrasq; parentibus dirus atq; crudelissimus:& cui:præter humanum sanguinem fuit:nihil unq̄ uoluptuosū: quasi Lycaoni edantur hospites:aut Busyridi immolentur Tu uero latinus optimus:humanissimisq; parentibus cretus quid potes cum ea fera conuenire: a qua tantum abest mansuetudo:q̄tum a nostris immanitas: Non es dilectus in patriam.Cui uiro & ueteri & bono non idem accidit.Quod exularunt philosophi:quot uiri fortissimum & aliquando inter tuos consequaris quæ non speras.Hæc ego.Tu me audi:& tibi impera.Ex Mediolauo.iiii. Nonas Martias.

Sinonima consultatiua.

A patrid ne dissentias.
Patriæ dignitati serui.
Nihil cum pairia tibi sit dissidii.
Cum urbe tua sit tibi uel mens ipsa communis.
Patriam reliquis præfer omnibus.
Ante omnia patriæ faue.
Consulə patriæ dignitati:si sapis.
Nisi insipias:nihil afferes patriæ detrimentum.
Si cum patria senties:terris cæloq; gratissimus fies.
Nulli prius debes:q̄ patriæ.
Patriam tueri:te docent humana & diuina iura.
Nihil potes:sine tuo summo dedecore:nocere partiæ.
Fac ut patriam in primis serues.
Prima deo proxima debes officia patriæ.
Nulla res tanta est:qua maiorem non debeas patriæ.
Patriam si fugis:parentes omnes fugis & propinquos.
In reliquos studiosus esse potes:in patriam colendam non nisi pius.
Qui dederit patriam:reus est sibi suæ necis.

Perinde peccas relicta patria:ac interempto tuo genere.
Nullum est scelus cum desertione patriæ comparandum.
Cum pietate in patriam nullum est uirtus comparandum genus.
Si uir bonus & esse cupis & haberi:fac ut in primis diligenter studeas patriæ caritati.

Titulus.xxxviii.

Accusatoria publici criminis familiaris.

n On quia uelim uir malus accusando censeri clarissime prætor Antonium accuso criminis publici:sed ut meo satis faciam officio: qui causis præfectus sum publicis aduocatus Tunc enim Lycurgus inquit regi iure ciuitates.cum neglecturus nemo foret:quæ ad se attineret.Læsit is igitur uirginem uestalem: in cuius uiolenter ingressus cellulam:a Tribuno(qui ea de re admonitus ab me fuit)captus est.Sed Clodium illum superauit:qui ausus est uelle Bonæ deæ templum uiolare.Is enim in iudicium accersitus sui criminis.Hic ita pecunia tribunum suosque occupauit milites ut cōtinuo dimissus libertati restitutus est.Huius ego hunc. duplicati criminis accuso tibi:& quod sacrum uiolauerit uestæ:& quod corruperit Tribunum: hortorque:ac rogo:& instantissime puniatur postulo Ad hæc atem ne Tribunus insolentior post hac fiat mulceretur oro. Nam nisi eiusmodi coercerentur appetitus:nihil ad curiam deferretur:Rem habes:& æquissimus es:& ego intercedo.ex Nediolano:iii.nonas Martias.

Accusatiua publici criminis familiarissima.

d Eprehensus est cum Glore in lecto Antonius.finxit se præualitudinarium.Alter erat sibi apud eandem lectulus domum:ubi coniuge consueuerat esse.At absentem uxore:sororem illius adiit.Quid inde nedū suspitionis uerum etiam expressi criminis intelligatur:satis cognoscis ut es omnium prudentissimus iudex.Ego tribunatum(ut scis)gero.Mea interest:quos in publico deprehendi crimine:accusare.Fac igitur:ne in suo tam graui scelere glorietur neu putent alii pariter peccare:licitum esse.Bene uale ex Mediolano pridie nonas Martias.

Accusatiua publici criminis grauis.

n On iniuria decreti sunt a Solone Atheniensi:qui publicis preesse criminibus accusandis:ne quos amici aut sui ciues accusaturi non essent(ne simili casu uel ipsis accusaretur)abirent impuniti. Scæuola uero huius & urbis indemnitati:& plublicorum scelerum multe præfecit delatores publicos:quibus publicos erroret accusantibus partem noxæ cēsores traderent:At hodierni cæsaris fiscales decreuerunt aduocatos:qui eidem instarent officio: nec recusare quidem possent: adquos id muneris deferretur. Cum me igitur delegeritis patrem patres cōscripti:quis inuitum: qui fisco præsim:non possum non ea sequi:sine quorum insectatione uenirem non

infamis modo uocandus: sed negligentiæ: quin & doli mali plectẽdus. Na ut illud est Senecæ: qui non prohibet iniuriam (cum potest) facit: & Cicero ab Aristotile usurpans: alterum inquit iniusticiæ genus esse: cum qui potest iniuriam non prohibet. ne igitur & Antonius insua se malicia iactet: & alii proposita huius impunitate pari culpa coinquinentur: & ego prætermissi officii culpa arguar Antonium ipsum accuso læsæ maiestatis Seditionemi enim in populo procurauit. nam cum eius domum duodecim conuenisset adolescentes: ex iis quidem qui primatum urbis erant filii: proposuit cænã oponere cultam. post ebrietatem munera quibus esset donaturus: qui se sequeretur. Cum illis urbem discurrit: suum facit cognomen in principis locum clamari Reus est mortis: Vale ex Mediolano Nonis Martias.

Sinonima accusatiua publici criminis.

Antonius publicum commisit adulterium.
In incestu publico Antonius depræhensus est:
In aperto flagitio captus.
Flagrantis omicidii accusatur:
Tam palam peccauit: ut negare nequeat.
In re apertissima suæ culpæ nullam potest causam adhibere.
Crimen eius est omnibus coram.
Tantum hoc & tam publicum scelus: quis non accusat.
Tam est id erroris omnibus notum: ut cælari nequeat.
Crimen hoc est ante omnium lumina.
Qui non tenet hoc sceleris abhoc commissum: is ciuis noster non est.
Non priuatam rem afferro: sed uniuersis cognitam.
Id sceleris est apertissimum uel iis etiam qui aliunde huc conuenerunt:
Etiam exteræ nationes hoc facinus tenent.
Nihil est in hoc facinore priuati omnia sunt publica.
Qui uelit hoc defendere monstrum: is in rempublicam temptat.
Publicum ego crimen ad uos affero.
Reus est Antonius publici sceleris.
Ab hoc scelere absit omnis plectendorum priuatorum mansuetudo quia publicum est.
Tam est hoc crimen publicum: ut priuati nihil habeat.

Titulus. xxxix.

Obiectiua generis uel uitæ familiaris:

c Vm hoc meo cõpetitore ñ arbitror esse parẽ cõtentionẽ o cẽsores. Nam si genus utriusq; ad hanc dignitatẽ cõsequendã exquiritĩ quis dubitat: nihil ĩter nos eẽ simile. Inqt. n. Seneca generosa fæmina in hortis crescũt suis. At generosum eum definit Cicero q nobili genere natus sit. At nobilitas (ut ait Iuuealis) sola ẽ atq; unica uirt⁹. Quod si ob iuris disciplinã

hic homo nouus nobilitatus est: at parentibus est cretus ignobilissimis. In me utrunq; concurrit:& quod generosum est & qđ nobilissimum: ut nõ modo antiquissima sim familia: clarissimisq; progenitoribus natus: sed & iuris insignis magisterio:& æqtatus dignitate sim. De moribus aũt nostris fama iudicat: uosq; censores: q hũc sæpe inter scorta pusionesq; deprehẽdistis: sæpe in meritoriis tabernis me semper in pluteo uacantẽ in in bonis artibus: aut inter doctores disceptantẽ. Itaq; q̃ couẽniant huius concursatio: qđq; nr̃a cẽsura iodicatũ sitis: habetis. ex Mediolano. xviii. calen. Aprilis.

Obiectiua generis uel uitæ familiarissima.

g Enus meũ nobile: huius est ignobile. Is bubulcis nescio qbus satis abiectis: ac mercenariis natus. Ego parẽtib⁹ ex primis urbis hui⁹ familiis. Cõiunx mihi ex nobilitate ligurũ: huic ex ĩfima Gallorũ plebe. Gitæ ratio quæ sit utriq;: iam qs ignorat. Hic sorbilandis cyathis: deluciẽdisq; obsoniis terit tempus. Ego si qd ocii ab actione superest uersor in studiis. Q uam igitur concurrat me cum ad hoc beneficium impetrandum commode: ut uideris. ex Mediolano: xvii. calendas Aprilis:

Obiectiua generis uel uitæ Grauis.

r Ecte quidem & peritissime uoluit Suplicius censoribus diligentius cõsiderandum: ubi magistratus legendus foret: qui nam essent nobiliore genere: melioribusq; moribus ac uita: & reliqui ad bene uiuendum inuitaretur: & ignobiles generis rusticitate uirtute niteretur superare. Q uã obrem cum ad appium censorem deferreretur cuiusdam ignobilis nomen qui fœnore ditatus esset: ex qua inquit familia cretus hinc est. Respondentibus fautoribus: ex proximo agro Arpinĩ honesto genere natus: at qua uitæ consuetudine petiit: subdentibus pecuniæ cumulãdæ operam adhibuit pecuniæ igitur præsit: ait non in ciuitati: Labeo non pauperem se malle dixit præficere magistratui bonum: q̃ malum diuitem: Q uid cum in alium utrunq; cor uenit. in alium neutrum. Duo nunc sunt in prætura competitores o princeps æquissime: ac sapientissime: quorum alter. Antonnius abiectissimo genere: uita pessima: moribus perdissimis: alius nobilissima famiia. ratione uiuendi nulla: sceleribns deditissimus. Is ut iuuenalis ĩquit: quo ta portio fecis Acheæ: nescio quo natus Alexi pedite olim tuo: quem quia fuisset crassatur nefandus: tuo iussu furcis prætor suspendit. At uita qui sit patris hic moribusq; minime dissimilis: hinc liqueat quod ex omnibus fere Italiæ urbibus exultat ob flagitia. Alibi furta commisit. Alibi cæde patrauit. Alibi uiolauit hospitem. Alibi falsus inuentus est. Nullibi esse potest nisi propter patrem hie: ubi memoria patris eum deberet assidue perterrere At Lælius: qui hunc poscat magistratum est generosa domo satus: patre. qui tuus senator æquissimus diem obiit ubiit faustissime. ĩ sũma rer; oĩum felicitate: quem sic imitatus est: ut ipse pmeritus sit apud te senatum. Q uo

beateq; uiuendo cũ philosophis Theologisq; cõmentatur. Hic tibi deligẽdus est: quẽ prætorem designes urbanum optime princeps. Antonii similes belluæ in suam perniciem reiiciendæ abs te pelle. Vale ex Mediolano. xvii. calendas Aprilis.

Sino nima obiectiua generis uel uitæ.

Hic est abiecto genere natus.
Moribus hic est perditissimis.
Nulla in hoc cognosci potest familiæ nobilitas:
Nihil est in huius uita laudabile.
Omnia sunt in hoc morum malorum signa:
Squallet hic omni generis ignobilitate.
Nihil est tam obscœnum quad in huius non fœdat uita:
Cum sit hic genere obscurissimo: Tum uita longe inferiore.
Vt in hoc monstro domus antiqnitas est nulla: ita uitæ iniqtas oĩs supest.
Huic uetustius nihil est sceleribus: nouius autem nihil parentibus.
Habet hic pubulcus mercenarius tm̃ in uita laudis: q̃tũ ĩ genere nobilitatis
Quam abest hic a generosis: tam ab omni uirtutis laude.
Sunt huic ignobilia cuncta dedecorosaq; communissima.
Tam hic est bonus. q̃ nobilis.
Abiecto genere natus abiectissimam degit uitam.
Vt est ignobilis familia. ita uita quidem perniciosissima.

Titulus. xl.

Pacatiua familiaris.

i Rritatus es in me: qm̃ delatũ est ad te quidem falso me tibi nescio quid successere. Vide Senecam non minus improbantẽ. quod credatur facillime: q̃ si princeps nihil crediderit. Quid si non audebit me corã delator ille quicq̃ proloqui: Quid si pessimo in te animo dubitans accusari: ꝑuenit hoc delationis genus. At seqre illud Martialis & delator habet: qđ dedit exiliũ. Ego tamẽ tuus sum seruulus: tibiq; ubicunq; uixero: deditissimus: nec tam me coges ab urbe longũ exulare: q̃ ego te semper hẽbo ante oculos: nec cuiq̃ cedã te amãdo. te colẽdo. te numinis instar uenerãdo. Iube ut libet: parebo ut iusseris: quoq; longius abero: facilius intelliges q̃ esse tibi utilis domi q̃ fidus. Nulla in re poteris alius esse mihi semper priceps meus. semper deus in terris: semper habendus ante oculos. uale ex Mediolano. xv. calendas Aprilis.

Pacatiua familiarissima.

c Vra ut uelis amabo te semper: nec tua de me merita e mente mea delebit ulla temporis diuturnitas. nõ sũ ingratus. Pluris lõge facio quod me amaris. qđ mihi faueris: qđ in calamitate me nõ deserueris: q̃ nõ doleo qđ illis in me credas: qui & me oderunt: & te nõ amãt. Sũt enĩ ꝑditis

ſimi delatores Si quid autem eraui:quod caſtris ad deſignatā non interfui diem:pacandus es mi dux facillime:tum quod culpa mea nō eſt peccatū:tū quod ſi etiam peccatum eſt:ut es omnium humaniſſimus:debeas ignoſce. re:ut in multo maioribus grauioribuſq; peccatis ſoles. Erraui fateor:ſed ut illud eſt Senecæ:caret hic error culpa Imbribus ſū prohibitus iſtuc ire. Flu mina intercluſerunt iter meū Parce mihi princeps. Si in me pacatus.ſis qui ſoles in tuos. Bene uale ex Mediolano.xiiii.calendas Aprilis.

Pacatiua Grauis.

n Ihil eſt:quod facilius fieri poſſe uideatur uiro docto:q̄ ut pacetur boni principis aīus in aliquē odio concitatus ſic:enī clementiā Cicero definiuit:ut ſit uirtus:q̄ aīus ī alicuius odiū concitatus cōitate refouet. Quod ſi turbati princeps nō pacarētur:quibus eſſet uiuēdū apud illos:nō illi tūc reges(ut dixi Homerus)uocarentur:ſed tyranni. At Tyrānos Plutarchi pittachus ille ſimiles uult eſſe ferarū in placabiliū.nam ſi natura uel ī ter īmaniſſimasuoluit eſſe feras nō nullas ēt:q̄ mitiores effici poſſēt(ut plinius docet)quid eſt ī homine dicēdū:qui manſuetiſſimus eſt:quid in principe:quem(ut Cleobolus inquit)ſperant ſubditorū omnium mentes:& a cuius ſolus ſalute populorum omniū ſuæ fidei mandatoꝝ pendet ſalus:Iratū eſſe te mihi:factus ſum hodie certior: quia Fabium interemi. Quid ſi non interemiſſem. Certe nunc ego non uiuerem. Scio tibi rem intellectam ut fuit:nec in ea enarranda tero tempus. At quia me accuſas maliciæ qui cū potuerim eo crimine abſtinere uoluerim:dicis enim:cur non uertiſti ad ei9 inſolentiam terga cur non fugiſti:poteras id efficere commodiſſime.pacādus es mihi animo magno:ſed non æquiſſima iratus mente.ſi paee tua dici poteſt. Quem ego ſum apud te locum aſſecutus mi princeps:Militis. At pualem ſe præſtare miles debet fortem:infractum non meticuloſum:periculorum tolerantem. Hæc quotiens non ſeruaſſe: poteram abs te uilitatis accuſari:atq; pelli:ut Cyrus dicebat. Inobſeruantiſſimus autē hoꝝ ſemper extitiſſem:cum inuadentem me quicq̄:duellumq; poſcentē ꝑfugiſſem: aut non iucundiſſime admiſiſſem. Adhæc uero quot me contumeliarum con uitiorumq; confecit is generibus priuſq̄ arma exercuerim. Quo me min9 uidebat ad tæla pronum:eo inflammabatur in me magis:fiebatq; petulan tior. Hæc improbas:& ego non ſolum improbo quæ tibi non placeāt:ſed deteſtor acerbiſſime:cupioq; aſſidue:non exegiſſe. Verum ut illud eſt Agathonis:Vno ſolo priuatur deus:infecta facere quæ facta ſunt. Vis ne princeps humaniſſime in me unum inhumanus inexorabiliſq; cognoſci:cum ī omnis alios:uel illos q lōge maiore fuere in delicto placabiliſſimus fueris. Vide ne:ut hoc mihi mortē afferat:ita tibi cedat ad famā. Cū me deles:op9 deles tuarū manuū:que(ut pſalmiſta inquit)pſalmauerat me. Quicqd ego ſum:ex te ſum Aut non malus dices:Id quoq; nō diffiteor:Sed alium ego.

q̄ te: patrē nō noui: At patri in filiū (ut Terētius uoluit) p maximo delicto paululū supplicii satis est: Parce seruo mi princeps fidelissime: pacatū te mihi redde. Ne sis dirior: fac ut exorem. Ex Mediolano. xiii. calēdas Aprilis.

Sinonima pacatiua.

Ne sis iratus mihi.
Redi in uiam pacis.
Presta te mihi qualem solebas antea.
Noli in me durior esse: q̄ in reliquos soleas.
Esto mihi mitis.
Exhibe te benignum:
Tuam humanitatem ne deleat mea culpa:
Te quæro in me pacatum.
Fac ut pacatus me serues.
Ira tua mortem: mens pacata uitam mihi quærit:
Vt iracundus me terres: sic pacatus me solus animas.
Paueam tuam iram: pacationem cupio.
Nihil est quo tibi plus appetam: q̄ pacatus sis mihi.
Tē gaudeo te pacato: q̄ qua uoluptate nulla possit mihi maior superesse.
Vt tuꝰ furor solꝰ ē (q me cædit) sic ubi pacatꝰ ad me redis: rediuimꝰ uideor.
Redi mi princeps in tuam innatam benignitatem.
Peccaui fateor orando: sed tu ne pecces: te non placando:
Quā longe habes ab oī sceleret: tam absis a te non pacando tuis seruis.
Redde te mihi mi princeps pacatissimum.

Titulus. xli.

Confirmatiua familiaris.

q Via nihil potuisse diciits o iudices istic causidicos agerē meo noīe: nisi cōfirmē q̄ sūt ab iis acta ita enī docetis Marcū Carbonē Iuriscōsultū statuissem. Cōfirmo q̄ gessere singula: q̄doqdē illos scio mihi effecisse: qđ mihi nō cōducat. Quod accepturi sūt aūt ab iis (q mihi debent) pecuniā meā: idq; ab me uultis cōfirmari priꝰ: q̄ accepta sit: nō uideť faciēdū: ne possit postea nō tradi. Sed quia uos cautos eē ostenditis: secꝰ negri fieri: confirmo id etiam (ita quidem) ut q̄cunq; pecuniam is acceperit ea tradatur Sempronio fratri meo: ipsi uero debitores ex nunc: pro ut ex tunc: dicātur absoluti: quam si fraudauerint: nec dederint: spe futuræ numerationis dicatur hæc confirmatio facta. competatq; exceptio non numeratæ pecuniex. Ex Mediolano. xii. calendas Aprilis.

Confirmatiua familiarissima.

q Vi hanc epistolam tibi reddidit. istuc iuit meo nomine futurus causidicus & procurator in re mea. Et quoniam sine mea confirmatione: ad nihil gerendum admittetur confirmo quæ geret: omnia: sic

quidem:ut uel utiliter gerat:uel cum detrimento mearum partium meo cõ sensu omnia fecisse intelligatur:nec/iu eum excipi quæat: quod a me non sit actio sua confirmata. Tuum est officiũ æquissime prætor:ut nullius pso næ facta exceptione haud minus ac per benigne procuratorem hunc meũ audias:q̃ si quis conciuis tuus longe doctior ageret istic apud te causam ex Mediolano.xi.calendas Aprilis.

Confirmatiua Grauis.

n E quid obiciatur in legitime factum:inuenit hoc iuris modestissi- mus:quod in cofirmandis exercetur:quæ non interueniẽte confir- matione nostra:possent non iure facta excepi. Nam adeo quisq; utilitatis propriæ fallitur iudicio: ut ab honestate nõnunq̃ distrahi facillime quæt & mentiri non in enm sint nactæ demum exitum:quẽ uoluisset. Quod & si Pannetio ac Cicerone testibus:utilitas ab honestate sæparari nequit:sepa rata uero non est utilitas. At eo uentum est:ut dauci admodum idẽ sentiant plurimi uero nihil admittant honesti:modo conueniat:quod cõducat sine cupiditati. Quare Euripedes cœcam esse dixit humanam mentẽ in iis q̃rẽ dis cupiendisq; in quibus in esse utilitatem ac lucrũ conspicatur. Recte igit̃ Sempronius iurisconsultissimus & publius crassus uoluere sui in magistra tibus neminem alieno admitti nomine:nisi & cuius interueniebat noĩe in teruenire & uerbis:hoc est eiusdem confirmaretur ore. aut testimonio:qđ de oris mentisq; consensu fidem faceret. Cõfirmo igĩr:cumulatissimeq; cõ firmo q̃ geret istic meo nomine Scæuola:& quæ gessit omna:q̃q̃ procura- tor ab me non est institutus æque tamẽ omnis eius opera mea sentẽtia cõ- firmatur:ac si ego interessem. Ad hæc autem poscitis rogatisq;:confirmem uobis prætorem:atq; designem. quẽ delegistis. Vt uobis ego uos non arbi tror:esse quicq̃ delecturos:quod non intelligatis profuturum:ita uirum cẽ seo prætorẽ ex multis æquitate:prudentiaq; singularem delegisse:quem & fama & rerum experientia cognoueritis:ea seruaturum:quæ ad prætorem & bonũ ptinent:& diligentem:& gloriæ immortalis cupidum. Hæc enim Pericles debere in magistratu esse docebat:& Tales Milesius suos admone bat. Nã ut Plato iussit corpus se tuerim præto:existimet:cum in urbe iudi cat suis humeris demãdata. Verũ quia nostroꝝ edictis maiorũ (q̃uis per: optime cuncta delegisseris) nisi delecta confirmemus:stare nequeunt: que ritisq; hunc cosensum in re nostra. hise litteris uobis prætorem hunc dele- ctum confirmamus:ap probamns electionem:confirmatum:admitti uo- lumus:hac autem confirmatione nostra deinceps eo fungatur magistratus eiuscemodi munere:quo reliqui prætores urbis istius nostræ consueuere fungi. Valere ex Mediolano.x.calendas Aprilis.

Sinõnima confirmatoria.

Quæ gessit is confimo.

Nihil ex iis infirmo:sed potius approbo:q̄ meo istic noīe dixit Scæuola.
Eque habete rata firmaqꝫ Scæuola gesta:ac si ego interfuissem.
Confirmo delectum istum magistratum.
Comprobo quæ uillicus meus in prædio gessit.
Firma sit mei uenditio a Scæuola facta.
Non mutuo quicq̄:quod is effecerit.
Habeo ꝓ facto ꝑpulchre:qcquid meo noīe istic factū est a Scæuola.
Gesisse uolo Scæuolam omnia meo cum instituto.
Nihil excipio ex gestis ab isto.
Fecerit iste non secus singula:ac me præsente.
Sciaut omnes me probatissima dicere:quæ fecit mea in causa.
Confirmatum semper quisqꝫ putet:quod egerit pro me Scæuola.
Nusq̄ obiiciam benefactum non esse:quod pro me fecerit iste.
Ab isto quicquid effectum:est omne confirmo.
Nunq̄ negarim bene facta:quæ iste mea gesserit in re ulla.
Faciat ut uidebitur Scæuolæ:recte factum affirmo.
Quæ uobis sine meo consensu non prosunt:approbo cuncta.

Titulus.xlii.

Inuectiua familiaris.

e T si nō est mei neqꝫ aī:nec moris:in quēq̄ inuehi:nō possnm tamē eandē in re seruare modestiā:cuius iure dixerim:ut Hieronymus ī Vigilātiū inqt:linguā ꝓcidendā & in frustra lacerandā:ut qui loqui nescis: discas aliqn̄ conticescere. Assidue tuo isto scurriliore ac prudentissimo in aliquem debaccharis:& ridiculū caput eēs bonos irrides. Assidue uersatus ī luto ad aures usqꝫ marcentes alios uocas & putridos. Assidue sis in deridēdos & doctos & eruditos insolentior:atqꝫ insanior. Vnde ista mordacitas in te tam innata. Vnde iste tuus furor tā barbarus & īmanis. Nā nisi penitus ab oī humanitate sis alienus:nūq̄ adeo insanire cogaris ut neqꝫ modū in dicēdo serues:neqꝫ m̄odestiā:sed te reuide bone uir Terentiane:ac resipice. non ne iā annū supra trigesimū nactus nihilo plus sapis:q̄ si puer uersareris ī cunis. Persuades te tibi uirꝝ esse sapictissimū cūqꝫ nihil unq̄ didiceris litterarꝝ (qđ inter litteras cōuenire possit) litteratissimū eē te duci:audesqꝫ de lr̄is cum illis contendere q sunt in Italia præstātissimi. Proh hoīum furiose:īmo bellarꝝ pessima:cui nihil sit tolerabilius maledicētia:cui sunt oīa nullius: præter uæcordiā:atqꝫ uersaniā. Quā aūt sit leue cerebellū tuū istud qui nescit: uideat tuā istā quottidianā in oī re uarietatē ut nūq̄ tibi sis constantior:q̄ cū stertis,aut crapula & ebrietate obrueris:aut libidinibꝰ uaces:a qbus & si nō nūq̄ debilitas neruorꝝ at nunq̄ uolūtas & īmensa cupiditas surripit. Quicquid.n.patrimonio relictū est qcqd aduenticiū:aut profecticiū fuit omne ī hisce flagiciis cōsumpsisti:obliguriuisti.delapidasti. Nūc assidue tete ener-

uas inter Gnatones Helluones: Prædicones uir imundissime. scelestissime perditissime. Te igit castiga primũ: mox reliquos tui dissimillimos castigabis: & noli fabula ec uulgariũ. Ex Mediolano. ix. calendas Aprilis.

Inuectiua familiarissima.

n Equeo me amplius continere uir impurissime: ut ad ea respondeã deniq; quibus me semel: iterũ atq; rursus ineptissimæ tuæ litteræ ĩserunt. Dicis esse me malũ: q te accusarim ignorãtiæ: sceleratũ q nõ uiuã hominum iudicio. Tu ne queq̃ audes castigare bællua℞ maxima. Malus sum: qa te ignorantẽ appello. At malus sim profecto ac pessimus: si hæc sileam: quæ tui cõmilitones palã exhibẽt æque: ac peculiaria doctrinæ bonæ pcepta. Nã cũ uel ipsam ignores. Grãmaticẽ ad minimos usq; caratheres componẽdos: disiungis. n. in scribẽdo syllabas: haspiras quæ nullã adhibẽt haspirãdi rõnem: reliqua sũt apud te barbara: qui possim hæc cõticescere. Me uero dicis nõ hoĩum more uiuere. Nõ eo℞ inq̃ hoĩum more me fateor uiuere: qua tua sequunt̃ uestigia nebulones: cũ istud nõ uiuere sit sed mori. At co℞ quidẽ sententia uiuo: q longe abs te: tibiq; parib⁹ absunt: qui bonis uacat artibus. nõ sepeliunt̃ inter epulas: nõ stertũt in lectulis cũ scortis. nõ sunt in Tessera ĩpediti: ut tu soles. Quid. n. aut cogitas aliud die noctuq; aut dicis: aut facis: q̃ eiusmodi qcq̃. Qui sunt tibi socii. Gnatones parasyti. scurre Tabernarii. coqui fartores. Quibus oĩa credis tua: pueris: meretricib⁹ ubi semper uersaris. In fornicibus. meritoriis. Thermis. I maledicte: ac late. nec omnibus de te eachinnum moueas: & quæ nescis: saltem disce. Ex Mediolano. viii. calendas. Aprilis.

Inuectiua Grauis

c Vum ex oĩ hoĩum genere deceat illos in primis detestari qui mali sunt. tũ ut docuit Demosthenes: inter malos ipsos existimandi sunt illi pessimi: qui cũ oĩ sint polluti scelere: quasi uiri graues atq; cẽsores: audẽt alios (a quo℞ moribus bonis inq̃ atq; innocẽtissimis plurimũ absunt) castigare: accusare dicere pditissimos: & in eos insolentius inuehi. Ad quos illud Lauronia Iuuenalis inquit Tertius e cælo cecidit Cato. Nã si recte cõsyderent̃ illius Satyri uersus: Clodius accusat mœchos: Catilina Cethegum: & rursus. Quis tulerit Gracchos de seditione querentes qs cælũ terris nõ misceat & mare cælo: si fur displiceat. Verri: homicida Miloni: ad te ipm conuertet hanc sñiam: & Antoniũ dicet illũ esse q coegit satyrũ loqui. Proinde si maluisses audire Ciceronẽ dicentẽ: neminẽ ad accusandũ debere paratũ esse nisi & ad innocentiã suã exprimẽdam promptus sit: q̃ tuam istã tam insolentẽ in dicendo licentiã: frenasses aliquãtulum tete cohibuissesq; tuam tã insulsam mordacitatẽ potius: q̃ in me tam imprudẽter. imo tam furiose irruisses. Tunc tibi diuus Hieronymus occurrisset cõsuluissetq; inquiens. Nihil est fœdius risu in risione dignissimo. Quasi uir religiosissimus uideris

nostro succurrere ordini nõ probas uiuentes liberius religiosos leges réfor mas bñ uiuẽdi. Ministros & præfectos monasteriorum admones: quid agẽdũ instas doces præcaris: cõsulis: & quod deterius est pecunia corrũpere conaris. Nihil prætermittis quod dicas nobis profuturum: quasi & tu solus uideas quid cõducat: & cæci sint cæteri & tu sapias unus: insipiãt alii. Nũc ego: qđ in fabulis legit: uideo lupũ esse monachũ effectũ: imo nũc est locus Euangelio: ut uenias in uestimẽtis ouiũ: qui es intrinsecus lupus rapax. Audes tu queq̃ accusare inobseruãtiæ: aut ordinis nostri obseruantiã docere q oĩum es inobseruãtissimus religionis: pietatis paupertatis caritatis. & ipsius deniq; cristiane fidei. Vide ne hoc tã ridiculũ deniq; sit: q̃ quod maxĩe. Nam ad mirabilius esset: uidere te religiõi uacantẽ: a qua semp tanq̃ a pniciosissima peste abhoruisti: q̃ si ut ille inqt (mulier uitulũ: uel si bos æderet agnum. Tu nũc e cauponula clanculũ rediisti ad monasteriũ. nũc e fornicibus nũc a puſtonũ cõmertio. nũc a uitata sacerdote: ad hæc secta administrãda. Vbi est tuo patrimonio tibi relicta pecunia: in fœnore. Vbi mřis dos: In fœnore. quæ clãculũ assidue surripuisti monasterio. In fœnore. In qbus uitæ gradibus cõsumis hoc fœnore q̃sita. In gula in otio in scortis in cõuiuationibus inq̃: cõpotationibus. ebrietatibus sceleribusq; demũ oĩbus: qbus abiectissima pecudũ exprimat cõditio: Sardanapalli instar. aut Smindiridæ Sybaritæ. Qui hæc ignorat diligentius inqrat: aut ad me ueniat: Testibus argumẽtisq; ꝓbabo dignissimis. ac oĩ exceptione maiorib⁹. Sũt Mediolani Romæq; ꝓcessus qbus de ecclesiasticis rapis cõuinceret. Sũt & alii Placẽtiæ papiæq; qbus cõpertus in scelerib⁹ atrocissimis æs dedit nõ mediocre: ne plecteretur publiceq; dãnaretur. sunt de nostris nõ pauci. qui si quærant. cogãturq; dicãt. quo eũ comitati sint de quo loquor: ubi sæpius pernoctauerit: quid egerit: quibus in discriminibus uitæ induxerit illos sed esto sis malus q̃tum uis. O bællua: sis perniciosus: sis inq̃ nefarius. Sed nõ obsis: nisi tibi sis ridiculum monachorum: minus religiosorũ. sis inq̃ inter nos Simia (& ut illud est Iuuenalis) fraterculus ille Gigantum. At nõ audeas o bestia uelle uir bonus & uideri: & existimari nec te iis in geras negociis: quæ longe absunt ab ingenio tuo isto inq̃ tam habeti ae panicario: sed malicioso: sed uersuto uafro uersi pelli doloso. Quid enim ut fiat instans: ut insubres ac præcipue Mediolans pellatur hinc: exteri succedebant: bonæ (ut dicis) legi paratiores ea dumtaxat hoc fingens ratione: ut nobis absentibus: tu ministres: tu gubernes. tu omnia tuo nutu imperioq; modereris. O sanctum hoc monasterium te duce. O faustum fœlix: ac fortunatum æuum hoc: quo tu monasterii huius instaurator declareris. Non sunt igitur nostri tam ad bene beateq; uiuendum accincti. parati: atque apti: quam tu. Potes tu quicquã o ignare. o impudens: o pessime: quod nos nequeamus. Absit. absit. absit. inq̃ error iste patres optimi: ut hic presit nostris ut hic nr̃os:

propellat ut hic hipocryta nobis imperet. Præficite quē malitiis: mō istius maliciæ nō sit locus. Præposite nobis seuerissimū quēq rectorē: modo & iste cogatur ab illo: uidericq aliquādo possit: qs sit homo: quareq īstitit usq adeo. Ex Mediolano. vii. Calendas Aprilis:

Sinonima in uectiua.

Omnium es sceleratissimus.
Nihil est in te non flagitiosum:
Nullius es sceleris expers.
Tam abes ab omni laude: q̄ uir optimus a flagiciis.
Nihil est tibi cum bonis commune.
Antiquius in te nihil est incōtinentia.
Vt es omnium imprudentissimus: sic impudentissimus.
Viuis tu quidem pessime ac perniciosissime: si beluarum dici uita at nō potius mors debet.
Amas omnia male uel facta. uel dicta. uel cogitata.
Quid est obscœni: qđ nō dicas: qd perditi quod non audeas.
es una eadēq omnium uoce sentia scelerum cloata fœtidissima:
Tunc tu plurimum oblectare: cum plurimum peccas.
Nullum est tam uastum & abhominandum crimen: quod tibi leuissimū facillimum. ac minimum non uideatur.
Adhibes sceleribus omnem operam.
Quo maius est ac rarius uitium: eo te illud delectat magis.
Ab omni uirtute alienus cunctis criminibus uacas.

Titulus. xliii.

Amatoria honesta familiaris.

q Vanta sim erga te beniuolentia nō est facile dictu. Nam si uero illđ a Cicerone dictū est inuitari nos ad amādos: quos nūq̄ uidimus in quibus sit uirtutis simulacrū quo debeo esse in te studio. quē uidi nouiq uirum oī laude cumulatū. Habes tu quidē quæ in homine sunt rarissima ingenuam indolem. fœcunditatem ingenii nō mediocrem. doctrinā qui longe lateq superat ætatē. Esq (qđ maxīe ꝓbandū est in hodiernæ tēpestatis hominibus) oīum humanissimus: atq q̄ gratissimus: nec te officiis uinci sinis nec cuiq̄ es difficilis. Amo te igitur uæhementius & abs te amari cupio: n̄ qui rear posse te mihi amore parem fieri (superabo te semp (sed q nō amē: a quo nō amer. Quod tunc fieri posset: cū tu maiorib⁹ occupatus negociis posses mei nō meminisse. Id ut ingrati esset hoīs: ita contra omnē humanitatis tuæ naturā atq uim. Nā si uero dictū est a Seneca: si uis amari: ama: necessariū est: ut amet: q amat: eūq in naturā & beneuiuendi rōnem niti: qui cū ametur: nō amet. Si qd ego postularē turpius aut attemptarē indecori: n̄ essēm amādus: teq mihi nō r̄ndentem in amore nō accusarē ingratitudis:

200

ac mecũ ipſe potiue magnificarem honeſtatemq; ac pudiciciã tuam nequi rẽ nõ laudare. At ubi tua me ad amãdũ inuitauit ꝓbitas. egregia laus: ſumma eruditio: qs põt nõ ꝓbare aĩ mei ſniam: qs te nõ ĩprobare ſi nõ reſpõdeas: Ama me igitur mutuo & aliqñ qcq̃ ad me dato lrarũ qbus optimũ conſequar amoris erga te mei fructũ: legẽdis ſæpenũero doctiſſime abs te exaratis. Quid n. iucũdius ad me deferri poſſit: q̃ q̃ tu tã diſertus elegãtiſſime ꝑ feceris. At cõtra tu me meiſq; oĩbus: æque utere ac te: tuiſq;. Tũc. n. me mihi rẽ gratiſſimã effeciſſe cognoſcã: cũ tibi gratificari me poſſe duxero. Incredibile dictu ẽ q̃ tibi cupiã morẽ gerere. Ex mediolano. vi. calendas Aprilis.

Amatoria honeſta familiariſſima.

a Mo te plurimũ: ob incredibilẽ doctrinã tuã. cupioq; abs te mihi in more reſpõderi. Quod cũ feceris: & offõ ſimul tuo ſatis feceris: & deſydero meo: cũ neglexeris & a uirtute defeceris: & ſpẽ fefelleris meã. Horũ utrũ & ipſe uelim: ac expectẽ: & te deceat: tute iudica: q uires prudẽtiſſimus Si me ad te amãdũ tua ꝓmouit eruditio ac probitas: fac ne uel rudis uel improbus uideri malis: q̃ qualis es. Ad hæc autem ſcribe nõnihil aliquãdo ac iube: ut & lr̃is tuis elegãtiſſimis iucundus mihi ſis: & mea utari. opera. Vale ex Mediolano. v. calendas Aprilis.

Amatoria honoſta Grauis.

c Vm nihil ab me q̃ri ſoleat diligẽtius: q̃ ut iactura nulla ſit temporis. Nã ut Lactãtius docet: ne qd fruſtra fiat ꝓuidendũ eſt tum hoc etiã diligenter ĩnquirit: ut ingratum nõ ſim officioſus. Nã & ſi officiũ in nemine ẽ negligẽdum ut uolunt Sophocles: tamen duo ſunt pro Euripide officii genera: quorum aliud exprimit liberalem in benemerentem aliud ꝓdigum ingratum. Vtroque nos amant reges ac dii immortales. Vno ſunt homines laudandi. Nam uel ipſi reges: atq; dii: quod Theophraſtus inqt cum uiderint nos non reſpicere: officium reuocant. Nos homũculi: quibus non licet nec eſt ſemper facultas reuocãdi: quod. dederimus: deſinimus potius dare: ſi ſapimus: q̃ ſi dederimus: ſperemus reuocare: cum etiã nos Sulpicius iuriſconſultus admonuerit melius eſſe nõ ſoluere q̃ male ſolutum repetere. Cum igitur ad amandum aliquem nos ducit. inuitat: atq; trahit quodammodo ulla illius egregia & rara uirtus: niſi nos ab eodem amari ſentiamus fruſtra noſtrum nos officium impendere: ac tempus terere intelligimus: in quos illud Ouidianũ iure dicendum ſit. Quid harenæ ſemina mãdas: Non profuturis littora bobus aras. Merito poſſimus uel Belidum ĩ undas haurire uel Syſiphæo ſaxo laborare: uel Iſioneæ inuolui rota. Quam obrem cum ad te amandum: non una: ſed plurimæ tuæ ſummæq; uirtutes allexerint: ut ſi te non amem tota mente: ſim penitus amens. Amo ꝑfecto tam ſincere. tam uere. tam perfecte ut eorum cenſerim nulli: qui ſcribuntur apud ueteres tam arctis deuincti amicitiæ uinculis. Sed ut amer abs te pa-

riter cupio ne frustra sim ĩ amãdo ꝑplexus. Haud. n. uereor ñ amari: sed eo
qdẽ amãdi officio mihi ñ reponi: ꝙ expecto nã ut ad te amans crebras lr̃as
dabo: sic referri uelĩ rñsa: ut mutuos dẽt accipiãq; amoris fruct⁹. Ait. n. ꝙ ñ
nescis Aristophanes: p̃sentes cõsuetudinẽ q̃ familiarissimã amãtes hr̃e: ab
sentes uero lr̃arꝝ usũ. Itaq; q̃ diu his erim⁹ locorꝝ ĩterualis disiũcti: lr̃arꝝ cõ-
tẽdam⁹ officiis: alter alterꝝ supare: q̃q̃ elegãtia dicẽdi abs te uict⁹ te sp̃ amã
do supabo. Scio qd dicã. nũq̃ amãdo me uincas. Prior ĩcæpi tuis allect⁹ lau
dibus. Tu me seq̃ris. Vocat⁹ rñdebis. Auctor hui⁹: ego sũ bñiuolentiæ. Cũ
facile sit ĩuẽtis addere. Prĩa laus ĩ intẽtiõe cõsistit. Amat ait Seneca q te pri⁹
is te ducit. Dux ducto maior ẽ. At Homer⁹ uidẽtẽ p̃fert cæco: q ĩ alio ĩtelli-
gat: ꝙ ĩ se neqt ĩtelligi: Ego te amo: qm̃ es doctissim⁹: eruditissimus: disertis
simus. Tu qd ĩ me uides: cur ames. Nihil ꝑfecto. nisi ꝙ amaris: ñ es ĩ amã-
do officiosus: Sed si ñ ames: ĩgrat⁹ appellare. Tu ĩ me cæcus. Ego ĩ te uidẽs
At amãdo simul ĩpera ñ nihil: ut usus opa mea uel ĩgenio: uel facultatib⁹ ui
deare mutuo me amare. Nã ego ubi uideor qcq̃ ĩ te: quo mihi sit opus: nõ
desinã q̃rere. Si dabis: muneri tuo satisfacies si negabis: nõ ego: sed tu pecca
ueris. Quod si qd ĩ me uideris ꝙ tibi gratificari possim: nec eo sis usus: pin
de malefeceris: ac si auarorꝝ more a tuis abstinueris reb⁹. Mea. n. oĩa sic sũt
ĩ te cõuersa: ut ego quoq; cõuersus sũ. a quo nũq̃ aberis: & cũ quo: q̃to erim⁹
locis disiũctiores: tãto eris caritate cõiũctor: tãto tibi sũ sp̃ futurus deditior
atq; dedicatior. Modo tu me pariter ames: nec ĩdignũ putes existĩare: debeŕ
te hoc mihi ꝙ te amẽ tã mirifice ut nihil supra. Ex Medio. iiii. kal. Aprilis.

Sinonima amatoria honesta.

Ego te plurimum amo.
Incredibili sum in te beniuolentia.
Cupio ut mutuo me ames:
Expecto abs te in amore mihi responderi.
Si uis non esse ingratus: ama me: ut amaris.
Si me mutuo non ames: sis omnium ingratissimus.
Quod te primus amare cœpi: debes tu plurimum mihi.
Fac ut meũ in te studiũ non negligas: sed in amando respondeas.
Ama me ut te amo.
Cum amem te honestissime: tu pariter ama.
Quando inuitat ad te amandum me uirtus: ne te ingratũ exhibeas.
Ne te ĩferiorẽ rñdẽdo p̃beas: q̃ ĩ tua amãda uirtute prior ego sim inuentus.
Cũ ĩtelligas q̃ te sincera mẽta amẽ: nõ ducas ĩdignũ: si me mutuo ames.
Imitare in amando si potes fœcũdissimos agros.
Nunq̃ amando me superabis: sed ut annitaris cupio.
Ego quoũ abs te quod postulo: in amando: nemini cessero.

Titulus. xliiii.

Rei nouæ nunciatoria familiaris.

q Vid hic agat̃ noui nũciaturiis quod potissimũ scribã:aliud non habeo:q̃ quod ad nos attinet. Vir ille bonus(hoc est oium fraudulentissimus)oppugnat hic bonos uis:inuenitq; pastore quoddã lupus tegmen ut quia non uiuitur in hoc monasterio(ut ait)obseruanter:exteri huc traducantur:pulsis nostris insubribus:quasi uelit obseruãtior esse reliquis:aut nõ potius occupare monasterium:& solus imperet:& suis sceleribꝰ omnia polluat:Nos obsistemus quantum opera.ope.consilio.amicorũq; fauoribus poterimus.Sed præcipue dei optimi maximiq; auxilio:qui non feret has sordes hisce fraudibus tegi.Cætera hic omnia quiescunt. Nam dux insubrium & mater & filius bene ualent Paccata sunt quæq;.Bene ualemus singuli Tuum ad nos aduentum expectamus. Vale.Ex Mediolano.iii.calendas Aprilis.

Rei nouæ nunciatiua familiarissima.

h Ic frumenti maxima est caritudo.Viuimus oẽs difficulter.Nam & de peste nõ est suspicio mediocris.Pullulãt.n.signa quædã:quibus manifesto cognoscitur:quid impendat.Fit coniectura de pace potius:q̃ de bello:tametsi uideantur quædã significare bellũ qbus discordiæ populorũ flagrant.Sed futurorꝫ solus est arbiter iupiter.Tua coniunx aliquantulum ægrotauit:nunc cõualuit.Filius tuus natu maior est in litteris diligẽtissimꝰ At plus longe delectat̃ poeticis:q̃ legibꝰ.Quicquid conatur dicere:carmẽ est Inuito ne quid sydere:annitatur:operã adhibe ne plus sapere uelle uidearis q̃ sapias Inuitis nihil est contendere fatis.Frater tuus ex Trhacia ditissimus rediit:nec qcq̃ plus cupit:q̃ te corã intueri.Cito(si sapis)redi. Vale Ex Mediolano pridie calendas Aprilis.

Rei nouæ nunciatiua Grauis.

n On paruum in scribendo munus Libanius constitutum esse dicit:cum amicis per litteras res nouas nũciamus.Sic enim illi rerꝫ audiẽdarum nouitate delectant̃:& nos officio functi ea in re sumus. Nam si homo(ut a Platone didicit Tullius)sciẽdi cupidissimus ẽ:uel eas res scire plumum desiderat:quæ gerũtur ubiq; nouæ præsertim in patria:a cuius salute sua pendet semp salus:& cuius cum incolumitate sua incolumitas est coniũctissima.Quod ego mecum animo uolutans(quippe qui tibi sum ditissimus)constitui te de iis rebus reddere certiorẽ:quæ hic assidue fiunt naues.triremes.biremes.myoponesq; parant̃ q̃ diligentissime: ut ingenti uirorũ lectissimorꝫ numero:classeq; potẽtissima in Turcorꝫ expugnãdum ꝓdeat̃ Txrãnum:lecti sunt aũt ex oĩbus ordinibus uiri fortissimi quorꝫ senatores Triremibus biremibusq; presint.Equestri ãt ordinis nautæ nauibus insĩt ex plebe honestissimi myoparones regnant atq; scaphas æs grãde datũ est Mercesq; proposita multo maior.ab ĩsubribus huc & pecuniæ multæ mis-

ſæ ſũt:& hoĩum cateruãtĩ ſtipatoꝝ ñ paucæ maſſæ. Regẽ Nũnorũ inqunt ſeſe huic expeditiõi tã acriter deuouiſſe:ut mortẽ potius ſit ſubiturus: q̃ ſine uictoria ĩ Pãnoniã rediturus. Frãcorũ ãt & Britãnorũ reges ĩ hãc expediti onẽ paratiſſimos ſcimus ut iã iter aggeſſi ſint. Deũ ãt optimũ qs dubitat eẽ miſeris calamitoſiſqꝫ chriſtiãis fauturũ. Oĩa ſũt igit̃ ita nobis apparata: ut ĩ portu nauigare duci poſſimus De ualitudĩe Venetorũ nihil attigero. Tã tus ẽ.n. ĩ hãc urbẽ ex uariis cõcurſus urbibus ut undiqꝫ in dies peſtilẽs mor bus afferat̃:nec ſatis ualere poſſimus. At p ea ualitudĩe q̃ ĩ urbe qdem eſſe in iis põt:q ſuæ uitæ cuſtodiã adhibẽt:nos curamus: q̃tũ poſſimus ne ægro- tationem incurramus. Semptõius diem obiit. cæteri oẽs tui bñ ualent. Va- le Ex Mediolano calendis Aprilis.

Sinonima rei nouæ nunciatiua.

Hic omnes bene ualemus.
Hic annona cara eſt.
De bello nihil hoc loci dubitatur.
Turcorum exercitus fugatus eſt.
Armatur hic claſis in Turcos.
Aes grande militibus datum eſt.
Maximus fit in Turcos apparatus.
Tutus frater nauigauit in Syriam.
Pater tuus es Dannubio rediit.
Teutonici pugnant cũ Pannonibus.
Expeditio in Bos nos celeretur.
Rome ſummus põtifex deſignatus eſt.
Nihil eſt tuo filio iam conualeſcenti metuendum.
Audiuimus hic te ægrotaſſe ſed continuo conualuiſſe.
Tanta hic ſunt frigora:ut oẽs unde hic riguerint.
Supplicationes hic pro uictoria chriſtianorũ triduo factæ ſunt.
Nihil amittit̃ in hac urbe:quod ad uoluptatem attineat.
Hic ciues aſſiduis uenationibus uacant.
Qui ſunt in hac urbe meliores:plus ſtudent libidinibus.
Rogat te Iulius ad te ſcribas nonnunq̃.
Miratur tua coniunx:qui ſe adeo negligas:ut de tua ualitudine nihil uſquã ſibi ſignifices.
Omnes hic tuũ ingenium ſummamqꝫ doctrinam admirantur.

Titulus.xlv.

Publicæ fidei præcatiua familiaris.

Vm iſtuc ire plurimũ cupio princeps optime.tamen non abs te in
c quẽ nihil unq̃ peccaui:ſed ab iis uæhemẽtius in me quicq̃ patrari:
metuo:quibus aliquid debeo nũmulorum:nec hactenus expedire

potui quod debebam.nam rugientes quasi aduersus me leones nolũt meæ cõsuli saluti:nisi prius fuerint:quod crididerunt cõsecuti.Ast nemo dat:qđ non habet.Quod Agathon ait.non ii quid possim:animaduertunt sed qd uelint.Difficile impossibileq; fit:ut ex aridissimo quidem saxo hauriat̃ unda uel sanguis At illi sic uolumus.nunq̃ redebis in patriam nisi soluis.Vnde soluam.Tua interest.Ad te igitur humanissime confugi princeps:qui soles omnium esse misericordissimus:non qui petam hanc pecuniam omnino remitti mihi specieq; creditoribus eius unq̃ ad mi recuperãdæ:sed ut illi non exerceant in me iracundiam:mihi liceat libere istuc ire indeq; ad annum usq; sæpius:pro arbitrio redire.Interea promitto me omni opera curaturum pro uirili mea:ut illis satisfaciam.Vale princeps optime.Ex Mediolano.iiii.nonas Aprilis.

Publicæ fidei precatiua familiarissima.

a Ccederem istuc non nunq̃ uir clarissime:ut cum principe te uiserẽ:& negocia mea procurarem:si liceret.Sed sunt:quibus non nihil debeam æris:qui assidue interminentur curaturos se meam captiuitatẽ si istuc iuero:nisi prius secum pactus fuero:Conditionem autem nullam uolunt:nisi ut soluam.At non nescis:qui me iam menses aliquot oppresserint cas⁹ terra mariq;:Nam & mercatura mari mihi fuit plurimum detrimentosa:& agricultura terra me fefellit.Quare te unice rogo:me comẽdes principi nostro humanissimo:eumq; roges publicam mihi fidem sua benignitate:largiatur:ut istuc ire:indeq; pro libito redire possim.Vale ex Mediolano.iii.Nonas Aprilis.

Publicæ fidei precatiua Grauis.

f. Idem publicam a populis & principibus postulari docuit Solon oportere:cum timeretur quicq̃ uel in uita uel in re ipsa.Nam uel erratum sit quippiam:uel id minus:sibi cauendum esse diligẽter.Modestin⁹ admonit:Aliqñ sũt delatores:quoꝝ murmura timẽt ut apđ Neronẽ multi sũt ĩterẽpti:plures cruciati multi fortũis ac uitæ ꝑte spoliati.Nõnũq̃ interueniũt inimiciciæ:q̃ amalis exorẽtur cũ dñis.Aliqñ uero solẽt occurere alia & alia casuũ genera:qbus q nõ ꝓuidet:facillime in miseriaꝝ ĩcidit laqueos.Publicã ãt fidẽ Agesilaus rãti uoluit esse:ut q eã uiolaret:cõi toti⁹ Græciæ ꝓsecutione deberet ẽt in tẽpli ãt deoꝝ dilaniari simulacra.Quid enĩ in uita supesset fidei:aut pietatis:aut asyli:si principes suã fidẽ nõ ꝭuarẽt:q̃ uel ostibus ꝭuari uoluit.Actilius:& docuit Cicero.Aut enĩ cũ postulatur a calamitosis & quouis hoĩm genere negetur:aut ꝑmissa seuetur nec in fide publica(ut iussit Xenophon ille socraticus)iusta ne an iniusta ꝑmissa sint:qrãtur:postea q̃ ꝑmissa sũt:sed obseruẽtur nulla interpræatione adhibita:pura:nuda:simplici & intacta.Ego tãdem quid snm postulaturus:ut clemẽtia tua functus primum remittas mihi quod peccaui:Fateor enim me com-

misisse in tuā maiestatē: sed p errorē. ita me adiuuēt superi. Non fuit culpa peccatū. Sed qa tanti ē in maiestatē peccare: sed īprobas: & indulgendū nō eē ducis pducēdū saltē non stabiliēdū cōsiliū istud: uelis. Da mihi fidē publicā: ut istuc & in oēm regionē tuā: singulasq; terras mihi liceat īpune ire. p noctari morari semelq; ad plures id exeq: ac inde libere discedere: nulla interueniente qrimoniā: cuiusq̄ue inqetatione. Id si tua benignitate cōsequar in hāc rē publicas mihi decerne tuas litteras tuæ uolūtatis ac fidei mihi testes: superaq; tua māsnetudine malignitatē erroris mei: qd cū te orē unice prīceps clarissime: tū spero mihi ñ negatum ex Mediolāo pridie no. aprilis.

Sinonima publicæ fidei precatiua.

Rogo mihi des fidem publicam.
Posco abs te publicæ fidei litteras.
Insta cum principe pro fide publica.
Saluum coductum (quem uulgo dicunt) abs te posco.
Da mihi: impune istuc eam: ac redeam.
Fac ut ad uos mihi pateat liber & accessus: & reditus.
Ne neges mihi fidem tuam o princeps.
Concede ut tutus ad uos ueniam: rediturus pro arbitrio meo.
Nihilo mihi magis es gratificaturus: q̄ si p me publicam ab isto senatu fidē exoraueris.
Ego te unice obsecro: quæras ab isto populo litteras publicæ fidei.
Vt asylo tuo tutus istuc eam: & regrediar: quæso mi princeps.
Vt nullo impedimento inuoluar: si istuc iuero te oro mi consul.
Præsta mi humanissime regule mihi ueniendi tuas in urbes redeūdiq; quotiens uoluero: liberam facultatem.
Concede per deum īmortalem mi prætor ut nulla ingruente uaxatiōe istuc ire: indeq; quotiens mihi libuerit redire liceat.
Da mihi: te rogo maximopere: impūe ad te ire facultatem.

Titulus xlvi.

Historiæ narratoria familiaris.

Vm Belgæ cōuenissent cū Germāis iis: Rhenum inco lunt: postea q̄ illorum Dux Carolus bello Germanico peremptus ē Lodouicus rex Gallorum adorsus est eos: ea spe ductus ut omnem illum occuparet potentatum. Causas autem inuenerat belli quod ad se diceret pertinere uniuersam: Galliam: cuius partem in Belgis dicebat ab allobrogum ducibus Philippo patre: ac Carolo filio iampridem potentissimis occupatam. Existimabat āt facile Germāos aut sibi fauturos: aut aduersarios nō futuros qui paulo ante societatem aduersus allobrogem Carolū tuebantur. Itaq; & ob inita ni amicitiā: & ob odiū uetus in Belgas principes ducebat eos sibi futuros auxilio potius q̄ detrimento. Fracti sunt tñ iā ter ac fugati cum suo iamq; Duce Bel-

gæ(ut ita dixerim)tam dispartí:ut eneruati dici possint·Hæc historiæ narratiua est epistola:quis familiariter:ac succincte omnia expresserim:& per tabellarii celeritatem uoluerim ad te aliqnid ex historia scribere. Bene uale Ex mediolano Nonis Aprilis.

Historiæ narratioa familiarissima.

c Vm essent cōfecta repagula mænia ī liburnis a Venetis ad q̄dragintafere possuū milia ī cursione Turcoꝝ improuisa:& repētino quasi torrēte influente diruta sūt ea pte:q̄ magis uidebātur esse tuta & incōcussa. Turcorū āt ductu cōuenere ex finitimis plurimi Pannones Seraphi. Epyrotæ:aliiq;:uel q fidem obnegassēt christianā pfidi uel qui adhuc in fide uersati:nominec; christiano nihil habēt cū nostris cōmune. His mænibus captis:īuadūt scenas militū nr̄oꝝ:occupāt oīa:cædūt:capiūt ī prædā oīa uertūt. populātur mox & uastāt agros Teruisū penes. Quid deinceps dubitādū sit:qs ignorat. Nā futura æstate metuit hisce ptibus uæhemētius: Historiā habes:& eā q̄dē uerissimam:ut res acta est. Bene. Vale Ex Mediolano: viii. Idus Aprilis.

Historiæ narratiua Grauis.

h Istoriæ describēde gen⁹ utilissimū oībus:&(ut Cicero inqt) speculū nr̄e uitæ:prim⁹ oīum Pherecides Syrius adinuenit: id qđ plærīq; Hermodamāti ascribūt. Creophilo:qd ascribūt dixi. Imo dono dant: fuit enī inuētū ut oībus iucūdissimū:ita qdē uæhemētius necessariū. Nā ut exhistoriā multa sp discim⁹:q̄ ꝑdesse plurimū possint:sic sine hui⁹ lectione quos imitemur ī actiōe uitæ(ut Plato dicit)nō habem⁹ Egyptii uero sacerdotes idcirco dicūtur despexisse Græcie illo sapiētes qm̄ p diluuia plurima carerent historia:nec qcq̄ hac sine possent sapere. Homerū aūt scripsit Strabo eo ꝓstationē:qđ prim⁹ historiæ modū ēt poematis dederit Videtur ī historia quottidiani & priuati & publici uariaꝝ reꝝ multoꝝq; uiroꝝ appat⁹. Intelligūt cōsilioꝝ diuersitates. q̄litæ locoꝝ. & reꝝ & tēpoꝝ opportunitates:ut in Xenophōte. Herodoto. Thucidide. nr̄isq; oībus hæc singula possumus conspicari diligenterq; consyderare. at ut epistola non nihil ex historia narraretur primus est apud nostros Tullius:apud Græcos prosecutus: Demosthenes ille. Non parum hoc scribendi genus nostris hominibus attulit:dicit Eschines:quo superiorum temporum:nostrorumq; res gestæ memoriæ mandarentur:atq; tenerentur. Hinc ego factus sum aliquando ad p scribendas etiam epistolis historias. quibus & ingenii non exercerem:& nō nihil utilitatis afferem illis:qui meas lecturi forent epistolas. Quod quidē animi mei institutum:ut tecum non negligam:ecce historiam nostri temporis non uulgarem: Archimbaldus Gascon satis & ingenio acutus. & corpore fortis:& audacia pdit⁹:cū īter ligustīos multa patrasset fraudū genera:

& arces dolo cœpisset:& more crassatorum latrocinia commisisset: tandem dimisso Saliceto castello.quod sociis surripuerat:alteriq; uendiderat uili ꝑ cio:uenit ad Tauriscos ibiq; nō pauca scelera(nec minima qdē)sed & multa & atrocissima secutus est. Nō multo post capit̄ Pinaroli & in carcerē itruditur:publicoq; dānād⁹ iudicio laqueo expectat̄ suspēdi. Videt nescio quē rogatq; ad Ludouicū Sabbatiæ Ducē illū:hæc deferat:haud sibi molestam esse necē:q multis maximisq; sceleribus sibi ꝓcurasset:at piniqua se mētem ferre: qđ prius suspendatur q̄ ea Duci significet:q ad eius attinēt status idēnitatē:(cui si consulebat(accersiret ad se Archimbaldū:a quo auditurus eēt mirabilia. Misit dux ille bon⁹ atq; credulus argtenentes(quos Galli dicūt) satellites suos aliquot:a qbus ille nefarius uinctus tutoq; custoditus in Sabbatiā ueheret̄. Ita fit:cathenis alligatus equo uehitur satis debili nequo curreret fugā rapturus. In sabbatiā uenit. Ad ducē ductus nō prius se induit ꝑ palatuꝶ arcana:q̄ & Ducalis senatus totus interuenirer. Sciebat enī esse ī eo senatu ex iis aliquot:q Galloꝶ regis ꝑ id temporis. Caroli partibus fauerēt quē metuebat ille Dux maximopere. Cōuenere senatores. Queritur quid dicere ꝓmiserit Tunc sic ille Sinon:aut Sinone peior. Cū essem īpedemontio liber. non nulliq; pedites mecū agerent. Aloisius Bellares princeps Relianæ atq; Centalli:cui causa esset tutandi beneficii quod ad eius filiū deuoluebatur seruandæq; possessionis ecclesiasticæ:me uocat cum meis:qui ei uigiliæ custodiæq; pessemus. Hinc est mihi cum eo principe familiaritas maxima cōparata & iam tā assidua consuetudo ut aperuerit nobis sui pectoris secretissima. Is inquit Carolum regem iniustissimū esse:in Ludouicū filiū: & ea ꝓpter non multo post habiturum pessime:in quem fierent in uniuersa francia maximi apparatus:q̄uis occolti sommoquæ cum silētio. Adhæc autē sentire principem Relianæ Ludouici Delphinis intercessione cū Renato rege:Francisco que Sphortia Mediolani Duce:in diuidendo pedemōtio:ut pars Renato . Pars Insubrium duci traderetur:quorum mox auxiliis Ludouicus in patrem regem niteretur. Earum autem pactionū litteras horum singulorum principum esse penes. Aloisum ipsum bellarē in eius pluteolo.quod se latere non dixit reseraturumque reliqua ad hanc rem pertinētia ipsi Carolo regi:si opus foret. Non audet Dux Sabbatiæ(q̄uis huic nō adhibeat fidem)ulterius in hunc ꝓgredi:nisi prius huius omnia significet regi. Rex autem his acceptis:per litteras iubet:ad se continuo delatorem libertate donatum honorifice mitti. Absoluitur latro sœrico.auroq; ac equis donatur. Ad regem procedit. Idem replicat additq; si sibi ex Sabbatia fiat commissio:ea esse mente:ut principem Centalli capere audeat: captiuūq; in franciam cum litteris illis pactionibusq; apertissimis mittere. Impetrat quæ postulat.fingit.simulat.dissimulat. Centallum uenit quasi fugitiu⁹ ex Sabbatia:ubi hæc oīa clāculū trāsacta fūt:ī arcē admittit̄ī mo q̄si nolēs illo

proficisci:cogitur centalli. Sed iam uidebantur hinc illi illinc hi uenire Ar-
himbaldum uisuri cum quibus ei amicicia foret contracta. Cum in arcem
uentum est:hi socii qui ex improuiso uariis ex locis uenisse simulabant:cu
stodes opprimunt arcis:is profectus latronum filium ante patris. Abloisii
occulos interimit:qui uellet rem tueri:patrem capit cum omni familia· Ar-
cem occupat munitissimam atq; ditissimum spoliat principem. Res ciuiũ ĩ
predam uertit. Nam assidue concurrebant illo multi ex finitimis urbibus:
quos ille fur admonuerat. Mittit̃ Aloisius ĩ franciã:sed sine ullis accusati sce
leris testibus. Occupat ipse Centallum munitissimo loco situm. Q uæritur
in Galliæ uir ille optimus Aloisius quid in regem attemptasset cum filio. ni
hil inuenitur. Franciscus Sphortia(qui hæc resciuit omnia(Ducem Sabba
tiæ commonefacit:ni continuo. Aloisium qui fœdere sibi iunctus erat:ĩ su
um restituat principatum bellum ab insubria sibi putet indictum. Q uid fa
ciat bonus Dux· Iam a Carolo Aloisius liberatus est. Expeditio nullum sor
titur effectum. Irridet Archimbaldus & regem pariter & ducem:dicitq; sibi
esse quedam cum duce signa:quæ nisi uideat:non esse Centallum se reditu-
rum. Tandem fit expeditio Ducalis in Archimbaldum. Ille rei militaris p
ritissimus & ad eam natus(ut deinde bello Centalico uisum est)se tuetur. Pe
demontium expugnat:ex finitimisq; quottidianam prædam refert multo
q; ditatur assidue magis. Militibus suis Gasconibus inq̄ plurimis:qui con-
uenerant illo huius promissionibus pellecti:nunc se cum Sabbatiæ persua
debat sentire duce. nunc cum insubribus. Tandem illo uẽtum est: ut fraus
fraude sit intereepta. Nam Ambrosinus longignana:qui tunc præerat pro
pinquæ arcis eiusdem principis custodia:simulata societate: dissimulataq;
causa:cœpit Archimbaldum ei confidentem. Arx se continuo dedidit: ca-
pro præside: Inuentum est eum nebulonem tam sagaciter callideq; g essisse
ut paulopost futurus esset Pedemontis princeps:cum eorum fere omnium
consensu qui Tauriscarum urbium arcibus præerant:quoq; omnis in sen-
tentiam diuersis traxerat promissionibus. Cæsus & sectus est archimbaldꝰ
laqueo suspensi:centum ac triginta Gascones:corpora fere Gigantea Reli-
qua non prosequor:& q̄ astute gesserit. & q̄ uideretur religiosus: q̄ munifi-
cus:quos habebat fautores quos ministros. hic ut intelligas:q̄ soleat fortu-
na multos illudere:ac ut Boetius inquit summa infimis:infima summis ad
miscere utq; a sceleratis semper cauendum sit qui nil nisi scelera machinan-
tur:nil aliud curant. Vale ex Mediolano. yii. Idus Aprilis.

Sinonima historiæ narratiua.

Hic bellum apparatur in turcos.
Fiunt in hac urbe noui pacis apparatus.
Nihil est quod dubitemus huc summum pontificem essa uenturum.
Consilium imperatorem instituitur.

Historiam tibi dico ueram esse.
Quod uilificatus athos sit:non admiror:cum apud Bæna cum sint etiam montes uelificati.
Gigantes & nanos uidimus diebus hisce.
Nuper ego apud Venetos piscem uidi hominis habentem imaginem.
Cum essem ferrariæ:hominem uidi bicipitē ut geryone non obstupeam.
Inter historias & hoc habe:quod asinus bipes hic creber est.
Fabulam extimas uaccas inuenire bipedes:historia est.
In hac urbe sunt Galli pondo decem singuli referentes.
Volant hic equi:si uelis historiam ab me Græcam accipere.
Nihil est uerius hac historia:quod nihil hac hyeme rigoris uisum est.
Hic ferunt turcorum regem esse interemptum.
Non uno ex loco uera hoc historia dicitur:constituisse mahomettum regē turcorum chistianorum sequi fidem.

Titulus.xlyii.

Fabulæ expositiua familiaris:

u T rideas fabulam accipe:cum superiore nocte apud cauponem peregrinus agerem:nam redibam ex Galliæ Diui.Antonii templo: inter sōniandū sum uisus cū Cauponis agere coniuge:cauponēq; nō multopost insidias mihi parantem uæhementius expauescere.Hoc metu perterritus expergiscor:& adhuc somnii attonitus inuoluero:exagitatusq; formidine:uel uigilans in cauponē ense feror ac furore.Is uire bon⁹:satisq; ad preliandū debilis fugiens delituit in stabulo:nec diem illū uniuersū: noctē q; sequentē apparuit.Ego ratus uerū esse:qđ sōniarā uxorē eius subegi consentientē inq̄:nec usq̄ renitentē.In diluculo mox discessurus ab ea donatus sum tanto numero:z:hucusq; peruenerim.Vide qd casus inuenerit:qđ ars uix sibi comparasset.Nunc & Iouē in cygnū cū Danae uersū esse credo:cū hoc longe sit admirabilius:Nūc cū Europa in Taurū.Interea redeūti mihi domū occurri in ꝓpinqua silua serpēs.Existimaui fatū esse(qđ uulgus mulierū appellat)ibiq; ꝑnoctaui assidue cogitans:qd hoc esset:qđ cōtinue me spectās a me nō discederet.Sed ubi iā tenebræ texissēt oīa:nec uidere quidē āplius possē:nec uideri:cæc⁹ uiā prepto in serpētē certe cōuersus.Quo me uerterē nesciebā.Tādē luna mihi lumē obsecūdauit.& domum regressus risi sæpius hoc monstrum.Vale.ex Mediolano.yi:Idus Aprilis.

Fabulæ expositiua familiarissima.

n Ihil hic maiore uendit ꝑcio:q̄ fabula.Iccirco ut rem tibi hac ætete dignā mittā:sic habe. Antonius abfuit hinc mēses duos de uiginti. Cū rediit:cōtinuo cōiūx peperit puerū scitū.illiusq; simillimum sacerdotis: quē nō ignoras.Persuasit uiro Martia:filiū esse suū:seq; cōpressisse dolore: donec is rediret:exēploq; firmauit Alchemenes:cui⁹ cōpressus est Iunonis

cura ptus:donec Stenello nasceretur Eurysteus q posset herculi ipare. Credulus uir cōditionē admisit:similesq; illorum se fieri posse ratus fabulā non accepit aliter:quā diceretur. Vide.q̄ pulchre deceant mulieres litteræ q̄q; plura illæ uiderint:q̄ Plinius reliqui q; scriptores:qđ ad duos de uiginti menses nasci posse doceāt patū Nūc filius educatur Antonio quē sibi simillimū asseuerat:ego eā similitudinem uideo:qua gallus asini simillimus est. Vale ex Mediolano.y.Idus Aprilis.

Fabulæ expositiua Grauis.

n Ihil est tam iucundū inquit Pindarus:q̄ fabulā scribere Sed fabularū duo esse genera:docent ueteres tam Græci q̄ latini:aliud de iis rebus q̄ neq; uere forent:nec uerisimiles(ut est illud Plauti:in faciē uersus Amphitrionis Iupiter aut quod homo in bælluam uerteretur:cū Aristotele teste.impossibile sit:unam speciē in aliā cōmutari(aliud de iis.quæ si non uere:tamen uerisimiles quæ fieri potuerunt. ut Terentius amare Pamphilū ostendit:& Glycerium ei tandem connubio iungi.Horum utrunq; probat Simonides:quorum alterum delectet:alterum iuuet. At Horatius īquit aut prodesse uolunt:aut delectare poetæ. Aut simul & iucunda:& idonea dicere uitæ. At poetas id admonet. Quid in epistolis obseruādū. Idetidē puto. Nūc ergo scribēdæ fabulæ ratio uenit in mētē:ut ñ desinas ridere:q̄ quidē rē posteaquā fabulā dixeris(qđ potuerit fieri)factū existimato:& fabulosā historiā appellabis.Salualalius qdem Picæus(uel ut alii dicunt ex flamminia)cū pertransierit nemus quoddam:ad quasdam nuptia profecturus uir uel mediocris:uel infimo loco natus:serpentem uidi:nō miræ lōgitudinis sed albū miri cādoris:corpulētū:& se ita respicietē:ut dicere uideretur:ad te ibā.hic callē occupabat nemoris:p quē itur⁹erat salualalius.Secedit is ex calle:rectaq;:quo cōstituerat:pcedit uia:sed respiciēs aliqñ post humeros relictū serpētē:q̄si secū uerba facere uolētē:intuetur stare loco seq; firma specta re acie:Horruit primū Salualali⁹ mōstri magnitudinē:mox rē oblit⁹:i locū q; pueniens destinatū choris saltibusq; uacauit. Noctu rediēs domū cū sociis:nihil uidit. Postridie in easdem uenturus nuptias eadem iter fecit uia:eūdem serpentem intuetur:sed tanq̄ blandientem:ac adulantem:toto se corpore contorquere ad Salualaliumq; alludere:ac eundem occupare callem: tandemq; cum iam securior ille monstrum spectaret: cœpissetq; quærere: uellet ne quicq̄ dicere. Si me sequeris.respondit serpens ditissimus fies: ac maximus uir:nec dubita:me sequere.factus ille audatior monstrum sequitur:in quādam deuenit foueam ubi se se abdebat serpens.qui humana uoce descende ait.nec quicq̄(dicebat)timeas. Inuēta est ut affirmauit scala ærea: per quam qubi descendit:spatium comperit lati⁹:ubi regia qdā eē uideret egregiæ formæ:multisq; lapillis ac uniōib⁹ornatissīa:cū uirgib⁹ pluris eodē ornatu speq; clarissimis. Admirat⁹ hic hōūcio qd hoc eēt:ad eū sic regia.

Ego tibi sum uniuersæ Italiæ datura imperium: uade modo: & milites tibi compara infinitos quibus (quod ab me sortieris) æs maximum daturus sis qui si tibi non crediderint: ad nos eant te duce: uolui ut inquit regimam obsculari. Subrisit illa: subddiditꝗ. Nondum hoc tibi consequi licet. Sed commodior occasio dabitur. Inde hic abiens rem amicis aliquod aperuit dixitꝗ: quæ uidisset: singula. Sequuntur hunc ex iis multi: qui ad omne facinus aptissimi uocabitur milites. Incipiunt pecuniam in hãc nouitatem imparciri diuitesꝗ pleriꝗ mercatores. ac ex finitimis locis honestissimi ciues: Iã coalescunt hi milites fiuntꝗ plurimi. Iam equitum peditumꝗ ductores nõ pauci huic herent monstro: fiuntꝗ manipli centuriones decuriones. ex omniꝗ militum præfectorum genere atꝗ nominibus ad numerũ usꝗ sex milium ut omnes terræ Salualalii nomen uiderentur resonare: in locisꝗ cauernosis echo reboare. Interdum ex his primates ab eo in foueam illam ducebantur ac æquæ reginam illam (quam Fatam uocabant) cum suis ninphis omniꝗ ornatu uidebant ac ipse Salualalius: hoc etiam plus: quod uidebantur ab ea regina illis ostendi Thesauri apertissimi ac maximi: quod dicebat se parasse: ut suo traderet Salualalio. Sed non ante octauũ calendas Quintilis tradere posse: sic esse ab iis ordinatum: qui haberent in his rebus arbitrium. Hoc eos decepit multomagis qui & sequebantur hunc imperatorem & ei pecunias dabant mutuas: quod uiderent thesauros: a tantaꝗ regina audirent ei belluæ paratos. Sed uide: q̃ soleat in iis esse diligens demon quæ ad homines fallendos attineant. Cum iam per uniuersam Italiam audiret hæc fabula. in uulgoꝗ increbuisset hæc uox: apud sapientes minime crederetur: res tamen sic haberet: ecce diu iohannis diem festum. quo pecunia ex Thesauris amplissimis illis debebat in militiam diuidi ex qua omnes erant futuri q̃ ditissimi. Conueniunt illi cum Salualalio cuncti lætissimi: ad expugnandosꝗ superos imperatoris iussu paratissimi: modo illi uisum foret: ut Gigantes fecisse fabulantur. Credulus quoꝗ Salualalius non latet: exultat: ac gestit eo die se ratus fundamenta iacere ad imperium orbis occupandũ Neꝗ regina inuenitur. nec fouea quidem illa: hyatusꝗ: quo ad eã iter erat. Inquiritur diligentius: Eo minus inuenitur: nec inuestigari quidem signũ potest: ubi nam esset ille aditus. Cum re perdita: speꝗ sublata: simul eis loci aufertur memoria: Illusos se uident illi. Sunt qui uelint in eum impetu facto cædere in frustra præuaricatorẽ: quẽ putant ac præstigiis usum. Sunt qui eos frenant: nec desperandum esse ducant: quibus minime fieret uerisimile: hunc nõ interim latuisse: si quid errasset: aut non in præstigiis pseuerasse: si hoc sciret Sunt qui simplicitatem illius minus esse castigandum censeant: q̃ cæterorũ: præ cupiditate: uæsaniam: qui adhibeat illusionibus ĩfernis fidem. Ex iis fuit: qui demonis quandam retulerit hoc modo fabulam. Malus demon o socii plurimũ solet fauere uiris: illosꝗ sæpenumero ꝑ sua

uirili obseq. Quod cũ sæpe alias: tũ semel: ubi miles qdã in tantã esset uitæ asperitatẽ redactus: ut neq; per senectutẽ militaret: nec ei qcq̃ ad uiuendum necessariũ subministraret. Is. n. cũ sese in tẽpla sæpe colligeret: superosq; rogaret suæ mẽdicitatis misererent: tandẽ cuiusdã uetulæ admonitus persuasusq; cõsilio candelas aliquot reliqua sibi emit pecuniola & accensas iter sanctorũ simulacra in ecclesia depicta diuidit: cuiq; suã affigens: atq; orans: suæ calamitati subueniret. Cũ una supasset candela: diuisis cæteris: uideretq; demonẽ cathæna deuinctũ: alligatũq; Diui leonardi ad pedes: En inqt & tibi cæreũ uotũ ut nõ boni me solũ adiuuent cælites sed & tu Stygie demon: Is noctu uisus est ei militi sit loq: q̃ te plus ego adiuuẽ: q̃ ii cũcti: qbus tot cãdelas accẽdisti: accipe hic est maxius thesaurus: eũ tibi dedico: hisq; dictis euanuit. Miles qd faciat nescit aliud. Erat. n. ut uidebat̃ in prato mũdissimo. lapidẽ nõ habebat: nec qcq̃ quo signaret locũ: mane ut statuerat rediturus: deponit illic supflua onus credẽs id mane se in prato inuẽturũ: inuenit quidẽ: sed in lecto. Hæc solet demon. Hæc debemus puidere Cœperũt omnes ridere: locũq; dederũt fabulæ. Vale Ex Mediolano. iii. Idus Aprilis.

Sinonima fabulæ expositiua.

Hic mulier est uir effecta.
Nihil est in hac urbe cõmunius auro.
Asina peperit agnum.
In unam canem tres simiæ sunt conuersæ.
Iupiter in formam est fanni uersus.
Lupi solẽt hic diligenter de iis rebus prædicare: quæ reddere solent. omnis q̃ religiosissimos.
Vinum scio ubi ex aqua conficiatur:
In apulia sunt boues aurum effodientes.
In Lydia dicunt formicas aurum effodere solitas.
Mulier formosissima in fœminam eaasit pudicissimã.
Seneca cui nihil odiosius in uita q̃ mulier: uxorem duxit.
Pueri duo facti sunt in Insubria continuo senes.
Si senem tyrannum audis: admirare.
Mimi ac scurræ deligunt̃ Athenis in presides:
A Romana dignitate illa quidem censoria plurimum abest grauitas:
Ab insulsis abest omnis leuitas.
Nihil est in uiro doctissimo præstabilius ignorantia.
Quid disertissimus dicitur Cicero: non audet se cum eloquẽtia cuiusdam conferre noui.
Agnus apud nos candidissimus: qui per urbem uagabatur in tygrẽ maculatissimam uersus est.
Amicus ille qui dormitat: oua solet in lecto sæpe conficere:

Exemplificatiua familiaris.

p Oeſim īqt Simonides picturā loquētē eē:at picturā tacētē eſſe poe
ſim. Vt.n.debet Poeta deſcribere ꝓprietates reꝝ atq; pſonaꝝ:nihil
q; ꝑtermittere:ꝙ ad ullius artis expſſionē ptineat:ſic pictor nihil negligere
ꝙ ad rē pſonā ue pfecte cognoſcēdā pquirat̃.Niſi Cæſarē tibi declararit hi
ſtoria:niſi poſt hiſtoriā ex huius re geſta:phyſionomia expſſerit:q̄lē opor-
teat eē q hac:aut illa ē natura:q q; hoc aut illo uerſat̃ ī actu:niſi affect⁹ natu-
rales multa reꝝ experiētia cognoſcis:niſi ea pſeq poſſis uel carmīe uel pictu
ra ſingulari:qb⁹ ñ recitari.aut pingi uideat̃.ſed hō uideri uiuus ī agēda re p
ſiſtere:certe neq; poeticā bñ tenes:q ſcribis:nec picturā q colorib⁹ iuolueris
ac tabellis. Vt.n.Homerus æque recitat. Vlyſſis naufragiū: ꝓcedētib⁹ tēpe
ſtatis ſignis:ſuccedētibuſq; ꝓcellis. Idētidēq; factitauit apud nr̃os Virgilius
at armatos ferociores īducit:cēſores grauiores:cōſules æquores:turbā loqua
ciorē:ſic & reliq debēt imitari:q poetaꝝ noīe uelint appellari:illudq; ſequā
tur:ꝙ apud Horatiū ē. Vos exēplaria Græca nocturna uerſate manu uerſa
te diurna.Id niſi facturi ſint aīaduertāt Horatianū rurſus illd̄.Cur ego ſi ne
queo:ignoroq; poeta ſalutor. Vt.n.recte dictū ē:ac ſapienter:quā q̄ſq; norit
artē:ī ea ſe exerceat:ſic Alexādri macedonis exēplo nō loquamur potius p
ſice:q̄ ſi loq neſciamus linguā illā pfitētes:auditoribus ridiculo ſimus.Alio
rum exēplis uiuendū eſt. Vale Ex Mediolano.iii.Idus Aprilis.

Exemplificatiua Familiariſſima.

u T ignoſcā Antonio:rogas.Exēplo Cæſaris:oīa memoria teneo ꝓ
ter iniurias.& ut Ageſilaū imitet̃ dicētē:cū trāſactū ē crimē iniuriā
e mēte deleui.ſic ego uix poſtridie illi⁹ diei:quo decoctor Antoni⁹ me frau
dauit.ſū illius doli memor effect⁹.Itaq; ne parcā opus ē iādudū pepci:ac ex
aīo aboleui fraudē illā.Sed ut ī gratiā redeat ñ poſtulas:ꝙ ego admiſſur⁹ ſū
nūq̄ negligētiæ gen⁹:aut aliis fallēdi ſimilē ꝓbeā occaſionē.Eū igit̃ ñ ſum
odiis īſectatur⁹:neq; ab aliis pricipib⁹ q̄ſiturus:ut plectat̃ ſed neq; mea grā
ci peccādi:aliiſq; daturus exēplū. Vale Ex Mediolano pridie Idus Aprilis.

Exemplificatiua Grauis.

n On iniuria placēt Oronti Artaxerxis genero(qcq̄d pſuadere quiſq̄
uellet)exēplis firmādū eē:ut q̄s p ueſtigia ꝓficiſcētib⁹ ꝓcedētiū pa-
ratior eēt ac tutior gradiēdi cōmoditas.Nā & Ageſila⁹ ille rex ſapiētiſſim⁹
dicere ſolitus phibet̃:nō eē qcq̄ ulli dubitādū:q bonoꝝ hæreret exēplis.Xe
nophon aūt ait.Et ſi ſolēt:q errare cupiūt:exēplis maioꝝ:q mali fuerit:gau
dere:q̄ſi cæci a cæcis ducti.At bonoꝝ exēplo uiuētes ſecuriſſimā hñt uiuē-
di rōem.Ambroſius igit̃ ille nō doctus min⁹.q̄ ſapiēs:magnā parari ſapiē
tiæ putauit uiā:cū exēplis bonoꝝ alliceremur ad bñ beateq; uiuēdū. Nā &
Ariſtoteles illos refert Heſiodi uerſus.Optīus ille qdē q p ſeſe oīa noſcens:

ꝓceptor suus ipse sibi meliora pegit. Ille bonus rursū:monit⁹ q recta pegit.
Sūt.n.ut Demosthenes dicebat:doctoꝶ hoīum admonitiões:exēpla pari-
ter q̄ possimus imitari:cū nihil ī mediū asserūt docti:ꝙ aut nō sit ī recta fū-
datū rōne:aut inde sumptū atqꝫ trāslatū:quod latā habeant auctoritatē:atqꝫ
plenā. Cū igit̃ ad te frater optīe scripturus nō nihil essem de iis q̄ te censerē
oportere seq:sū arbitrat⁹ exēplificatiuo u tēdū scribēdi genere:ñ q te aut do
ceā.aut horter.aut admoneā suadēdo sed q añ occulos exēpla ponā:p q̄ pos
sis & ī luce ābulare & ī tenebris. Alexāder admodū adolescēs nihil uel dicer̃
soledat uel facere ꝙ a pr̄e Philippo illo apictissimo uel dictū accepisset uel
factū:dicēs:turpe uideri sibi:q ñ depicisset lr̄as:eū doctrinā ꝓfiteri : publice
ue docere. At alcybiades uir deniqꝫ medetissim⁹ ꝓponebat īter senes q̄stio
nē:de q̄ illos audiret cōmētari:bñ ne:an male hoc aut illud ab dolescēte ne-
scio quo dictū eē:uel factā:nec nomē cuiusq̄ aperiebat:nec suā dubitationē
dicebat eā illā:sed ut ītelligeret illoꝶ sentētiis:qd sibi deligēdū foret. Cirus
aūt iunior ꝑmia cōsilioꝶ grauissimis ꝓponebat senatorib⁹:resqꝫ arduas q̄si
ad se nō ptinētes ī mediū afferebat:ut prius eoꝶ audiret sn̄ias q̄ opus aliqd̄
aggrederet̃ incōsulto. Cupio te igit̃:q mihi tū ob egrediā indolē carissim⁹
es:tū ꝓ ea q̄ mihi cū patre tuo principe optīo fuit bñiuolētia: ut Alexādrū:
Alcibyadē ac Cyrū imitatus uel nihil dicas:uel facias:ī quo nō adhibueris
quo quo uel exq̄sitissimo cōmētatiōis cōsultatiōis ue modo reꝶ oīum exp-
tissimos:aut eaꝶ saltē de qbus dubitas uiros & doctos:& graues:a qbus uel
idē factū aut dictū accipias ut p eoꝶ ꝓficiscare uestigia aut faciēdū dicendū
ue tibi psuadeat̃:qbus uti quæas ducibus. Nā cū multa sint adolescētibus p
uitæ nouitatē difficilia:cū id qdē difficillimū:ea ī ætate:q̄ pfecte rōnis ē in
capax:nō errare:nō labi:nō decipi. Quāobrē aristoteles:moralis discipli-
næ idoneos auditores noluit eē iuuenes:q̄uis subdat nō differre.iuuenē eē
ætate:aut morib⁹ & Simonides dicat multos ætate cōsenuisse:q sunt mori-
bus admodū adolescētes. Es tu qdē ea īgenii p̄stātia ut siqs ex se qcq̄ egregii
discere pōt & adiscere.ī te hoc debuerit iā radices ꝓpagasse. At ea est uiuen
di recte parata difficultas ut uix ēt adhibitis alioꝶ & exēplis & īstitutis & cō
siliis q plurimū sapiāt satis nobis sit adiumēti ad eā laudē capessēdā cōpara
tum qua debemus ornari & uideri simul.& esse.ut īmortalē gloriā conseq-
mur. Quot cum habuerint parentes eximios præceptores clarissimos.au-
xilia naturæ ac artificii plurima:ī pessimos nebulones euāserūt. Præter Ci
ceronis ac hortēsi degeneres.illos filios. circūspice hodie multos ex oī ho-
minū præstantiū genere.qbus nihil facilius:cōmunis.atqꝫ paratius est q̄ a
suis degenerare maioribus : seseqꝫ inimicissimos uere laudis exhibere. Tu
igitur non ad eo uel acumini tuo confidas.ullo ingenuæ tuæ naturæ mu-
neri nisi omnino senū assistas lateribus.ab illis.q plurima solsticia cū uirtu
te uiderint aliqd discas.ab eorum fontibus. qui uiuacissima sunt sapientia

nõ nihil nutrimẽti haurias. Habebis ante oculos semp exãpla: qbus nixus cadere nequeas: quorꝫ ductu p rectã uiã gradiaris quorũq; memoria semp tibi iucundior sit. Eo pacto & tibi tua uita suauior fiet. & me sũma quadã af ficies ppetuaq; uoluptate. Vale Ex Mediolano Idibus Aprilis.

Sinonima exemplificatiua.

Cæsarem tibi exemplum adhibe imperando.
Ciceronis in eloquentia exemplo nitere.
Fac ut in republica gubernãda Periclem adhibeas exemplum tibi.
Neminem in poematis utiliorem tibi Nasone ducito. ac Marone.
Velim in oĩ tuæ pcuræ administratione solius Catonis hereas exemplo:
Noli ab eorum exemplis aberrare: qui fuere modestissimi.
Nunq̃ fallet tua te snĩa. si constãtia tibi Fabriciũ propones exemplum:
Eris omnium continentissimus. si exemplo tuæ modestiæ.
Scipionem præficies.
Vbi non deserueris ulyssis exemplũ. fies assiduæ prudentior.
Si uis fortissimus fieri eacidæ aut Hæctoris exemplis fias.
Scæuolã quærere ducẽ tuarũ cogitationũ: si uis iuriscõsultissim⁹ appellari.
Vestigiis hære Curii: si cupis ĩnocentissimus incorruptissimusq; dici.
Nihil erit cũ uulgo cõe: si sapiẽtũ exẽplis. ad pfectã cõtẽdes uirtutem.

Titulus. xlix.

Contentiosa familiaris.

q Vid te mihi pfers o bellua. Quæ tibi mecũ eẽ põt æq̃ cõtẽtio. Generis ne. At tu hõ nouus (ut illo ĩ Ciceronẽ utar Salustii) q rupto robore nat⁹: ut Naso ĩqt nullos habuisse parẽtes cẽsend⁹ es Virtutis: At q̃ uirtus ẽ tua. Quod cyathos ãplissimos: calicis illius nasorꝫ q̃tuor bñuẽtani sutoris nomẽ habẽtis: de quo loqt̃ Iuuenalis: simillimos uno haustu sorbilare delectaris ĩ tuaq; nefandissima libidĩe tua ẽ militaris cõposita gloria: At mihi & generis ẽ nobilitas tãta: ut erubescere me iure possis ubi hæc tibi sit cõtẽtio: & tm̃ ĩ uirtute laudis: ut me uenerari nõ nequeas. Cõtẽdis mecũ de diuitiis. Tibi nõ cædo. Nã q̃q̃ habes plures nũmos: plura pdia plures fũdos nõ es me tñ ditior: cuius cupiditas nulla ẽ: nisi cũ uirtute. At tu cupis: & ĩstã maris tuis pturbatiõibus ne tm̃ habere potes rerꝫ: ut ñ multo auidi⁹ optes plurima. Ego pauptate mea cõtẽtissim⁹ nihil appeto: & ut illo utar Terẽtii cũ nihil habeã: nil mihi deest. Ex Mediolano. xviiii. calendas Maias.

Contentiosa famlliarissima.

e T si me sũmope pudere decet tecũ cõtẽtionẽ ullã agere: cẽ tua te tñ ĩ phreoesi iactes: ad ea cõtentiose rñdebo: q̃ unis ad me scripsisti lr̃is. Nõ audere me boas affirmare bñ dictũ te corã Monimẽta: cũ monumenta dicẽda putes potius. Peto abs te uir ignare lr̃arꝫ: moneo qd̃ pteritũ habeat: monui dices: qd̃ supinũ: monitũ. Vñ hoc monimẽ: & monimẽtũ formaẽ a

ſupino.Cur igiť.i.mutabiť in.u.Cur ĩ nocumẽto.Veteri q̃dã cõſuetudine uel alia formatiõe q̃ ea:q̃ ad monimẽtũ attinet q̃ põt& debet monitio dici mẽtis.ita ut ñ monimẽ.ſed monitio.q̃ſi a pteriti adiectiuo dicať.& mẽte deriueť & cũ ipſis cõponať.Inde apđ Virgiliũ.monimẽtũ & pignus amoris.& rurſus ab andromache:menuũ tibi ſint monimẽta meaꝝ hoc eſt memoriæ.Sic ego reor.Vale Ex Mediolano.xviii.calẽdas Maias.

Contentioſa Grauis.

c Ontẽdere mecũ audeas.quãobrẽ nõ ẽ mihi negligẽdũ de quo cõtẽdas.Nõ.n.ſumus pduelles nec pduellionat⁹ crimẽ nobis ẽ ppoſitũ cõtentiõis gen⁹.De bonis lr̃is nõ de uulneribus:nõ de pbris ẽ cõtentio:q̃ adeo pbauere Atheniẽſiũ ſcolæ.ut uel pmia cõtẽdẽtibus cumulatiſſima ppoſuerint:Romani uero declamatores habebãt aſſiduos:q & munerib⁹ ſimul:& honoribus donabãť nõ paruis ſi recte tũ.Quintiliani:tũ Senece đclamatiões ĩtuemur:tũ paulo prius q̃ a Cicerone de multis equalibus ſuis:& de ſeipſo ſcripta ſũt cõmẽtatiões ãt & a Platõe:& a Cicerone ĩ ſuis dyalogis ĩtroducte qđ ſignificãt aliud:q̃ cõtẽtiõis genera honeſtiſſima.qb⁹ uerũ fiebat dilucidi⁹.Quid hodie diui Thomæ Scotiq; diſceptatiões:qb⁹ cum hæc aut illa q̃ſiuerint:& ſibi rñdẽt:& ĩ ſuas arguũt ſn̄ias:ut ea cõtẽtiõe qcqđ ĩtrincatũ erat:magis enodeť.Hoc dicẽdi ſcribẽdiq; gen⁹ cũ utiliſſimũ eẽ pbat Thomas:tũ doctis hoĩbus iucũdiſſimũ:quo excitanť:ut Lactãtius ait:ſi q̃ ſũt ĩgenia ſemiſopitamẽtes refouẽtur:doctrie ĩter ſe cõciliãtur.Quãto nos emimus claroꝝ familiaritates uiroꝝ pcio.At cõtẽtionibus hiſce.cum eruditiſſimis ac clariſſimis aſſidue uerſemur:opus eſt quoꝝ auctoritate ac gratia fræti poſſimus eoꝝ ſupare uerſutias callidiſſimaſq; rões q nobiſcum certamẽ ineũt.Faciũt.n.eiuſmodi uexatiões pſpicatiores ĩtellect⁹:ut docet Seneca.Itaq; tibi cõtẽdere parato uicẽ apparo:ut cõtẽtione cõi:aliqđ ad poſteros a nobis pfectius deferať.Quod dixi de polypodis ac telluris coloribus:ĩprobas.At Ariſtoteles pbat:ut ignis terrã ĩ ſuũ & naturalẽ reformans colorẽ:albã efficiat:ut calcẽ ex lapidibus factã At Baſilius te docet:cũ null⁹ ſit natiuus polypodi color eũ ſibi ex adiacẽte q̃ri ſolo:ut alius albus ſit:alius croceus:alius mixtus.Quod uero inertiã nõ debeř haſpirari:affirmaui:tu haſpirari uis:cõtẽdis rurſus ĩſipide:cũ ſi ars ñ aſpirať:ut uel tu nõ negas.Iners ab & ĩ arte dictus:q̃ſi cui nulla ſit ars:haſpirari ñ poſſit.Ars.n.philoſophoꝝ teſtimonio ẽ collectio pceptoꝝ ad unũ finẽ tendẽtiũ.Adducis neſcio quoꝝ noĩa ĩperitoꝝ:quos obſcuriſſimo loco ereptos ĩ mediũ affers teſtes tibi tuæ ruditatis.Tũc tibi credo minus.Dicis & uiros hodie doctiſſimos iiſdẽ ſcribere caratheribus.Si id faciũt:ĩ hoc ſũt ignariſſimi lr̃aꝝ:q̃q̃ ego pte dictũ hoc puto:q te doctiſſimũ eẽ uelis.Sumo uerbũ gemino uis.m.ſcribendũ cẽ:ut ſũmũ q̄ ĩde dictũ autumas:qa nemo ſumere dicat:niſi q̄ ſummũ eſt.Vnde ſomnies hæc ñ ĩtelligo:cũ aliud ſũmũ ſit:aliud.Sumo illudq;

duplici.m.scribat̃ q̃si a sũmo & manu:hoc est:q̃d tota sumit̃.& uix stringit̃ manu. Sumo uero unico.m.scribi debeat:qque secus censent:ii fallant̃ uæhemẽtius Cõtẽdis rursus nõ decere principẽ Magnificũ appellari. At Cicero ab aristotele usurpauit ĩ ædificãdi splendore:domesticoq; apparatu magnificẽtiã eẽ sitã. Quid ergo ædificiis dignissimis oĩ laude delectat̃ uiuitq; pelegãter:is Magnificus dicẽdus ẽ. At elegãtiã uis ĩ uocabulo℞ p̃stãtia: nõ in domestico uel apparatu:uel cultu:uel corporis eẽ ornatu dicẽdã: affersq; testimoniũ & laurẽtii ualle:q elegãtias edidit:& augustinũ Senesem:qui Elegãtiolas effecit. Ego neq; illũ nec illũ Duces sequor:sed ueteres quos aulus Gellius ꝓbat Elegãtiã inuictu uestituq; sitã uoluisse. Vis tabellas ꝑ paruis accipi tabulis:qbus ædificat̃ adducis Tibullũ testẽ:q tabellã uoluit tabulã esse:ĩ qua depictũ aliqd ĩ tẽplo foret. Ego tabulas alias ædificiis debitas puto:ex qbus tabellæ nõ ꝓdeãt alias qbus scribat̃ pingaturue qcq̃:ex qbus tabellæ ꝓdire possint:ut ẽt ius ciuile ad cõtra tabulas titulũ habet:& tabulæ testamẽtariæ dicunt̃:& ĩde tabellæ ac ĩde tabellarii:qm̃ in tabulis scribebatur cæratis:ut te dicis nõ latere. Quod ñ arbitreris recte dici Marciale sexto casu:ut Iuuenale:nõ cõtẽdas:in snĩa uolo pmaneas:ut aptissimus uideare fatuus:q neq; quod ipse:nec ꝙ alii sant̃:ĩtelligas. Cætera tua eiusmodi sũt obiecta ĩ meas lr̃as:ut p se sileãt:erubescãtq; meã faciẽ. Sile uir ĩeptissime. Cõtẽtio sit tibi post hac cũ tui simillimis mihi uero nõ:nisi cũ doctissimis atq; disertissimis:ut & Alexãder ĩuitatus ad studiũ sibi r̃ndit:ñ nisi cũ regib⁹ currendũ uoluisti hac cõtentione(ut opinor)nõ nihil tibi gloriæ comparare. Esto:sis quod optabas assecutus. Nihil ex tua pareat opinione Resipice. Ex Mestiolano.xvii.calendas Maias.

Sinonimã contentiosa.

Non habet hæc res:ut tu sentis.
Hector nequit(ut sentis)inhaspiratum scribi.
Male opinaris de bubalo:quod sit genus Elephantis:
Recte dixi Elephanti problosidem:eminentiã esse nasi.
Rynoceros secundum casum male tua sententia format rynocerontis: sed habet rynocerotis:
Nõ bene doces:rynocerota in fronte cornu habere:cũ habeãt in nare.
Nõ est sapide dictũ(melius dici) honor:q̃ honos & lepor:q̃ lepos.
Gloriosum uetuste admonui nõ inueniri nisi in malã partem.
Fac ut elegantius studeas loqui:si uis doctus haberi.
Nihil dicis:cũ si cõtentione utendũ sit:nõ possim aliquid addere:
Nolim tecũ cõtendere:quod si facerẽ:multa in te falso dicta coniicerem.
Habes tu quidẽ in sensu nihil de litteris sani.
Quod credis de litteris breuiandis:omne falsum est.
Multa ĩ syllabis disiũgẽdis fingis.q̃ nescis tã abdere:ut eẽ uera uideantur:

Titulus.l:

Cōmotiua familiaris.

a Ffecisti tu me qdē iniuria:q conuiciis famā meā maculare nixus es. At eē me puta:ñ assuetū cōtūeliæ tolerādæ. Reddā tibi sed maiore mēsura multo & ñ solū par pari (ut apd Terētiū legit:ꝙ te mordeat) sed tāto magis:qto sū te lōge maior qdē aio. Tu tñ a tuis ñ degeneras:q ea fuere sp conditiōe ut in cōtumeliis & cōuiciis sūmope detestādis assidue sūt uersati. Sed cū quo credis agēdū eē tibi:qñ mecū. Certe cū illo:q multos tui similes castigaui:multos castigaturus sū. Interminatū eē me tibi ñ multi facies. Ad id ex equar cōminatiōis:qđ deinceps magis metuas. Afficiā te tāto (ñ metu solū sed dolore:ut possis nō iniuria optasse me tibi fuisse nunq̄ antea cognitum. Faciā ut faunus Herculis ictu cadas:aut nanus Gigātis ꝑcussione delabare. Sanus sis. Ex Mediolano.xvi.calendas Maias.

Cōminatiua familiarissima.

n On sū ego ex eo passerū genere qbus fiūt laruæ formidabiles. Sed hoc tu tibi nō eē ꝑdictū:neges me oī opa curaturꝰ:ut ꝓ tuo tā acerbo furore plectaris. Sūt:ut ñ nescis:& amiciciæ tot mihi:& clientelæ:ut possim te ī egyptū usq ínseq. Nec falli qdē potero. Scio q̄ sis intrepidus:q̄ elata mente ac ꝑbo spū q neminē metuas:sed erūt sine īsidiis:eæ parate uindicte:quas metuisse:ꝑstiterit. Hoc aūt facilius ostēdere:quod lædi a nullo dubitas:tantum esse tibi uirium:tantum facultatū existimas Resipice. Ex Mediolano.xv.calendas Maias.

Cōminatiua Grauis.

n Ihil ē duriꝰ ut Eschines īqt:q̄ publicas iniurias ꝑpeti. Quod āt (ut Thucipides uoluit) tā publicū existimari pōt:q̄ ꝙ ī oium ē ore cōstitutū. Iā uel ipsi tōsores:uel ipsi pistores clamitāt fuisse te ī nos iniuriū uiolēterq nobis ꝑdiū ablatū possidere:nec uereri iudiciū aliqđ:nec nos metuere. Sic solebat Diomedes Thrax q Tyrānus acerbissimus oēs afficiebat iniuriis. Sic Antæus q suo ducebat potētatu cōfūdere cūctos qre. Quod te cō siliū ī hoc ꝑduxit patrādū sceleris. Quæ tibi cōfidētia ī nos fuit. Habes tu qdē nōnihil pecuniolæ:sed nō tm̄ uel īperii:uel potētiæ:ut nulla ī te referri uis ualeat. Nō ē opꝰ Alidē renasci:q te puniat. Aio es ꝑditissimo: sed neq ī genio nec facultate:q̄ uires suppeditet mēti. Potes & a me lōge īferioribꝰ lædi nec cū magna ui māu certe ꝑua. Fac igit̄ ut qñ me īimicū maluisti:q̄ amicū:posthac tibi diligentius nocte dieq caueas:custodiasq tuā uitā si uis mea nō interrire opera. Nolim ego abs te unq̄:si uulneribus cōfossus euaderes: dici proditorē aut perfidum. Leonis ego plus natura delector:q̄ uulpis. Nā haud e memoria excidit:quod apud Plutarchū legi:dicere solitū Agesilaū ī sidiatorē uel in ara īterfici oportere. Nūq̄ insidiabor. A partis usum tuæ cōminationibus in te ꝓbabo. At quo pacto possim ego:nō esse honoris ultor Præter ꝑdiū meū tā fertile:tam pulchrū:tam nobile:quod mihi surripuisti

debaccatus es ĩ me:sine ulla tuæ linguæ mitigatiõe:ullo freno:eaq; de meis & parẽtibus & moribus dixisti:oĩ uerboꝝ obscænitate adhibita.q̃ uix ausim de tuis cogitare. At linguã dicebat Prienẽsis ille bias:optimũ eẽ mẽbꝝ & pessimũ. Quid.n.excellẽtius.q̃ eloquẽtẽ ãudire uiꝝ:de bono benedicẽtẽ. At qd fœdius qd inq̃(ut inqt Tullius)ĩmanius.q̃ eloquẽtiã ad usum naturæ atq; ad amicicias cælitus datã:ad pniciẽ hoĩum cõuertere. Tu uero q̃ si suauissimo quodã nectare plurimũ oblectaris:maledicentia me fœdare: nec usq̃ de me in sermonẽ incidit:ne me(nõ modo pugnas)sed acerbissimis insectere uerbis. Fingis aũt ea de me scelera:quoꝝ ego antea neq; noĩa quidẽ audiuerã. Id unde audeas nescio:nisi qa nimis me bonũ: nimis inuenisti mitẽ.nimis iniuriaꝝ ĩmemorẽ. Nõ nego:me solitũ iniuriarũ penitus obliuisci:si eũ errati pœnituit:q fuit ĩ me malus. At si ꝑtinacior es nolim(Apostoli snĩa)crudelis appellati:q negligam famã meã. Id.n.ut obesset famæ.sic tibi licentiã pararet:cæteris exẽplum ad oẽ malignitatis genus. Vt apud Aristotelem uocantur insensati:q nullã accipiunt ex iucũdis rebus uoluptatem ita qdem nõ habẽt hoĩs qppiã:ꝺ cum eis subtrahitur bona fama: non excãdescũt. Nã ubi ẽt tibi nocere nõ uelẽ in propulsanda iniuria:qcqd agerem iniustus dici nõ possẽ Docuit.n. Plato nõ esse queq̃ iniuria conficiendum:nisi cum propulsatur iniuria. Inferre non licet iniuriam dicit Pherecides:propulsando autem inferentem cedere semp licet. Quãobrẽ ego ꝑdico tibi curaturum eẽ me omni diligentia ut tibi nõ oris fœditate:sed re ipsa reponam ut uerberibus ad mortẽ:usq; cæsus resipiscas:fiasq; aliquãdo tuæ linguæ cõpos. Id si times(ui timere te certe scio q̃uis nõ similes uereri fac ut ꝑdium restituas meo uillico:fructusq;:quos iã circiter ãnos tris q̃ diu in Britãnia absfui ꝑcipisti cõtinuoq; apud omnis:apud quos meæ detraxisti laudi:restituas mihi famã:& Euãgelico instituto:mentitum te dicas cũ detraxisti:& me nõ solum mitigabis:sed ad uerã ĩconcussãq; amiciciã pacatissimum reddes:ita qdem ut nihilo sim tibi defuturus:quod in me sit magis:q̃ fratri. Quod si mea hãc neglexeris cõminatiõe:uel qa nolis inferior me uideri:uel qa ut es petulãs.sis etiam temerarius teq; plurimi faciens cæteros aspnere:nec tuas uires nec alterius metiare cuiusq̃:nõ multo post ea ꝓcurabo qbus manifesto cognouisse fatearis.q̃tum inter asinum ĩtersit & leonẽ. Scis quæ mihi sint diuitiarum fundamenta,& famulorum clientumque turbæ. Te tibi uẽdica nec ĩ id ĩcidas discriminis:unde facile nequeas regredi. Ex Mediolano.xiiii.calendas Maias.

Sinonima cõminatiua.

Ego tibi ob tuas ĩ me colatas ĩiurias: ĩterim tum ꝓcurabo.
Caue tuæ uitæ cuius ego finem omne diligentia queram.
Nihil plus adpeto:q̃ tuam necem.

Sum in te interimendo continue occupatus
Amici mei nihilo se nunc sciunt:mihi potius gratificaturos:q̃ si te cædent:
Proditorem me nemo dicet:tibi mortem interminor.
Hæc epistola sit tuæ mortis tibi comminatiua.
Tanta me non contumelia solum:sed iniuria confecisti ut mortẽ tuam sim omni studio procuraturus.
Habes me tuum assiduum hostem.
Nunq̃ hoc tibi remittam in me crimen.
Tã me turpiter affecisti:ut sim nullis tẽpoꝝ discursib⁹ĩdultur⁹ tuæ culpæ.
Tua in me malignitas quottidianam ultionem expectat.
Nulla mea simulatione aut dissimulatione:indultum ab me tibi iudica.
Semper ero curiosus tuæ ignominiæ.
Assidue in tuis ero damnis occupatus.
Cũ tutiore te loco censebis:maiora mea solertia tibi nũc ĩminebunt pꝛicula
Nusq̃ esse te securiorem a me iudicato:q̃ ubi luce fũctus erit.

Titulus.li.

Belli edictiua familiaris.

u T naturæ bonorũ oĩum pax est iucundissima:sic ab ĩgenio meo sẽ per alienũ fuit bellũ. At cũ pace uiuere nõ licet.nõ laudatur minus apud doctos Mars æquus uel armatus cruẽtatusq;:q̃. Phœbus crinitus: cũ citharaq; decorus. Ego nihil omisi:quo me paci ꝑseuerarẽ:nec miseros colonos tuos cogerẽ plangere:ciues cõlachrimare:te uero tandẽ & regno cædere:& fortasse uitæ Sed nihilo profeci magis:q̃ si litus ararem:qđ Didoni obiicit apud Maronem Hyarbas. Assidue peior.& ĩmanior factus es:nec q q̃ ꝑteristi:quod ad me prouocandũ intellexeris posse facere Nam & seruos meos occidisti:& agrũ inuasisti:& affecisti nos oĩ iniuria. Cogimur & nos (ut hoĩes sumus:sentimusq; dolores:ac nequimus non interdũ ꝑturbati) cum urget causa uæhementior aliqñ ulcisci nos atq; nostros: declarareq;:q̃ iniqua tulerimus mentẽ tuã in nos diuturniorẽ insolentiã:atq; ĩmodestissimã uastitatẽ:atq; depopulationẽ. Ne igitur aut inobseruantes nos aliquis unq̃ dixerit Martialis legis:aut tu te oppressum improuide dicas:indicim⁹ tibi bellum ad tertium calendas Martias:ut deinceps intelligas:nec ad nos tuto uenturum ex tuis queq̃ esse:nec non tibi agro.tuo.tuisq; cauendum eẽ die noctuq; terris. Tunc enim edicto belli:nemo nos accusabit iniuriarum nec tu tibi non prædictum eẽ dices. Rem habes. Exercitus apparabimus q̃to poterimus plures:quotq; nobis uidebuntur equitum:peditumq; milia:ĩ te debellandum traducemus:omniq; annitemur opera tibi declarare:q̃ male senseris:cum amiciciam nostram non tantifeceris:q̃ti faciunda fuit: sicq; alii q̃doq; deterrebũtur ab iis sceleribus cõmittendis:pro quibus se pœnas aliquãdo daturos eẽ sciant. Ex Mediolano.xiii.calendas Maias.

Belli edictiua familiariſſima?

q Vanti noſtros affeceris incõmodis:& miniſtros cõtumeliis: agros depopulationibus:& filios ipſos interdum uulneribus:non ignoras. Nos oĩa uoluimus prius experiri:q̄ armis contendere:pacis potius,ſtudioſi:ut regulos eſſe decet:q̄ belli cui uix ſufficiũt Tyrranni Te nõnunq̄ admonimus:ut deſiſteres ab iniuriis:non nos aliud:q̄ homines: aliq̄ñq; fortaſſe nõ toleraturos:qđ ſæpius uidimus inuiti q̄dem:ſed tua demolionẽ expectantes. Eo fuiſti tu ſemper ĩmanior:minuſq; noſtris cõminatiõibus credidiſti. Quare cum uerbis proficere nos nihil poſſe intelleximus:ad arma confugere auxiliaria coſtituimus:& q̄q̄ regulus nõ multũ apparare poſſum armorꝝ:non multo:amen poſſe te plura ſcimus:q̄ non ualeamus. Quod ſi qui tecũ ſociale bellũ ex noſtris finitimis contrahent)ut ſolent aliq̄ñ inquieti uelle uiuere multi)nos quoq; ſocios ex iis nobis aſciſcemus:q̄bus in te uæhementior ac æquior ſit pugnandi cauſa:q̄ illis in nos. Ego nemini ſum iniurius. Tu multis. De me nemo:de tẽ iure q̄runtur multi. Sed tu curabis. ut uoles:ego rem ſequar:ut uidebitur. Tu tibi hac epiſtola bellum indictũ' cẽſeto:ut poſt tertium calendas Martias. hoſtem me paratum eſſe tibi ducas. Ex Mediolano. xii calendas Maias.

Belli edictiua Grȃuis.

b Ellum edicere dixit Plato:nõ decere queq̄ niſi reges. At modeſtius. Ariſtoteles artem eſſe militarẽ inquit:in qua non niſi iuſte ſe quicq̄ exercet. Nõ enĩ iniuſtis uictoria eſt expectanda:ut Homerus ait:ſed interitus. Sequitur enĩ a tergo iniuſtos deus. Seneca teſte. Oĩs igitur in bellãdo ratio fundata eſſe debet in æquitatis lege:ut nihil iniquũ attẽptetur: ut uoluit Tullius:nihil fiat:quod a bonis & æquis uiris ꝓbari nequeat. Nã ut negligãtur iura: nõ regibus locus eſt:ſed Tyrãnis Hi enim(comodo ſic libeat) illi ſunt:in quos illud iuuenalis dici poteſt:Sic uolo:ſic iubeo:ſit pro ratiõe uolũtas. At ubi iura ſeruantur:nihil eſſe poteſt uiolabile:nihil corruptũ:nihil immundũ:ut Gregorius inquit. Qui Martem ſequũtur:eũ ſeq Martem debent:cui ſacra fieri queant:qui non iniuria ſit in concilio cõmunerandus ſuperum. A quo nihil inuenitur factum uiolenter omnia innocenter:& illo(ut Virgilius docuit)præcepti fine. Parcere ſubiectis:& debellare ſuperbos. Imo interdum eo:de quo inquit Pſalmiſta. Quis aſcendet in montẽ ſanctum tuum:aut quis ſtabit in taberbacula tua: Innocens manibus & mũdo corde:qui non accepit in uano animam ſuam:nec iurauit in dolo proximo ſuo Homũculi quid in hoc orbe facimus:qui ſocios iugulamus: finitimos uiolamꝰ:nec ꝓpeiis(quaſi Pelopes)filiis parcimus: Vnde tantũ creuit in nobis facinus:non aliunde certe:q̄ ex auaritiæ labe. Ambitionis rota Inuidiæq; liuore ut inte manifeſtocognoſcimus:qui iam Phineus effectus s:aut Tantalus:cuius & deturparint Harpiæ menſas:& neq; undæ potẽt:

nec poma saturēt.ꝑnimia:qua detineris:cupiditate:quiq̄ nō fabulose:at ue
ro:dici possis in Ixionis torqueri rota.Sisiphyq̄ assidue uehendo saxo cru-
ciere.Quid enī tu nō concupiscis æstuante ista tuæ mētis furiosissime for
nace:Quos amicos(q̄uis simulatos omnis:nullos stabiles)non ambis:ut
maior fias:ac potentior:Quibus satellitibus(q̄q̄ fidelibus nullis:sed ad tē-
pus tibi obsecundantibus)nō polliceris plurima:ut tibi morigeri sint in oē
scelus.Quotiens tu nocte intēpesta furtis eos & latrociniis exercuisti:quos
uidisti tibi deditos.Quotiens multa uicinis eripuisti:sacros prædiorum
ac finium lapides subtraxisti.In ipsis lectulis eos cecidisti:a quibus rē tuam
detegi posse credidisti:Proinde q tecū in aliquo fuit nefario crimine. curat
nihil aliud q̄ ut abs te ꝓpere diffugiat.hinc alios q̄ris tibi fures. alios trans-
fugos:alios ꝑfidos:nec consyderes in eum esse fidem posse neminem: qui
fidē nulli seruat:cuiq̄ credere ualeat nemo.Resciūtur īde nū multo post oīa
q̄ clāculū te ducis cōmisisse:nulliq̄ nota.Qđ cū alias sæpe.tū hoc anno bis
ad nos delatū est ab iis:q neq̄ mentiri sunt soliti:nec alia id mihi referarunt
de causa:nisi quia uoluerint tātā me sp īcōmoditatē seq:nec me quicq̄ ex
ea re scire.Nā tibi q̄rerer:& armenta mini noctu surripi & in ꝑdiis noctur-
nas factas esse depopulatiōes ac uastatiōes īnumerabiles & ī multa deesse:
q̄ qs subtraxisset:nescirem⁹:detexerūt ii latrōes:ꝓbarūtq̄ ñ uulgarib⁹ argu-
mētis:qđ ī nos egeris:qđ agere nix⁹ sis: Scripsim⁹ ad te sæpe: rogauimusq̄
ne nos malos hostes:q̄ amicos:cōtra īgenuā meā uiuēdi rationē esse:ut mo
lesti cuiq̄ fierem⁹:sed coactos id demū ñ eē nos neglecturos.Respōdisti tm̄
eē lacædemone Athenas:q̄tū athenis lacædemonia:neq̄ curarē te uerba: cū
uiri Ducis fili⁹:nō mulieris famulæ fueris. Tādē huc uentū ē:ut Marte no-
bis hæc tua iniuria ꝓpulsāda sit:quā Phœbo tueri me nequeo:Tua tamen
cā in bellū nos existimes cadere:memīerisq̄ qđ Virgili⁹ ait scītissime.At spe
rate deos memores fādi atq̄ nefādi.Ad tertiū calēdas Martias īdico tibi exi
tiale bellū: qđ ferro flāmisq̄ definiañ. Vt enī & crudelissimi⁹es:& sæuissīos
habes cliētes atq̄ tuoꝝ ministros scelerū:sic nos fore ī te tuosq̄ īmāīssimos:
expectato.Si q̄ ī re mitiores nos exhibebim⁹:id benignitati naturæ nr̄æ cō
cedet:q̄ īterdū plus sibi seruiet:q̄ tibi seuiet:Præterea cōiugi tuæ pudicissi-
mæ:filiisq̄ tui dissimilimis cōpatiemur:ut hoīes sum⁹.& Terētiano insti-
tuto:nihil humani a nobis putamus alienum.Transactu igitur eo die:quo
edicimus tibi bellum ac epistola belli edictiua:nihil esse tibi tuisq̄ mecum
atq̄ cum meis commune ducas:præter præliandi cupiditatem. Nunc ha-
bes & quid tibi cauendum sit & quid mihi cogitandum.Ex Mediolano.xi.
calendas Maias.

Sinonima belli edictiua.

Tali die bellum indictum esse tibi:scito.
Post eum diem pax mecum tibi nulla futura est.

Fac ut existimes post eum diem. perpetuas tibi mecum inimicicia:
Implacabile transacto eo die exercebitur inter nos odium.
Nihil post eum diem inter nostros tuosq; exercebitur beniuolentiæ.
Tuam ob causam talis dies initium nobis constituet belli.
Prælia quæ tali die summus tecum inituri: cessabunt deinde nunq̃:
Ea dies principium nobis erit præliandi: nullum habitura finem.
Fecere iniuriæ tuæ: ut nunq̃ post eum diem bello constituam abstinere.
Nemo me iam distrahet: ut peracto die illo: fini assidue tibi bellũ illaturus.
Frustra laborabis si lapso die illo censebis posse nos a præliãdo diuertere.
Cupimus diem talem aduentare ut deinceps geramus sp̃ bella tecum.
Ad me coegisti tuis iniuriis sæuire ut eo die superato immortales simus futuri hostes:

Titulus. lii.

Pacis proclamatiua familiaris.

p Osteaq̃ non mediocres nos ad bellũ prouocauerunt causæ subest iã ultima præliandi ratio: ut in pace ocioq; uiuatur: ut apud Thucididem legitur: & Cicero perpulchre complexus est Nos iamdudum iuste mouerunt ad communes inimicicias rationes: quibus alteri alteris nõ cessim⁹ Credidere tui iam sibi fines nostros communes esse pascuisq; suis debitos. Nos secu sensimus. Res dirimenda bello fuit. Post cruoris tantum effusum Mars uiam inuenit ueri: Sublatæ sunt discordiarum uiæ. In pacatissimam & tranquilissimam uenimus mentem. Ager noster nobis relictus est. Vos iure cesistis. Iam est pax perpetua proclamanda. Sciant igitur & nostris oẽs & exteri: licere publice priuatimq; inter nos nostrosq; quicquid rerum agi: & commertionem omnibus transigi: sublatasq; nobis bellorum leges præconisq; uoce nostras hasce proclamatiuas pacis litteras declarari. Ex Mediolano. x. calendas Maias.

Pacis proclamatiua familiarissima.

c Vrate o nostrarum urbium præsides: passuumq; custodes ubiq; publice proclamare precones nostros: post diutina bella: ĩter nos Tauriscosq; transacta: iam pacem indebilem esse firmatam ut oĩbus liceat quoquo modo res suas in utriusq; imperiis agere: tum pedemontanis apud Insubres tum insubribus in pedemontio: tum exteris in utrisq; principatibus omnes enim cessarunt discordiarum causæ. cum de iniuriis: quas querebamus nobis illatas esse: pacti simus: nec cuiusquam uel minime rixæ supersit cã Lætãdũ aũt & publicã lætitiã ãbabus agẽdã ptibus remur: qđ tã cito bñq; sedatis piculis: q̃ utrisq; ĩminebãt: pacata sint oĩa. Proclamãt igit̃ hæc epistola: & publicæ seruiat̃ letitiæ. ex Mediolano. yiiii. calendas Maias.

Pacis proclamatiua Grauis.

I Nn oĩ humanæ uitæ actiõe: id pcipue q̃rẽdũ docet Theophrast⁹: ut medicos bonos imitemur: q si possunt: pseruẽt ualitudinẽ bonã:

curā tꝗ ꝓuidētes: ne quid accidat ægrotationis: Vbi uero uel naturæ malignitate: uel uiuendi corruptela ī morbū incidit: & diligēter: & cito ānitūtur māib⁹ pedib⁹ꝗ: aut oīno: aut magna ex pte ægrotationē tollere. ac radicit⁹ extirpare. Id cū in aliis plerisꝗ causis uideā ualere similitudinis: tum in primis in ꝓliando: pace armisꝗ uiuēdo: ut docet Hesiodus inquiēs. Si pace uiuere licet: bella nō q̄rantur. Si bella temptanda imminent. q̄to otyus sedanda sint: Prælia sunt quibus ager sudat hominum cruore: Pax ē quā in terris: ad cōseruādū genus humanū: instituit dn̄us Vt enim bello ceduntur hoīes squallēt urbes: sordescūt agri: sic pace nascuntur uiri: splendent ciuitates. læti sunt suis satis uberrimis coloni Iamdudū inter nos & Tauriscos. intercedentibus quorūdam discordiis iniū: bella sunt gesta: in quibus nec eis condixit præliari: nec nobis quidem Tādem huc uentū est: ut sedatis discordiarum uiis: īperpetuam conuenerimus pacem: atꝗ cōcordiā: Vt enim æquitas iubet: & admonuit olim Cato: nec nos oīa consecuti sumus: quæ poscebamus: nec ipsi. maluimus utriꝗ regredi finibus. q̄ progredi: nequid ad publicum delendum odium deesset rationis: nec ut Marcum Carbonem Cicero factitasse refert perinique: rem non nostram quæsiuimus usurpare: sed quisꝗ de iis potius quæ ducebat ad se pertinere partē dimissit: q̄ si futurus in ea seruanda pertinax semp in bello uiueret. Hæc sumus a Platone admoniti: esse rerum diuturnarum fundamēta quibus in quiete ac otio ut Orontes ita: niuendum est. Vbi autē in snīa stare constituunt hostes nūq̄ uiuitur. Dissipantur urbes. Corruunt principutus. Eneruantur oīa: quibus est op⁹ uitæ nostræ. At ubi mentes pic sibi suisꝗ indulgent: in id deuenitur īgenii: ut omnia sileant: quæ torpebant reficiantur quæ calamitosa modo fuerāt: ueluti splendeant: reddanturꝗ felicissima. Pax igitur est nobis constituta: & ea quidē mente: ut stabilis inuiolabilisꝗ permaneat: nec ullo mutari q̄at casu nec ullis reꝝ euentibus. Delegimus enī futuros arbitros: si qua unq̄ interuenerit controuersia. uel contētio. At hæc aūt & affinitate propinqores facti sumus: ut quos fortasse diuisos sanguine: mentes: acrius disiungebant cōiunctio ꝓximitatis nunq̄ in diuersas traducat snīas: Vos autem o nostrarum urbium iudices: prætores. ꝑsides. tribuniꝗ publica ꝑconis uoce ubiꝗ facite ꝓclamari pacē hāc ut licere omnes sibi sciant: in locis pacatissimis oīa sequi: quæ ante bellum indictum aut agi ꝓcurabāt Amate autem ac honoratæ quos fuistis odiis olim hostes īsectati: sic. n. nobis plurimum gratificabimini. Ex mediolano octauo calendas Maias.

Sinonima pacis proclamatiua.

Seruite publicæ inter nos initæ paci.
Proclament præcones nostri pacem publicam.
Vt a nobis ē pax ꝑpetuo duratura firmata sic curate ut oībus innotescat.
Facite cunctis notam esse: quam Thauriscis firmauimus pacem.

Plurimũ cupim⁹ pacẽ hanc a nobis tã diligenter institutã oĩbus palã esse.
Adhibete curam omnem: ut pax nobis Tauriscisqꝫ communis ad exteras usqꝫ nationes fama perferatur.
Nihil hoc tempore magis optamus: q̃ attentissime hanc pacem ꝓclamari.
Si hæc epistola pacis proclamatiua: quasi ore nostro sententia.
Mittite præcones nostros: qui ubiqꝫ proclamant hanc pacis firmitatem:
Post diutinas discordiarũ causas pacẽ nobis firmatã eẽ diuturnã: oĩb⁹ apite
Cũ sublate sint offensiones: paxqꝫ inter nos stabilita: uos quoqꝫ hoc omnibus declarate.
Quod pacata sint ĩter nos oĩa: desideram⁹ oĩ studio cũctis populis reserari
Sciat oẽs ex uæhemẽtissimis odiis ĩter sũmã beniuolentiã stabilitatem.

Titulus.liiii.

Fœderis icti significatiua familiaris.

u Nde id sceleris sit ortum admiramur. ut inter finitimas non nunq̃ urbes odia sint natiua quædam ut nihilo se plus amare possunt: q̃ si assiduæ insurgerent læsiones: assiduæ cædes: Habemus enim ante oculos Romanos cum pœnis: cum latinorum multis: cũ quibus & fines cõmunes forent: & interdum consanguinitates: in quos inferebant iniurias & semp bellis instabant crudelissimis. Hoc autem cum natura non patiatur: consuetudo non ferat: propinquitates non tolerent: ut Aurelius inquit: sola procedunt animorum uæhementia: qui superbissimi atqꝫ pacis impacientissimi aut alienæ fœlicitatis inuidissimi: atqꝫ multarũ rerum auidissimi semper aliquid cupiunt. Nos tamen solutis hisce tenebrarum uinclis: significamus oĩ hominum genere: cum Tauriscis ictum nobis fœdus ĩdelebile. Ex Mediolano. yii. calendas Maias.

Fœderis significatiua icti familiarissima.

c Vm Thauriscis nobis ictum fœdus omnibus significatum esse uolumus: hac epistola icti fœderis significatiua. Quid enĩ derius erat q̃ cum finitimis nostria. cum quibus cõmunibus assidue deuinciebamur affinitatum uinculis: semper gerere bellum. At id aliq̃diu: uel nostra negligẽtia: uel ipsorum incuria factum est: ut neqꝫ homines: nec deos ueriti nostris inseruiuerimus odiis: agros alternos depopulati: omneqꝫ discordiarum genus insecuti. Tandem in mentes rediuimus bonas: & publicum nobis est fædus ictum: diuinis auspicibus. ex Mediolano. yi. calendas Maias.

Icti fœderis significatiua Grauis.

n On fuit eius Themistoclis parua diligententia: qui ad frenandos iracundos & perturbatos animos iacerem fœdus istituerit. Quod uel induciarum uel perpetue pacis genus tam uoluit apud nostros Mamerco ille prudentissimus & bellandi peritissimus obseruari: q̃ quod diligentissime posset mentes instituere ad amiciciæ sempiternam uiam comparan-

dam. Quid enim homines ut soli sumus aut discordes: si pace non uiuim⁹ aut si cum bellandi causæ intercidunt: non esse: ullum fidei munus: quo nobis credere possimus. At fœdus a fœda porca dictum: quæ in medio decertantium posita: lapidibus solebat fœdari ac cædi: uerba hæc malis in obseruantes omnibus proclamabat: sic in eum obruatur qui fœdus hoc infringet. Fœdifragi deinde cum fidifragis comparati publicis odiis uindictisq; digni omni incõmodorum afficiebantur genere: in quos possent libere impuneq;. Ideo & propositis publicis præmiis tendere laqueo: atq; ultioni uiam omnem. Quamobrem in pœnos Romani fuere difficiliores: qui fœderibus quidem inter Africam & Sardiniam ictis non seruatis: nisi fuerũt omni persecutione dignissimi: & quorum deniq; urbs solo æquararetur. In Pyrrhum fuere mitiores: ac in omnis eos: quibus fœdera inuiolata promãsisset. Hoc tam præstanti munere concordiæ seruandæ nunc conuenimus nos & Thaurisci. cum quibus fuerant aliquot annos publica bella. Ne pluribus tandem molestiis & nostros & eorum clientes cruciaremur. pridie calendas Decembris iecimus apud. Verellum fœdus his uerbis una eademq; omnium uoce confirmatum. Si quis in hoc inter insubres atq; Pedemontanos audebit unq̃ uel recto uel indirecto quidem argumento quicq̃ anhelare: in eum & astra coniurent: & omnes Italie populi & licite illius rem ac uitam possit uel externus quilibet sibi quærere: iureq; uẽdicare. Significamus igitur singulis hæc christianorũ populis: ut si quando quicq̃ huic fœderis obseruantiæ minuetur: in minuentem omnes insurgant: arma capiant: eũ deleant. Quid enim iniquius aut perniciosius: q̃ simulatione dissimulatio neq; proposita: id non obseruare: quod ictum est fædere. Vt enim qui fidũt illis auspiciis: puri sunt atq; dei manibus educati: sic & deum ipsum ultorẽ habent: si falluntur. Quamobrem Agesilaus consultus de fœdifrago. quid esset demeritus cum captus foret: respondisse fertur omne crucis genus: cũ id existimaret omnium scelerum impientissimum & ei amplius adhiberi fides nequiret. qui fœdus uiolasset. Fœderis igitur sit significati obseruãtia sincera & immutabilis: quæ apud omnes semper fuit sanctissima: ut si qua fides inter eos reperitur: qui fuerint hostes: hæc sit maxima & certissima q̃ & homines & deos aduocat testes: & hominum pariter & deorũ custodiam uocat: quam sumus nos quidem perpetuam immutabilemq; seruaturi. Ex Mediolano. vi. calendas Maias.

Sinonima icti fœderis significatiua.

Iecimus cum Thauriscis fœdus.
Posita est nobis in medium & cæsa: fœdere porca.
Inuiolabile nobis firmatum est fœdus.
Nihil minus sumus unq̃ hoc fœdere uiolaturi.
Sit hæc epistola icti inter nos fœderis significatiua.

Cupimus inter nos foedus cunctis aperiri:
Vt omnes sciant istum hoc inter nos foedus: facite.
Firmauimus perpetuam pacem publico inter nos icto foedere.
Erimus (ut odino) in fœdere: quod iecimus tenendo immortales
In obseruando foedere (quod iecimus) æternos fore nos spero.
Qui cēsent nos ocius a foedere: qđ iecim⁹: defuturos: falletur uæhemētius
Nihil est: quod magis apepetam: q̄ omnibus significari nobis hoc initium fuisse foedus.
In omnes hoc ictum inter nos foedu facide gentes significari.
Estote in significādo hoc inter nos icto foedere cūctis populis diligētissimi

Titulus..liiii.

Triumphi & expositiua familiaris.

I Nnulla lætitia gestiendum inquit Fabius. Itaq; nolim gestire forte uideri cuiq̄ in hoc nouo mei triumphi festo: ne aut a ueterū institutis censear discordare. aut eorum lætari calamitate qui sunt in prædā uersi. At ut humanissimum illud est. ita quidem in humanum: gloriæ non esse participem illum: qui longa difficultate: summisq; laboribus triumphauit. Vt enim quisquæ fer patienter plurima. ita patientiam non nescit eam esse rerum durissimarum tollerantiam: cui sperat uoluptatem optatorum successuram. Itaq; cum expugnauerimus. Taurischos: nec sine nostrorum hominuu cæde non uulgari: tandem uictores: urbe Taurino capta principibus urbis uinctis: populo seruato triumphante. huc rediuimus. Ex Mediolano y. calendas Maias.

Triumphi expositiua familiarissima:

c Vm triumpho demum ex tauriscis rediuimus quos non paruis laboribus. sine summaq; difficultate superauius: Sūt uiri bellaces multum: at partinaces nimium: qui uel imbelles ac imperitissimi militandi: cū capiebatur: cædi mallent: q̄ cedere. Superauius eos in prælio sæpe. Vrbes aliquot cepimus nec a militum furore potuimus uiolentiam cohibere: ne ī præda uerterentur Hortati sæpe sumus: ut cederent Superstites fiebant assidue ferociores: Deniq; uniuersis urbibus domitis: ex singulis nobiscum ducimus primates aliquot secutos triumphū. Ex Mediolāo. iiii. calen. Maias.

Trtumphl expositiua Grauis.

Quam bene & sancte instituit Ninus Asyriorum ille rex fortissimus Semiramidis uir: ut post uictoriam triumpharetur. Is enim quæ uera uictoria foret es primimus expertus omnium qui finitimos expugnauit: regnandi cupiditate ductus: superauit. duxitq; captiuos. Sed eam certæ dixit Herodoctus uictoriam esse debere: ex qua triumphari possit: in qua & milites uicti sint & imperator: aut rex bello captus & urbes: superatæ: ut captiui possint triumphantem sequi & ex domitis signa refeaantur & præde: Sic Sci-

piones legimus triũphasse.sic Marcellũ:sic Fabiũ:sic Mariũ.Munus est aũt
hoc gloriæ nõ mediocris:ut q tot discriminibus in præliãdo uitã subdidit:
tot laboribus:ac angustiis die noctuq; cõsulẽdo.regendo ducendo subactus
est.multifariãq; conquassatus:is tantos post labores hãc laudẽ.hæc clarissi-
ma laudis signa cõsecutus:& ipse fiat in tales euentus promptior & ceteros
alliciat patissimos.Spes.n.uictoriæ militẽ bonũ facit.ut inqt Homerus.at
spes triũphi pstare cogit imperatorẽ:q in se sunt oĩa sũma.Recte apd Græ
cos Apollinis Pythii iussu statuæ triũphãtibus aureæ cõstituebant q in ei⁹
sitæ tẽplo declarabãt:eos quoq; exprimebat noĩa:debere plurimũ apd oẽs
Græcos honorari.Inde aũt apud Romanos antiquissima fuit statuarũ ad
arcus triũphales(qui sic a triũphantium statuis dictæ sunt)collocandarum
gloria unde cognosci posset:qui clarius militiæ suæ munus edicto publico
retulisset.Quãobrẽ Iuuenalis Satyrus cũ doleret in id clamitatis peruentũ
esse:ut in illas statuas eorum conuenirẽt effigies quibus nulla fuerat gloria
militaris:in Crispinũ inquit.Inter quas ausus habere nescio qs titulos ægy
ptius aut arabarces:cuius ad effigiem non tantũ meiere fas est.Quid enim
fœdius:q̃ quibus debent(ut dicit Vegetius)diuina munera:in eorum cœtũ
conferre malos:aut ĩmeritos.At ut ad me tandẽ ueniam:& uobis o proce-
rẽs mei exprimam rem haud iniucundã:& si nequiui esse in patria cum glo
ria:sum tamen apud exteros cum dignitate:quod uobis uniuersæq; nostræ
patriæ non debet.non lætum esse.Nunc ubi gessissem in Tauriscos bellũ:
& annos circiter duos aliquot eoq; urbibus obsidendis uersatus forem:tan
dem oĩa superaui:& quod pauci admodum siue solent:siue possunt frænati
me in uictoria supra modũ ac meorum coercui mentes militũ.Qui enim
qm̃ iamdudũ nõ hi seruassent defatigatiq; miq; cũ suis famulis armigerisq;
fuissent amissa iam maxima & equoq; & sarcinarum parte uæhemẽtius ira
ti ac infensi seruabant insectabanturq; Tauriscos erat difficile phibere illis
in uictoria prædam.sed prohibui uetuiq; ne quid uiolentiæ uel in fœmi-
nas sit illatũ uel in domos.Præter eos.qui primo impetu dimicantes cæsi
sunt nulli deinceps uel cæsi sunt uel minima quidẽ iniuria lacessiti.Qui ꝙ
ex illis ad me sunt adducti non nulli:q multis in me conuiciis abusi fuerant
prius q̃ uincerem.Arbitrabantur & cæteri omnes & illi se nihil nisi frustra
me pro uita sua precaturos.Cœperunt apud me flere ueniamq; precari ca-
lamitatẽ suã exprimere.minimã implorare.Non modo peperci singulis.
sed nequiui nõ conlachrymare humanã cõsiderans conditionẽ.ut qui pau
lo ante tam acres & in loquendo erant.& in agendo.nunc tam demissa &
uoce & mente supplicarent.nequiuiq; non laudare maximopere Cæsarẽ cũ
in oĩ uita tum ubi fleuit.Pompeii uiso capite obtruncato.nec illis assentior
qui rem simulasse dicãt sed humanã uiuendi gerendarumq; rerum legem
ac sortem animaduertisse duco quos in maximis triumphis mauime inter

dum ærumnæ sequerent̃ & opprimerent. Sic cogitans plurimos libertate. oẽs donaui uita. multis etiã rem oẽm quæ in militum deuenerat manũ. reddi iussi tantũdem aliũde illis decernẽs. ne me uiolentẽ esse dicerent. Demũ paccatis omnibus prouinciæq; custodibus deputatis. constitutaq; ueteranorum diuersis in urbibus deuictis turba dies triumpho dictus est quo me reciperet rex ille. cuius sum in id belli decretus imperator. Renui triumpho. quãtum potui. ne aut gloriæ uiderer cupidus aut si eũ malibat rex ipse. ducerer eius opinioni uelle refragari. Nisi rex clarissimus suos oratores. a quibus non secus honorarer ac ipse foret. si adesset. Designatus est locus unde ĩ urbem uæherer quadrigis equis albis. candida reda cãdido inductus uestimento særico & corona laurea insignitus cuius quidem præcederent illi redam quos magno loco natos uel donassem uel donare libertate constituissem. sequerẽtur aut illi uincti quos essem captiuos habiturus. In urbis ĩgressu carmen rerum a me gestarum cecinit Pandiocles poeta principis: qui iure ac merito posset cũ ueteribus conuenire nec cuiq̃ post Maronem atq; Nasonem cedere. Tam fuit enim & cultum & elaboratum industria illius poema in meas ꝓfusius laudes: ut nequierim: nõ admirari: diebus nostris tantũ poeta uideri posse. Nõ multo post orator regius in platea orationem mihi procedenti recitauit qua & nomine regio & totius prouinciæ illius dicebãtur institutæ: qui tantam uictoriam illis comparassem. Mox in sacrum deueni publicæq; sunt tibi festiuæq; supplicatiões pro me factæ: inde domũ meam reuectus cum oĩum plausu dimissus sum. Nolui hæc uos ciues meos ignorare: quorum opus sum: cum mea gloria uestra sit. Ex Mediolano .iii. calendas Maias.

Sinonima triumphi expositiua.

Marcus est triumphum assecutus.

Post egregiãm uictoriæ laudem triumphauit.

Hoc sibi deerat laudis: ut triumpho potiretur quo nunc est insignitus.

Magna fuit eius in triumphando gloria.

Cũ oĩa inuictissime hic gesserit: triumpho demũ dignus est effectus.

Nec uictoria huic defuit singularis. nec triumphus uictoria dignus.

Triumpho iam illustratus quid maius atq; nobilius in uita quærat.

Quod præmium sumis laboribus uix sunt pauci consecuti: triumphũ hic tandem assecutus est.

Potest hic demũ inter triumphales describi cum iam triumpharit.

Eam est triũphi gloriam sua uirtute nactus: ut cupere debeat nihil maius.

Triũphauit hic: quod ei nõ fortuna. sed ĩnumerabiles sui labores ꝓstiterũt.

Tanto hic semp & ingenii fuit acumine: & militaris peritiæ studio: ut nũc deniq; triumpharit.

Gaudendum est suæ patriæ: quod tam digne Marcus triumphauit.

Titulus.lvi

Inhibitiua familiaris.

o OFficium nostrorum hoc a tuo differt: ut ego prouinciae praeses. tu praetor urbanus sis ego tibi possim inhibere: si quid inique uideam uel agere: uel attemptare. Tu cogaris obedire. Id enim iuris Labeonē instituisse describunt: ne minoribus ad inique iudicandū magistrastibus pateret aditus. Nōnunquā corruptelis id fieret. Aliquādo amicorum praecibus. Nūc autem eorum imperitia: qui iudicant. Nolunt enim semp iniqui esse: sed errore inducunt: ut peccent: Tulisti tu quidē in Laelium sententiā interlocutus: te iudicem eius esse: competereque tibi aduersus eū iudicare. Is autem: qui sibi scit īmunitatem a principe factam: ut eius omnis causa immeditate ad prouinciae praesidem deueniret: isque solus iudex huius competens diceretur: appellauit scripto: nosque addiit: cum abs te impetrare non posset: postulans ut inhiberemus: quod & inhibemus: ut post appositam appellationē sub gratia nostra nil innoues. Ex Mediolano pridie calēdas Maias.

Inhibitiua familiarissima.

c CVm tete ingeras in iis rebus: quae ad te minime pertinent: inhibemus omnino tibi: ne posthac rem nostram ullam istic geras: quam si geres: tuo periculo nostro uero cōmodo ac lucro gestam ītelliges. Quid tam es audax ac temerarius: ut cum intelligas nolle nos tuam administrationem in causis nostris ac rebus interuenire: non desistat. Vniuersis autem praediorum nostrorum uillicis inhibemus: ne quid tibi obtemperent. si nolint id omne in eos conuerti malignitatis: q tibi obtemperauerin. Scimus enim q uersutus sis: quamque multa sūmo nostro gesseris detrimēto. Rem habes. Abstine. Ex Mediolano calendis Maiis.

Inhibitiua Grauis.

n NIsi uirgilianū illud ī multos suarum rerum dn̄os cōueniret. Qui premere & laxas sciret dare iussus habenas pessime fierent a plurimis pluria nec possent deinceps repari. Mittunt a regibus legati q praeuaricatōe corrupte lisque pellecti cōmittūt in dn̄os scelera. decernunt a ciuibus procuratores qui sentiūt īterdū cū aduersariis. perficiunt multis causis multi q errant peccantque uaehemētius. a qbus oīs abē īnocētia. oīs grauitas oīs fides. Eos castigari iussit. Solon de re male tractata: sed interim ne deterius gererent. inhiberi. ne quid ulterius conficerent. Hic apud Athenienses & romanos nōnulli sunt malae administratae reipublicae dānati: ut alciabyades: cyrsillus diocles Cicero. Scipio furius: & nihilominus inhibita iis imperia. inhibiti magistratus. Id ut alias ita nūc apud nostros obseruat. edicto publico nequid audeat quisq̄ exercere officii: in quo cōtaminatus esse: suspectus sit. Quāobrem & Paulus iuriscōsultus inhibitorias instituit litteras: qbus ulterius progredi nōnullis inhiberetur: qui male alios & inique causas agerent. Nec id quidem

iniuria. Nā ſi locus eiuſmodi reparātioni nō foret: facillime longiores ma
giſtrat⁹ multa peccarēt. Nā ut ait Lactātius: ꝑpoſita nō unqnā impunitate
qui & magni eſſent: & neminē uererent: multa cōmitterent. Quāobrē illđ
recitat̄ Naſicæ Scipionis: q deleta Carthagine: ſuperataq; Græcia: nūc īqt
nobis uæhemēter eſſe metuendū arbitror: ne fiamus inſolētes: cū neq; qus
timeamus habem⁹: nec quos erubeſcam⁹. Quid aūt & malos: ut Teophra
ſto placuit: magis arcerta peccādo: & bonos: ut attētius bene uiuant. cogit:
q̄ cū intelligant: paratos eſſe cenſores: a qbus plecti queāt. Cū igit̄ hiſce die
bus tu prætor urbane ſnīam interlocutus ſis: q̄ qdē Læliū eſſe torquēdū cē-
ſueris. qm̄ accuſatus eſſet paricidii: nec eū reclamantē audiueris appellantē
q; nō admiſeris dicēs: apoſtolos illi te Grægorianos datuꝝ nec modo græ
gorianos dederis in ſoleas eū coniiciens atq; cōpedes ſed etiā Neronianos
q eū acerbiſſimo cruciatu quæſtionaris: ſumus admirati tuam hanc temeri-
tatē: ut neq; nos ſis ueritus: nec ius ipſum Sciebas aūt eē nobis tui caſtigan-
di facultatē. Quod ſi poſſe te id efficere cogitabas: cū id obſeruare interdū
liceat: ne appeliatiōis officio iuris tollat̄ executio. ſuccedebat quod animad
uerteres: illud Terentii: ſummū ius ſumma iniuria eſt. Tandem ne deiceps
hūc dilaceres: ſi dilacerandus nō eſt aut ubi plectēdus ſit ne nos ꝑuifacias: q
bus minime deferas inhibitiuis hiſce litteris tibi ꝓcipim⁹: ne quid poſthac
appellatione pendente innoues in Lælium: ni malis indignationē experi-
ri noſtrā qnimo ad nos cōtinuo cum Lælio mittas omnis ea in cauſa ꝓceſ-
ſus cū iis: quæ ab illis pendent & emergūt & iis connexa ſunt ut qd rite iudi
caturi ſimus: q̄q; tu recte iudicaris: intelligamus. Rurſus in eos ſoles impe-
rium exercere q maieſtatem ledunt: cum iampridē cōmiſerimus tibi: ne qd
eiuſmodi iudices: quod crimen ad maius auditoriū atq; tribunal pertinet.
Verum & remanerent impunita delicta: lcdentē maieſtatē in ſeditione pu-
blica uel cruento facinore: aut qui læſiſſe accuſaretur. abs te captus ad nos re
mitteretur uigiliū diligentiſſime cuſtoditus manu. Tu uero captiuos eiuſ-
cemodi criminoſos aut cōtinuo cædis aut abſoluis aut clāculum ea tractas
ut a nobis cognoſci nō poſſint: nulla (ut cēſendū eſt) alia de cauſa. niſi ut: cō
cutias & corruptelis delinitus demolituſq; potius tuo lucro: q̄ publice cōſu-
las dignitati. Quāobrē hoc tibi quoq; īhibemus: ne quolibet læſam cogno
ſcas maieſtatē: aut publicā ſeditionē aut cruentā factionem: aut conuenticu
las: aut raxā & manipoliū: ne & magriſtratu priueris: & omni re tua. Ex Me
diolano. vi. Nonas Maias.

Sinonima inhibitiua.

Fac in hanc te in cauſam deinceps intromittas.
Ab hoc iudicio poſthac omnino ceſſa.
Inhibeo tibi omnem hanc cauſam.
Nihil auſis deinde Lælium attemptare.

Nolumus licere tibi posthac quicq̃ in eum:
Auferimus hac inhibitione tibi omnem in eum facultatem.
Inhibita sit tuo magistratui deinde omnis opera in eam rem:
Abs te surrepta sit omnis hac in causa uis maiestatis.
Nullum deinceps sit tibi in Lælium robur.
Vires officio tuo hac inhibitione cædimus.
Volumus uacare te penitus huius causæ cura.
Substulimus tuo tribunali causam hanc omnem:
Est tibi nihil agendum inhibentibus nobis in Lælium.
Aliis adhibe curam: hanc inhibemus tibi.
Nolumus sis posthac in Lælium curiosus.
Causa omnis lælii nostro iussu tibi est abrepta.
Lælius in tuis non erit deinceps manibus.
Non molestius sis amplius Lælio cuius causam nobis reuersamus:
Inhibemus hac epistola oĩno tibi: ne qd audeas in Læliũ aĩaduertere:

Titulus.lvi.

Legis enunciatiua familiaris:

f Rustra leges a pricipib⁹ diceret (ut Mercurius istituit Trismegest⁹ nisi suis enũciaret & populis & iudicib⁹: ut qd obseruãdũ esse: aut a qbus abstinẽdũ itelligi posset. Nã Atheniẽses nõnũq̃ Ephoros lacedemonioꝝ irridebãt: q leges dicerẽt suis: easq; ĩ archiuũ cõferẽdus dicerẽt: q̃si cunctis ĩnotescerẽt: q̃ ĩ Archiuũ cõferrẽt. Ego uero secus cẽseo faciẽdũ: seruãdũq; potius Romanoꝝ edictũ ut nulla lege posset hõ plecti: q̃ nõ esset enũciata. Statuim⁹ igit̃ hoc tpe legẽ: ut nullus frumẽtũ ex nr̃o regno ĩ aliud trãfferat: ni malit nos ĩdignatos sua experiri pœna. Id.n. iccirco ĩdiximus pœne: ut abstinerẽt: q solebãt ĩ sũma regiõis nr̃æ caritudine maiorẽ ĩnopiã facere Sũt.n. aliquot: q abũdãt ãnona: cũq; p̃tiũ eius ĩtelligãt hac tẽpestate sũmũ: nõ aĩaduertũt: qd ĩ patriã detrimẽti cõferãt: ubi alio misso grão. necessitas suos urgeat. At nos eos uel tenere sua iubem⁹: uel nr̃is uenũdare: a qbus si ñ idẽ tradit̃ p̃tii: ñ iniq̃ ferãt mẽte auarissimi oĩum: & suoꝝ cõciuiũ ac p̃ximorũ inimici: ac ĩsupos ĩgratissimi: a qbus cũ acceperint bñficiũ ĩ legẽdis pluribus: q̃ cæteri soleãt: abutũtur munere: ĩdigni qdẽ qbus munera dimittũtur: Lex igit̃ hac epistola enũciat̃ uobis singulis sebditis nostris ac terraꝝ nr̃aꝝ ĩcolis. acolis atq; aduenis ne qd posthac temere p̃sumatis frumẽti uel exportare: uel exportãdũ alio uenũdare sub nostræ ĩdiguatiõis pœna. Ferremus enĩ tã grruiter: ut grauius nihil eẽ qret. Ex Mediolano. v. nonas Maias.

legis enũciatiua familiarissima.

e Nũciam⁹ hac epistola publica uobis legẽ: q̃ edidim⁹: ĩdictãq; uolumus nostris oĩbus: ut nemo sese ĩ Galliã: aut mercãdi cã cõferat: aut q̃uis occasiõe inuẽta: uel cã: ne ĩcurat & rei q̃ secũ deferat p̃ditionẽ: & qdru-

pli solutionē. Nec q ñ obediuerit: qcq̄ expectet a nobis grãe. Quid. n. ĩeptī
us ē ĩ pricipe: q̄ si eoꝝ misereat̃ a qb⁹ cõtẽnit̃. Causas ãt huius legis: & mul
tas & æq̃ssimas fuisse: oēs existimet. Nihil solem⁹ ꝑperã meditari: ꝑsertim
in Gallos: cũ qbus sumus nedũ antiq̃ familiaritate coniũctissimi. eoꝝ ẽt affi-
nitate deuĩcti. Sed ita nũc op⁹ ē facto: ut aliqñ nos oĩo ñ negligãt & arbitrẽ
tur posse nr̃os sine illoꝝ uiuere nũdinis: ex qb⁹ oẽm totius orbis thesauꝝ ꝑ
dire iactãt. Occurrũt & alia: q̄ nesciũt: qb⁹ satis ē obedire. Ex Mediolão. iiii.
nonas Maias.

Legis enunciatiua Grauis.

n On iniuria Cecrops Athenaꝝ ĩstaurator ĩstituit: qđ a Solone ñ mõ
mutatũ ñ ẽ: at poti⁹ cõfirmatũ: ut singulis urbibus atq; pricipib⁹ fas
eẽt: sibi suisq; legẽ dicere: ĩtaq; id ĩ cũctos licere populos lege publi-
ca sancitũ a Iustiniano legim⁹: & a Theodosio cõprobatũ & prius ĩuentũ.
Nã ut urbes q̄q; ac prĩcipes alias hñt natiões: atq; causas: sic eis leges submi-
nistrãt. Itaq; ĩ ægypto siluas cædi nefas ẽ: in Liburnis ac Epyro: ubi robora
Ioui sacrata eẽ dicunt̃: sed publicã: nõ cædi siluas: ē nefas. Græcas mulieres
ad Circũ saltare: ñ dedecuit. At latinas saltare: dedecet. Regibus ob raritatẽ
quõdã dabat̃ purpura: nec multo ante ĩpatoribus Thraciæ: nũc oẽs ea in
dui possunt: Alicubi uineta sunt rarissima: ibi pœna multant̃ q in uineas ꝑ
deunt. At in Creta. naxo. Chio. Cãpania. Lyguria sunt fertilissima & pluri
ma. hæc neq; exigit̃ nec indicit̃ pœna. Recte igit̃ uoluit legis ferendæ mi-
nistrũ Sceuola: diligẽtius cõsiderare: abrogaret ne lex: aut derogaret: rursus
q; inhiberet: an licentiã daret: atq; iteꝝ permitteret ne: aut uetaret: & id oẽ
aut aliud ad tp̃s: an semp: cũ hisce uiis pararent̃ legũ ferendaꝝ rõnes: aludq;
ex alio iustũ ac honestũ nasceret̃. nã Mutius legẽ statuit: ut uinum mulier si
qua biberet: uestalis esse sacerdos nõ posset turpiterq; nobili nuberet. Id in
hũc usq; diẽ legis uim habet: ut romanæ mulieri uino uti turpe sit. Semper
igit̃ obseruãdũ institutũ est: qm̃ cõducebat pudiciciæ: atq; modestiæ. Virgi
neus decreuit: ne mulier in tẽplũ iret nuda caput: nisi tegeret̃ undiq;: ne cui
uisa placeret. Id hodie nõ obseruat̃: uel peioribus fortasse tp̃ibus: uel mori-
bus hæc nõ admittẽtibus. Leges ergo seruiũt & causis: & tp̃ibus: & sunt ferẽ
dæ nõ sine causa: sed nõnõq̄ ignota pluribus causa: Vanum: n. esset uocare
uel minimos quosq;: ubi lex ferẽda foret: q aut causas audirẽt: aut assentirẽt:
Vt. n. uulgus est ĩeptũ in contrarias sæpenumero sñias traherẽt. Vbi uero
multitudo foret dominantiũ: in illud incideret̃ Lycurgi: cũ declarauit quare
plures Dominos lacedemoniis nõ decreuisset. nũc aũt & nos tulimus duas
leges: quas exposuimus populis: ut obseruent: aliam decimariã (ut uectigal
Decimaꝝ quod nostris maiorib⁹ iãdudũ tradi cõsueuerat: nescimus q̄ incu
ria uel ægestare tp̃oꝝ desuetũ) in usum redeat: aliã Salis: ut idẽ in Sale uecti
gal expẽdat̃: quod iã annũ centesimũ circiter solebat. Si qs. n. admiret̃: reuo
are nos hasce tã obsoletas ieges: & populo odiosas: aut tacitus conquiescat:

etiã rõne nõ audita:aut humanitate nr̃a funct⁹ hãc hẽat rõne:p id tp̃is hãs fuisse uectigaliũ abrogatas leges quo necessitas urgebat & metus. nã i'uehæmẽtissima primũ pestilẽtiæ ui:annũ centesimũ circiter exactũ tãta fuit turbæ paucitas:ut Salis tradẽdi cõditioue opus fuerit:icidere:ac expectare: ut populi cresceret qb⁹. Sal traderet:ñ qa ñ eẽnt supstitib⁹ illis opes qb⁹ uectigal ad se ptinẽs traderet. Sed qa nos i cõducẽda tãta paruitate. Salis amitteremus poti⁹ ex pcio:q̃ lucraremur. Nũc ãt i pristinã redeũtes cõpttionẽ. Salis a nobis nostrisq; uectigalib⁹ emẽdi ꝝ pciũ & pœnã illã iducim⁹:& legẽ eã dẽ:q̃ i Archiuo ẽ iueta nr̃o:reuocatã i usũ:anuciem⁹. Decimaꝝ ãt legẽ p id tp̃is obſuari desiisse scim⁹:quo finitimi nob̃ bellũ cõminati multos ex nr̃is habuere cõsentãeos. Quãobrẽ & nos iualidi ac minores natu:& metuẽtes ne qd seditiõis obesset:tolerauim⁹ q̃ populi uoluerũt:q̃q̃uniq; i nr̃os redit⁹ pristinãq; suitutẽ:uiolẽterq; cõstituta. Nũc ãt reuocam⁹ ea legẽ i usum uetere. enũciamusq; oĩbus reuocatã:hortamurq; ne qs obseruator nos irritet cogatq; reuidere q̃tũ simus hactenus passi detrimẽti:uobis qd debebatis:ñ soluẽtibus. leges ergo:q̃s reuocatas inouatasq; uobis enũciamus:obseruare ne pœnã grauissimã incurratis. Ex Mediolano:iii. Nonas Maias.

Sinonima legis enũciatiua.

Legem hanc a nobis latam esse:uobis enunciamus.
Abrogasse nos hanc legem significamus.
Scitote nos ei legi derogasse.
Non est amplius ea lege(nostro iussu)abutendum.
Reddimus uos ea de lege certiores:
Ne uos lateat:hanc nos legem.
Cupimus a uobis intelligi:eam nos legem decreuisse.
Quæ lex fuit hactenus obsoleta de decimis:in usum reuocata nũc est.
Legem Salis olim iacentẽ nũc e somno surrexisse uobis enunciamus.
Ne abutimini posthac ea lege.
Rediit ea lex in uim pristinam.
Facio uos cõmonitos. meo iussu locum esse legi agrariæ.
Reddidimus legi Iuliæ suas uires.
In suum antiquissimum robur illud reuocauimus legem Corneliam.
Non est dubitandum de sicariis:quia lex est a nobis in eos facta:
Quid noua nr̃a lege decreuerimus:uobis enũciamus:

Titulus. lvii.

Leticiæ nouæ nuncia familiaris.

q Vam mihi uita hoc rpe iucunda sit:hæc epistola nouæ leticiæ nũcia tibi significabit. Sum.n.illo Plutarchi ductus ad scribendũ hoc quoq; cum ait uoluptatẽ amicis significatam amicoꝝ perinde:ac ppriã eẽ. Quo.n.a me differs alio:q̃ corpe. Aĩo sum⁹ ambo qdẽ uno. Itaq; qd mihi

lætũ est: letũ esse tibi pariter: nõ dubito. Nõ uidet igit alienũ a rõne: si te ꝑti cipẽ facio rei tuæ. Sumãt in hac urbe plurimũ honoratus: a principe maximopere: q nõ solũ ꝓsum monasterio: qđ ingenii acrimonia: & ĩcõcussa mẽte: & sũma prudẽtia: opus ẽ gubernare: sed ĩ multis exerceor maxĩsq; rebus in cõnubiis trãsigẽdis: discordiis plurimorꝫ sedãdis: amicorꝫ aĩs recõcilian dis: cõponẽdisq; causis interdũ difficillimis qbus & si uiro longe præstãtio re foret necesse: suppedito: tamẽ tm̃ industriæ: ut nequeã nõ gloriã reporta re plusq̃ optatã. Id ego tñ diuine tribuo benignitati: quæ multo largit seri⁹ plura: q̃ sint ꝓmeriti: eo magis eos ad uirtutes: pietatẽ. æqtatẽ. caritatẽq; inuitãs. Ad hæc ãt sum ad finitimas pplures inuitatus ꝓdicatiões: nõ q mere ar eẽ tã attẽte uocatus: q̃si aut sanctus sim morib⁹ ac uita au ingenio doctri naq; maxĩus a disertissimus. sed eadẽ ut opinor diuina largitiõe q̃ ut plura in me cõfert: eo me uocat ĩ grãdiorẽ sui numinis curam. Hæc sũmatim ha bes: intelligisq; q̃ lætus sim: & q̃ te qui me amas oporteat lætũ esse. Ex Mediolano pridie nonas Maias.

Læticiæ nouæ nuncia familiarissima.

t Am sum hoc tpe lætus mi frater: ut plane gestiã. Rediit. n. ex Syria pater meus ditissimus. Possũq; posthac ñ angi: ut solebã futurã uite cõditionẽ meditatus. Nã ut nõ te latet: qb⁹ nõ ẽ ĩ hoc orbe sũmũ æs: ii mussitãt: diuites læti sũt. Dices ĩ nirtute diuitias scitas eẽ. Nec id qdẽ ĩfieior. sed ut Iuuenalis ĩqt: haud faeile emergũt quorꝫ uirtutib⁹ obstat res angusta domi. Crede mihi (quod apđ Nasonẽ legit) miseros prudẽtia pria relinqt: & sensus cũ re: cõsiliũq; uenit. Læticiæ nouæ sit igit hæc epistola sed familiarissima nũcia: cuius & te participẽ esse uelim: quẽ amare adeo me scio ut oĩa mea sint tibi cõmunissima. Ex Mediolano nonis Maiis.

Læticiæ nouæ nuncia Grauis.

q Vi primi oĩum læticias hoĩum mẽtibus instituerũt: eos (ut Hesiodus docet) supos fuisse cẽseo. Nã mœrorẽ certe. lachrymas. labores langorẽ: & reliqs aĩ ꝑturbatões recte poete noctis & Erebi filias declararũt Eumenidasq; ultrices ab inferis ꝓdire: q̃ ñ sinãt iniucũdos cõqescere: at delectatiões a cælitibus traditas: & charites a diis ꝓcreatas ñ iniuria descripsere Nã q̃ mẽs ingeta nel ꝑturbata qcq̃ põt uel recte indicare uel ñ potius errore ad iudicãdũ ĩduci. Vt. n. Aristotele teste temeritas obest cõsilio: sic rõni perturbatio. Quo fit: ut neq; afflictus possit ñ temere iudicare: necñ ꝑturbate. At deus optĩus cũ mercedẽ uoluit rite sibi obtẽpantib⁹ polliceri. Gaudete ĩqt: & exultate: qm̃ merces ũra copiosa ẽ ĩ celo. Gaudẽt & letent angeli assistẽtes supis affligunt & torquẽt Demões mali dãnati apđ ĩferos. Læticia q̃ nos accepit noua: ẽ tibi nũciãda: ut cognoscas: q̃ me de⁹ foueat. Vbi legebã ĩter nr̃os quottidiana illa philosophica: & theologica: q nr̃a eẽ nõ nescis: uenit qdã furiosior poti⁹: q̃ sapiẽtior: sed neq; rudis: neq; ñ disert⁹ q uoluit me tẽptare: rogauitq; qd existimarẽ eẽ Angelũ: bonũ respõdi nũciũ. At ipe: ma

le inqt accipis. Nā si āgelus bonū p se nūciū significaret. frustra dicti sūt. euā gelistæ boni nūciatores: aut euāgeliū bona nūciatio: cū Eu. apd Græcos idē sit: qd apud nos bene: uñ & Eucaristia bōa grā. Huic ego: dic mihi bone uir q̄uis id ēt ꝓprietas uocabuli nō sonet posset sonare uocabulū re ipsa Negā te illo. Sic ego. Inuētus dū saluator ī medio doctoꝝ in tēplo rñdēs & īterro gās illos. Ad doctores oēs ītelligimus q docēt: quo qdē uocabulo & ii dici pñt q Præsūt lrartis laudis. Vñ id poti⁹ cōcēdū ē eē de Theologis doctori- b⁹: q̄ de reliquis dictū. Prupterea inqt: qꝫ dei filius nō nisi de diuinis cōcēd⁹ ē solit⁹ cōmētari: At & homo xp̄s erat: & inter hoīes uersabat̄: & tūc admo- dū erat puer: cur nō sic de hūanis: ut de diuinis. Q m̄ qd erat in tēplo: cū do ctoribus: id significat. cū alio loco dixerit. Domus mea domus oratiōis est Huc ego te domū pduxi. quo uolebā: ut fatere uocabulū illud uniuersale ad oēs doctores: ad eos hic restringi solos: q de diuinis rogabāt: atqꝫ respon debāt: pcipue cū Iesus ad matrē dixerit. Nescitis in iis eē me oportere: quæ patris mei sunt. Angelus igit̄ & si nō bonū potius nūciū. q̄ nūciū absolute si gnificet: cū tñ diuinus sciatur nūcius esse: bonus intelligi debet nūcius: Q d āt Euāgeliū dictū ē: ad excellētiā diuini uerbi dictū est. Obstupuit ille tā dis tus (ut dicitur) Græcus uocabulorū interpræs: nec ausus est obiicere quicq̄ aliud me sibi satisfecisse perpulcre dicens. Id & si non ē læticiæ maxime mu n⁹ p se: nūc tñ sūma me affecit uolputate. cū uidi nōnulli existīarent: neqre me qq̄ aduers⁹ illi⁹ dicta reñdere: Lætitia igit̄ hæc fuit hoc maior. quo cæsi sūt liuore tincti q̄ cū tibi amicissimo cōem esse sciā: quē unice amo: & a quo amari plurimum opinor: ad te scripsi: ut non minus tua sit uoluptas hæc: q̄ mea. Ex Mediolano. viii. Idus Maii.

Sinonima læticiæ nouæ nunciatiua.

Magna me tui fratris uiuendi lætitia cepit:
Haud facile dixero: q̄ lætus nūc sim:
Hæc uoluptas in me maxima quidem est:
Nihil hoc tempore iucundus esse mihi potuisset:
Affectus sum tuo filio uiso: tanto gaudio: ut maius ullum esse nequeat:
Læticia est hac in re mihi maxima.
Tam lætus sū hoc tuo munere: ut amplius esse nō posse unq̄ opinor.
Nō existimabā unq̄ ad me tantam ulla pro re læticiam peruenturam
Quid est cur lætius uiuere queam: q̄ nunc uiuam.
Fuisti in me lætificando propensissimus.
Ego tā lætus sū hisce tuis acceptis lr̄is: ut lætiorē eē me posse nō ducam.
Hoc gaudiū commune tibi esse uolo: quod maxime me lætificat.
Cura ut tam lætum me semper efficias: q̄ nunc effecisti.
Debebam tibi plurima: sed quod me adeo nunc lætum effeceris. debeo de dicoqꝫ me totum:

Titulus.lviii.
De filio principi nato lætificatiua familiaris.

T si multa sunt argumena q̄bus omnis fortuna nostri prĩcipis nos
debeat plurimũ oblectare:tũ hoc in primis:cũ filius natus ē ei. Tũc
enĩ intelligimus nos esse diutius sine cura in pace: qeteq; nr̄a facturos nego
cia:& oĩ molestia uacaturos.Nam ut Homerus ait.cui principi.nõ est fili⁹
is perinde ac priuatus populis uir.At ut Euripedes dixit:principis filius læ
tificat populos.At nõ iniuria Hesiodus inquit:Nil est tã populis exopta n-
dũ.q̄ ut participi filius sit:cuius se facie:q̄ si Solis aspectu:a tenebris diuidi
posse censeat.Natus igitur nostro inuictissimo principi filius tam no s red-
didit omnes lætos q̄ quicquid usq̄ uoluptati cõtingere quiuisset.Q uid enĩ
si sapiebamus:uæhementius optabamus .Nostris deniq; p̄cibus supplica-
tionibusq; superi satis fecere:Puer natus est nobis:ut illo utar christiano:&
filius datus est nobis:cuius fide:ac prudentia possimus aliq̄n iustissime re-
gi:pacatissimeq; gubernari Hanc uoluptatē nostris omnibus cõmunē esse
reor uerũ etiã illi ad quos nihil hæc successio pertinet.Manifesto enim quo
tidie intuemur:& cometem:& alia cæli signa pro principibus apparere:qp
p̄e quorũ ortu:atq; interitu fiunt:& deficiunt plurima. Q uot enim unius
obitu principis cuius nõ sint successionem hæredes ulli filii possessuri:mu-
tationes factas esse legimus:uidimusq; nõnunq̄:At nomen hoc filii cohi-
bet omnia:nihilq; p̄mittit aduersi patrari:nihil insidiarum a finitimis pa-
rari.Gaudete igitur & uos nobiscũ hoc tam optato bono & alios nostra læ-
ticia gaudere simul docete ut & nostra sua causa intelligatur: finitimos etiã
nostros lætos esse.Ex Mediolano.vii.Idus Maii.

Pro filio principi nato:
Lætificatiua familiarissima.

¶ Vod plurimũ oẽs optabamus:sumus hoc tandē sũmis ĩnumerabili
busq; supplicationibus cõsecuti ut nat⁹ sit nr̄o prĩcipi filius.O q̄ sci-
t⁹ ē infãtulus .Facies priami(ut Aristoteles ait)digna ē ĩpio.Nihil hēt cum
plebeis cõmune:tam formosus ē:tãta p̄ceritate mēbrorꝫ:tam egregie robu
stis nodis ac inter nodiis.Admirãtur hũc matronæ:natũq; dicũt iam trien
nē existimãdũ. Q uã sit hæc huic uniuerso regno uæhemēs læticia:ĩde po
tes cõiectari.qđ ut optabamus & sperabam⁹:ita dubitabamus nũq̄ nõ pos
se a supis cõseq.Deorꝫ beneficio factũ ē:ut & nos uotis nostris largitionē in
uenerimus:& de hoc principatu sit subditis uniuersis spes bona relicta. Nã
ut est princeps nr̄ prudētissimus:& gubernat nos sapientissime:sic filiũ in-
stituet sui similē:ad oēm uirtutis gloriã.Lætemur igit̄ & exultemus oẽs:hoc
tã iucũdo & fœlici munere.Ex mediolano.vi.Idus Maii.

Pro filio principi nato Grauis.

a Ntiqſſimꝰ populorũ mos extitit:ut cũ principibus.filii naſcerentur
oẽ ſũme lætitie genꝰ declarart̃:Quãobrẽ pſæ ũdiꝗ cũ mũeribꝰ eo ca
ſu cõueniebãt:ut & regi gratularẽt & ſaltis choreiſꝗ publicã exultationẽ ex
primerẽt.At ægiptiis regibꝰ aliqñ plus dicit̃:uno filio nato:tributi acceſſiſ
ſe:q̃ cũ totius ãni reditꝰ mittebãt.Quare apd̃ illos trito id cœperat uſurpa
ri(ut plato inqt)uerbo:boni ſũt ãni fructus:ſi filius regi natus eſt.Thraci
bus uero regibus ſolebãt occurere cũ ſacrificiis ſacerdotes pæana canentes:
cuiꝰ auſpiciis bonis filii creti forẽt illis.Quẽ qdẽ ritũ cũ dirimiſſet Diome
des ille crudeliſſimꝰ:populis odioſiſſimꝰ fuit.At arcades habuerũt Lycao
nẽ ſp infẽſũ:poſteaq̃ Arcadẽ(quẽ poetæ iure fabulãt̃ ĩ urſũ eẽ uerſũ:qm̃ pa
tris metu lateret in ſiluis)pepuliſſẽt ex regia:coegiſſẽtꝗ ꝓfugũ ĩ certa latere
ſede.Nã ſi gratulãdũ ẽ pricipi cui filiꝰ natꝰ ſit:multo d̃bet eo filio magis læ
tari pater:cuiꝰ ẽ:& cuiꝰ cũ ſalute ſua cõnexa ẽ ſalꝰ.Qđ ſi uero mõ nõ lætat̃
ſed eiꝰ interitũ q̃rit:is merito ẽ oĩbꝰ odioſꝰ.& Lycaõis ꝓmeritꝰ ẽ cognom̃tũ
eoꝗ peiꝰ:qd̃ uel ipſi lupi ſuis afficiũtur fœtibus.At Tãtalꝰ rex tã illuſtris.q
& Europe magnas rexit urbes & grãdẽ aſiæ ptẽ ſubegit iccirco coactꝰ ẽ de
mũ ĩ ſe ſuoſꝗ mores oẽs poetas plura finger̃ qd̃ cũ hẽret Pelopẽ filiũ nõ mõ
lætꝰ eo nõ erat.quẽ amabat uniuerſa Græcia.ſed eũ a ſe pepulit:& exulare
coegit quẽ Græci ĩ primis odiũ eiꝰꝗ uirtutẽ ſibi regẽ aſciſcẽtes.ab eo ſuæ re
gioni nom̃ dederũt:eãꝗ Peloponeſſũ uocauerũt.Qđ agenorẽ ĩ mediũ af
ferã.quẽ phœnices pari ſũt ĩſectati rõe:qd̃ Cadmũ a ſe filiũ ab dicaſſet is ãt
nõ multo poſt ĩ Boetia Thebas cõdidit aſtyagẽ ĩ nepote Cyro eiiciẽdo dã
nãt:& amuliũ ĩ fratris Nũitoris eiiciẽdis nepotibꝰ ĩprobãt.& Laiũ crudeliſ
ſimũ ĩ œdipo filio feris mãdãdo ſui ſceleris paſſũ eẽ pœnas dicũt ꝓpterea:
qđ nõ læticiã publica(ut debebant)exegiſſent.ſed dolorem acerbiſſimum
quod ab homini naturæ ui alieniſſimum & uidebatur.& erat.Quo enĩ de
bent iucundius exhilarari parentes ac aui:q̃ ſi filii:nepoteſꝗ naſcantur a qui
bus ꝓpagari uideant genus ſuũ ſuæꝗ immortalitati ſtuderi.Tam eſt ĩmor
talitas ſola(cuius uidentur eſſe omnes.q̃to maiores & magis.ſunt illuſtres.
cupidiſſimi(bonis oĩbus exoptanda.ut cum aliquid acquiritur unde poſſit
ea quicq̃ nãciſci muneris.in eo ſit omnis mens occupata.ab eo pendeat uo
luptas omnis.Quare ſapientiſſime dictum,eſt apud Virgilium illud.Om
nis in Aſcanio cari ſtat cura parentis.Natus igitur nunc nobis filius & nos
ſummopere lætos fecit.&ut epiſtolas eius cauſæ lætificatiuas ad amicos
mitteremus atꝗ ſubditos fecit.Lætati certe nos ſumus ſupra modum nõ ſo
lum ea iucunditate.quæ communis eſt patribus ſingulis.ut filiorum ſucceſ
ſione uiuant.ſed ea uoluptate:q̃ nos nobiſcũ ſubit ut uideamꝰ iã pari:q no
bis obeuntibus aliqñ:ut mortales ſumus interituri nr̃o nomine ac nutu.Iu
ſte ſapienterꝗ uos omnis moderetur atꝗ regat.Quid enĩ eſt dubitandum
populis:ne pace uiuant tranquilliſſime:cum bene natum regem habent.

At uobis amici ac foedere mecū iuncti cōem iccirco uoluptatem hanc reor: qm̄ ut patrimonioꝝ sunt filii. Demosthenis instituto: sic debent paternarū esse amiciciaꝝ heredes. Quare ut ego uester sp fui nullaq; in re diuisus a stu diis & uoluptatibus uestris sic filius hic futurus est paterne mentis æmulus ad quæ oīa sic instituā: ut in eo aliū me ipsū uos esse nactos. sitis nō multo post intellecturi. Gaudete igitur mecū: & publicæ huic læticiæ festos hisce dedicemus dies: cū sacris etiā ut talis in uos filius futurus sit qualis pater an tehac semper exitit. Ex mediolano quinto Idus Maii.

Sinonima pro filio principi nato lætificatiua.

Letandnm est nato principi filio.

Cōmunis nos pro nato nobis regulo uoluptas capio.

Eandem agamus læticiam propter natum nobis principis filium.

Choros & saltus adeamus nostro nobis nato principis filio.

Caudeant omnes hoc nato regis filio.

Publica est hæc: non priuata læticia: quod nostro principi natū sit pignus.

Successurus nostro regi nūc natus infans cōem in nos contulit uoluptatem

Sumos tam summa detenti læticia propter principi natum hoc die filium: ut nihil uoluptuosius: nihil iucundius dici possit.

Tanta læticia tenemur eūcti: ut nihil addi possit ad cumulum: quia filius ē principi nostro nunc natus:

Ob natum nunc mihi filium: cupio uos mecum pariter exultare.

Qui me amāt: hanc meam exultationem propter natū mihi infantem: sibi communem faciant.

Qui prīceps ē meæ iucūditatis: quia nat⁹ sit mihi filius: nō me minus lon ge exultabit.

Qui meus est uel affinis uel propinquus. natum mihi filium meum sum mopere lætetur. Titulus. lix.

De filia nata lætifieatiua familiaris.

u Iri boni iuriscūsultoꝝ illud maximum uitium cōsiderātes: uel Du ce natura: nō minus filias amant: q̄ filios. Eodē beniuolētiæ gradu suo seie natos ꝓsequūt. Quāobrē Artaxerxes una dicebat sibi nata filia: dū os sibi filios q̄siuisse qm̄ Orontē sibi generū adoptasset. Inde fit: ut neq; na tura repugnat nec interdū cōsuetudo: nec ius hoīnum: ut amētur filiæ non minus q̄ filii. Quare cū mīe sit nobis nata filia: & nos lætati sumus maxīo pere: & ut lætēt æq̄ amici nr̄i: plurimū cupim⁹: q nullis a mēte nr̄a uideanē eē studiis abhorrētes. Si nos igit̄ amatis: uos subditi publicā læticiā choris saltib⁹ supplicati oīb⁹ triduāis efficite oēq; uoluptatis honeste gen⁹ exercete At uos amici patres atq; fratres: declarate cæteris: mea quæq; nobis esse cō munissima. Ita enim me dii adiuuent: ut non minorem ex hac nata filia uoluptatem suscepimus: quam si filius ortus foret. In hac nostram nos

olabimur senectutē:arbitrabimurq; nascituros nobis nepotes oēs filios fo re:uobis(ut opinor.& curabo)gratissimos:Ex Mediolāo.iiii.Idus Maii.

De filia nata lætificatiua familiarissima.

c Vm nobis sit nata filia:sumus nō mediocriter lætati:siue qđ nullū haberemus antea pignus.seu quod eo pacto nos ad amandū inuitet natura hominū hac in re ductrix atq; gubernatrix.Cupimus āt eadē eē lætos iucūditate cæteros:q nobis sūt ullo uel amiciciæ:uel ꝓpīqtatis deuincti gener:uel clietelæ ac seruitutis subditi debito:ut patefaciant nulla ī re uel mœsta uel læta:sese a nr̄is mētibus eē disiūctos.Itaq; quo plurib⁹ ac maioribus publicæ lætiæ signis hæc cōis mihi rē gratiore & cariorē effeceritis. ex Mediolano pridie Idus Maii.

De filia nata lætificatiua Grauis.

q Vāq̄ natura docet:tñ ē & illud nobis argumētū:qđ ueteres omniū doctissimi nō sine cā:una uoluerūt appellatione mares fœminasq; dici filios.ut Ciceronē legim⁹ cū ad filiū filiāq; scribebat:dicer̄ solitū filios delectissimos.At principibus Asyriis q primi oīum regna gubernarēt:nō min⁹filiæ succedebāt q̄ filii:nec Medius rursus:nec græcis si & in argnis ui deātur:& ī thebanis pluria.nec me deterret.qđ Plato uoluit muliebre semē esse fœminā:uirile uero marē:qđ & naso declarauit illo Deucalionis accepto pyrræq; oraculo.ut quotquot lapides post se iaceret frater:mares.quot quot soror futuræ feīa qdem essent cū Aristotelē:quem sequūtur hodie oēs sapientes:sciamus oēs filios patris dicere:nec coniugem aliud quicq̄ opera ri q̄ tellurem quæ acceptum foueret propagaretq; sæmē.Sed esto sit uerus Plato:qui pote hoc fit:ut mater tam amet sincere igitur filium marem illū quidem quem ipsa non genuit.Vt ea communis & studiis & mēte uiro idē pignus amat:quod sine uiro nunq̄ edidisset:sic amet & pater filiam quam nisi coniugi fuisset adiumento:nūq̄ illa peperisset.Q uid quod Aristoteles testimonio pater plus filiæ efficitur necessario:mater uero filio.Nam cum mater non auxiliaris sit:sed quæ auxilium postulet:illum filiorum amat uehementius:a quo plus intelligat aliquando se posse adiuuari:cuiusmodi marem sibi futurum adiumento certo scit:qui naturæ ductu patris superstes: matrem possit adiuari.At pater qui auxiliator esse solet & ea de causa filios amat:ut ipsis adiumento sit:iccirco diligit natas:plusq̄ natos quoniam maribus omnia sunt profutura:fœmine sine subsidio patris male sint habiture. Q uid:quod hinc affinitates principibus quæruntur q̄ plurimæ.quibus solent contineri principatuum nerui:successionesq; stabiliri.Nam quod inter Cæsarem & pompeium.inter Danaum & ægyptum in Astyagem & filiæ natum fuerint:dissidia.discordiæq; non uulgares id ne quidem reliquos ad minus amandas.commoueat filias.cum & illæ id quidem acerbissime tulerit:& non omnes eædem sunt filiæ.non omnes iidem generi.Q uāto cedi

po iucundior filia quae caecum est patrem semper comitatā.& ea quidem tutata diligentia.ut nihil ei potuerit esse hac sublata iucundum. cum hac nihil poene molestum.quod possemus easdem in medium afferre.quibus intelligeretur.non laetos esse posse patres minus filia nata.q̄ filio. quid si interdum & milto magis.Hinc ubi nunc nata est nobis filia:nec minus laetati sumus:q̄ si filius nasceretur:nec minus alios esse laetos decere. opinor.q nobis afficiuntur.Itaq; uos qui nobis estis subditi.debetis publicam hāc laeticiam exercere.ut intelligatur a nobis nostra quae uoluptate pēdere uestrā quos nihil alienum a mente nostra factitasse aut facturos certum est. Vobis autem O amici ac nobis foederibus deuincti:non edico nec praecipio. sed supplico:& si aequum est pro mea in uos fide.rogo atq; obtestor ne minus sitis in hac laeticia publica me minus iucundi festiuiquae: q̄ ego & fueri.& sim & esse constituerint Nolim enim quemq̄ arbitrari:quoniā filia sit. aut nos auaricia ductos dotis adimplendae causa:aut ullo doloris genere pellectos:confosos existimari.A mente nostra nihil est alienus uituperatione:nihil nobis cōmunius & antiquius cupiditate gloriae:ut facile cognosci possit nihil mihi simulandū aut dissimulandum.Q uare cū & ipse uero laetor: & uobis laetandum eē ducā:rogo ut hāc publicā laeticiā sic exerceatis: ut exercui ego hactenus.Ex mediolano idibus Maii.

Sinouima de publica pro filia.
principi nata laeticia.

Laetandum est publicae pro filia principi nata.
Nihil uoluptatis omittendum ē pro ea:quae nata ē principi filia.
Cum creta sit principi nata:gratulandum est ei.
Nobis summopere gaudendum:quia filia est regi nostro creta.
Post satam regi filiam:& ipse exultat:& nos exultamus.
Summa nos uoluptas consequitur:qn̄ filia regi nata est.
Nil pōt hoc tempore nobis iucundus eē:q̄ q; regi sit nata filia:
Pro ea laeticia:q̄ rex nr̄ exhilarat̄ ꝓpter natā filiā:& nobis piter laetādū est:
Nihil ē publicae ꝑtermitēdū festiuitatis:ut pricipē imitemur īnata sibi filia.
Tā ē dux noster pro filia sibi nata laetus ut nobis idētidē faciendum sit.
Faciem⁹ rē duci iucūdissimā:si ꝓpt̄ filiā ei natā publicā laeticiā exercebim⁹.
Q uā gratissimi possum⁹ esse duci:ꝑ eius filia publicā exercētes festiuitatē.
Ob filiam duci natam dēmus & choros & saltus par urbem agere:
Afficiemus Ducem incredibili iucunditate.si pro filia sibi nata: ut ipse iubet:publicam laeticiatu ostendemus.

Titulus.lx.
De hoste fugato uel caeso familiaris.

I Am deniq; caesus est noster hostis:qui nos atq; nostros omnis tam dudum insectatus est omni persecutionis ac odii genere:iam nihil

nobis est timēdū āplius. Imitari debemus Asyrios: qbus ꝑ hoste cæso fiebant nō publica solū sacra sed festa triduana: ut declararetur oībus: q̄ hosti cauendū foret: cū eo cæso tantū exultaretur. At persæ inter eosq; magi zoroastris instituto cōstituerūt. ut qcūq; hostē cecidisset. nō solū publico donaretur munere: coronaq; magni pretii: sed inter ciues sūma ualeret & auctoritate & gratia: qui cæso quidem hoste ciuitatem omni metu liberasset Vt enī hostilis manus calamitatem inducit nōnunq̄ maximam: ita eius interēpti conditio maximam affert urbibus uoluptatem. At sempronius Capadociæ rex iampridem in nos fuit acerbissimus. In nos usus est omnium inimiciciarꝝ & publicarꝝ & priuatarꝝ genere. Affecit nos nedū contumeliis. conuiciis probrisq; q̄ plurimis: uerꝝ etiam. quotiens in agrū nostrū excursionibus nixus est: prædas reportauit: captiuos duxit: omneq; scelerum exercuit genus: Precabamur superos: ut huius nos pestis metu liberarent. Nostra cura sublat⁹ est deniq; superatus: & cæsus in frustra: ut publica læticia merito debeamus diis immortalibus habere hac dicere gratias: qui nobis hunc sustulerunt morbum. Hoc ego & in templis: & in plateis agendū iubeo: quod & uobis præcipio: quos scio mei studiosissimos. Ex Mediolano xyii. calendas Iunias.

De hoste fugato uel cæso familiarissima:

f Vgatus est demum noster acerbissimus hostis ille: qui nobis tanto fuit nōnunq̄ terrori: a quo sumus aliquando tam acerba calamitat confosi. Qui iuste dimicant: sic solent semper superos adiutores sperare. Ac quibus iniquitas est ad decertandum proposita: iis imminent superorum consilia: & a tergo mundi pericula: quibus facilime perplexi ac irretiti nihil possunt euitare demum incōmodi. Quod q̄ uerum sit uel ex uno hoc hoste nobis nunc furgato turpissime: fiat in reliquos coniectura. Quot fœda uit modis nostros omnis. Quibus est in nos iniuriarum gradibus nixus. Quid omisit calamitatis: quo non confecerit. Pridie huius diei: cum in agum nostrum plurimis & uiolentissimis quidem: ut uidebatur: satellitibus comitatus fecisset impetum: diis fautoribus populo nosto nobis comite in eum occurrimus oppugnauimus: ex suis multos occidimus: coegimusq; demū terga turpissime uertere: tamq; fugauimus fortiter: ut nunq̄ audeat amplius: de nobis expugnandis cogitare. Vobis publicam significo læticiam q̄ & nos exercemus. Ex Mediolano. xyi. calendas Iunias.

De hoste fugato uel cæso Grauis.

n On sine certa sanctissimaq; ratione: præter triūphum: aliud inuenere Græci uictoriæ gen⁹: quo q potiret ī hoste & lætari publicæ deberēt & suos amicos subditosq; ad læticiā eādē inuitare. nō enī sꝑ captiuus ducit̄ hostis: ut ī triumpho ligat⁹ fidē faciat uictoriæ. Sed aliqñ est: qui

Platonis instituto: mallit armatus mosi q̄ inermis triumphi pompam & ca thenatus augere. Aliquando sunt ea conditione quidem hostes: ut terga uer tere potius uelint: q̄ uel cædi: uel capi. Quamobrem tropheum a Græcis dictum est triumphi genus: quo nō diceretur captiuus hostis: nec eius urbs ulla subacta esset: Huiusmodi genere uictoriæ Babylon uisa est sæpi⁹ & po tita: unde illud poeticum Babylon spoliata tropheis. At ninus Asyrius. Cy rus Persa: Alexander Macedo. Cesar Romanus cum sæpenumero uertis sent in fugam hostes & ex eis multos interemissent: raro tamen triumphas se dicuntur: Sed ab asyriis ipsis ad persas. Medos. Græco Romanosq̧ dein ceps hic mos institutus est: ut cum uel cæderetur: uel fugaretur hostis ipse: publica fieret exultatio: quibusdamq̧ ornatissimis donaretur muneribus: q cecidisset siue fugasset: ut & alii ad eandem inuitarentur uictoriam: & in eū qui uicisset: populi regesq̧ nō uiderentur ingrati. Profecto laudatur ad huc illud Annibalis supra modum qui cum Marcellum cuiusdā fortitudine con stantiaq̧ coactum terga uertere. uel non multo interliminio accepisset eum donauit in urbe prædiis. in castris autem corona: quæ summum precium habuisse perhibetur. Id ubi Carthaginenses admirarentur. quærerentq̧: cur tantum in eum muneris contulisset: ut & reliqui dixit: idem conentur & & uos ingratos meq̧ non reddam accepti beneficii. Scitis fuisse nobis iam dudum crudelissimum hostem Cleophilum: qui nobis tam fuit molestus: ut dirior esse nemo posset. Huc deuentum est: ut aliquādo auderet: uelle no biscnm de nostris agris pacisci: nosq̧ in tam asperam augustamq̧ calamita tem: ac fortunam redacti fuissemus ut salua uita cuperemus omnia nostra illum possidere. Quod & transegissemus (ut non nescitis) si cunfidere illi tuto potuissemus. Sed ut perfidissimus erat: ita nullā pollicitationibus om nibus fidem adhibendam censebamus. Cura nostrorum militum fortissi morum inquam & costantissimorum fugatus est primum tri uo prius: q̄ i terimerctur. Mox iu prælium animosio. solito rediens. cum pugnaret sæ uissime nihil sine cruore nostro postulans cæsus est: cuius nescitur mann: pluribus cofosus uulneribus. Publicam letitiam & nos fecimus: & uobis fa ciendam iccirco ducimus ac si æquum est rogamus. Ex Mediolano. xy. ca lendas Iunias.

Sinonima de hoste fugato uel cæso lætificatiua.

Exultandum est ob fugatum hostem nostrum.
Seuissimus est nobis interemptus hostis ex quo lætandū est publicæ.
Cedes nr̄i hostis crudelissimi nos ad publicam inuitat læticiam.
Cur exultare palā nō debemus: cū fugatus sit nobis noster hostis.
Multo nos magis reliquis prouocat ad lætandum hostis nostri fuga.
Quod cæsus sit nr̄ hostis: ut princeps lætus ē: sic & nos esse debemus.
ucundissima simus mente: cum hostis noster fugatus sit.

Ob cædem hostis nostri gestiamus:choros & saltus exercentes.
Nihil est publicæ nobis festiuitatis prætereũdum:ut cæsus est nr̃ hostis.
Pro cæde hostis nostri:quæ satis sit publica festiuitas.
Affecit nos hostis nostri fuga:demũq; cædes tanta uoluptate:ut in credibile dictu sit.
Oĩ cura ĩ publicã debemus læticiã attentos nos ob cæsum hostẽ exhibere:
Tanto nos metu cæsus hostis liberauit:ut possumus esse iucũdissimi.

Titulus.lxi.

De familiaribus negociis familiaris.

n Egocia mea hic publica nulla sũt.Sũ.n.uir ĩ monasterio clausis : & ciuilia nulla quæro:q̃ admonasteriũ attinẽt:curo priuata igit̃ & familiaria negocia sunt plurima:qbusq; trãsigẽdis nõ mediocri opus sit ingenio atq;.q bene transigit(ut dixit apud Plutarchũ Bias)laudri maximoper̃ possit.Nã in sũma rex̃ oĩum caritudine mihi tenẽda est in monachos abũdantia:ĩ sũma loquacitate silentiũ ꝓcurandũ in oĩ ægritudine adhibẽda ualitudo.Vex̃ ego quo difficiliora sunt negocia familiaria:eo cõstãtius pseuero:patã mihi saltẽ apud eũ mercedẽ ratus:q cõpensator est labox̃ æqlim⁹.
Tu rẽ habes:intelligisq; qd sũmatim de negociis meis familiarib⁹ ad te scribi possit.Cura tñ:ut cito his difficultatibus liberatus ad uos.Eã.Ex Mediolano.xiiii.calẽdas Iunias.

De familiaribus negociis familiarissima.

Ntonius hic priuatim ahit nihil.Est cũ prinoipe tps(ut aiunt)terẽs
a Nusq̃.n.exercet ingeniũ:cũq; uideat se otio pdi:suã fert ruinã pbelle.Familiaria igit̃ negocia eius.de qbus te rogas faciã certiorẽ:nulla sunt.Vide quó redactus sit:ut neq; uelit impẽsæ domesticæ sibi faciũde laborẽ:sed domũ se alterius cõferat:a quo accipiat:qd comedat:dato ei maiore ꝓcio:q̃ opus sit.Nescit(ut paucis agã)sibi uiuere:nec aliis qdẽ. Sæpi⁹ hũc interpollaui:accusaui:cõminatus sum.Narratur fabula surdo. Ex Mediolano.xiii.calendas Iunias.

De familiaribus negociis Grauis.

e T ri mihi familiare uideat̃ eẽ graue posse(ut Pitthacus inqt un⁹ ex septẽ)est tñ inter familiaria qdẽ ipsa:quod ꝓceteris possit appellari graue.Vt.n.uult Aristoteles:ex duobus malis minus malũ illud eẽ:qd alterius respectu possit bonũ uocari:sic & in hisce reliqs relinqtur cognoscendũ Nã inter familiaria si qd ad honestatẽ eximiã turpitudineq; muliebrẽ attinet:si qd ad filiox̃ egregiã laudẽ aut uituperationẽ ptinet:illud graue dicendũ reor:de quo scærio:nõ familiariter tractandũ sit.Nũc igit̃ ut rem oẽm accipias:quã ego epistolæ hoc graui genere scribendũ ad te uolui:filius me⁹ religionẽ ingressus ẽ:ea qdẽ(ut opinor)snĩa fortasse:ut bon⁹ fieret. In mũdo.n.iãdudũ sibi cœperat desperare:q'cũ uniuersum circuisset terrax̃ orbẽ: nec usq̃ sibi relictũ ullũ uideret amiciciæ genus:ad id tandẽ ordinis statuit

m

deuenire:in quo bene modestæq; uiuere cogeret. Sed ubi aliq̃diu ĩter sacer dotes uersatus ẽ decreuitq; sacerdos initiari:& initiatus est:& factus:& mul to tñ peior euasit.q̃ antea fuerit unq̃. Nũc perreptat urbes mulieribus uacãs & gulæ:otioq; incũbens adeo pdite:ut nulli se dedicet arti:nulli studio. Si q hũc accusant:irridet eos:ut iã in iocularium uersus publicus monachorũ scurra censeatur. A me uero nõ semel & a matre castigatus simulat aliqñ quicq̃: sed nũq̃ resipiscit. Hæc sunt q̃ ad te graui rescribẽda nõ neges. Nam ut pon dus res habet:nõ paruũ ut me interdũ affligit:sic & tibi molestũ fore:nõ du bito. Scio.n.q̃ me ames:& q̃ te mea quæq; cõmoueant in læticiam læta:in mærore luctuosa. Verum ne me ducas hanc per ditionem hominis tantifa cere:ut nequeam recreari. Ea mente fero:qua quod iam inueteratum ẽ malum:& qua ipse fert meũ pro se dolorem. Ad ipsum.n.hoc plus longe:q̃ ad me pertinet. Si bonus erit:& sibi conducet:& me afficiet uoluptate. Si malus sibi oberit.hæc habes. Ex Mediolano.xiii.calendas Iunias.

Sinonima de familiaribus Negotiis

Nihil hic agimus domi.
Meus filius ægrotat.
Res meæ familiares ita paruæ sunt:ut de his nihil scribendum arbitrer.
Quid scribam ad te familiare.cum nihil habeam:
Si de negotiis uis meis familiaribus fieri certior aliunde:q̃ a me postula
Pauca sunt mihi familiaria negotia:de qbus quicq̃ possim ad te scribere.
Omnis familia mea bene ualet:hoc est quod de meis familiaribus negotiis ad te scribam.
Sunt omnia mea familiaria negotia iucundissima.
De meis negociis familiaribus hẽs alios & scribas & nuncios.
Res meæ familiares habent perpulchre.
Lætare(si me amas)negociis familiaribus meis:sunt.n.faustissima.
Cupio tam esse familiaria mea negocia cognita:q̃ mihi.
Familiarium negotiorum meorum magna me uoluptas capit.
Nihil est mihi familiaris negotii:quod me non delectet plurimum.
Scio te meorum familiarium negotiorum curiosissimum:sed habent omnia perpulchre:ut cupio.

Titulus.lxii.

Publice fidei familiaris.

h Iste publicæ fidei nostræ litteris:nemine ignorare uolum⁹ nostro iussu Lælio(qui has secum attulerit)patere ad quamlibet urbem nostram.oppidumq;:passum:arcem ac terram aditum:ac moram:& inde reditũ semel & sæpius:ut ei uisum fuerit ire:moram ducere:atq; regredi: cum omni familia sua: req;:suppellectile:ac fortunis & bonis omnibus tam coniunctim:q̃ diuisim:ac sine ĩpedimẽto ĩqetatiõe uexatiõeq; quacũq;. Quod

si cui deberet aut subdito nostro: aut locorum nostrorum incolae: aut alienigenae quicquam cui uel publico uel priuato deuinctus foret documento nolumus eum in personis: aut rebus conueniri apud nos nostrosque iudices & satellites quire. Si rursus aliquid in nostrorum aliquem: aut externorum commisisset: quo plecti apud nos nostrosque ualeret derogamus omni legi: quae hoc admitteret conuctionis genus & accusationis officium. Volumusque tandem eam huic suisque rebus ac personis immunitatem adiutricem atque fautricem: ut si quo iure potuisset tam in petitionibus ciuilibus: quam accusationibus criminalibus perturbari atque cogi: quasi ad Asylum cum in fugisse ducatur cum huiusce nostrae publicae fidei munimine. Iubemus iccirco nostris omnibus tam peditibus quam aequitibus militibus: & tam tribunis quam caeteris quibusque magistratibus: ne quolibet has audeant comentari litteras: aut in ullo eas uiolare: aut quicquam ulla uia uel exquisitissima attemptare: quo minus quietus cum suis omnibus in nostris singulis locis sit ipse: Laelius. Id si secus aut fieret: aut attemptaretur: indignationem nostram quilibet inobseruator praecepti nostri se sciat indubitanter incurrisse. ex Mediolano. xii. calendas Iunias.

Publicae fidei familiarissima.

h Vius epistolae serie uolumus omnes tam nostrarum urbium custodes atque magistratus singulos: quam milites atque subditos nobis quomodolibet seruientes: in nostrisque locis ueriatos fieri certiores: patere Laelio ad nos aditum & ad omnes singulasque terras nostras: ac loca maris sita: fluminibusque quolibet cum familia omni sua: suisque ac familiae rebus omnibus: sine inquietatione molestiaque: quae uel dici posset uel excogitari ob aliquod priuatum debitum aut publicum: crimenque quodlibet. Praecipimus igitur nostris sub poena indignationis nostrae: ad unguem haec obseruari: nec quicquam attemptari: quo minus haec publica nostra fides seruetur. Ex Mediolano. xi. calendas Iunias.

Publicae fidei Grauis.

s Vnt certae quidem causae: quibus principum animi facillime quidem inducuntur: ut illis faueant & in iis etiam succurrant: quae legibus uidentur aliquando derogare: qui sunt omni laude cumulati. Nam solet multos & graues & bonos uiros (ut ait Cicero) uel angustia rei opprimere: uel fortunae casus ut nequeant uideri quales sunt: uel quia deficiant a fide: uel quia nequeant obseruare diem: uel quia in rebus restituendis aliquo sint impedimento perturbati. Quamobrem Aractus Sycionis cum in patriam (a qua iampridem exularat) rediisset. suorum ciuium aliquos: qui decoxerant. magno donauit aere aliquibus fidem praestitit publicam: ut nulli perturbarentur Caesar autem quot huiusmodi fecit dona ex Galliis Romam rediens quot ea fide succurrit publica. Sunt qui hoc immunitatis genus moleste ferant cur illis quibus publica praestatur fides: aliquid etiam donetur: cum aut multum aeris debeant: aut in ipsos etiam principes non nihil iniuriarum intulerit. At si recte considerant: sine publica illos fide in eas urbes numquam esse uenturos: malle debebunt: uel tutos illo ire: cum quibus possint pacisci nonnihil: & aliquando sperare quic

q̄q̄ ſi minime tuti nunq̄ uenerint. At nō ueniāt inquiunt: abſintq; potius: q̄ qui aut nobis debēt: aut nos affecerūt iniuriis: nobis inuitis ad nos eant. At princeps o boni uiri: hoc ſolo differunt a priuatis qd̄ imperāt: quoq; pluribus ꝑcipere qdē poſſunt. hoc maiores ſunt principes. Populoꝝ eos multitudo atq; cōcurſus (ut Lycurgus ait) reddit prīceps. Præſtat igiť: ut illis īter dū aditꝰ pateat: q pñt aliquo pacto nōnūq̄ ꝓdeſſe aut nūq̄ obeſſe. Quid ſi & nobis debēt dimittimuſq; ad tp̄s aut oīo ut tutius nobiſcū uerſari uelint. Quid ſi uel nobis fuerūt iniurii: tolleramuſq; ueniēdi ad nos. morandiq; licentiā: ut potius pœnitentibus utamur: q̄ nullis. Læliū igiť huius epiſtolæ publicæq; nr̄æ in ſe ſuoſq; fidei oſtenſor ēuolumus ſemel ac ſæpius ad nos & q̄libet noſtra loca tam terra q̄ aqs: urbes. oppida. arces paſſus: pōtes: & cetera quæq; uenire poſſe cū oī familia ſua: ſuiſq; ac familiæ rebus: uel ſine: ut ſibi libuerit: ac uiſum fuerit: & in illis ſingulis die noctuq; morari: ac inde diſcedere rurſuſq; ac iterū idē efficere: ſine moleſtia. inqetatiōe. uexationeq; quallbet: atq; cuiuſuis generis arreſtatione ac retardatiōe. Non obſtantibus tā priuatis q̄ publicis debitis: qbus cū inſtrumētoꝝ fide aut teſtibus: aut ſine obligatus tā nobis foret ac nr̄is: q̄ aliis qdē oībus: nec obſtantibus qbus uis criminibus: quoꝝ reus cuius eſſet principi atq; potētatui: ēt ſi in nos crimē leſæ maieſtatis cōmiſiſſet: qbus quorūq; cōuentioni atq; accuſatiōi ꝓceſſuiq; ac pœnæ uolumus hac publica fide derogatū: etiā ſi ea forēt: de qbus hic oporteret expreſſam fieri mentionē. Iubemus āt magiſtratibus nr̄is qbuſcūq; ac ſubditis ſub nr̄æ indignatiōis hæc obſeruari pœna. Ex Mediolano x. calēdas Iunias.

Sinonima publice fidei.

Sit huic noſtra fides publica.

Pateat Lælio ad nos noſtroſq; liber aditus atq; reditus.

Poſſit Lælius ad nos & loca noſtra īmunis ire: ac eſſe: & diſcedere.

Quotiēs placuerit Lælio: huic & in ſingulas terras noſtras liceat uenire ac regredi.

Nullum obſit iudicium ei in noſtris locis.

Nulla uis aut lex obſiſtere poſſit ei:

Publica hæc noſtra fides eum tueatur ab omnibus immunem.

Sub noſtra protectione cum ſuis omnibus ad nos is accedit.

Fides noſtra publica data ſit Lælio.

Nihil impediat eum: cui publicæ fidei litteras haſce dedimus.

Qui has oſtenderit noſtræ fidei publicæ tabellas: is inquietari a nullo noſtrorum ullo iure queat.

Nulla ſit in Lælium moleſtiæ cauſa: cui ſunt noſtræ fidei publicæ litteræ.

Si quis in eū quicq̄ attēptarit: quē publica fide cōmuniuimus: is a nobis plectendus acerbiſſime maneat.

Lælius noſtrā habens fidē publicā nulla de cauſa poſſit inquietari.

Titulus.lxiii.

Familiaritatis institutiua familiaris:

c Os sibi debēt principes familiares asciscere:ut Agesilaus ait:q sunt uel genere:uel morib⁹ principū familiaritate nō īdigni. Quaobrē cū Iulius & nobilissimo genere natus sit:ex romana qdē antiquitate & uitæ institutio ne tam clara.ut merito sit inter maximoꝝ familiarissimos princi pū admittēdus:uolumus hisce publicis familiaritatis litteris oībus manife sto patere hūc nos uobis familiarem designasse:uelleq; ut illis deīceps ho noribus īmunitatibus:libertatibusq; potiat̃:qbus familiares:reliq nobis iu cundissimi potiti sūt & gaudere cōsueti.Ne qd aūt uectigalis aut exactionis cuiusq̃ ab hoc exigat̃ eunte.stāte ue.aut redeūte p q̄uis uel nr̄a uel amicorū nr̄oꝝ loca:cū suis rebus oībus:ac sociis siue famulis ad numeꝝ usq; psonaꝝ sex nr̄is edicimus sub nr̄æ indignationis pœna.Amicos uero non secus ac patres fratresq; rogamus.Ex Mediolano.ix.calendas Iunias.

Familiaritatis institutio familiarissima.

q Vi hāc ostēderit epistolā:uir oī laude cumulat⁹ noster ē familiaris eūq; sic in cœtū ac numeꝝ familiariū nr̄oꝝ collocauimus: ut oībus posthac illis fungat̃ dignitatibus ac īmunitatib⁹ qbus cæteri familiares no bis piucūdi fungūt̃.Rogamus igit̃ illos quoscūq; prīcipes patres ac fratres ad quoꝝ hic puenerit uel solus:uel cū famulis:siue comitibus loca usq; ad sex psonas:cūq; rebus qbuscūq;:ut sine ulla hūc ingetatiōe aut exacctiōe ire. stare:redireq; pmittāt.Nostris aūt hæc iubemus.obseruari singula sub nr̄æ indignatiōis pœna.Ex Mediolano.viii.calendas Iunias.

Familiaritatis institutio Grauis.

c Ommodissime puidit primus ī Græcia Inachus:apud latinos cæ sar.ut in eos se familiariores prīcipes pstarēt:q laudatissimi uiderēt̃ & eos suis litteris īsignirēt:ut apud cæteros pateret:q̃ p suis meritis amarēt̃ Hoc.n.pacto solēt aī bonoꝝ ad assidue meliora & cogitāda & agēda inuita ri:& reliq paratiores ad uirtutē fieri ut parib⁹ excplis ad similes dignitates alliciant̃.His & nos nuper rōnibus:ut alias in alios sæpe:sumus ī Læliū al lecti:q meritus nobis uisus sit aliqua dignitate cōdonari.Est.n.uir ut sūma uirtute ingenio acutissimo:doctrina singulari.pbitate ac fide incōcussa:sic nos assidue obseruauit:ac statui nr̄o deditissimus fuit.Cōstituimt̃ hūc igit̃ nostroꝝ familiarē.aulicū.atq; comitē:in eorūq; traduximus numeꝝ atque cœtū:q eiusmodi locis apud nos gaudēt:ut illis posthac semp honorib⁹mu neribus.stipendiis.priuilegiis īmunitatibus exēptionibus.libertatibus.frā cesiisq; fruatur atq; potiatur:qbus frui ac potiri sunt ubilibet soliti reliqui no stri familiares domestici.aulici.charissimi qdē atq; iucundissimi.summaq; uirtute perditi.Quod ut facilius assequamur rogamus obsecramusq;.Sere nissimos reges.Illustrissimos duces.Inclytos Marchiones.præclarissimos

principes. Barones. comites. Dñósq; quoscūq;. ac magnificas cõmunitates æquissimos puinciaꝝ psides. iudices mratusq; quoslibet. terraꝝ passuūq; custodes tribunos. uigiles: & reliquos oīs: ad quos quoꝝ ue loco singula peruenerit hic Lælius cū familia comitibus ue suis: ad numeꝝ usque psonaꝝ duodecim: cūq; oībus suis suorūq; bonis: fardellis. capsis īpedimētis. auro. sacri co. pannis laneis aut lineis. Iocalibus. argēto. suppellectileq; q̄cunq;. aut bonis aliis quouis noīe nūcupādis: ut eundē Læliū tā coniūctim q̄ diuisim īmunē. liberꝝ inquietatūq; quōlibet ire. stare redireq; semel ac sæpius uelint: uelleq; suos oīs uel mediatos uel ēmediatos faciāt subditos: sine cuiusq̄ solutione uectigalis. Datii. uel gabellæ. pontatici. bulletaꝝ. tholonei. Trauersie fundinatiis alteriusq; cuiuslibet exactionis mora. retentiōe. molestationeq; prorsus cessante. Quinīmo ei: si opus fuerit: aut reqrendū ipse duxerit: de cohortibus. societatibus saluisq; ductibus: oīque puideāt īmunitate necessaria & oportuna: qbus nos & uices nostras in multo maioribus compensaturos pollicemur: atq; pmittimus. Quicqd. n. in hūc officii: hac nr̄a intercessione collatū fuerit: ī nos ipsos arbitrabimur eē collatū. Subditis uero nr̄is qbuscūq; ac quouis noīe uocādis: hic iubemus obseruari singula sub nostræ indignatiōis pœna. Nihil. n. in eū molestiæ inferret: quod in nos nō censeremus illatū esse cōtinuo. Ex Mediolano. vii. calendas Iunias.

Sinonima familiaritatis institutiua.

Hic est a me familiaritate donatus:
Inter meos familiares iucundissimos institutus hic est.
Potest hic atq; debet meoꝝ potiri familiarium legibus:
Dignus is est q̄ sit in numero familiarium meoꝝ constitutus:
Habet omnem īmunitatē: q̄ qui familiares sunt alioꝝ principum:
Pro suis de meritis familiaritate mea dignissimus est.
Nō ē hic demeritus familiaritatis meæ munus: quo nuper a me īsignis est.
Cū fuerit hic sp studiosissimus mei: a me factus meus est familiaris.
Quibus soliti sunt reliqui principū familiares potiri: familiaritatis exēptionibus: hic in mea potitur aula.
Cupio plurimū huic familiari meo succedere optato omnia.
Nihil est quo mihi magis gratificentur omnes: q̄ si sese in hunc familiarem meū præstiterint humanissimos.
Est hic familiaris meus tā mihi iucundus: ut quicqd in eū a quoq̄ beneficentiæ conferetur: collatum in me putem.
Qui me uul afficere sūma uoluptate: sit in hūc familiarē meū gratissimus.

Titulus. lxiiii.

Consularis dignitatis familiaris.

m Agna ē principibus diligētia cōsiderādū: ut nihil agant temere: singula uero cōsultissime: ut Plato docuit: dicēs. At principes quo reli-

quis.& maiores sũt:& meliora curãt atq₃ maiora:hæc ẽt cõsultius priuatis?
longe oĩa meditent̃. At lycurgus dicebat uetus maiorꝝ eẽ uerbũ:ut q̃to aliqs
alteri antecelleret:aut dignitate:aut re gerenda:tãto eẽt ĩ deliberãdo prudẽ
tior. Cõsules igit̃ nõ debem⁹ nobis alios asciscere:q̃ & doctissimos:& sapiẽ
tissimos ut honera gubernãdaꝝ urbiũ rerũq₃ maximaꝝ nr̃is humeris d̃mã
data nobiscũ tueãt:cumulatissimeq₃ ꝓuent. Læliũ igit̃ uiꝝ optimũ ac ĩnocẽ
tissimũ ad hæc aũt cõsultissimũ in nr̃ꝝ cõsiliariũ admisimus:q̃d hisce lr̃is
liquere cũctis uolumus:ut cũ apud amicos nr̃os principes:tũ apud subditos
illis gaudeat muneribus.qb⁹ cæteri cõsulares nr̃i hactenus potiti sunt quod
eos rogamus uices ĩ maioribus ĩpensuri:nr̃is sub indignatiõis nostræ mã
damus obseruari pœna. Ex Mediolano.vi.calebda Iunias.

Consularis dignitatis familiarissima.

h Isce litteris palã sit oĩbus Læliũ nostrũ esse cõsulẽ:in numerũq₃ con
siliarioꝝ nostroꝝ collatũ:ut illis deinceps gaudeat ꝑminẽtiis apud
oẽs:qbus consulares reliq nostri sũt ubiq₃ terraꝝ gaudere colucti. Id ut cum
suis & familiis & rebus ubiq₃ cõsequat̃:amicos ex intimo rogamus cordis:
subditis sub ĩdignationis nr̃æ præcipimus pœna. Sic.n.instituimus ama
musq₃ hũc diligẽter. Ex Mediolano.v.calendas Iunias.

Consularis dignitatis Grauis.

c Os sibi consules asciscendos regibus.inquit Polybius:q prudentia
clari sint:& innocentia singulares & fide inuiolabiles. Huiusmodi
consultat reipublicæ regendæ:honeraq₃ nobis a superis æquitatis deman
data moderentur. Nam ut. Agis dicebat homines sumus.consulibus usi re
ges facilius intuemur:q̃d agamus. Cũ igit̃ hæc ĩtelligam⁹:sciamusq₃ Læliũ
esse clarissimũ.ĩ uniuerso terraꝝ orbe iuriscõsultũ. Philosophũq₃ nõ uulga
rẽ:qq₃ multaꝝ experiẽtia reꝝ ꝑitantissimus est:nobisq₃ ac statui nr̃o dedi
tissimus.decreuimus in cõsiliis nr̃is secretissimis hunc residere:numeroque
ac cœtui cõsulũ nr̃oꝝ addidimus.ut illis posthac honoribus simul ac hono
ribus uiuat.qbus nr̃o senatu insignes cæteri apud oẽ hoĩum genus uiuere
consuerunt. Id ut apud exteros assequatur:quotiens cũ suis & ꝑsonis & re
bus illo ꝓuenerit intẽtius rogamus illustrissimos oẽs principes eorũq₃ ma
ternat⁹: nr̃is uero edicimus sub indignationis nr̃æ pæna attentius obserua
ri. Ex Mediolano.iiii.calendas Iunias.

Sinonima consularis dignitatis.

Hic meus est senator præstantissimus.
Ex meis consularibus:iisq₃ quos plurimũ diligo hic unus est.
Non tenet hic inter meos consiliarios locum inferiorem.
Tanta hic est integritate:ut in senatu meo sit mihi iucundissimus.
Cupio uæhementi⁹:oẽs scire:hunc inter meos senatores primam nactum
esse sedem.

Ex iis consiliariis: qui sunt apud me nõ mediocri uirtute clari atq; insignes hic est diligendus.
Habet hic meus senator ut uirtutis plurimum: sic fidei ac innocentiae:
Nulla senatorem hunc meum latet probitas.
Est meus hic consultam insignis doctrina & fide in me ut nullum cum hoc ausim comparare.
Virtus & modestia & eruditio Laelii senatoris mei mihi iamdudũ est perspectissima.
Tam est rara huius mei cõsularis ꝓbitas ut hunc merito praeferã caeteris.
Tanto est multis meis consulibus Laelius clarior omni laude: q̄to rariores sui similes inueniuntur.
Cupio intelligi oĩbus: q̄ hunc senatorẽ meũ diligenter amẽ.

Titulus.lxv.

Medicinalis familiaris

e St nobis medicus praestãtissimus: q eũ aesculapio Hippocrateq; de medicina possit cõtẽdere. Hic ẽ nobis carissimus atq; iucũdissimus. Nã tam est nobis saepe usui: ut uitã nobis sine hoc esse nulla diuturnionem posse ducamus. Contingit hũc saepenumero tũ nostra cã: tũ sua negocia curatuꝝ ꝓficisci. Cupimus ei sp ĩter tutũ & expeditissimũ ubiq; terraꝝ eẽ. Id ut assequat̃ clarissimos quosq; prĩcipes rogamus ĩstãtissime. Nã cũ bonum hũc uiꝝ & eruditissimũ accuratiuus & imunẽ sua p loca q̄q; pmiserint ire saepius ac regredi: meaq; ĩtercessiõe plurimũ honorarint: mihi rẽ adeo gratiã fecerint: ut gratius nihil unq̄ sint affecturi. Nostri ãt subditi hũc sciãt eũ eẽ. quẽ aeque ac me diligo. Ex Mediolano. iii. calendas Iunias.

Medicinalis familiarissima

q Vi cũ hisce lr̃is ad uos iuerit. O patres cõscripti meus ẽ medicus mihi ꝓ incõparabili sua uirtute q̄ gratissimus. Is iccirco istac iuit: ut de uotionẽ suã ex solueret. Cupio apud oẽs eũ plurimũ honorari: qm̃ est mihi ob incredibilẽ suã uirtutẽ gratissimus. tũ ob incõparabilẽ erga me obseruãtiã aeque carus ac ego. Si me amatis hũc honorare sũmope: admittite gratiose: ac excipite bñficẽtissime censeteq; hoc munere uos ĩ me nihil cõferre posse iucundius. Ex Mediolano pridie calendas Iunias.

Medicinalis Grauis.

e Rasistratus eos recitat reges: q suis tpibus uiuerẽt: medicis eẽ tã delectatos q̄ qd̃ maxĩe. Agesilaus uero medicos inq̃t iccirco dictos eẽ Apollinis filios qd̃ hoĩum uitas tuerent̃: ut Phoebi luminare qcq̃d in terris gignit̃. tueri solet: quod diligẽtius naso cõplexus est: cũ ait. Inuẽtũ medicĩa meũ. Nũ id mediocre munus est: qd̃ pulcherrime Poete fabulant̃ Esculapii medicaminibus Hyppolitũ Dianae restitutũ Virbiũ appellatũ. Nã q q̄si sũt difficultate morbi in Horcũ traducti: medicoꝝ officiis uitae restituuntur.

Quãobrẽ apud Egyptios Inachus & cultos est ꝓ numine:& Osyrꝰappellatus.quasi oculus multa uidens.Sed nõ erant per id temporis alii: q̃ Cyrurgiæ periti:phisici uero nulli:ad Hyppocratis usqꝫ tẽpora.Nũc aũt medicia floret:ubi & Galienus Pergameus:& Auicẽa & Serapiõ tã clarã reddidere medicinã:& noui sũt plurimi:quoꝝ ĩgenia facultatẽ hãc nobilitarũt. Inter quos cũ habeamus nos qdẽ medicũ Cyrurgicũ:simul ac Physicũ(ut decet q dẽ eẽ)oĩ laude ꝓstãtẽ:uirũ ꝓbũ ac innocẽtẽ:nobisqꝫ deditissimũ:huic afficimur uæhemẽtius:cupimusqꝫ hãc in eũ beniuolẽtiã nr̃am oĩbus eẽ perspectissimã:sed uobis in primis cõciuibus propinquisqꝫ illius.Quamobrẽ sic existimate:nullã rẽ tãtã eẽ:quã ꝓ uobis ego facturus nõ sim:modo illi me gratificatuꝝ esse cognoscã.Gaudete igĩt:& eũ sp existimare uobis profuturũ non apud nos solum:sed apud quos nostra poterit quicq̃ intercessio. Ex Mediolano calendas Iunias.

Sinonima Medicinalia.

Hic est clarissimus medicus:
Ab hoc uno dependet omnis bene medendi ratio:
Quæ hic in medendo non tenet:nemo tenet.
Nihil est medicinale:quod latere hunc possit
Habet hic omnia medicinæ iura:
Est hic maximus medicorum interpres.
Tantus est hic medicus:ut queat cum antiquis comparari.
Nullus medicinæ fructus hunc fugit.
Tam est hic medicaminibus clarus:q̃ qui maxime:
Accepit hic omnia medicorum fundamenta.
Secundum hic attulit omnem medicinæ laudem.
Huic uel soli nostra tempora debent medico.
Hic non cyrurgicus modo: sed phisicus est præclarus.
Nihil habet huius medicinæ peritia cũ uulgo medicorum commune:
Cum quo ueterum non potest hic meus medicus adequari.
Quo nouorum medicorum hic meus non est maior atque melior:
Cui cedere possit hac tempestate medico.
Tanta est medendi peritia insignis:ut possit quasi deus coli medicorum:

Titulus.lxyi.

Legalis familiaris.

q Vãti sint habiti sẽp iuriscõsulti & Herodotꝰ desribit.& possumꝰ nõ uulgari cõiectura cõseq.Nã ut Cicero inq̃t:ubi ius ratioqꝫ perit: illic habitãdũ nõ ẽ.Iusticiæ aũt ministri sũt ipsi legũ sapiẽtes:q lites ut Paulus ait:dirimũt:discordias sedãt:iras cõponũt hoiesqꝫ hoĩnũ utilitati cogũt ĩseruire.Legis ergo clarissimꝰ ĩterpræs utriusqꝫ Iæliꝰ uir nodestistisimꝰ acuni ce qdẽ æquꝰ:mihi ꝓ incõparabili sua sapiẽtia dilectissimus est:& cui cupiã

mea intercessione: ab hoībus ubiq terrarū faueri. Nō quia cōmendaticia ꝑ hoc hoīe tam īsigni laude cumulato mīsiue dicar (sua enī sit satis uirtute cō mendatus apd oīs) sed ut intelligāt oēs: q̄ti hūc faciā: q̄ti fieri a uobis optē his paucis eius nomē ꝓsecutus sū. Sed est certe multo pstātior: q̄ cuiusq̄ pos sit litteris explicari: & cui qcqd officii tribuit: mihi tradi tū esse ducā. Ex Me diolano. iiii. nonas Iunias. Legalis familiarissima.

m Vltis ꝓseqrer uerbis epistolaq ꝓlixior clarissimū Iuriscōsultissimū q uirū Laeliū q ꝑturā nūc istic exercet: q ut ē innocētissimus: sic aeqs simus. & dignus: q maiori ꝑsit dignioriq magistratui. Eū nō ut cae teros pedaneos iudices: sed ut rarū ac pstantē a uobis caeterisq subditis no stris cupimus honorari: cū nō tā soleat lucro ad magistratus: q̄ potius glorie cupiditate pduci. Sitis in in huius ꝑceptis obseqosi ut intelligat: uos fide in me potius pstare: q̄ diuitiis: alioq urbis ornamēto. Id ubi feceritis: & ꝑtorē istū mihi deditissimū sp obseruaueritis: gratificabimini mihi plurimū. Ex Mediolano. iii. nonas Iunias. Legalis Grauis.

l Egū maiestatē: q̄ uenerandā Augustus declarat ingens legū uenerā da maiestas: maximā apud oē hoīum gen⁹ fuisse declarāt oīum na tionū ac linguarū codices atq monimenta. Nā cū eadē tempestatē Moyses Haebreis. Mercurius Trismegestus Asyriis: Cecrops Atheniēsibus tradiderūt leges: culti sunt ꝓ diis singuli apud suos. Nā & Iupiter apud Cre tenses nō multo antea: & alius eodē noīe apud Arcades: qa leges suis popu lis statuissēt uenerationē cōsecuti sūt. Idē de Apolline legimus factitatū. Idē de aeaco. Minoe. Rhadamanthoq. q qm̄ iudices seuerissimi fuissēt apud in feros dānare sūt dicti reos. At nō multopost Lycurgus apud Lacedaemōios Solon apud Athenienses eas instituere leges quas & Xenophon recitat: & ad nostros traductas intelligimus orbē terrarū hodie moderari. Nam sine hoc iure quod expositum ait Cicero populo: ut obseruetur: quis bene uiuat aut deniq inter homines uiuat. Quamobrem in hunc usq diem assidue iu risperitissimi Bartholi Baldiq similes honorāt nec puo habent in ꝑcio. Id cū ab aliis diligēter fuerit: tū a me ipso cui Laelius clarissimus hic iurisconsul tē iucūdissimus: q cū īgenio ē acutissimus: tū doctrīa sapiētissimus: tū ēt fide īnocētissimus. Eū ꝓ tā egregia laude plurimū amo cupioq a uobis ceterisq meis plurimū honorari. Ex Mediolano Pridie nonas Iunias.

Sinonima. Legalis laudatoria.

Quae potest ars cum legali comparari.

Nulla facultas in urbe potest cum iuris aequari sanctimonia.

Superat ius ciuile pontificumq facultates quasq reliquas.

A legum peritia uinci solet omnis in re publica administranda disciplina.

Si recte ius tenes tuae patriae: potes in ciuitate praeesse.

Prouinciae praesides legalis solet ars efficere.

Tāta est legalis facultatis laus: ut nulla sit in urbibus regendis ratio: quæ cū hac adeat conferri.
Qui uolūt ei uacarī scientiæ q̄ plurimū sit ī regēdo foro necc̄aria: uacet legib⁹
Tam est egregia legum peritia: ut præstantior nulla dici possit.
Qui deprimūt legum maiestatem: non sunt homines.
Humanæ societatis fundamentum in recta legum sapientia constat.
Nihil est in aliqua disciplina tam egregium: ut a legali facultate nō superetur.
Qui legalis est facultatis peritissim⁹ is uerā nō simulatam phiam ꝓfitetur
Hic Iurisconsultus Vulpiano est: Cerbitio Belaq; præstantior.

Titulus. lxvii.

Poetalis familiaris.

c Vr uates sint a ueteribus appellati poete: si recte cōsyderet̄. facile in uctu sit: q̄dā fauisse hos quodā diuinitatis apud hoēs ueneratiōe cō spicuos: ut nō īiuria illd nasōis legat̄. Sūt ēt q nos num̄ hēre putēt. Itaq; poetarꝝ ego ꝓstātiā nōnūq̄ admiratus Læliū poetā illustrē assidue feci plurimi: cū eius sim uirtutē beniuolētia ꝓsecutus: tū a quo uideri posse qcq̄ īmortalitatis meo qdē acqrere nomini Id ut ego sic institui: sic uobis fratribus meis dilectissimis obseruandū esse uelim. Cū mea enī salute ūra ē cōiūcta salus: a meæ mentis studio: uos natu minores studia quoq; n̄ra debere sequi spero. Ex Mediolano. nonis Iuniis. Poetalis familiarissima.

p Oetam scitis o filii: sapientem solere interpræ tari: ut certe boni poete censendi sūt oīum sapiētissimi: quos nulla facultas lateat. Accedēte igit̄ istuc Læliū poetā mihi ꝓ sua īcōperabili doctrina carissimū nō admiremini solū: sed legētē assidue audite: a doccte sp discite: tūcq; uos mihi plurimū gratificaturos existimate: cū eius hærebitis nocte dieq; lateri ut nūq̄ nō doctores discedatis. Parete preceptis hisce meis. Ex Mediolano. viii. Idus Iunii. Poetalis Grauis.

a Nte poetas neminē inuentū esse ullius facultatis auctorem testatur philon Iudeus: q platonis coætaueus fuit. Apud Egyptios āt primi fuerūt oīum: q sacerdotū & pphetarꝝ cognomto humanarꝝ simul diuinarꝝq; rerꝝ cognitionē tradiderūt. Nā Vulcanū Nili filium: q secreta naturæ carminē reserauit: cōstat poetam extitisse uetustissimum. Cadmūq; Agenoris filium: & linum eius discipulum: a quo didicere poeticam Orpheus pronorbides: atq; Hercules. At Orpheus primus est apud Græcos. q scripsisse inueniatur historiam uersibus. Ante Homerum āt & Hesiodum scripsere nulli neq; medici: nec iurisconsulti: nec phi: nec ullius facultatis auctores: poetarum tantum fuit ingenium: ut ab Homero fateatur Strabo uel historicos. uel philosophos: uel legum latores suarum artium usurpasse primodia. Tā āt ē egregia facultas hæc intellecta: ut appollinē poetarꝝ deū eē dixerint: & eius oraculo apud Delon uota tradiderit. Quid quot tāta dein

ceps facta carminis celebritas: ut sine carminibus uel ipsa qdē sacra in tem nō sint ꝑtermissa. Q đ & instituit apđ suos. Dauid ille rex deo gratissimus sic & ī hodiernū usq3 diē obseruāt oēs xpani: qd xpanos ac scōs dixi. oēs diuersaꝝ sectaꝝ atq3 nationū cærimoniæ ut psalmis hymnisq3 ducāt maiorē nasci celebritatē. Quid Eulogia: qd triūphātiū festa: qd cætera q̄q3 laude re fertissima q̄ sine carmīb⁹ ꝓcedere uidēt neqre. Accedit elegātia poeticæ facultatis ī referēdis iis o bus. q̄ aut natura sūt aut usu referēda. Accedit dignitas uersuū. q ut copiosi sint. sic ēt īgeniosi. suiq3 tenaces: ut nō cadāt n̄ habui serpāt. Hæc & multo cognoui iādudū ī Lælio poeta ꝓstātissimo plura: cui⁹ pœmata fuere mihi sp tā iucūda. ut iucūdi⁹ nihil eē qat: cupio idē de hoc tā excellēti uiro & tibi uideri mi rex hūanissime. quē ut cognoscas & admireris & non sine causa tam mihi gratum existimes. nuper ad te uisendum misi. Vale Ex Mediolano. yii. Idus Iuni.

Sinonima poetalium laudatoria.

Poetica est facultas antiquissima.
Poesim uetustatis nobilitate cæteris antecellere sciunt omnes.
Nemo est quem lateat: q̄ sit poetica præstabilior reliquis.
Poete ut ingenio sunt acutissimo: ita q hoīes magnos: redere solēt æternos
Audeat ulla scientia cum Homeri contendere facultate.
Nulla tuti est facultas facienda. quæ possit cum poetica comparari:
A poetica facultate sunt exordia nactæ omnes aliæ.
Tanta est laus in hoc poeta: ut in nullo maior.
Potest hic existimari par Nasoni: aut Museo.
Quis est in ullis actibus: qui non cedat poetis:
Poetarum laus instar Aquilæ super alitibus: precedit reliquos:
Hic uates tantum habet salis: quantum grauitatis
In hoc uno & doctrinam admireris & aptitudinem:
Vt cum ducit temporibus atq3 rebus: ita quæq3 describit:
Cogit uisis: quæ assidue dictat: omnes obstupescere.
Diuina sunt potius: q̄ humana: quæ hic fecit poeta.
Huius poetæ similes phœnices rariores in italia inueniri solent:

Titulus. lxyiii.

Philosophalis familiaris.

e T si pħandi sciētiā n̄ nullis necessaria eē duco: sine q̄ nec illi aut illi mereāt appellari suaꝝ facultatū titulis: tā ꝓpriā tn̄ hēre sedem arbitror (ut Aristoteles ait) ut is sol⁹ mereat pħus appellari: q moribꝰ doctrīaq3 pħet. hui⁹mōi uir nūc apđ nos ē o filii: q ut ē doctrīā plato: sic Catonē uita refert: quem: ut & audiatis docentem & imitemini uitam instituentem: non iubeo modo: sed si æquum est: rogo. Sic me faciatis uiuere iucundissime: si illius uos seruare præcepta uidero: & instituta. qui mihi pro sua incre

dibili doctrine ꝓbitateq; tam est carus. Ex Mediolano. yi. Idus Iunii.

Philosophalis familiarissima.

l Elium phum & uita: & eruditione cupio plurimũ & uidere & audire & sic totũ amplexari: ut non nihil ex eius me sequatur disciplina. Vt enim pistores nequeunt ex pistrino non redire farinacei: sic ego discẽdi cupidissimus nõ ualebo: nõ ab eo quiq̃: & ad institutionẽ uitæ: & ad eruditionis ꝓcepta reportare. Cura igitur: q̃tum: potes: ut ad nos otius eat: nihil apud nos ei cõmoditatis est defuturũ. Ex Mediolano. y. Idus Iunii.

Phylosophalis Grauis.

p Hilosophandi sciẽtiã & si solent sibi ꝓpriã poete dicere: tũ Mathematici: tũ oratores (ut Cicero docet) hæc sine phia mãcha iudicari. Tñ uarios hẽt apud historicos: suæ laudis inuẽtores. Atlantẽ Afri adducũt Orphea uel zamolxi Thraces. Linũ Thebãi. Egyptii Vulcanũ. Galli suos Druides & Sõnotheos: alii ãt alios: qui phiæ primordia & dederint: & ãplificarint. Quæ siue a zoroastee Magorũ principe: siue a psarũ Chaldeorũq; Gymnosophistis originẽ facultas sit tracta: uberes tuos illos diuisa sciendi fõtes Rationalẽ moralẽ. naturaleq; ꝑ se fert sciẽtiã: docetq; nõ solũ hoiem cætera: sed qd sit ẽt ipse homo. Quæ sũt rerꝫ secretarꝫ abditissimæ latebræ quas phia nõ inueniatur. Vbi qcq̃ ẽ hoĩnũ obscurum erroribus: quod hui⁹ ductu curaq; non splendeat. Quam potest mens hominum in errores lapsa incurrere ægritudinem: in qua non sanetur philusophiæ gubernaculis neq; medicaminibus. Recte Stratonicus hanc sanitatem appellat. Hæc argutis ingenii docet contendendo uerum exquirere: ac inuenire. Hæc uiã bene beatequæ uiuendi suis parat præceptis. Hæc facit ut arcana quæque naturæ philosopho referentur. Huius ego clientes plurimum amo: imo uero moribus ac peritia philosophos numinũ instar & colo: & ueneror. Audio istic docere philosophiam nescio quem Lelium Græcarum: simul latinarũ quæ peritissimum litterarum: quem qui audiunt: continuo incipiant doctrina: qui imitãtur uero. moribus philosophari. Cura si potes ut ad nos eat nec quicq̃ stipendii recusetur: quod ab me postulat: habebit quæ uolet oĩa. Ex Mediolano. iiii. Idus Iunii.

Sinonima phiæ Laudatoria.

Hic philosophus est omnium peritissimus.
Non minus hic est moribus q̃ doctrina philosophus.
Habet hic ex pristina philosophia & uitam & doctrinam.
In hoc philosohpo habent quem & audiant eruditi. & imitentur boni
Ab hoc pho nihil accipi põt. qđ aut doctum nõ sit: aut cultũ ac innocens.
Philosophia huius est omnis uera: nusq̃ simulata.
Nulla est in hoc labes. omnis laus:
Est hic philosophus tam suæ facultatis titulo dignus. quam apud priscos ullus alter.

Quid hic habet a uirtute ueraq; philoſophia diſiunctum?
Vt hic docet: præſtat eſſe philoſophum: q̄ ſcire philoſophiam?
Nihil huic eſt cum ullo commune uicio: ulla ue imperitia.
Habet hic quæ decent philoſophum omnia.
A philoſopho tantum hic ab errare poteſt: q̄tum a ſeipſo cælum?
Philoſophia huius non ſimulata: ſed ſuo conueniens eſt nomini.
Qua re omnes accuſantur philoſophi: quod parum ſtudent innocentiæ: hic nunq̄ accuſabitur.
Quod in pleriſq; uidetur: qui philoſophos dici uolunt in hoc eſt nulla inanis auiditas gloriæ. Titulus.lxix.

Mathematicalis Familiaris.

q Vi curam iis adhibuere facultatibus q̄ ſunt ab actiōe alienæ: ſed ſubtiliſſimæ certe. nō ſūt multū ī actione ui(t)æ (ut Cicero docet) laudati: ſed admiratione digniſſimi. q res ſecretiſſimas nō multū in uſu uerſatas ſibi & procurauerint. & ſūma indignatione ſint aſſecuti. Nam aſtronomos reliquoſq; Mathematicos & Chaldei primū īuētores: & uniuerſa deinceps Græcia q̄ſi nūina quædā in terris coluit. Quāobrē cōſtitui oīno his te mi fili uacare facultatib⁹: ut aliqn̄ futurorꝝ īterpres poſſis fieri ad bene: beateq; uiuendum inſtructior: atq; minus difficilis. Ex Mediolano. iii. Idus Iunii.

Mathematicalis familiariſſima.

i Mprobēt Mathematica rerꝝ oīum bonarꝝ irriſores iſti mordaces: ut uelin: ego te iis uacare decreui. Quid enī argutius ac ueriusca inuenitē ſcientia: quæ pauciſſimis nota res aperit futuras muſicā docet cōſonātiā metitur telluris uel abditiſſima quæq;: ac uno ictu multos accumulat numeros. Hæc ut eſt rarior: ita & mihi iucundior: & uiſa homine nobili dignior. Huic igitur operam omnem adhibe. Ex Mediolano pridie Idus Iunii.

Mathematicalis Grauis.

u Iciniores ſolis ortui primi ab Herodoto. Straboneq; recitāt oīum Aſtronomiā īueniſſe. zoroaſtrēq; dicūt alii (Platonē ſecuti) deorꝝ īmortaliū hanc nobis dono cōperiſſe: alii uero inquiſitione diligentius īueniſſe. Ptolomeū aūt admirātur: qui poſt tot ānos tam egregie ſit in illis uerſatus & doctrina & rerū experientia quæ uix ii primi attigiſſent. Homerus aūt & aſtrorꝝ curſus: & menſurationē: numeros: armonicaſq; deſcribens aliquando cōſonantias uix ſibi credat in ſūma rerꝝ oīum difficultate: cū dicat ſine teſtibus ꝓbatiōi fidē adhibēdā. Ego & ueterꝝ & noſtrorꝝ in his facultatib⁹ cōſiderās laudes: uoluntaſq; nōnunq̄ mecū aīo: q̄ri fuerint ſintq; aſſidue ꝑtii: qui poſſūt ex iis fūdamētū & ueritatē elicere: q ſūt oīum obſcuriſſimi. & & admiror & ueneror: ſi quos intueor eiuſmodi Mathematicos: q̄ uera ſint laude digni. Puto enim hæc aut ꝓuidere aut rimari: nō tā humanitatis officiū eē: q̄ potiu diuinitatis. Quāobrē cū iſtic: quo te mi fili diſcēdarꝝ miſi bo

narum artiũ grã: factus sim certior Mathematicũ eẽ uirum nõ officiosũ minus q̃ ingeniosũ. hoc est & doctissimũ: & bonorum amãtissimũ: ad cũ te cũ hac epistola cõferas cõtinuo uelim: ipsumq́ meo nomine roges tibi sese nonnunq̃ disciplinas suas impartiatur: sed ea quidem sollicitudine: qua solet amicos. Nã cũ nulla tibi sint iis in atribus principia: est inchoandũ a carceribus (ut aiũt (ut facilius ad calcem peruenias. Id si tibi cõmodaturũ se promiserit: intelliget propediem nõ cõtulisse officiũ in ingratum. Nã ut meapte sum natura in eos oĩs liberalissimus: q me aliq̃ donãt grã: ita in huius operã conabor superare meã & natura & cõsuetudinẽ: ne se unq̃ iactet me uicisse officis decertantẽ. Esto tu modo studiosus Ex Mediolano Idibus Iunii.

Sinonima Mathematicalia.

Doctissimus hic est Arysthmeticus.
Acutissimus est Astronomus.
Diligentissimus est Geometer.
Sonorus & suauissimus est Musicus.
Huic sunt cæli secreta cognitissima.
Ab hoc possumus futuros accipere rerum euentus.
Hic maximus est & certissimus uates.
Huius facultas ab astris nihil habet disiunctum.
Tam est huius animis in stellarum consideratione compositus: ut uel somnians inter sydera uersetur.
Qui hunc hactenus ignorarunt: sciant posthac astronomorum rarissimorum excellentissimum esse.
Plurimum laudant omnes hunc Mathematicum: at ego prpsus admiror.
Neminẽ Mathematicorum esse cum huius scientia comparandum arbitror.
Est hic ut in reliquis Mathematicis clarissimus: sic in Astrologia solus nostris tempestate Ptolomeus.
Albumazar (cuius hic nititur studiis) ab huius scientia iudiciisq́ longe ac late se uictum esse fatetur.
Nullus est Mathematicus in ulla natione hoc tempore huic similis.

Titulus. lxx.

Omnium artium familiaris.

P Rim⁹ oĩum Gorgias legitẽ Leõtin⁹ ita sensisse ut oratorẽ se nẽo auderet pfiteri. q negret de oĩbus q̃ ab eo q̃rercẽ. respõdere. Q d cũ plerisq́ in locis uideatẽ & Tulli⁹ affirmare: mirabile certe mun⁹ ĩ hoĩb⁹ eẽ cælit⁹ duco ut oratoria sit oĩum artiũ & disciplinarum artes cõplexa unusq́ orator ĩter oĩs q̃at reliq̃rũ artiũ pfessores: q̃si ĩ ppria uersari officina. Quare cũ ego ĩ gymnasiũ istud te lr̃ariũ miserim. ut discas: fac ut oĩno te dedas oratoriæ q̃ scim⁹ oĩum artiũ, esse cõplexã facultates. Ex Mediolano. xix. calendas Iulias.

Omnium artium Familiarissima.

c Vm intelligam istic oratorem esse clarissimũ: qui sit tã inter omnis sciẽtias familiarissim⁹ sīgularis: ut admirari cogat oīs eaꝝ ꝓfessores cupio ad eum amandũ sequendumq; te accingas: nocte dieq; ab eo non discedas. Nullum ei negato suæ disciplinæ ꝑtium. Nihil si me amas: ꝑtermitto: quo te illo posse gratificari cognoueris. Afficies eo me pacto tanta uoluptate: ut incredibile dictu sit. Ex Mediolano. xviii. calendas Iulias.

Omnium artium Grauis.

q Vãq̃ poetas aliqñ audiui: affirmauiq; oportere omnium artium esse peritissimos: ut omnia recitãtes nihil ignorarẽt: ut Sinides & Hesiodus docent. nõ tamẽ hoc munus oratoris minus esse duco q̃ poetarum. Nam ut Tulius dixit. Si de medicina defensionẽ sit orator intercepturus: aut de astronomia: aut de re militari: quibus poterit argumẽtis eius tueri causas: nisi eas ipsas tenuerit artis. in quibus uersabitur defendendis. Certe nõ iniuria concluditur: uix singulis ætatibus singulos tolerabiles oratores extitisse: cũ reliquaꝝ facultatum plurimi semper extiterint & ꝓfessores. & peritissimi. Non parũ est in persuadendo se unum omnibus exhibere audiẽdũ qui & dicendo auditoꝝ animos in sententia trahat: & suadendo ac dissuadẽdo: in omni re uertat quo malit. Quam autẽ hoc scire quẽlibet deceat: qui sit ullius facultatis honestæ laudem habiturus bene merens: uel ab oī hoīũ facultate cognoscatur Theologis. Medicis: Iuriscõsultis: q nisi hac oratoris ui atq; maiestate ãnitantur: nihil uel ꝑdicando: uel medendo: uel in agendis causis ꝓficiant: Oratorẽ ego rite fateor ueteres imitatus oīum artiũ quẽdã cõplexorẽ esse q ut Cicero Demosthenẽ secutus uoluit cũ oratione hoīes bestiis antecellãt: eadẽ bona & sapiẽti reliqs ꝑstet hoīum laudibus sitq; uel homine lõge maior & ꝑstabilior. Huic adhibeas omnẽ diligentiã & industriã uolo: nec ad ullũ te ullius facultatis opificẽ cõferas potius q̃ ad urbis isti⁹ oratorem. qui ut clarissimus est: sic etiam nostrum amantissimus. Ex Mediolano. xvii. calendas Quintilis.

Sinonima omnium Artium.

In hoc uno est omnium artium excelentia.
Nihil est cunctis est bonis artibus: quod hunc lateat.
Potest hic solus ad omnia cunctarum artium abditissima respondere.
Tam est hic Orator bonarum artium singularum peritissimus: quam ullus apud ueteres extitisse perhibeatur.
Nulla ex arte quicq̃ est huic incognitum.
Habet omnium hinc facultatum singulos quidẽ locos perspectissimos.
Sola est oratoria cæterarum omnium displinarum & capax & particeps.
Qui sese oratorem uocat: is profiteatur omnes artes.
In oratore nequit eloquentia sine sapientia existimari.
Quæ sapiẽtia docet oratorẽ humanarũ est & diuinarũ scientia rerum.

Ad omnis artium omnium fontes debet orator respondere.
Nihil cum fugiat:qui non immerito sit oratoris gloriam consecutus.
Oratorum laus in oibus ē artibus discutiēdis ītelligēdis tractādisq; cōstituta:
Tāta ē oratoriæ uis:ut oium debeat artiū fundamēta pgressuq; tenere.

Titulus.lxxi. Militaris cū adhibēda fide familiaris.

m Ilitādi certe laus:q̄ n̄ corpis solū uirib⁹:sed multo magis aī splēdor cōtinet(ut pbat Xenophō)a ueterib⁹ ē sp sūmo existiata ī pcio:at ita qdē:ut n̄ bellū mō milites ī cāpis gerere scirēt:sed ī urbe pria cōsulere dignitati ciuiū:suorūq; idēnitati. Propterea cū se iactaret apd Philippū macedonē suus miles:qd fortissim⁹ foret:tibi pfero dixit. Elephātē phūs. Cū te igit militiæ dederis:fac ut n̄ malis bestiarum similis furore:cædib⁹.uiolētiaq; cēseri:q̄ uirorum īgenio:cōsilio īnocētia.pietate. Ex Mediolāo.xvi.calendas. Quintilis.

Militaris cū adhibēda fide familiarissima.

q Vi militiæ uacas mi fili:fac ut te uerum n̄ simulatū exhibeas militē:q nō ī dimicādo.uiolādo.cedēdoq; cognoscit:sed ī uictoria:cōsulto prudēterq; cōsequēda.ī deliberādoq;:q̄ sit modest⁹.q̄ inocēs. q̄ pius. Quibus āt hæc singula gradibus cōseqris a Lælio accipies q hāc meo noīe tibi reddidit epistolā:cuius adhibe uerbis æq̄ fidē:ac si psens expssissē.Dicet.n. a meipo.uale ex Medio.xv.kal.qntilis.

Militaris cū adhibēda fide grauis.

m Ilitādi facultatē ut antiqssimā cēseo(Militauit Moyses Militauit cadmus Militauit Iupiter:iter primos āt historiarum fōtes Ninus.Cyrus Xerxes sic & pstātē iter eas:qb⁹ ī hac uita nobis ē opus.Nō.n.ut eripiat qc q̄ uel uita uel res:ē iūcta:ut uiolēter & īpudice qcq̄ efficiat.Sed ut si qs uelit tyrānus & uiolentus eē:militādi pitia ei obsistat.Pacis igit custodiā militia uera qrit:pacis fundamētū ac robur.ut Demosthenes docet. Haud ei tā armis phaleris uaginaq; Eneade gaudere debet bonus miles:q̄ potius earum peritia facultatū:qbus nū uiuit ac beate. Quod si castra mētationibus solisq; expugnatiōibus hostiū cōstaret. Militiæ laus:solis quoq; cōstaret corps bonis:q̄ lōge sūt illis īferiora:q̄ ad aīum attinēt. At Plato dixit artē militarem corpus hēre ut materiā:aīum uero:ut formā:corpus quod exerceret ministerio aīum quo īperaret:corpus cū beluis cōmunissimū:aīum cū īmortalibus diis. Ad hæc āt uide:q̄ pfuerint Cyro:Alexādro.Cæsari:uel ad uictorias cōsequēdas multarum sciētiæ rerum. Itaq; cū te tādē Militiæ dicaris cupio & alia n̄ ptermittere:q̄ sint ad istā laudē sūmope necessaria. Hæc qlia uelim eē Lælius corā explicabit meis uerbis. Ex Mediolāo.xiiii.calēdas. Quintilis.

Sinonima militaria cum adhibenda fide.

Clarus miles non animo minus præstanti q̄ forti corpore constat.
Huic adhibe fidem omnem in iis:quæ tibi meo refert nomine.
Hic miles optim⁹ nihil tibi dicet:cui æque nequeas adhibere fidē:ac mihi.
Vera militiæ laus ueram sequitur mentis indaginem.

Non prudentia minus q̄ fortitudo prodest militi.
Nihil est tam ꝓpriū atqꝫ suū militiæ q̄ cōsiliū ingeniū:atqꝫ fides.
Non different a bestiis milites:si solis constarent mēbroꝝ uiribus.
Nō usum mō roboris q̄rit militaris gloria:sed prudētiæ uī atqꝫ maiestatē.
Maxima militiæ laus ex multaꝝ op. iarūqꝫ artiū disciplina solet nasci.
Quid est in fortissimo turpius milite:q̄ si sit furiosus.
Vt abest ab imprudentia bonus:sic abesse debet miles.
Potes huic oēm adhibere fidem:q meo nomine docet nōnihil.
Qui miles hic ad te iuit:adhibe huic fidē ꝑ me oēm. Ti.lxxii.

Ad conciliandam gratiam familiaris.

f Vere maiores multoꝝ principū īter se nōnūq̄ inimicissimi: quorū hæredes amicissimi facti sūt:ut cū Lacedemoniis Atheniēsibus nō puæ quondā extiterūt discordiaꝝ causæ:q̄s tpoꝝ diuturnitas diremit atqꝫ sedauit. Itaqꝫ sit tuis cū maiorib⁹ fuerūt cū meis inimiciciæ:diuertamus nos ab iis odiis:q̄bus nullæ sūt alternæ iniuriaꝝ causæ:sed oīa pacatissima.uni ceqꝫ trāq̄lla. Cōciliemus ꝑ deū īmortalē:mētes nr̄as:ꝑpetuaqꝫ deuinciamur fide:quod ut ego me seruaturꝝ polliceor:sic te recusaturꝝ nō spo. Ex Mediolano.xiii.calēdas Iulii. Ad cōciliādā gratia familiarissima.

p Luribus abs te cōem animoꝝ nr̄oꝝ conciliationē deposcerē uerbis si censerē ad id te difficilē. Sed cū ītelligā:nihil hūanitate facili⁹ tibi fio breuior:rogoqꝫ nolis hāc gratiæ nr̄æ cōciliādæ nouitatē effugere: q̄ sit uetustas diuturnior secutura. Nulla.n.hoc alia de cā q̄rit:nisi ut inuidorum maliuolorūqꝫ īgeniis obsistat paceqꝫ diuti⁹ firmissimeqꝫ uiuat. Ex Mediolano.xii.calēdas. Quintilis. Ad conciliandā gratiā Grauis.

n Equeo n̄ illos sūmis ī celū extollere laudib⁹ q nullis maioꝝ hæretes inimiciciis cōciliata sibi alterutra gr̄a:facti sunt amicissimi:ut inter barbaros scim⁹ fecisse Medos cū asyriis:īter græcos Argiuos cū Thebanis īter nr̄os Romanos cū latinis:cū tuscis.cū.Sabinis:cū q̄bus nō mō sibi gratiā cōciliarūt sed conubia iunxerūt:& ꝓpinq̄tatū plura genera cōtraxerunt: A q̄bus ut adhorruit oīs nolus:sic & simultas oīs semp porro fugit. Hinc natæ sunt familiaritates assidue:tāqꝫ arctæ contractæ amiciciæ:ut nihil inde dulcius:nihil amicius dici queat. His exēplis duci debēt:q boni sunt:quorū etiā maiorib⁹ q̄cq̄ fuerit discordiaꝝ. Hac ego ꝓmotus rōne conciliare tecū gratiā curio nec maioribus cœdo meis q maluerint hostili cū tuis more uiuere:nec tuis tibi cædēdū eē reor:q ab hoc odio nō cōtinuerint. Vbi.n.finitimis sūt cōciliatæ gr̄æ qd pōt deesse iucūdi:qd felicis. Oīa pacatis p̄ricipū finitimoꝝ aī ridēt:oīa florent.oīa coalescūt. Fac igit(amabo:& tu pariter) malis ī hac gr̄æ cōciliādæ rōne ꝑpetuo uersari:cōmuniqꝫ cōq̄escere amicicia:q̄ aliter sentire q̄cq̄:ut te facturꝝ n̄ diffido. Ex Mediolano.xi.calē.q̄ntilis

Sinonima conciliandæ gratiæ.

Nihil pluris facio: q̄ ut gratia inter nos concilietur.
Conciliandam gratiam optat supra modum omnis mea mens
In nostræ conciliatione gratiæ sunt oẽs mei spiritus inclinati.
Tam absum ab ulla inimiciciarum memoria ut conciliare inter nos gratiã plurimum expetam.
Conciliare inter nos gratiã. tam appeto: q̄ quod maxime.
Si uideres: quo sim in te tuosq; omnis animo: iamdudum tibi fuisse mecũ conciliaia gratia.
Quod præ cæteris oĩbus ĩ primis abs te q̃ro: ẽ ut ĩter nos cõciliem⁹ grãm
Fac ut conciliata ĩter nos grã: non solum supioribus maiorꝝ nr̃orꝝ odiis finis: sed futuræ beniuolẽtiæ nostræ principum ppetuum figatur.
Cum nihil uideam tam esse nobis nostrisq; ꝓfuturum: q̄ gratiæ inter nos conciliationem: quæro abs te: ut ei studeamus.
Si non neglexeris nostræ conciliationem grariæ nec inutile tibi fuerit: nec incõmodum mihi. Titulus. lxxiii.

Ad reconciliandam gratiam familiaris.

t Antũ esse debet (ut Plato admonuit) beniuolẽtiæ cõponẽdæ uinculũ: ut q̄q̄ post conciliatã gratiã interuenerint odia recõciliãda sĩt negeł. Id ut ĩ plerisq; natiõibus uidimus obseruatũ: ĩ Romanis tñ ĩ primis ad uersus Carthaginẽ: q̄ & si fœdifraga fuit ac fidifraga rursus ac iterꝝ: impetrauit. Tertiũ usq; grãe recõciliãde munus. Fuere post cõciliatã inter nos gratiã: uel tua uel nr̃a cã suspitiões & simultates. Recõciliemus eã te rogo curemusq; ne qd in posterꝝ odii possit intercurrere. Ex Mediolano. x. calendas. Quintilis.

Ad reconcilianda grãm familiarissima.

d Eleamus e nostris (si libet) mentibus inimiciciarꝝ pristinarꝝ: nouissimorũq; causas odiorꝝ: & ĩter nos grãm reconciliem⁹: cũ minus sit turpe iudicãdũ: si totiẽs beniuolẽtiæ contraxerim⁹ pacta: q̄ sit maluerimus ĩ iniuriis ptinacius eẽ diuturni. Inimiciciis. n. ĩterest dæmon: reconciliãdæ grãe deus ipse. Hoc me ppetuo seruaturꝝ ꝓmitto. Te autẽ spõ: non negaturꝝ. Ex Mediolano. ix. calendas. Quintilis.

Ad reconciliandam gratiam Grauis.

e T si legitur illud historiæ ueteris. Inimico reconciliato non confidas in eternum sic tamen intelligendum Augustinus interprætatł: cum qui reconciliatus est: esse rursus inimicum: qui inimicicias ut falleret: dissimulasset: & gratiæ conciliationem simulasset. At ego diligentius illud Homeri mecum animo uoluens. qđ ab inimicis potius amor est quærendus: quam ab amicis odium: nihil magis appetii. q̄ ut perpetuo iungeremur amiciciæ perfectæ uinculo: quod si quando dissolutũ est magis: q̄ uel laceratum: uel decisum: uel cuius causa factum sit oẽs scimus. Mea certe culpa nihil omissum est: quod ad eternæ beniuolentiæ pietatisq; conseruatio-

nē ptineret. Haud ignoscāt illis dii boni q delatiōibus falsis: susurratiōibus murmuratiōibusq; finxerūt odiorꝝ īter nos causas: ut utrosq; suo nutu regerent atq; gubernarēt. Sed de me certe decepti sūt. Nā nūq̄ apud me ualuit tale abiectissimorꝝ seruorꝝ genus: nec tā mihi potuerūt unq̄ ī te dicere qcq̄ asperū: ut aut fidē mihi fecerint: aut mentē pturbarint. Tandē acta sūt (ut homines solēt: alii creduli: alii coacti) & trāsacta: plurima. Ea infecta dici non possūt. Si meo es aīo: recōciliāda ē nobis grā: tmq; ī futura fide firmamēti collocādū: qtū si fuisset aň hac: hæ cōtrouersiæ nō ītercurrissent. Id uelis: te unice obsecro ego me uelle facturūq;: testor oīs supos. Ex Mediolano .viii. calēdas. Quintilis.

Sinonima recōciliādæ gratiæ.

Reconcilietur inter nos īmortalis gratia.

Post supius odiū nouissimū hoc recōciliet nos perfecta gratia.

Fiat recōciliatio inter nos gratiæ quæ deleat e mentibus nostris odiū oē.

Subeat nos tāta pietas: ut te cōciliet īter nos grā: nec unq̄ amplius dirimat.

Qui sapiunt: non semel at sæpius reconciliant gratiam.

Cuius fuerint superiorum inimiciciarum causæ: non quæramus. gratiam inter nos æternam reconciliemus.

Absit a nobis omnis furor: gratia sit perēnis recōciliata.

Nihil plus appeto: q̄ inter nos reconciliari gratiam.

Vt est crebrius odiū excrandū: sic assiduæ græ reconciliatio querenda.

Nemo bonus diffugit unq̄ græ reconciliandæ conditionem:

Reconciliatio gratiæ bonas indicat mentes.

A reconcilianda gratia non abhorrent: nisi mali.

Fiat in nostra gratia reconcilianda fœdus omne atq; pactum: quo manifesto cognoscatur ipsam nunq̄ dissolui posse. Ti.lxxiiii.

Ad se laudandum familiaris.

q Vāuis seipsū laudare: nullū decere uideat sitq; illud trito quod uerbo dicit. Laus ī ore sordescit pprio: nihil ē tñ tā uniuersale: qđ ñ admittat qcq̄ (ut Aristoteli placuit exceptiōis. Nā q̄ ego fuerim diligēs in studēdo adolescēs: dieq; ac noctu uacauerim bonis artibus: hinc pōt ītelligi q nōdū annū qntodecimū fugiēs docebā publicæ. Sobriæ āt uiuebā: inediæ nō cedēs nec algori. nec æstui. Sed ī oī labore solertissimus. Idētidē tibi cēseo faciēdū mi fili: ut mei nō desinas eē æmulus. Ex Mediolāo. vii. calēdas. Quintilis.

Ad se laudandū familiarissima.

p Ossem ī te corrigēdo admonēdoq; mi discipule: me plurimū laudare docereq; q̄ esse ego laudat⁹ ab oībus hac ætate: q̄ tu uix lrarꝝ attigisti bonarꝝ cunacula. Quo fit: ut ñ tā mei laudādi q̄ tui cōmonēdi grā certo te scire uelī fuisse me īteneris ānis tā studiosū: ut maiori natu ñ fuerit multū deīceps laborādū: qđ ut puer nō ptermittas: te unice rogo. Ex Mediolāo vi. calendas. Quintilis.

Ad se laudandum Grauis.

l Audabat se Chyron apud Achilem ut ĩ Homero legit̃: & Aristoteles apud Alexādrũ: ñ alia qdẽ de cā (nec.n.se iactabāt: uera loquebātur) nisi ut discipulos ad similes ĩflamarẽt laudes: & teneriora ingenia quasi allicerẽt ad imitādũ. Ego āt q ñ tibi minus afficior: q̃ illis illi possũ ẽt meis excẽplis sũpioris ætatis ad uirtutes ĩuitare atq; ducere. Nõ.n.cũ erā eiusdem ætatis fere: cuius tu nũc es ornamẽtũ libidinib⁹ uacabā: ñ in lasciuiis educabar: ñ uiuebā molliter: sed q̃uis oĩa forẽt apd̃ pentes mihi dlicatissima. modestissime tñ degebā: nihilq; curabā uæhemẽtius: q̃ ñ eẽ cũ iis eq̃libus: ĩ qb⁹ uel ĩpudiciciæ qcq̃ uideret uel negligẽtiæ lrarum Aderā cũ senib⁹ p̄ceptorib⁹ qdẽ illis: a qb⁹ & lr̃as simul: & mores discere possẽ. Ita factũ ẽ ñ multo tpis cursu: ut ñ lr̃is solũ erudit⁹: sed uita ñ insulsus aut ĩ modesti⁹ apud oĩs ciues meos fact⁹ sim plurimi. His uitæ hac disciplinæ mõis te ueli ābulare. mea q; seq uestigia: qb⁹ uel oẽ sit ĩter tibi futurum iucũdissimũ: uel nusq̃ iniucũdũ. Quid.n.ẽ: qd̃ tuā magis futurā oblectet senectutẽ q̃ si scias: ac sapias. Scire aũt: at ñ sape: te min⁹ ueli: q̃ si sapias tm̃ at nescias. Accĩge te igit̃: si me amas at teipsum his ordinib⁹: teq; mihi gratiorẽ assidue fore: cẽseto. Ex Mediolano.v.calẽdas. Quintilis.

Sinonima ad se laudandũ.

Ego semper bonis artibus uacaui diligentius.
Nusq̃ desii bonis facultatibus operam adhibere.
Fac ut imitere meam adolescentiā q̃ fuit in discendo solertissima.
Nunq̃ te a bonis distrahas litteris.
Imitare me præceptorem tuum: qui fui sædulus in discendo.
Quotiẽs ea pges uia: q̃ pgressus ego sum: & lr̃is simul p̄stabis & moribus.
Nihil est tibi laudis defuturum: si mei malueris: q̃ tui adolescentis similẽ.
Omnis puricia mea bonis est artibus exercitata.
Quid est: cur meam adolescentiam non laudem: quæ semper est in litteris moribusq; exercitatissima.
Decet aliqñ se laudare: ut alii ad idem laudis inflamentur.
Fui puer modestissimus: pariter & litterarum amantissimus.
Abhorrui in teneris annis ab omni scelere.
Nihil fuit mihi puero quidem odiosius ignauia & inertia.
Si q̃ris inuentis ætatis meæ rationẽ: uixi modestissime lr̃is deditissimis.

Titulus.lxxv. Sui expurgatiua familiaris.

e Ehemẽter a uirtute qdẽ aberrat: q me dicet uiolẽter opp̄ssisse puellā atq; tā grauẽ ĩcestũ cõmisisse. Nõ.n.solũ nõ sũ Porchastes aliqs: aut Sysiphus: q eiusmodi scelere delector sed oĩ sũpotius laude ĩtegritatis & pudiciciæ ĩsignis. Nā ab ineũtibus ānis ingrat̃: ubi uixerim: qd egeri: qd attẽptarim nũq̃ me qsq̃ ĩueniet minus uacasse libidinibus: maiorẽ laudib⁹ operā p̄buisse. Quis equaliũ meorum ĩ ullo unq̃ uirtutis genere mecũ ausus ẽ cõtendere. Itaq; nõ potes me apud queq̃ accusare: cui notus sim: q tuæ mẽtis

odium non accipiat. Ex Mediolano .iii. calendas. Quintilis.

Sui expurgatiua familiarissima.

s Vm tā alien⁹ ab hoc uitio: cui⁹ abs te sū accusat⁹: ut ꝓpinquor longe sim deoꝝ īmortaliū: q̄ hūanæ uitæ. Norūt me ñ oēs solū ciues mei apd' quos ī me debacchat⁹ es: sed uniuersi latini uiꝝ & modestia īcredibili: & īnocētia singulari: quē meipsū ubi nulla licet alia de cā laudare: tñ expurgādi mei grā licet. Ne posthac igit̄ sis adeo ī maledicēdo mihi sollicitus: ne simul & nihil ꝓficias: & tibi plurimū obsis. Ex Medio. iii. calē. Quintilis.

Sui expurgatiua Grauis.

n Vllo uidet̄ cuiq̄ tā licer̄ suas ī mediū afferre laudes casu (qd' Demosthenes īqt) q̄ ubi accusat⁹ ē sceleris alicui⁹: a quo ē alienissim⁹. Tūc n: ut de culpare se dēt: suāq; (qd' iuriscōsulti dicūt īnocētiā purgare sic suas ꝓferre laudes illas: qꝝ & fiducia sibi ē maxīa: & certissime uitæ rō accusato scelerí penit⁹ hostis. Nā si laudāt se pleriq; sui sola fiducia: nec ī ꝓbat̄ q̄to id magis & eo licet ac decet sui purgādi cāu. tulli⁹. n. sola sui fiducia sic īqt. Nā philosophādi sciētiā cōcedēs multis: qd ē oratoris ꝓprīū: ape. distīcte. ornateq; dicere uideor meo iur̄ mihi uēdicar̄ accusasti tu me īqt æschines maiestatis At qs ī patriā pictior unq̄ qs plenior caritatis. qs ciuiū studiosior. Sic mihi nūc ī te licet. Accusasti tu me inq̄ auaricie. Quis āt me uno ñ liberalior mō sed ꝓdigalior. qs min⁹ alieni cupid⁹ æris alieāꝝ reꝝ abstinctior. Sciūt oēs quos habuerī mgr̄atus: qs sedes diuersis ī locis maxīas: ī qb⁹ poterā: q̄tū uolebā: q̄tūq; uix corruptissim⁹ aliqs fuisset ausus cupe. Nemine latet q̄ illic nū q̄ aliqd reportarī: qd p̄rimoniū meū coaceruarit (at reliq assidue multa) ut splēdidi⁹ ac magnificēti⁹ uiuerē. Venit ad me nōnūq̄ corruptor aliqs a quo æs grāde nob̄ offerret̄: ut īpetraret̄ aliqd ñ solū ñ admittebat̄ æs illd': sed uel ei⁹ attēptator corruptele: si petebat rē turpē cū maxīo reiiciebat̄ dedecore: īterdūq;: qd tm̄ facin⁹ anhelasset: castigabat̄. Itaq; ne teras tp̄s īpie: alio ei nō ē appellād⁹ ille noīe: q famā alienā uult pdere: ne teras igit̄ tp̄s ī me accusando auariciæ: ī quē talis criminis nūq suspicionē cōiicies: faciesq; te sp existimari minus bonū: magisq; maledicū. Satius eēt teipsum corrigere: supiorē emēdare uitam: me notissimū nō lacessere. Ex Mediolano pridie calendas. Quintilis.

Sinonima sua expurgatiua.

Sum (ut Homeri sequar illud) ulysses innocentissimus.
Nullum est eiusmodi in me uitium.
Absum ab omni crimine.
Omnis est in me uiriutis laus.
Decet me bonum ostendere: mei causa expurgandi.
Tu me accusas immundiciæ: quem omnes laudant castitatis.
A quo me abest auaricia longissime: falso tu dicis auarum.
Nihil ē mihi cū ullo scelere cōe: cū uirtute aūt omni cuncta cōmunia:

Quid eẽ uis adeo bonũ.quod ego nõ teneã:quẽ accuſas oĩum peſſimũ:
Reſipiſce prius:quẽ omnes inſanum ducunt:mox me quem ſapientem uocant:appellabis inſaniſſimum.
Tum me cœpiſti uocare malum:cum omnes optimum eſſe rentur.
Abs te uno uocor imperitus:cum ab aliis omnibus peritiſſimus.
Afficis tu ea me nota infamiæ:qua ſciunt me carere omnes Itali.
Nemo ẽ plane ĩ uniuerſo terraꝝ orbe:q me ſciat ineptũ.præter te ſolũ.
Dic aſſidue ĩ me qcq̃:oẽs me ſciũt eẽ aliũ:q̃ ipſe ſoleas accuſar̃. Ti.lxxvi.

Reddendo ſe notum apud incognitos familiaris.

u T illo utar uirgilião.Sũ ꝓius Eneas raptos q ex hoſte penates claſſe ueho mecũ:fama ſup æthera notꝰ.Eſt.n.& hoc honeſtiſſimũ laudãdi ſui genꝰ:ut ſe reddat apđ ĩcognitos notũ.Ita mihi fas ẽ hoc loci ac tꝑis obſeruare meas laudes cũ uos o galli me minĩe cognoſcatis.Arbitramini fortaſſe ñ illũ eẽ:q ſũ:& hic it:ut nõnihil uel ĩ me:uel de me ſuſpicemini:ꝙ ne q dẽ auſim cogitare.Sũ ex inſubria Mediolanenſis nobiliſſimo genere natus.Theologuſq; nõ uulgaris:q de honeſtate uitæ ac innocẽtia poſſim cũ quouis cõtendere uiro laudatiſſimo.Ex Mediolano calendis.Quintilibus.

Reddẽdo ſe notum apud incognitos familiariſſima.

e Vm neſcias:q̃lis ſim optĩe prĩceps:nec q te reddãt de mea cõditõe certiorẽ:hic ulli ſit opꝰ ẽ ipe me tibi apiã:& uero ĩ iis laudẽ:q̃ tueri poſſe nõ dubitẽ.Poeticã ꝓfeſſus ac oratoriã ñ cædo cuiq̃ hodiernæ tẽpeſtatis uel oratori uel poete.Rẽ magnã de me aſſero.Sed teſtimõia ſũt patiſſima fac đ me ĩ hiſce ꝑiculũ facultatibꝰ:uidebiſq; facillĩe qd poſſis deĩceps de me ſẽtire Ex Medio.vi.calẽ.qntilis.

Reddẽdo ſe notũ apud ĩcognitos Grauis.

n On ĩpite uoluit Iſocrates:poſſe uiros q eẽnt ĩcogniti apđ exteros ſi q̃ ꝓſtabãt egregia laude:ſeſe reddẽdi ſui noĩs cogniti gr̃a laudare.ꝙ ut alios factitaſte pleriſq; legĩus ĩ locis:ſic homeꝝ apđ ulyſſes ĩducit̃ a poeta ſapiẽtiſſimo:cũ ad Phoeaces aduectꝰ ẽ naufragio:nudꝰq; audit̃:dicẽs ſe gregꝝ fuiſſe cõſulẽ caſtroꝝ ducã uictoriæ auctorẽ:triũphi ꝑcipẽ uiꝝ & prudẽtia & fortitudĩe.& ꝑſeuerãtia claꝝ.qs ãt phõꝝ:ut ĩqt Cicero:uel ĩ cõtẽnẽda ut uidet̃ gloriã:ñ ẽ glorie cupidiſſimꝰ:cũq; uideat̃ laudari nolle ñ aſſidue laudat.Nõne & apoſtolo id licet Paulo:q Corynthios:a qbus nõdũ bñ cognoſcebat̃:admõeat quot ꝑ fiđ q̃taq; tollerauĩrit:ſi gloriari dicẽs oportet gloriabor ĩ ĩfirmitatibꝰ meis.At Pythagoras ĩ magnã nauigãs græciã ſeſe Pythagorã noluit noſci.& ſi prius ſe cœpit ſapiẽtẽ ñ uocare ſed amatorẽ ſpĩæ:ĩ hoc tñ ipo uocabulo ſibi uolẽs ĩuẽtõis laudes tradi:ſe laudabat.Ego quoq; ſũ is unꝰ:q & phõphãdo & diuina exprimẽda ſcĩa multa iã triui ſecula:ſũq; apđ eas urbes cognitiſſimꝰ atq; laudatiſſimꝰ:q̃s cõtra(ut uirgiliꝰ ĩqt)Sol ñ ſteterit.Legi.n.ĩ oĩbꝰ Italie gallieq; ſtudiis ãnos circit̃.l.fuiq; tã utilis legẽdo ac diſceptãdo:ut neq̃at paucioribꝰ đclarari uob.demũ uiſcẽdi latioris orbis

mus(ut illud seq̄r ulyssēū)q mores hoīum multorꝫ uidit & urbes: huc sui ñ eiectus domo: ubi nobilissima familia nat⁹ uiuo delicatissime ac opulēissī me: nō qa mihi desit apud Italos q̄ppiā: sed ut doctior illuc redeam. Cupio igiť ꝯ tibi optīe princeps notior eē: & tuis hisce populis: ut & tu mihi non nihil ꝑcipias: ut me aptius noscas: & hi me nō admirētur. Ex mediolano. v. Nonas. Quintilis.

Sinonima redditiua sui noti apud īcognitos

Sum ego: quem ignoraris: uir phīæ peritissimus.
Quem audiuistis platonem Mediolanensium dici: ille sum.
Me posthac me nesciatis: sum Italorum poetarum apollo.
Nihil est mihi sine doctrina.
Sunt omnia mea cum uirtute coniunctissima.
Qui me actenus hic nō nouit: posthac sciat: poetam esse ꝑclarum.
Inter hodiernos nō mediocrē obtineo laudē Theologos.
Tā ē mihi oīs doctrinæ laus familiaris & nota: q̄ ego uobis nūc īcognitus
Si facietis ullū de me in ullo laudis genere piculū: aptius me noueritis.
Si licet queq̄ apud incognitos laudare: dico me bonarꝫ artium nō participē solum: sed tenacissimū.
Sum adeo humanitatis studiorum capax(q̄q̄ uobis ignotus)ut possim nec ueteribus plerisq̄: si uelim cædere.
Vos me nescitis. At ego sum legū studiosissimus atq̄ pitissimus:
Quæritis forte: qs sim: q audeā: sum bonarꝫ artiū ꝑceptor accuratus.
Ne me posthac nesciatis: hoc ē pcipuū in me laudis: ut sim elegantissimus.

Titulus. lxxvii. Mercatoria familiaris.

g Enus hoīum gnauorꝫ & industriorꝫ dixit eorꝫ eē Theophrastus: q terra mariq̄ solēt īqetissimi uacare mercaturæ. Hi nūc ī orietē ꝓfecti: nūc ī occasū(ut ait Xenophō(nūc ad Sarmatas: nūc ī Lybiē: īde uehunt hinc reuehūt: q̄ nos miramur & illi q cū neq̄ difficultatib⁹ parcūt nec laborib⁹ qdē ullis: ut honestatē uitæ tueanť: se æq̄ uitā suppeditare familiæ possint. Cū mihi uos sitis mares q̄tuor. si statueritis: aut uestrū alter mercator eē ferā id quod æqssima mente Bene ualete. Ex Mediolano. iiii. Nonas Iulii.

Mercatoria familiarissima.

m Odo minutatī nō uēdať: mercatoris & ars & uita laudāda ē: q̄ nisi foret multa deessent ciuitatib⁹ necessaria. Itaq̄ si tu fili mercatorē te mauis(ut dicis)q̄ iuriscōsultū: facis tu qdē fortasse ñ īsipide: ut studeas ei facultati: q̄ neq̄ lrās excludit: nec ullū genus laudis: nec īterdū ea negligit: qb⁹ uiuat cōmodius: Probo cōsiliū tuū. Ex Mediolano. iii. nonas. Quintilis.

Mercatoria Grauis.

c Vm de Mercatoribus Theophrastus loqueretur: quæ Tullius deinceps ad uostros usurpauit Genus uirorum inquit officiosorum: sine quorum īdustria nō omnino uiueretur optime in ciui-

tate bene moratat Ab iis enī terra mariqꝫ p uarias ptes uehūt̄ ea:qb⁹ & iucūdior hoīs uita fieri:& diuturnior. Q d̄ & sic discria ii subeūt pluria: sunt tñ sæpenūero maximā optimāqꝫ cōsecuti laborē mercedē:ut ditissimi si:opulētissimosqꝫ īstituāt hæredes. Nā uñ uel Luculi:uel publii crassi diuitiæ ortū habuerūt:q̄ ā mercatorib⁹. Nā licet mercatorū ordo mediā tueret̄ sedē: hoc ē æq̄strē:ex q̄ & q uictigalib⁹ emīdis reddēdisqꝫ reipublicæ (ut docet tulli⁹) ꝑerāt:sic tñ erāt urbis nerui:ut īterdū multis ꝑferct̄ sc̄atorib⁹ cū patriciis ꝓpīqtates cōtraherēt:īter cōsulares cōuenirēt. Nā Gai⁹ Melius mercator nat⁹ senator urbis effect⁹ ē: ꝓpt̄ & diuitias:& īnocētiā. Nō enī cōcludēdū ē cū ab oī uirtute alienū:q mercaturæ uacet:q cū nauigat. cū suos expectat nauigātes:cū multa uidet ac diuersa eū hoc atqꝫ illos uariis ī locis audit:dēb assidue:pōtqꝫ cū l̄ris:tū aliis artib⁹ laude dignis operā adhibeŕ. Cōstat.n. Tyronē illū Ephesiū mercatorē. Aratūqꝫ Sicioniū:qa cū mercaturā nō neglexerint & l̄ras & oē uirtutis mun⁹:aliqñ meritos eē pricipes Hoc si tu pacto mi fili uis uacare Mercature. ut nihil admitas otii frustra:me sūma qdē afficies uoluptate. Ex Mediolāo pridie nōas qntilis. Sinonima Mercatoria.

Hic est is mercator:qui meritus est Iason appellari.

Hui⁹ ē plurimū laudāda mecrcatura:q̄ qdē oīs est cū uirtute cōiūctissima.

Tam est hic mercator:nt ad senatorum accedat splendorem.

Mercatura ne modo cum mendaciis minutatm uendentium mixta sit:nihil habet non laude dignum.

Est ī mercatura negotiatio nō improba:fidei obseruatio īnocentissima.

Sunt in urbe mercatores nerui corporum.

Nisi mercatorum interueniret labor:deessent urbibus non pauca:

Nec ad uiuēdū nec ad fruēdū necēaria ī cītatib⁹ ullis forēt:si dēēt mercatura

Q uæ nō crescunt in locis:illo deferuntur a mercatoribus.

Mercaturem ut solertia:sic & prudentia:& æquitas & innocentia.

T a ē sp laudata mercatura:ut R omæ sūmo haberetur in ꝑtio:ualeretqꝫ auctoritate nō pua. Titul⁹. lxxyiii: Irritatiua in aliquē familiaris.

d Elatores:quos Cicero docet:oīb⁹ cūctis odio sp extitisse:quo tu pacto ñ exerceris:q soles uitioꝝ eē hostis:admirator uehemēti⁹. Adhibes āt:qd̄ magis obstupeā illis fidē:qd̄ pricipē & grauē & bonū plurimū dedecet. Scis.n. q̄tas iēdū multo r̄ges ī calāītates cōiecerīt. Nā ne longe exēpla petam⁹:Neronē coegit nihil alid turpit̄ īīre:q̄ qd̄ audieba delatorś. spuriū igit̄ delatorē factorosū nisi castigas:& doleb aliqñ sūmope cōsuetudinē ei⁹: & mēineris meæ fidei. ex medio. nōis qntilis. Irritatiua ī aliquē familia.

ſ I recte mi frat̄ aīaduerterś:q̄ & ad famā:& ad uitā obeē tibi possit antonii familiaritas:ab eo ñ sec⁹:ac a pniciosa peste abhorrerś. Est hō ut mal⁹ & oī uitio maculat⁹:sic tu⁹ inimicissim⁹:dissiulatorqꝫ sui erga te odii. qrit qcqd uel īgenio pōt uel īdustria:ut tibi ñ obsit solū. sed æt̄nā calāi

tatem parlat. Si sapis: ut sapis certo scio: execrare hoc mõstrũ: ac abs te pelle exMediolano. viii. qntilis.

Irritatiua in ali quẽ Grauis.

e T si oẽ malorꝝ hõium genus uæhemẽtius est detestãdũ: multo detestabilius. tñ illorũ: q oẽm operã uitiis adhibentes: & uideri uolũt boni: & bonos q̄ diligẽtissime psecunt̃: afficiũtq; ꝓ sua uirili omni contumelia: cõuitio ꝓbris atq; incõmodo. Vt. n. earũdẽ sũt simulatores atq; dissimulatores rerũ: sic falsos hypocritas imitati: ac ppeseudo fratrũ: quos Apostolus ĩ ꝓbat: ꝓgressi uestigia: nihil die noctuq; cogitãt q̄ ut se foueãt suiq; simillios: ĩnocentes ãt graues. eruditos. scĩmoniæ uacãtes sui dissimillimos insectet̃: ꝑdant. e medio tollãt. Inter quos affero ad uos unũ o p̃res optimi ꝑlatiq; sapiẽtissimi: quẽ fortasse uobis incognitũ ut cognoueritis: ne dũ ex uestro ꝓpellatis cœtu: uerꝝ ẽt in obscurissimas tenebras & artissima cõiiciatis uincula: ut & ipse desinat esse maleficus: & eiusmodi cetera mõstra huius exẽplo deterrita nõ uersẽt in hoĩum luce: religionisq; corona. Vir hic igitur Lælius: aus potius bellua (nihil. n. habet uirile: ꝑter faciẽ: & eã certe indicantẽ scelestæ mẽtis ludaginẽ) q̄ si ad felicitatẽ illã Peripateticorꝝ aptus q̄ ad religionis: ueræq; sanctitatis beatitudinẽ natus: audite: ac qd deceat de hoc iudicar̃ ꝓ uestra cognoscite sapiẽtia. Cũ soleãt ueteres a nobilitate generis primas accipere nobilitatis partes: dicãtq;: generosa seĩa in hortis crescere suis ut ĩqt Seneca: uidete q̄ hic sit generosus: q & abiecta familia hũiliq; loco natus ẽ obscurissimus: ex iis inq̄: de qbus inqt Maro. Multi ꝑterea: quos fama obscura recõdit: & ex eo ipso abiecto genere spuri⁹ natus ẽ: dãnato illo hũano diuinoq; iure coitu ex quo cũ abiectione familiæ simul & ortus dãnatione nihil nõ habeat muli plenũ. Ex asino. n. cret⁹ ad nihil ꝓducẽdũ fructus ñ educat⁹ ẽ solũ: sed sic ĩstitutus: ut q̄s fingũt poete: cũ nasceretur Eumenidas ĩterfuisse ducã: & bubonẽ in taxo malũ omen cecinisse: & paulatim hũc ĩ stigia lotũ unda factũ ad oẽ facin⁹ malũ sp exastissimũ. Hui⁹ ut supiora discurrã tẽpora: sædulo. n. fnit flagitiosissim⁹: ut nihil de adolescẽtia ĩpudicissima qdẽ: iuuẽtutæq; turpissima tãgã. modestiæ meæ cõsulẽs: q̄ sine lĩguæ petulãtia ꝓferri neqrẽt: huc puecta ætatẽ ĩtuemur: ut quo magis crescũt ãni: eo ẽt augeãt̃ uitia: quo pl⁹ fit aunos⁹: eo magis ad uirtutem debilis: quo magis æuo cõsenescit: eo magis uitiorꝝ oĩ genere iuuenescit: ut de seniore solebat apud Atheniẽses dici Demade. nõ enĩ sese ĩ ordinẽ cõtulit nr̃m Diui ꝓfess⁹ p̃ris nr̃i leges & ĩstituta: ut uel hœc tueret̃. uel obſuaret qnorꝝ cũ palã sit nõnũq̄ landator: clãculũ ẽ ĩobſuãtissim⁹. sed ut cõmodi⁹ posset q̄ plurimos fallere: suaq; tãdẽ ĩmũdicia. ĩpudicicia. ĩcestitate. ac oĩ turpitudine fœdare nr̃i ordinis ĩnumerabiles. Id ut asseqret̃: adinuenit modũ ac uiã ad cætera patiorẽ. Nam & si genere ignobilis est: natura notus atq; diuitias sibi fortunæ

munera subtili procurauit ingenio. Vt enim sacrario sua illa demissa quan-
doq; fronte præficisci meritus est: sic subtrahens monasterio multa: in pro-
priumq; non fur modo: sed sacrilegus solertissimus conuertens usum uenũ
dedit: in pecuniam commutauit: factus est aliquãdo improuiso insperatoq;
nummosus. Continuo non ad exercendã uirtutẽ: pecuniã traduxit: ne illo
Iuuenalis laboraret: Haud facile emergunt: quorum uirtutib9 obstat res an
gusta domi Sed illud audiens Horatianæ irrisionis munus. O ciues ciues
quærenda pecunia primum: memoriæ Satyricum aliud demandauit. Vn-
de habeas quærit nemo: sed oportet habere. Vbi non nihil aureorum cu-
mulauit: eo modo institutionis diui patris nostri paupertatem custodiens:
in illud Ciceronis incidit: ut non sint ea bona dicenda: quam bonus efficiũt
malos: at malos longe peiores: in illudq; Augustini: ut non sit malum aurũ
& argentum: quæ creauit deus: sed malus homo: qui dimisso creatore con-
uersus est ad creaturam: in illud psalmistæ Simulacra gentium aurum & ar
gentum. Statim enim hisce opibus latrocinio surreptis: fideq; sæpius mul-
tis fracta: factus est arrogantior: superbior: capitosior: pertinatior: neq; ho-
mines ueritus: nec deũ. Q ua potuit calliditate: astutissime perquisiuit: pre-
esse Mediolanensi (ut non nescitis) monasterio: pecuniaq; primum corrum
pere prælatorum animos: attemptauit. Vbi nihil illo usq; profecit: cum tan
tum in iis esset sapientiæ innocentiæ: perseuerantiæ ut nequirẽt eorum in-
tegerrimæ ac sanctæ mente frangi. debilitari. moueri loco: ad aliud decur-
rit Aucupii genus: ut obseruantibus darẽt Mediolani manasterium: ea ta-
men simulans id sententia: ut cum inde conuentuales digrederentur ipse pe
detentim insinuatione facta in suam redigeret conuentum manum. Id cũ
non est factum: quod eius temeritati multorum obstiterit consiliũ eius cal-
liditati uulpinæq; sagacitati uirorum prudentia: quod Dauus apud Teren
tium ait: hac non successit: alia progrediemur uia: nixus est: Perquisiuit enĩ
ut obseruantiæ seueritate quasi proposita: qui nequirent id pati difficultatis
eiicerentur: sibi uero quodammodo semper obseruaturo quibusdamquæ
suis cõmilitonibus. compotorib9: cõmestoribus. detractoribus: surronib9
uoluptatisq; ministris Mediolanense monasterium relinqueretur commen
datum. O si id sceleris per ignauiam: secordiam. ineptitudinemq; cuiusquã
admitteretur: ouem inq̃ lupo commendatam. O templi deæ bonæ similli
mum: quod cum Romæ non liceret: nisi fœminis ingredi. tandem bono-
rum incuria. malorumq; sollicitudine illo uentum est. ut soli mares in eo
suas exercentes turpitudines. orgia bacchanalia celebrarent: aduenientibus
quæ sanctissimis mulieribus dicerent proculo procul este prophane Q uã
enĩ illud nihil est: quo de templo quidem illo dixit Iuuenalis. Talia sacre-
ta coluerunt Orgia Tæda: cum ea uideri possent: recitariq;: quibus nostrũ
illud fœdaretur. sorderet putreretq; monasteriũ: si eius humeris: custodiæ

curæ: uigiliisq; demandaretur. Vt enim assidue is: cum per solitudinē ac socios potest. in crapula. ebrietate. libidinibusq; uersatur: ut est uanissimus in sulsissimus. ineptissimus. auarissimus. pessimus: sic omnia instituta diuerteret ī icōtinētiā. temeritatē atq; sordes. qd. n. cogitat is assidue: nisi platuras: ut multis īpet: nulli fuiat. Nōne iā ē aus⁹ uel qdrīgētos aureos polliceri sollicitatorib⁹ romæ: ut Epōpatū nāciscerēt. Nōne stolā: argētea uasa: mytrāq; & pastorale iā apparat: rat⁹ pōtificat⁹ cura sibi d̄ futurā. Pellite h̄ mōstrū oīū turpissimū: ī uīcla cōiicite. castigate p̄res. ne feratis u̅rm dec⁹ d̄ turpar̄. Non odio (ita me dii adiuuēt) ī hoīem: sed pietate ī n̄ram moueor religionē: & ī uos obseruantia singulari. Ex Mediolano. vii. Idus Quintilis.

Sinonima in aliquem irritatiua.

Hic ut est pessimus: sic abs te reiiciendus.
Euitanda est tibi penitus huius amicicia: qui ab omni abhorret laude.
Vt nihil huic est cum uirtute coniunctum: sic abs te sit disiunctissimus.
Adhibe oēm opam: ut nullū huic immundissimo sit tecū contubernium
Fac ut hunc nebulonem æque. ac teterrimam effugias pestem.
Tāta hic ē sorde: ut ī quā domū cōuenerit: eā sordidissimā effici posse putē.
Hic non modo malus est sed inimicissimus tibi.
Ab huius tibi familiaritate cauendum iccirco plurimum duco: quia & sceleratissimus est: & tibi futurus perniciosissimus.
Nulli cū hoc cōmertiū fuit: quē nō deceperit: Nō fefellerit: nō fraudarit:
Cui⁹ hic familiaritate fūct⁹ ē: quē nō cōfecerit demū īcōmodis plurimis.
Oēs q huius sūt usi cōsuetudine: tādē ī icredibiles molestias īciderunt.
Tam est hic domi forisq; uitandus: q̄ lues quedam exitiosas
Vt ī bono uiro periculosū est nihil: ita in hoc mihi sine summo discrime.
Tam hunc detestandū esse reor: q̄ quod monstrū omnibus est terribile.

Titulus. lxxix.

Inuitatoria ad cōmunem læticiam familiaris

c Vm meditatiōes hic assidue fiāt militares: hastisq; ludāt: saltēt: canāt. cupim⁹ maximope: ut & tu adsis cū amicor̄ (ut īqt Plato) debeāt eē cūcta: coīa. Inuitam⁹ te igit ad hāc nuptiar̄ læticiā. Ducturi enī uxorē calēdis Aprilib⁹ ea pām⁹ oīa: q̄ læticiā nuptialē exprimāt: Qd'q; āte hac raro cōtigit cuiq̄: oratorē habem⁹ tā difrtū. ut nō iā laudare hūc meritis possim⁹ uerbis: q̄ admirari Est hō rar⁹: īmo qdē hodie solus. Hoc quoq; te lætiorē efficiet. atq; iucūdiorē quē scio tali uiro plurimū delectari posse. Quāobrē fac: ut q̄ prim ad nos eas: hui⁹ læticiæ cōis causa. ex Mediolāo. vi. Idus qntilis.

Inuitatoria ad cōem lætitiam familiarissima.

c Vm postridie hui⁹ diei natale meū cælebri sim lætici celebraturus: existimo fore mihi diē multo iucūdiorē: si p̄sētē & te uidero. qd enī mihi sine te fuit unq̄ iucūdissimū q̄uis eēt oī exultatiōe cumulatū: Tu. n. es aīæ ps

mææ:corculũ meũ:uita mea. Itaq; te facio ad hãc cõem lætitiã ĩuitatũ:cupio q; ut ubi primũ hãc ꝑlegeris epistolã:continuo te huc trãsferas:ubi & letabimur:& ꝺ multis cõmtabimur. ex Mediolano.y. Idus Quintilis.

Inuitatoria ad cõem lætitiam Grauis.

r Egũ ꝑsaꝝ ĩstitutũ fuisse ꝓhibet xẽophõ socratic⁹ ille: ut ad cõẽ leticiã ꝑ epistolas amicos ĩuitarẽt. Hĩ mos ad grecos ĩ europã traduct⁹ ẽ ut Olympiadib⁹ ludis:& Megalesiis:& Apollĩarib⁹ q ad cõem lætiã fuerãt ĩuẽti singuli:ex oĩ Græcia ĩuitarẽt:alii ad currẽdũ ad Stadiũ:alii ad saltãdũ:alii ad luctãdũ:alii ad uidẽdũ:læticiæq; ꝑfruẽdũ. Per eã ĩuitationẽ doluit Minos Androgeũ sibi filiũ ĩterẽptũ Idẽ mos ad primos urbis Rõanæ cõditores stati relat⁹ est:si recte cõsyderet̃:qua uia & opportunitate raptæ sint Sabĩæ:ñ ga nõ putẽ maximũ ꝑfidie gen⁹:sibi fidẽtẽ ꝑdere queq̃. Sed qa sic ꝓbẽt ad cõmunẽ læticiã sp eos inuitatos eẽ:q sũt letãtib⁹ ĩuitãtibusq; ullo cõiũcti ꝓpĩquitatis genere. Eo fretus reꝝ exẽplo:nec turpe cẽsens illoꝝ imitari uestigia quos oĩs ẽ ætas sp admirata:nũc te ad cõem ĩuito læticiã. q̃ ego celebrẽ idcirco facio:qm̃ q pricipes nobis ualitudĩari⁹ diuti⁹ fuerat hic optĩe nũc hẽt. Ad hæc aũt:q ꝑerat Mediolanẽsi nr̃oꝝ religiosorũ mõasterio uir oĩ scelere cumulatus:is eiectus ẽ a principe:missusq; tenebras exteriores:ut illo utar Euãgelico. Nã ubi diuti⁹ suæ latuerũt fraudes tãdẽ detectæ sũt pœnasq; ꝑcribus luit:ut nõ mõ fama paciat̃. sed ære oĩq; fortũa:q̃ ĩdigne ac iniq; occupabat:priuat⁹ ĩ uicla cõiect⁹ nũq̃ sit liberãd⁹. Hæc ut cũctis dẽt eẽ nr̃is cõis læticia:tũ ꝑcipue nob̃ qb⁹ fuit is acerbissim⁹ aduersari⁹:quosq; oĩ ẽ sp odio ĩsectat⁹. quã aũt obfuerit ordini:religiõiq; uniuerse:qs ẽ:q nesciat At ĩ eũ id tãdẽ cognitũ ẽ:qꝺ ualeri⁹ ẽ cõplex⁹:Lẽto. n. gradu ad uĩdictã sui diuina ꝓcedit ira:tarditatẽq; supplicii grauitate cõpẽsar: Veꝝ ꝺ principis bõa ualitudine cur nõ magis magisq; lætemur q Asylũ ẽ bonoꝝ oĩum Hui⁹ tãta ẽ uirt⁹ hũanitas. ꝓbitas. sapiẽtia ut q hũc ñ amet. ñ colat:nõ ueneret̃. fære sit poti⁹ q̃ hoĩs similis Publica erãt oĩum ꝓ hui⁹ ualitudĩe uota:supplicatiões: sacrificia. Priuate ãt ubiq; ꝑceps:ut cõualescerẽt. Tãdẽ ñ audiuit uos solũ de⁹ optim⁹. maxim⁹:sed exaudiuit:ut ñ orauerim⁹ mõ: sed a supis hui⁹ ualitudinẽ exorauerim⁹. Læticia hic publica celebrat̃ cui cũ te ĩterẽẽ plurimũ cupiam⁹ uolum⁹ te hisce lr̃is ĩuitatũ ut calẽ. hic sis Maiis. Ex Medio. iiii. Id⁹ q̃ntilis.

Sinonima inuitatoria ad communẽ læticiam.

Accede huc interfuturus læticiæ communi.
Fiunt hic publica læticiæ communis gratia uota:qbus ut intersis:cupio.
Ego te ad hanc nostram inuito communem læticiam.
Cũ nõ nesciã:esse tibi cõem:hãc nr̃am læticiã cognitã in hanc te inuito.
Velim te inuitatũ esse in hanc nostræ cõis læticie celebritatem.
Cũ scim⁹ ꝓ nr̃o natali cõem celebraturi læticiã:ĩuitam⁹ te piter:ut huc eas
Fac ut ad ꝓxĩas calẽdas ĩ hac urbe sis nobiscũ:ut cõi lætitiæ nr̄e seruiamus.

Nisi te q̃ primũ in hanc nostram communem lætitiam conferas:non arbi tramur res nostræ iucundas easdem tibi fieri.

Veni continuo in hanc communem læticiam inuitatus.

Ne differas tuum:in hanc communem læticiam:ad nos aduentum.

Si communis es læticiæ nostræ particeps inuitatus accede ad nos ꝓpere.

Nihil sit moræ:quo minus hũc statim proficiscare communi læticiæ no- stræq; interfuturus iucunditati. Titulus.lxxx.

Moralis uoluptatũ dãnatiua familiaris.

i Vre Sirenes poetæ fingũt solitas ĩ pelago tã amœne cãtarẽ:ut audiẽ- tes nihilq; curãtes aliđ facillĩe mergerẽt. Nã eæ sũt illecebræ sẽsuũq; uoluptates:qb⁹ seducti uiri uirtutis r̃liquũt ꝑmia. Nã & tu uir oĩ laude cũu- lat⁹ ãtehac studiis bõaꝝ artiũ dicatissim⁹ nũc ĩ eã cõcidisti uoluptatũ sordẽ ut merito ĩ Sirenũ ĩcidisse fabulã di q̃as. Quarẽ si me apis:& si te ñ odisti pe nit⁹ excrarẽ luẽ istã:ac ueluti pestilẽtẽ morbũ:effuge titulãtis sẽs⁹ cupiditatẽ atq; pruritũ:ne deſta uirtutis maiestate deniq; acerbissĩe lugeas. Ex Medio- lano.iii.Idus q̃ntilis. Moralis uoluptatũ dãnatiua familiarissima

t Am diu lugebis atq; macerabẽr q̃ diu ĩter istas luxuriæ uersabẽr sor des. Quid.n.fœdi⁹.aut ægri⁹:q̃ turpissimis seruirẽ dñis: uolupta- tibus inq̃ipsis:ac aĩ ꝑturbationib⁹. Id ut ẽ turpissimũ ad famã:sic ad uitã eẽm piculosissimũ. Nã & ualitudĩes malæ singule nascũt ex ĩcõtinẽ tia:& q ad felicitatẽ callis ducit hui(ꝑdit ꝑuaricatiõe:cui quotiẽs te negaue ris:totiẽs tuæ uitæ consules atq; famæ. Ex Mediolano pridie Idus q̃ntilis.

Moralis uoluptatum damnatiua Grauis.

■ T ĩuitarẽt ad cõem læticiã finitimi cũcti:fuit uetustissimũ lacedæ mõioꝝ ĩstitutũ a Lycurgo:q cũ uideret urbẽ:ꝑ͛ dolorẽ pestis: pluriũ mœstã ĩqt:ego diis ĩmortalib⁹ hẽdas existĩo gr̃as:q nr̃æ accepĩt curã ciui- tatis:nr̃osq; r̃degerĩt ciues ĩ cælũ:ĩuitãdosq; ad hãc læticiã finitĩos arbitror ut cũ supplicatiõib⁹ ĩtersint:tũ ludis.ĩ quos ex oĩ generẽ cõueniant Europæ Asyœq; ĩcolæ:uel ꝑmia suaꝝ laudũ accepturi factũ ẽ ãt ut assidue dies sexde cim cõis celebrarẽt læticia ĩ foris.plateis.& cõpitis ubi pæana canẽtes: ĩge minabãt Ohe cũ plausu ĩ maxĩa populi corõa. Cõmodi⁹ certe nr̃i morem hũc eẽ tũc obſuãdũ existimarũt:cũ ñ extinguẽdi luct⁹ cã:sed exaggerandæ uoluptatis ĩteruenisset gr̃a.ut si qd uel rei publicæ cõtigisset:uel priuato cui q̃ qđ cõem plurimis læticiã dicerẽt. Id q p̃nt:uel in hunc usq; diẽ imitanẽ:si mõ sũt aut uetustatis æmuli:aut uiri bonaꝝ artiũ nõ ignari. Nã rudes:& an tiq̃tatis ĩperiti sũt ab eiusmõi ritu sanctissimo penitus alieni. Nos igitur in rebus fecilissimis uæhementissime læti:nisi ad cõem hanc læticiam ea pa- riter traducamus:quæ sunt uoluptatum damnatiua:nihil nos summe duci mus exultationis accepisse: ne gestiatur:ne excurratur in insolentias. ne in

turpitudines incidatur. Illi enim in iis festiuitatũ choris crãpulæ ac ebrietatibus uacabãt: Baccho ĩterdũ Veneriq; seruiẽtes. Nos eiusmõi detestati uoluptates omnem iucunditatem nostram carere cupimus turpitudine. Moribus ergo seruatis Apollinis atq; Dianæ: in oĩ læticia meminerimus rationis: laudis atq; uirtutis: quibus possumus beati fieri. Nam turpitudo nulla nos beatos efficit. Assequi nos oĩ opera decet Solonis illud: ut uiuẽdo simillimi simus deorꝝ. At Pitthacus sapienter inqt. Qui deorꝝ non sequitur uitam. eorũ nõ attingit sedes. Omnis ĩmunditia & incestitas dãnat famam ac perdit hoĩem. Quid autẽ cuiq̃ superest ut Thales ait ubi neq; famæ satis ẽ nec aĩæ. Si mercatura tamq̃ aut nauigatio est hæc uita nostra tam debemus (ut Pericles admonuit) abesse a turpitudine q̃ cupimus meliore rem nostram uendere. Nihil est igitur tã mortale (qđ docuit Plato) q̃ execrari uoluptates ac detestari malos aĩorꝝ sensꝰ. Id ut oẽs decere duco multo nos magis quibus est principatuũ, regendorꝝ cõmissa cura. Itaq; te fili plurimũ ad bonos hortorꝰ mores ut uoluptates detesteris. Ex Mediolão Idibꝰ qntilibus

Sinonima mortalia uoluptatum damnatiua.

Præstat cum laude mori: q̃ inter illecebras uiuere.
Nihil est uirtute præstabilius. nihil uitio detestabilius
Vt sola probitate uiuunt nostræ laudes: sic solo scelere intereunt.
Nulla res est qua diutius uiuãt hoĩes: q̃ pietate ac fide: cũ oĩ uitiorum odio.
Qui malos execratur mores omnium est moralissimus:
Boni mores atq; mali (ut Augustinus inquit) bonos ac malos discernunt: ad diuersaq; perducunt: uelut paleam: ac Triticum.
Omnia babefacit improbitas omnia nutrit probitas.
Vt hominis uita: famæq; diuturnitati conducit plurimum uirtus sic omnia delet atq; inficit uitium.
Tam absunt a bonis moribus mali: q̃ ab inferis superi.
Nihil est uirtuti cuiq; commune cum uitiis.
Splendent singula uirtutum ornamenta sordent omnia scelera.
Squallor ac rubigo semper en malorum: bonorꝝ aũt nitor atq; decus.
Ornamento pietatis nihil addi potest candidius.
Impietatis sordi fœdius esse nihil ualet.
Mores complexi bonos uoluptates corporis execrantur.
Moralis disciplina continentiæ nutrix est: incontinue grauis hostis.

FINIS.

Epistole Marii Philelfi sũmope emendate: ac Venetia magna diligentia atq; anxietate per me Ioannem de monteferrato de Tridino Regnante inclito duce Augustinus Barbadico Anno dñi. Mccccl xxxxii. die. yi. octobris.

Laus Deo Omnipotenti.

a b c d e f g h i k l m n omnes sunt quaderni.